

Bijlagedocument Natuur

**Waterstofnetwerk Noord-Nederland
N.V. Nederlandse Gasunie**

11 februari 2025

Arcadis. Improving quality of life

ECO-001-Quickscan natuur Eemshaven-Delfzijl-Emmen-Schoon- ebeek	2
ECO-002-Quickscan natuur Elim-Ommen	78
ECO-003-Quickscan Afsluiterschema's	121
ECO-004-Fysieke inspectie bestaande afsluiters	169
ECO-005-Natuurtoets Elim-Vlieghuis	181
ECO-006-Natuurtoets Elim-Vlieghuis Coevorden II	252

Quicksan Natuurwetgeving Waterstofnetwerk Noord- Nederland

**Tracédeel Eemshaven-Delfzijl-Emmen-Schoonebeek
N.V. Nederlandse Gasunie**

11 november 2022

Documentcode Gasunie WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-001

STATUS
Definitief

Contactpersoon

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 33
6800 LE Arnhem
Nederland

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	6
2	PROJECTGEBIED EN INGREEP	7
2.1	Huidige situatie	7
2.2	Voorgenomen ingreep	8
2.3	Afbakening effecten	10
2.3.1	Aantasting en/of verlies van leefgebieden of groeiplaatsen	10
2.3.2	Doden of verwonden	10
2.3.3	Mechanische effecten	10
2.3.4	Geluid	11
2.3.5	Licht	11
2.3.6	Optische verstoring	11
2.3.7	Vermesting en verzuring	11
2.3.8	Verdroging	12
2.3.9	Samenvatting afbakening	12
3	WET NATUURBESCHERMING	13
3.1	Natura 2000-gebieden	13
3.1.1	Ligging en effectbeschrijving	13
3.1.2	Effectbeoordeling	15
3.1.3	Deelconclusie gebiedsbescherming	16
3.2	Soortbescherming	17
3.2.1	Methode	17
3.2.2	Aanwezigheid beschermde soorten	18
3.2.3	Effectbeschrijving	31
3.2.4	Toetsing	40
3.2.5	Vervolg	41
3.2.6	Deelconclusie soortbescherming	46
4	Natuurnetwerk Nederland	47
4.1	Methode	47
4.2	Ligging	47

4.3	Effectbepaling	48
4.4	Conclusie	49
5	CONCLUSIE EN VERVOLGSTAPPEN	50
5.1	Wet natuurbescherming	50
5.1.1	Gebiedsbescherming	50
5.1.2	Soortenbescherming	50
5.2	Natuurnetwerk Nederland	50
6	Bronnen	51
 Bijlagen		
BIJLAGE A WETTELIJK KADER WET NATUURBESCHERMING		52
	Gebiedsbescherming	52
	Soortbescherming	53
BIJLAGE B Wettelijk kader Natuurnetwerk Nederland (NNN)		57
BIJLAGE C Kaarten		59
BIJLAGE D Impressie projectgebied		71
 Colofon		75

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Gasunie werkt aan een nationaal waterstofnetwerk dat vraag naar en aanbod van waterstof verbindt. Het project bestaat uit nieuw aan te leggen leidingen en bestaande om te bouwen leidingen van een ondergronds waterstofnetwerk in Noord-Nederland. De startpunten van de tracédelen liggen in Delfzijl en Eemshaven en lopen beide naar Tjuchem, beide betreffen nieuw aan te leggen leidingen. Vanaf Tjuchem loopt een bestaande om te bouwen leiding naar Elim langs Zuidwending en van Elim een bestaande om te bouwen leiding naar Emmen. Ook komen er twee nieuw aan te leggen leidingen in de buurt van Emmen en nabij Schoonebeek. Tot slot loopt van Elim middels bestaande om te bouwen leidingen naar het productieterrein in Ommen, hier is ook sprake van een klein stukje nieuw aan te leggen leiding op het eind.

Deze natuurtoets richt zich alleen op de nieuw aan te leggen leidingen tracédelen Eemshaven – Tjuchem - Delfzijl, Schoonebeek en Emmen. Tevens is door Arcadis een andere quickscan opgesteld voor nieuw aan te leggen leidingen bij Elim-Ommen (Arcadis, 2022) en wordt er momenteel een memo opgesteld voor de bestaande om te bouwen c.q. te amoveren afsluiterschema's in het bestaande gasleidingtracé om aansluitingen te realiseren (Arcadis, in prep). De resultaten van de quickscans dienen ter onderbouwing van het MER en het projectbesluit alsmede een eventuele vergunningaanvraag op grond van de Wnb.

De nieuw aan te leggen leidingen vindt met name plaats in open ontgraving. De tracédelen voor de nieuw aan te leggen leidingen die lopen van Eemshaven – Tjuchem – Delfzijl, Schoonebeek en Emmen zijn weergegeven in Figuur 1.

Figuur 1-1 Tracédelen Eemshaven – Tjuchem - Delfzijl, Schoonebeek en Emmen

Door de voorgenomen ingreep is mogelijk sprake van negatieve effecten op beschermde soorten of kwalificerende waarden van Natura 2000-gebieden in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) of effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). Zie Bijlage A en Bijlage B voor een beschrijving van het wettelijk kader van deze soort- en gebiedsbescherming. Gasunie heeft Arcadis gevraagd om voor bovengenoemde ontwikkeling een quickscan op te stellen om eventuele negatieve effecten op beschermde soorten en gebieden en benodigde vervolgstappen in het kader van de Wnb in beeld te brengen. De resultaten van de quickscan dienen ter onderbouwing van de het MER en het projectbesluit alsmede een eventuele vergunningaanvraag op grond van de Wnb.

1.2 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk is een beschrijving van het projectgebied in de huidige situatie opgenomen, evenals een beschrijving van de voorgenomen ingreep. Hoofdstuk 3 betreft de Wnb, hierin is een beschrijving van de ligging en effecten op Natura 2000-gebieden opgenomen, evenals een beschrijving van aanwezigheid van beschermde soorten met effectbeschrijving en toetsing. In hoofdstuk 4 is beschreven waar het NNN is gelegen en of sprake is van negatieve effecten.

Bijlage A beschrijft het wettelijk kader van de Wnb, in Bijlage B is het kader van het NNN beschreven, in Bijlage C zijn kaarten opgenomen en Bijlage D bevat een impressie van het projectgebied.

2 PROJECTGEBIED EN INGREEP

2.1 Huidige situatie

Het nieuw aan te leggen tracé is te verdelen in drie tracédelen: Eemshaven en Delfzijl – Tjuchem (provincie Groningen), Schoonebeek (provincie Drenthe) en Emmen (provincie Drenthe). De toekomstige waterstofleiding gaat door diverse landschapstypen, die globaal verdeeld kunnen worden in landbouwgrond, (agrarisch) grasland, bosschages, water en stad. Het grootste deel van het tracédeel bestaat uit akkerbouw met omliggende bosschages. In Bijlage D zijn foto impressies van het projectgebied te vinden.

Figuur 2-1 Nieuw aan te leggen tracédeel in provincie Groningen (sleufloos = gestuurde boring; veldstrekking = open ontgraving)

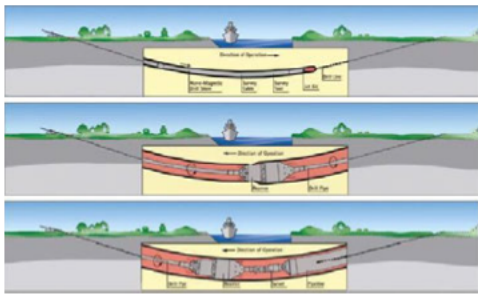
Figuur 2-2 Nieuw aan te leggen tracédelen Schoonebeek en Emmen in provincie Drenthe (sleufloos = gestuurde boring; veldstrekking = open ontgraving)

2.2 Voorgenomen ingreep

Voornemen

De voorgenomen ingreep bestaat uit het aanleggen van nieuwe waterstofleidingen en het geschikt maken van bestaande gasleidingen voor waterstof. Voor het geschikt maken zijn diverse ontwikkelingen beoogd met betrekking tot afsluiterschema's. In de Eemshaven en de haven van Delfzijl komen nieuwe afsluiterschema's en bij het huidige afsluiterschema bij Tjuchem en schema S-356 te Schoonebeek komen aansluitmogelijkheden voor mobiele lanceerinstallaties. De 35 bestaande afsluiterschema's op het bestaande tracédeel worden omgebouwd, de resterende afsluiters worden verwijderd.

De nieuw aan te leggen leidingen vindt met name plaats middels een open ontgraving van circa 1,5 à 2 meter diep. Daarnaast worden er diverse (diepe) gestuurde boringen toegepast. De gestuurde boringen worden gebruikt om onder beschermde natuur, diverse watergangen en deel infrastructuur te gaan. Indien er op bepaalde plekken niet voor een gestuurde boring is gekozen, is ervoor gekozen om de open ontgraving langs natuur (zoals NNN of bossen) te plaatsen. De gestuurde boringen gaan minimaal 10 m-mv (zie Figuur 3 voor schematische tekening van een gestuurde boring). Voor de quickscan is voor het nieuwe leidingtracé uitgegaan van een werkstrook van 50 meter ter weerszijden van de (voorlopige) tracélíjn.

Figuur 2-3 Schets van een gestuurde boring

Werkzaamheden

Open ontgraving

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dienen werkterreinen te worden ingericht. Bij een open ontgraving wordt de bodem afgegraven en ernaast neergelegd. Na het leggen van de leiding wordt de open ontgraving weer dichtgemaakt met de oorspronkelijke grondlagen. Indien nodig wordt hemel- en/of grondwater weggepompt en geloosd op de nabijgelegen watergangen. Naast de open ontgraving wordt een tijdelijke werkweg aangelegd voor het verplaatsen van zwaar materieel. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden wordt in de donkere uren ook gebruik gemaakt van verlichting.

Gestuurde boring

Bij een gestuurde boring wordt van het intredepunt naar het uittredepunt geboord. De leiding wordt hier doorheen getrokken. Bij het uittredepunt wordt een werkterrein ingericht. De benodigde ruimte naast de boorlocatie moet voldoende zijn voor de boorinstallatie zelf en bijbehorend materieel. Hierbij wordt een bufferzone van 50 meter gehanteerd. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden wordt in de donkere uren ook gebruik gemaakt van verlichting.

Bomenkap

In Tabel 1 staat een overzicht van de kapwerkzaamheden per locatie weergegeven. Indien het niet zeker is of kapwerkzaamheden worden uitgevoerd op de betreffende locatie wordt uitgegaan van bomenkap.

Tabel 1 Overzicht van kapwerkzaamheden per locatie

Locatie	Kapwerkzaamheden
1	Geen
2	Geen
3	Geen
4	Geen
5	Geen
6	Geen
7	Geen
8	Geen
9	Geen
10	Geen
11	Geen
12	Geen
13	Geen
A	Mogelijke kap
B	Geen
C	Geen
14	Bomenkap
15	Geen
16	Geen

17	Geen
18	Indien langs de houtwal gegraven wordt: geen kap Indien door de houtwal gegraven wordt: bomenkap Indien gestuurde boring: geen kap
19	Indien gestuurde boring: geen Indien open ontgraving: bomenkap
20	Geen
21	Bomenkap op twee smalste stroken

Planning

De uitvoering staat globaal gepland in 2024/2027.

2.3 Afbakening effecten

Door het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen op verschillende manieren effecten optreden op beschermde soorten en/ of gebieden. Er treden geen effecten op tijdens de gebruiksfase van de nieuwe leidingen maar wel tijdens de uitvoering van de werkzaamheden tijdens de aanleg van de nieuwe leidingen. Ook kunnen deze effecten voortduren tot na het afronden van de werkzaamheden (bijvoorbeeld de hersteltijd van het gebied).

Van versnippering is geen sprake. Trillingen die ontstaan door de werkzaamheden zijn zeer beperkt in omvang en reikwijdte, waardoor deze niet doorwerken op soorten. Significant negatieve effecten door trillingen zijn dan ook uitgesloten. Heiwerkzaamheden zijn niet aan de orde. Versnippering zal slechts op zeer lokale schaal optreden op locaties waar gewerkt wordt. Vernatting is uitgesloten, watertoevoer is niet van toepassing. De overige effecten die wel van toepassing kunnen zijn worden in onderstaande paragrafen besproken.

2.3.1 Aantasting en/of verlies van leefgebieden of groeiplaatsen

Onder (tijdelijke) aantasting of (permanent) verlies van leefgebieden of groeiplaatsen vallen de gevolgen van betreding, vergraving, bebouwing, insporing van de bodem door zwaar verkeer, et cetera, die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. Het gaat in alle gevallen om een tijdelijke of permanente fysieke aantasting van groeiplaatsen of leefgebieden, wat ertoe kan leiden dat planten verdwijnen of dieren het leefgebied voor kortere of langere tijd verlaten, dat de reproductie achterblijft om een goede populatie in stand te houden of dat er een toename van sterfte plaatsvindt.

Oppervlakteverlies van leefgebieden en groeiplaatsen treedt overal op waar open ontgraving of een boring plaatsvindt en kan eventueel ook optreden op plekken waar zwaar materieel af en aan rijdt. De reikwijdte is tot de begrenzing van het werkgebied.

2.3.2 Doden of verwonden

Onder doden of verwonden vallen effecten door werkzaamheden op dieren met verwonding of doding ter gevolg. Het gaat hierbij in alle gevallen om directe, fysieke effecten op dieren.

Als gevolg van het kappen van bomen en het gebruik van graafmachines en ander materieel voor het aanleggen van de leiding kunnen aanwezige (beschermde) diersoorten worden gedood of verwond. Dit effect reikt tot de begrenzing van het werkgebied.

2.3.3 Mechanische effecten

Onder mechanische effecten vallen effecten van werkzaamheden op plantensoorten waarbij planten worden vernietigd. Denk bijvoorbeeld overrijden van machines op planten. Het gaat hierbij in alle gevallen om directe, fysieke effecten op planten.

Als gevolg van rijbewegingen van mobiele werktuigen in het projectgebied kunnen mechanische effecten optreden op aanwezige plantsoorten. Dit effect reikt tot de begrenzing van het werkgebied.

2.3.4 Geluid

Verstoring door geluid treedt alleen in de aanlegfase op door gebruik van bouw materieel en vrachtverkeer. Door Krijgsveld et al (2008 en 2022) is een literatuuronderzoek uitgevoerd naar het effect van aanwezigheid van mensen en recreatie op vogels. De variatie in waargenomen verstoringafstanden is voor veel soorten groot. Voor soorten van open gebieden (o.a. zeevogels, steltlopers en weidevogels) worden afstanden tot boven de 500 meter genoemd (Jongbloed, et al., 2011), met een mediaan van rond de 300 meter. Voor soorten van gesloten gebieden (bos) is de afstand aanzienlijk kleiner, maar eveneens sterk variabel. Voor de huidige activiteit in open gebied wordt een worst case verstoringcontour van 500 meter aangehouden voor vogels. Voor andere soortgroepen zijn niet exacte verstoringafstanden bekend. Om deze reden wordt deze afstand wordt ook voor overige soortgroepen aangehouden.

2.3.5 Licht

Net als bij geluid geldt voor licht dat dit kan leiden tot verstoring van diersoorten. Met name vleermuizen en amfibieën zijn gevoelig voor verstoring door verlichting. Over het algemeen wordt gesteld dat een toename van lichtbelast oppervlak leidt tot een afname van de kwaliteit van het gebied als leefgebied voor soorten (verhoogde kans op predatie, afname voedselbeschikbaarheid, ongeschikt raken mitigatieroutes en vaste rust- en verblijfplaatsen, et cetera). Of deze afname in kwaliteit ook daadwerkelijk een effect heeft op de gunstige staat en de populatie hangt af van de specifieke situatie (wat wordt verlicht, met welke intensiteit en wanneer et cetera).

Gedurende de uitvoer van de werkzaamheden kunnen effecten van licht optreden wanneer werkzaamheden 's nachts plaatsvinden of wanneer het werkterrein in het kader van de veiligheid 's nachts verlicht wordt. Over het algemeen is de reikwijdte van de lichtbelasting minder groot dan die van verstoringen die optreden door geluid of visuele verstoringen. De verwachting is dat werkzaamheden alleen overdag plaatsvinden, in het winterhalfjaar kan dan echter ook in de ochtend en avond verlichting tijdelijk noodzakelijk zijn.

Nachtelijke verlichting voor beveiliging van de bouwplaats kan in het zomer- en winterhalfjaar wel nodig zijn en is dan wel de overheersende verstoring omdat dan geen werkzaamheden plaatsvinden en een sprake is van geluid of visuele verstoring. Wanneer verlichting noodzakelijk is voor de beveiliging staat deze naar beneden afgesteld en zal de reikwijdte van de lichtverstoring beperkt zijn. De maximale afstand waarop sprake is van een toename van verlichting is 150 meter vanaf de grens van de bouwlocaties.

2.3.6 Optische verstoring

Net als bij geluid en licht geldt voor visuele verstoring dat dit kan leiden tot verstoring van diersoorten. Met name vogels van open gebieden zijn hier erg gevoelig voor. Dit kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuele dieren, wat vervolgens ertoe kan leiden dat dieren het leefgebied voor kortere of langere tijd verlaten, dat de reproductie te ver achterblijft om een goede populatie in stand te houden of dat er een toename van sterfte plaatsvindt. Verstoring treedt gelijktijdig op met geluid- en lichtverstoring en is de specifieke oorsprong niet altijd goed te duiden. Hoewel er geen éénduidige reikwijdte van optische verstoring is, valt dit ruim binnen de contouren van verstoring door geluid. Bij een veld met open zicht kan optische verstoring optreden tot 200 meter (Krijgsveld et al., 2022).

Voor visuele verstoring geldt dat ook over de dosis-effect relatie op andere soort(groep)en dan vogels nog maar weinig bekend is. Hier zijn nauwelijks gekwantificeerde gegevens van beschikbaar. Dat aanwezigheid van niet natuurlijke elementen ook op andere soorten een negatief effect heeft, is wel aannemelijk.

2.3.7 Vermesting en verzuring

Stikstofdepositie leidt tot vermesting (verrijking) van ecosystemen via de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden). De groei in veel natuurlijke landecosystemen zoals bossen, vennen, duinen en heidevelden wordt gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstofdepositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Als de stikstofdepositie boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van meerdere andere. Hierdoor neemt de biodiversiteit af. Stikstofdepositie kan ook verzurend werken, waarbij bodem en grondwater chemisch van karakter veranderen en waardoor soorten en habitattypen van basische, neutrale en zwak zure omstandigheden kunnen verdwijnen. De oorspronkelijk aanwezige planten worden daarbij vrijwel geheel verdrongen en/of verdwijnen en er ontstaat dus een ander vegetatietype. In hoeverre en in welke mate effecten door stikstofdepositie optreden, is afhankelijk van lokale factoren als hydrologische conditie, fosforgehalten, zuurgraad en het gevoerde beheer.

Op 1 juli 2021 is de nieuwe Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering in werking getreden (Staatsblad, 2021). Deze wet regelt onder meer drie resultaatsverplichtingen voor stikstofreductie: in 2025 moet minimaal 40% van het areaal van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben; in 2030 minimaal de helft en in 2035 minimaal 74%. De Wet maakt een gedeeltelijke vrijstelling mogelijk van de natuurvergunningplicht voor het aspect stikstof voor activiteiten van de bouwsector.

Het Besluit stikstofreductie en natuurverbetering (Ministerie van LNV, 2021) werkt de stikstofwet verder uit, waaronder de bouwvrijstelling. De vrijstelling geldt voor bouw-, aanleg- en sloopactiviteiten, waarvan de emissies tijdelijk en beperkt zijn. Deze bouwvrijstelling zoals deze per 1 juli 2021 in werking is getreden is per 1 november 2022 komen te vervallen.

De werkzaamheden van het aanleggen van de leiding van het huidige project kunnen geen gebruik meer maken van de bouwvrijstelling. Effecten als gevolg van de werkzaamheden kunnen op grote afstanden optreden. In de permante gebruikssituatie treedt geen stikstofuitstoot op. In Hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de gevolgen van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

2.3.8 Verdroging

Verdroging kan optreden als gevolg van lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. Als gevolg hiervan kan een vochttekort ontstaan bij grondwaterafhankelijke vegetaties. Daarnaast treden er veranderingen op doordat de aard en de beschikbaarheid van voedingsstoffen verandert. Doordat de doorluchting van de bodem toeneemt, wordt er meer organisch materiaal afgebroken. Op deze manier kan verdroging tevens tot vermesting leiden. Door verdroging kan een gebied ongeschikt worden voor de voorkomende planten en dieren en zo leiden tot een verandering in de soortensamenstelling en uiteindelijk de aanwezige habitat (Broekmeyer et al., 2006). Verdroging kan ook tot verdichting van de vegetatie leiden.

Als gevolg van tijdelijke bemalingen in het projectgebied kan verdroging optreden op aanwezige plantsoorten. Dit effect treedt alleen op bij open ontgraving, bij de intrede- en uittredepunten van de gestuurde boringen en bij de bestaande om te bouwen c.q. te amoveren afsluiters in het bestaande gasleidingtracé. Hier wordt een reikwijdte van 200 meter aangehouden.

2.3.9 Samenvatting afbakening

De effecten zijn alleen aanwezig bij de open ontgraving, de intrede- en uittrede punten van de gestuurde boringen. Of daadwerkelijk sprake is van negatieve effecten en welke gevolgen dit heeft, zal nader beoordeeld moeten worden.

3 WET NATUURBESCHERMING

Onder de Wet natuurbescherming valt de bescherming van Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2 Wnb) en beschermde soorten (hoofdstuk 3 Wnb). In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de Natura 2000-gebieden in §3.1 en vervolgens op de soortbescherming in §3.2. Het wettelijk kader is opgenomen in Bijlage A.

3.1 Natura 2000-gebieden

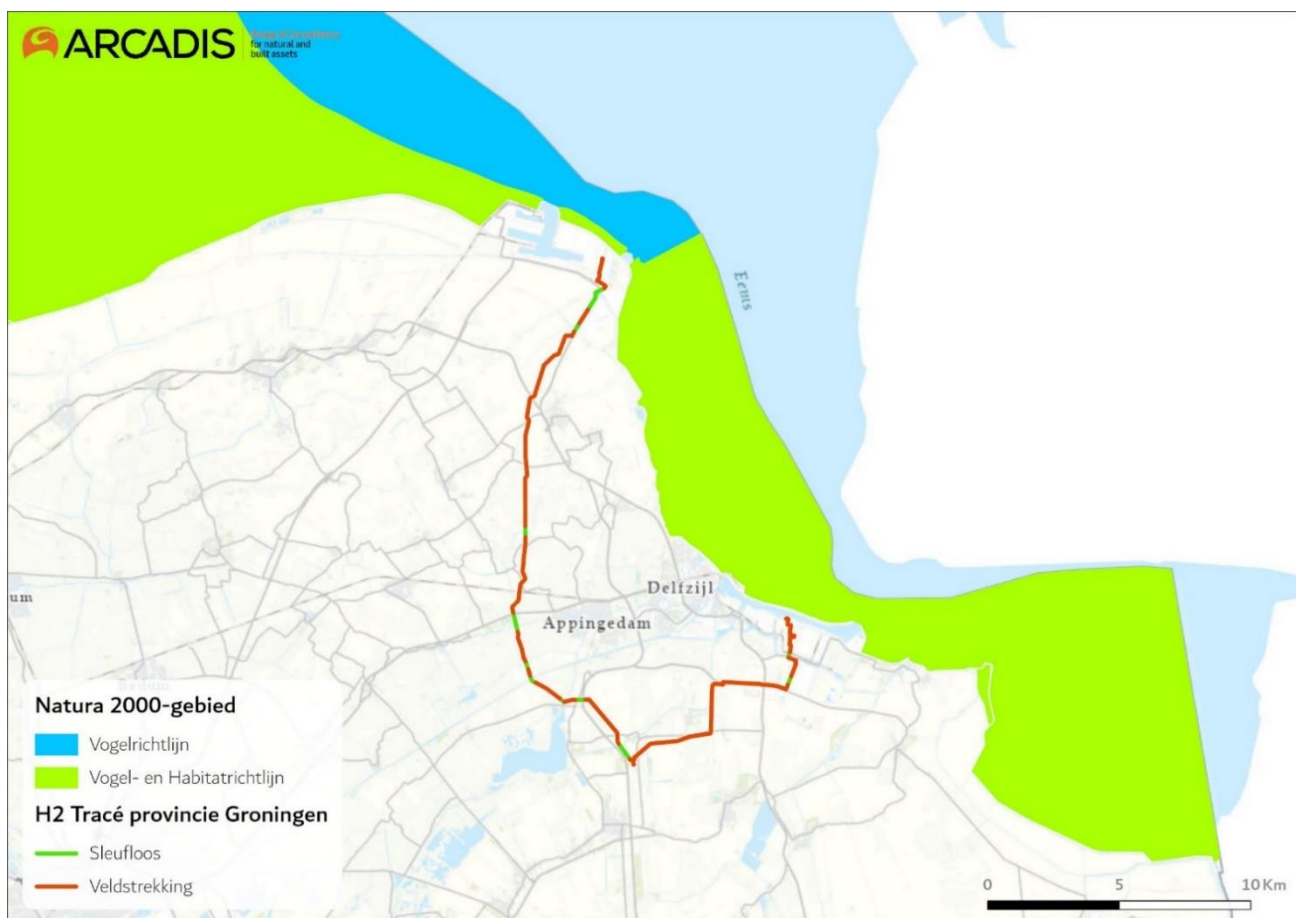
Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en daarnaast de aard van de ingreep, is aan de hand van een bureaustudie bepaald of mogelijk sprake is van negatieve effecten als gevolg van het voornemen.

3.1.1 Ligging en effectbeschrijving

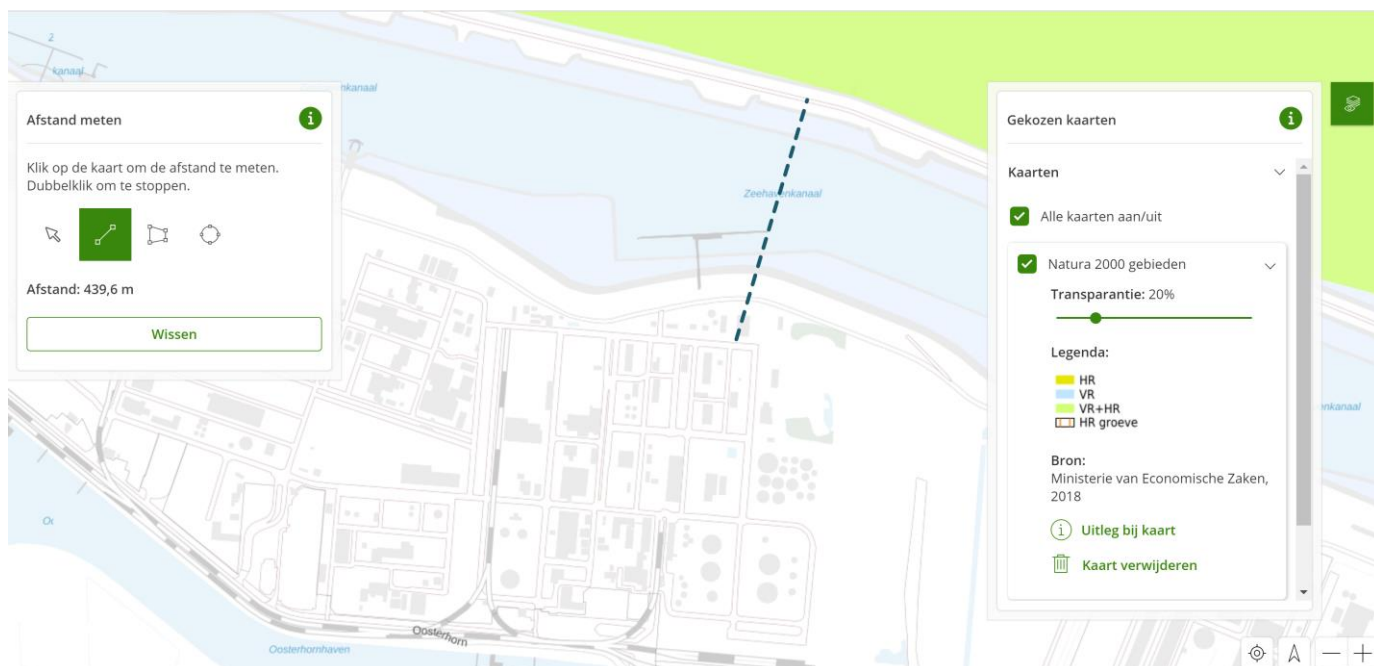
In provincie Drenthe ligt het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Bargerveen op ca. 5 km afstand van het tracédeel. In provincie Groningen is de afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Waddenzee ca. 450 m bij de startpunten ter hoogte van Delfzijl en Eemshaven (zie figuur 3-2 en 3-4). Het Natura 2000-gebied Waddenzee is aangewezen onder de habitatrichtlijn met habitattypen en habitatsoorten en onder de Vogelrichtlijn. Het Natura 2000-gebied Bargerveen is tevens een habitatrichtlijn en Vogelrichtlijngebied.

Verstoringseffecten op Waddenzee

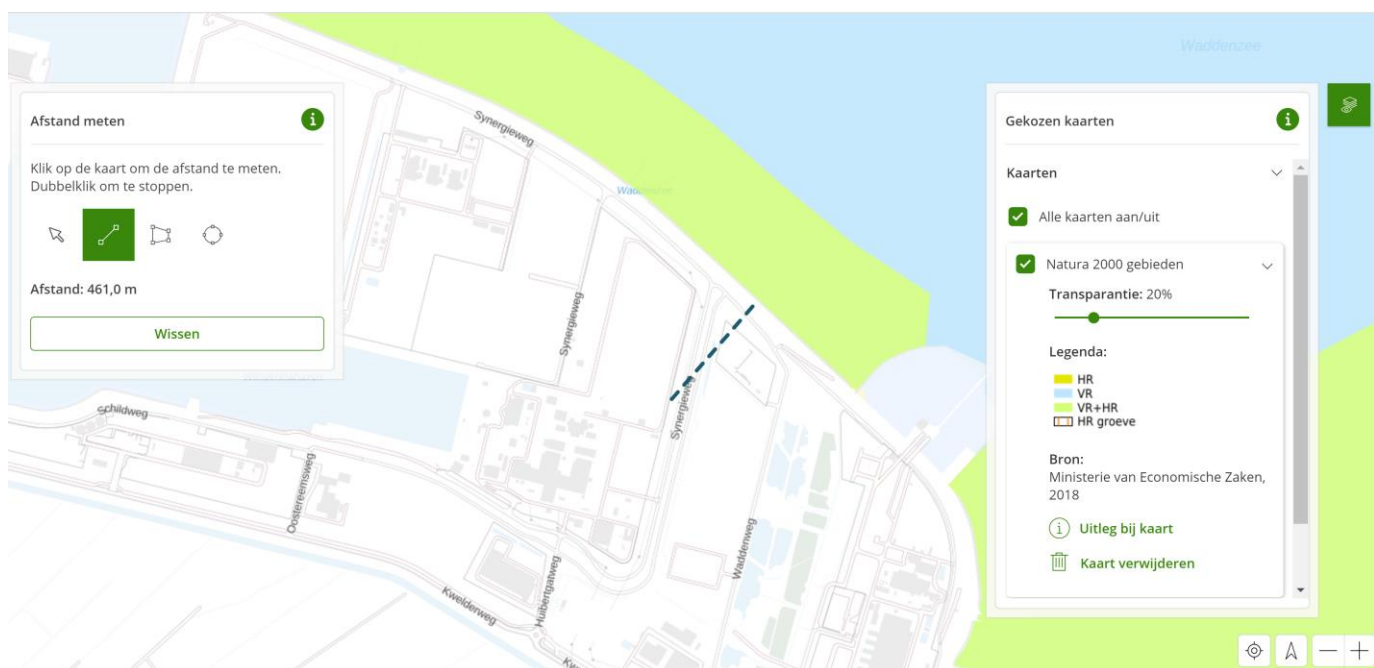
In het Natura 2000-gebied vinden geen werkzaamheden plaats. Voor verstoring wordt een contour aangehouden van circa 500 meter (geluid, licht en visueel). Een klein deel van de Waddenzee ligt binnen deze verstoringcontour. Effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten.

Figuur 3-1 Ligging Natura 2000-gebied Waddenzee (Vogelrichtlijn en Vogel- en Habitatrichtlijn) t.o.v. het tracédeel in provincie Groningen (sleufloos = gestuurde boring; veldstrekking = open ontgraving).

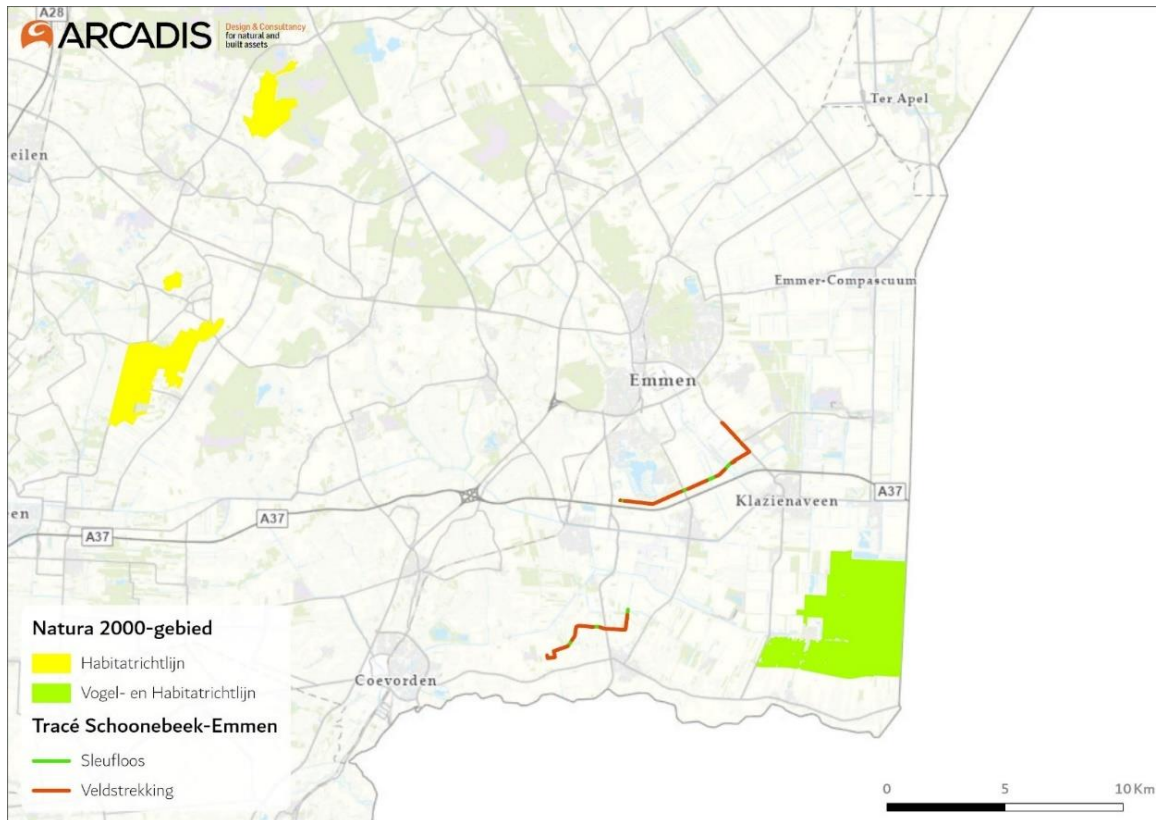
Figuur 3-2 Ligging Natura 2000-gebied Waddenzee t.o.v. tracédeel, locatie 1 t.h.v. Delfzijl (Groen: Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn).

Figuur 3-3 Ligging Natura 2000-gebied Waddenzee t.o.v. tracédeel, locatie 2 t.h.v. Eemshaven (Groen: Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn, Blauw: Vogelrichtlijn).

Verstoringseffecten op Bargerveen

Effecten op het Natura 2000-gebied Bargerveen zijn gezien de afstand (5 kilometer), ten opzichte van verstoringscontouren (500 meter), op voorhand uitgesloten.

Figuur 3-4 Ligging Natura 2000-gebied Bargerveen (Vogel- en Habitatrichtlijn), Natura 2000-gebied Mantingerzand (Habitatrichtlijn) en Natura 2000-gebied Mantingerbos (Habitatrichtlijn) t.o.v. het tracédeel in provincie Drenthe (sleufloos = gestuurde boring; veldstrekking = open ontgraving).

Effecten als gevolg van stikstofdepositie

In Natura 2000-gebieden kunnen effecten optreden als gevolg van stikstofdepositie. Stikstof gevoelige Natura 2000-gebieden zijn bijvoorbeeld Mantingerzand, Waddenzee en Bargerveen. Stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden kan optreden in de wijde omgeving. Effecten als gevolg van stikstofdepositie kunnen op voorhand niet worden uitgesloten.

3.1.2 Effectbeoordeling

Zoals hierboven beschreven overlapt de verstoringscontour van twee locaties (verstoringscontour van 500 meter) met het Natura 2000-gebied Waddenzee dat op ca. 450 meter van het werkgebied ligt. Beide locaties zijn gelegen op een industrieterrein waar reeds sprake is van verstoring door bestaand achtergrondgeluid van vrachtwagens en fabrieken. De locatie bij Delfzijl ligt daarnaast ten zuiden van het Zeehavenkanaal waar scheepvaart plaatsvindt. Als uitgangspunt wordt een verstoringsreikwijdte van 500 meter gehanteerd. Hierbij wordt uitgegaan van een geheel nieuwe verstoringsbron (geluidsbron). Dat is hier niet aan de orde. Vergelijkbare geluiden zoals verkeersbewegingen vinden momenteel al plaats rondom het werkgebied (als gevolg van de functie industrieterrein). Datzelfde geldt tevens voor optische prikkels. De effecten als gevolg van de werkzaamheden vinden reeds al plaats waardoor deze geen extra versturende werking hebben. Van verstoring is geen sprake, omdat verstoringsgevoelige vogels met instandhoudingsdoelstellingen in de Waddenzee zich niet op deze locaties zullen bevinden (door reeds bestaande verstoring). De vogels die hier wel voorkomen zullen minder gevoelig zijn voor verstoring en al gewend aan de aanwezige geluid en optische prikkels die bij het industrieterrein aanwezig zijn. Hierdoor zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van verstoring door geluid, trillingen en optische prikkels op voorhand uit te sluiten.

Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden zijn vervolgstappen niet nodig.

3.1.3 Deelconclusie gebiedsbescherming

Negatieve verstoringseffecten op Natura 2000-gebieden de Waddenzee en het Bargerveen kunnen worden uitgesloten. Negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie zijn niet uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden zijn vervolgstappen niet nodig.

3.2 Soortbescherming

3.2.1 Methode

Er is een bureauonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd. Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare informatie, zoals verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) van de respectievelijk afgelopen 5 jaar (diersoorten) en 10 jaar (plantensoorten). Daarnaast is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- www.verspreidingsatlas.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.ravon.nl
- www.vlinderstichting.nl

Er zijn twee veldbezoeken uitgevoerd op 22 en 26 juli 2022 in de ochtend en middag door Jannegreet Korthuis, ecooloog van Arcadis. De omstandigheden tijdens het veldbezoek waren tijdens het eerste veldbezoek 21°C, windkracht 2, half bewolkt en droog en tijdens het tweede veldbezoek 19°C, windkracht 2, bewolkt en regenachtig. Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek waarbij op basis van de uitkomsten van het bureauonderzoek en de fysieke kenmerken van het projectgebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Tijdens het veldbezoek is globaal geïnventariseerd of en welke soorten (mogelijk) in en om het gebied aanwezig zijn. Hierbij is aandacht besteed aan alle relevante soortgroepen en beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast bij ontwikkelingen. Het projectgebied is voor het veldbezoek op basis van landschapkenmerken ingedeeld in 22 te bezoeken punten verdeeld over de twee tracédelen. De veldbezoeken zijn op verzoek van Gasunie uitgevoerd vanaf de openbare weg. Hierdoor zijn niet alle locaties in detail bekeken.

Figuur 3-1 Tracédeel Noord (Eemshaven-Tjuchem-Delfzijl) t.o.v. de bezochte locaties tijdens het eerste veldbezoek (met uitzondering van locatie A, deze kon niet worden bezocht vanaf de openbare weg).

Figuur 3-2 Tracédeel Schoonebeek-Emmen t.o.v. de bezochte locaties tijdens het tweede veldbezoek.

3.2.2 Aanwezigheid beschermde soorten

Op basis van het bureauonderzoek en het veldbezoek is de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten opgehelderd, de bevindingen zijn nader toegelicht per soortgroep in Tabel 1 (Groningen) en Tabel 2 (Drenthe). In de provincie Groningen en Drenthe geldt een vrijstelling voor een aantal algemene zoogdieren en amfibieën, zie Bijlage A. Deze vrijstellingslijst verschilt per provincie. De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als niet beschermde soorten, dit is verder toegelicht in paragraaf 3.2.5 en Bijlage A.

3.2.2.1 Provincie Groningen

Tabel 2 Voorkomen en functie leefgebieden van beschermde soorten binnen het Groningse deel van projectgebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
Flora	Bureauonderzoek Nabij het projectgebied zijn waarnemingen bekend van een aantal beschermde plantensoorten (NDFF, 2022). In 2015 is wolfskers waargenomen in Bierum, nabij locatie 4 en 5. Verder is groenknolorchis in 2013 waargenomen bij Eemshaven. De soort kan echter worden uitgesloten vanwege in 2022 uitgevoerd soortgericht onderzoek in het gebied (Arcadis, in prep).	Groenknolorchis is uitgesloten op basis van eerder onderzoek (Arcadis, in prep). Aanwezigheid van wolfskers kan niet worden uitgesloten in het projectgebied.
	Veldbezoek	Andere beschermde plantensoorten zijn op basis van

	In het projectgebied is voornamelijk sprake van bermen, slootwallen en randen van bosschages en akkers worden waargenomen vanaf de openbare weg (zie Figuur 3-1). In de bosschages zijn voornamelijk veel boomsoorten aangetroffen zoals elzen, essen, eiken, wilgen, meidoorn. Daarnaast zijn in de bermen en slootwallen soorten aangetroffen zoals smalle weegbree, kattenstaart, grassen, brandnetel, diverse klavers, riet etc. <u>Wolfskers</u> Tijdens het veldbezoek is bij locatie 4 en 5 (nabij Bierum) geen geschikt habitat aangetroffen voor wolfskers. De soort groeit op ruderaal of stenige plaatsen of braakliggende grond. Mogelijk zijn er elders op het tracédeel geschikte groeiplaatsen voor de soort zelf te vinden. Bijvoorbeeld langs wegen van particulieren die het tracédeel doorkruist. De soort kan niet worden uitgesloten. In het projectgebied is geen geschikt habitat aangetroffen voor beschermde plantensoorten omdat aangetroffen habitat voedselrijke standplaatsen betrof (zie beschrijving hierboven). Habitats van andere beschermde soorten zijn niet aangetroffen tijdens het veldbezoek en kunnen daarom worden uitgesloten.	verspreidingsgegevens uitgesloten.
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	<u>Bureauonderzoek</u> Binnen het gehele projectgebied is de afgelopen 5 jaar een grote diversiteit aan beschermde vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nesten waargenomen en gemeld. Voorbeelden zijn: boomkruiper, grasmus, heggemus, kievit, merel, tiftjaf, veldleeuwerik, zanglijster (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek zijn in de bosschages in het projectgebied algemene broedvogels waargenomen zoals blauwe reiger, zwarte kraai, meerkoeten, wilde eenden, houtduiven, huiszwaluwen, grote bonte specht etc. Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in de akkers, graslanden, bermen, bossen en bosschages in en in de nabije omgeving van het projectgebied.	Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in de akkers, graslanden, bermen, bossen en bosschages in het projectgebied.
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	<u>Bureauonderzoek</u> Binnen het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de volgende vogels met jaarrond beschermd nesten waargenomen: Buizerd, gierzwaluw, havik, huismus, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer (NDFF, 2022)¹. <u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek is een bruine kiekendief foeragerend waargenomen (categorie 5 soort). Deze soort is alleen jaarrond beschermd als er onvoldoende	Vogels met jaarrond beschermd nest kunnen tot broeden komen in en in de omgeving van het projectgebied. Tevens kunnen vogels met jaarrond beschermd nesten foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied.

¹ Opgemerkt wordt dat Groningen het beleid hanteert dat essentiële nesten functioneel gezien niet weg mogen worden genomen. De provincie Groningen hanteert geen lijst van vogels met een jaarrond beschermd nest, maar erkent de lijst van andere bevoegde gezagen als hulpmiddel om de essentie van een nest aan te kunnen tonen.

uitwijkmogelijkheden zijn. Dat is hier niet het geval. Er zijn verder geen jaarrond beschermde nesten waargenomen. Mogelijk broeden vogels met jaarrond beschermde nesten wel langs het tracédeel maar konden deze niet worden waargenomen vanaf de openbare weg, zie Figuur 6-8 voor de mogelijke locaties.

Daarnaast kunnen vogels met jaarrond beschermde nesten foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied omdat er in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Grondgebonden zoogdieren

Bureauonderzoek

In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde grondgebonden zoogdieren zoals bever, boommarter, bunzing, damhert, edelhert, eekhoorn, haas, hermelijn, otter, steenmarter, waterspitsmuis en algemene (vrijgestelde) soorten zoals ree, vos, egel, woelrat, wezel en diverse muissoorten (NDFF, 2022).

Veldbezoek

Het landschap van het Groningse deel van het projectgebied bestaat voornamelijk uit productieland (mais, graan, grasland) begrenst door sloten met steil talud en weinig begroeiing of door wegen. Hier kunnen steenmarter en haas voorkomen (zie beschrijvingen hieronder). In gebieden met meer bossen, houtwallen of waterlichamen kunnen ook nog andere soorten hun leefgebied hebben.

Gebieden die niet bereikbaar waren vanaf de openbare weg zijn mogelijk ook geschikt als leefgebied voor beschermde soorten. Zoals het bos in het industrieterrein van Delfzijl, zie Figuur 6-1. Het projectgebied grenst hier aan het bos waardoor het projectgebied mogelijk onderdeel is van essentieel leefgebied (verblijfplaatsen en foerageergebied) van *bunzing*, *haas*, *hermelijn*, *eekhoorn*, *boommarter* en *steenmarter*. Daarnaast is de omgeving van de waterlichamen in datzelfde gebied mogelijk geschikt en essentieel leefgebied voor *waterspitsmuis* (zie beschrijvingen hieronder)

Bever

De akkers en bosschages in de buurt van water zijn geschikt als foerageergebied voor de bever zoals bij locatie 10 (Munnikesloot) en 11 (Wagenborgermaar), zie Figuur 6-12. Mogelijk zijn de locaties geschikt leefgebied van bever. Er zijn tijdens het veldbezoek verder geen vraatsporen aangetroffen van de soort. Verblijfplaatsen op locatie 10 en 11 kunnen niet worden uitgesloten.

Boommarter

De boommarter komt hier in allerlei typen en leeftijden bos voor. Mogelijk heeft de soort essentieel leefgebied en verblijfplaatsen bij locatie A, zie Figuur 6-1. Het leefgebied is hier essentieel omdat er in de directe omgeving onvoldoende alternatief foerageergebied beschikbaar is. Mogelijk heeft de soort ook verblijfplaatsen in bossen/bosschages in de buurt van het projectgebied

Projectgebied op agrarische percelen

Leefgebied van haas, damhert (incidenteel), bunzing, hermelijn, steenmarter, algemene (vrijgestelde) grondgebonden zoogdieren. Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.

(Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen voor steenmarter in schuren nabij het projectgebied. Vaste rust- en verblijfplaatsen van andere beschermde grondgebonden zoogdieren op deze percelen zijn uitgesloten.

(Mogelijk) essentieel foerageergebied van beschermde grondgebonden zoogdieren op deze percelen zijn uitgesloten. Het betreft geen essentieel foerageergebied van haas, bunzing, hermelijn en steenmarter, damhert op deze percelen door voldoende alternatieven in de omgeving.

Locatie A (kon niet worden bezocht vanaf openbare weg)

(Mogelijk) leefgebied van haas, bunzing, hermelijn, steenmarter, boommarter, waterspitsmuis en eekhoorn door aanwezigheid van dekking (en mogelijk water voor waterspitsmuis). Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.

(Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen van haas, bunzing, hermelijn, steenmarter, boommarter, waterspitsmuis en

(bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, B, C), zie Figuur 6-9. Daarnaast kan de soort het projectgebied nabij de bosschages op deze locaties gebruiken als foerageergebied. Het is niet essentieel omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Bunzing

Bunzing leeft bij voorkeur in kleinschalige landschappen met houtwallen, greppels en sloten met overhangende vegetatie. Als verblijfplaats gebruikt de bunzing oude hollen van bijvoorbeeld konijn, mol, vos en das, of natuurlijke holtes en houtstapels. Op locatie 12 loopt het projectgebied direct langs een bosschage met hollen in de grond die mogelijk als essentiële verblijfplaats dienen, zie Figuur 6-1. Mogelijk heeft de soort ook verblijfplaatsen in bossen/bosschages in de buurt van het projectgebied (bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, B, C), zie Figuur 6-9. Daarnaast kan de soort het projectgebied nabij de bosschages op deze locaties gebruiken als foerageergebied. Het is niet essentieel omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Damhert

Het damhert komt vooral voor in lichte loofbossen en gemengde bossen, minder vaak in uitgestrekte naaldbossen. Hij heeft een voorkeur voor oudere bossen met een dichte onderbegroeiing. Belangrijk is dat er voldoende gras is. De soort is in NDFF waargenomen ten zuiden van Winschoten. De soort kan over het hele projectgebied foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied voor damhert.

Eekhoorn

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Mits er voldoende voedsel beschikbaar is, komen ze ook in bebouwd gebied. Eekhoorn is waargenomen in een groene wijk in Delfzijl nabij een park. De soort heeft mogelijk essentieel leefgebied (vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied) in het bos bij industrieterrein Delfzijl, zie Figuur 6-1.

Haas

Het leefgebied van de haas omvat kleinschalig gras- en bouwland, open veld als akkers en weilanden, open bos, heide en kwelders. Op locatie 12 loopt het projectgebied direct langs een klein bosschage. Hier zijn geen legers waargenomen. Op deze locatie kunnen verblijfplaatsen op voorhand worden uitgesloten. De soort heeft mogelijk essentieel leefgebied (vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied) in het bos bij locatie A, zie Figuur 5 1. Mogelijk heeft de soort ook verblijfplaatsen in bossen/bosschages in de buurt van het projectgebied (bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, B, C), zie Figuur 6-9. Daarnaast kan de soort het projectgebied nabij de bosschages op deze locaties gebruiken als

eekhoorn. Daarnaast mogelijke verblijven voor steenmarter in de nabije installaties.

(Mogelijk) essentieel foerageergebied haas, bunzing, hermelijn, steenmarter, boommarter, waterspitsmuis en eekhoorn.

Locatie 12

(Mogelijk) leefgebied van haas, bunzing, hermelijn, steenmarter, boommarter, eekhoorn door aanwezigheid van dekking. Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.

(Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen van hermelijn en steenmarter door holtes in wilgen en voor steenmarter, hermelijn en bunzing door holte in grond. Rust- en verblijfplaatsen haas en eekhoorn uitgesloten door afwezigheid legers en nesten en voor de boommarter is het uitgesloten op basis van habitat (te klein bosschage).

Essentieel foerageergebied van beschermde grondgebonden zoogdieren is op deze locatie uitgesloten door voldoende alternatieven in de omgeving. De locatie betreft geen essentieel foerageergebied voor deze grondgebonden zoogdieren.

Bos(schages) nabij projectgebied locaties 2, 6, 8, 9, B, C hebben

(Mogelijk) verblijfplaatsen van haas, bunzing, hermelijn, steenmarter en boommarter door aanwezigheid van voldoende dekking in de bos(schages) nabij het projectgebied. Leefgebied van andere beschermde soorten is uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.

(Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen van haas, bunzing, hermelijn, steenmarter en boommarter nabij het

foerageergebied. Het is niet essentieel omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Hermelijn

Hermelijn komt voor in allerlei soorten landschappen als er maar voldoende dekking aanwezig is. De soort heeft rust- en verblijfplaatsen in hopen, holle bomen, en in rommelige plekken zoals in takkenrillen, takkenhopen en stapels stenen en dergelijke. Op locatie 12 loopt het projectgebied direct langs een bosschage waar twee oude holle wilgen staan en hopen in de grond zitten die beide mogelijk als essentiële verblijfplaats dienen, zie Figuur 5 1. Daarnaast heeft de soort mogelijk essentieel leefgebied (vaste rust- en verblijfplaatsen en foerageergebied) in het bos bij Locatie A, zie Figuur 5 1. Mogelijk heeft de soort ook verblijfplaatsen in bossen/bosschages in de buurt van het projectgebied (bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, B, C), zie Figuur 6-9. Daarnaast kan de soort het projectgebied nabij de bosschages op deze locaties gebruiken als foerageergebied. Het is niet essentieel omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Otter

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Ze leven in zoet water met voldoende rust en dekking. Het tracédeel nabij locatie 10 doorkruist de Munnikesloot en nabij locatie 11 Wagenborgermaar, zie Figuur 6-12. Deze zijn zo'n 6-10 meter breed en bevindt zich tussen de mais en graanvelden nabij een bos. De omgeving is rustig en biedt voldoende dekking. Mogelijk is het projectgebied nabij locatie 10 en 11 geschikt leefgebied van de otter. Otter is verder waargenomen in de buurt van locatie 2 en 3. Hier kan de soort worden uitgesloten op basis van habitat.

Steenmarter

Steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Verblijfplaatsen van de soort zijn onder andere boomholtes, takkenhopen, dichte struwelen of in gebouwen. Op locatie 12 loopt het projectgebied direct langs een bosschage waar twee oude holle wilgen staan en verder op een stenenhoop die mogelijk als essentiële verblijfplaats dienen. Verder kan de soort verblijfplaatsen hebben in installaties op NAM-terreinen en in schuren verspreid over het hele projectgebied. Daarnaast heeft de soort mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen in het bos bij locatie A, zie Figuur 5 1. Mogelijk heeft de soort ook verblijfplaatsen in bossen/bosschages in de buurt van het projectgebied (locaties 2, 6, 8, 9, B, C), zie Figuur 6-9. Daarnaast kan de soort deze locaties gebruiken als foerageergebied. Het is niet essentieel omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Waterspitsmuis

De waterspitsmuis komt alleen daar voor waar bodem-bedekkende vegetatie aanwezig en waar binnen een straal van 500 meter water is te vinden. Wagenborgermaar is op

projectgebied door aanwezigheid bos(schages). Daarnaast mogelijk verblijfplaatsen steenmarter op locatie 6, 8, 9, B door aanwezigheid installaties en schuren.

Essentieel foerageergebied van beschermde grondgebonden zoogdieren is op deze locaties uitgesloten door voldoende alternatieven in de omgeving. De locaties betreffen geen essentieel foerageergebied voor deze grondgebonden zoogdieren.

Locatie 10 en 11

(Mogelijk) leefgebied van waterspitsmuis, otter, bever, haas, bunzing, hermelijn, steenmarter en boommarter door aanwezigheid van voldoende dekking (en water voor waterspitsmuis). Leefgebied van andere beschermde soorten is uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.

(Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen van waterspitsmuis, bever, otter, haas, bunzing, hermelijn, steenmarter en boommarter door aanwezigheid van voldoende dekking. Daarnaast mogelijk verblijfplaatsen steenmarter op beide locaties door aanwezigheid installaties (op gaswinterrein) en schuren.

(Mogelijk) essentieel foerageergebied van waterspitsmuis. Essentieel foerageergebied van andere beschermde grondgebonden zoogdieren is op deze locaties uitgesloten door voldoende alternatieven in de omgeving. De locaties betreffen geen essentieel foerageergebied voor deze grondgebonden zoogdieren.

Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens.

	sommige plekken (zoals nabij locatie 11) wel ruig begroeid met onder andere riet. Mogelijk is locatie 11 geschikt leefgebied voor waterspitsmuis. Ook de combinatie van het bos nabij en de Munnikesloot nabij locatie 10 bieden mogelijk geschikt leefgebied voor de soort. Andere beschermde soorten zijn op basis van verspreidingsgegevens uitgesloten. Algemene vrijgestelde soorten kunnen voorkomen in het gehele projectgebied.	
Vleermuizen	<i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de volgende beschermde vleermuizen waargenomen: Meervleermuis, tweekleurige vleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootvleermuis, watervleermuis, ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis en laatvlieger (NDFF, 2022). <i>Veldbezoek</i> Op locatie 8 en 12 zijn boomholtes waargenomen die mogelijk geschikt zijn als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen (zie Figuur 6-10 en Figuur 6-11). Mogelijk zijn op locatie A en elders op het tracédeel ook boomholtes die niet waargenomen zijn vanaf de openbare weg. Daarnaast zijn op circa 200 meter afstand van locatie 5 woningen aangetroffen die mogelijk geschikte verblijfplaatsen hebben voor gebouwbewonende vleermuizen. Elders nabij het projectgebied kunnen ook gebouwen voorkomen die geschikt zijn als verblijfplaatsen van vleermuizen. Indien de vleermuizen gebruik maken van de boomholtes of gebouwen is de omgeving en mogelijk het projectgebied onderdeel van essentiële vliegroutes en foerageergebied.	Mogelijk geschikte verblijfplaatsen op locatie 8, 12 en A voor boombewonende vleermuizen. Gebouwen (woningen en schuren) langs het gehele tracédeel kunnen mogelijk geschikte verblijfplaatsen hebben voor vleermuizen. Mogelijk foerageergebied en essentiële vliegroutes bij locatie 5, 8, 12 en elders in het projectgebied.
Reptielen	<i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar geen beschermde reptielen waargenomen (NDFF, 2022). <i>Veldbezoek</i> Langs het tracédeel ontbreekt het aan geschikt habitat voor beschermde reptielensoorten. Deze kunnen op basis van habitat uitgesloten worden.	Beschermde reptielen kunnen worden uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens
Amfibieën	<i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de volgende beschermde amfibieën waargenomen: poelkikker, heikikker, (NDFF, 2022). <i>Veldbezoek</i> <u>Poelkikker</u> De poelkikker is een zon- en warmteminnende soort met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn. Het is een kritische soort, die houdt van voedselarm en schoon water. Langs tracédeel Noord bevindt zich geschikt habitat voor	Beschermde amfibieën kunnen worden uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens.

	poelkikker nabij locatie 10 en 11. De soort kan echter op basis van verspreidingsgegevens worden uitgesloten (verspreidingsatlas.nl). <u>Heikikker</u> Heikikker komt voor in specifieke leefgebieden zoals veengebieden, half natuurlijke graslanden en bij vennen. Heikikker is waargenomen bij 't Roegwold ten zuiden van het schildmeer. Het projectgebied bevat dergelijk habitat niet. De soort kan worden uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens.	
Vissen	<u>Bureauonderzoek</u> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar geen beschermde vissen waargenomen (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> Langs de waterlichamen die grenzen aan tracédeel of het tracédeel doorkruizen ontbreekt het aan geschikt habitat voor beschermde vissen.	Beschermde vissen kunnen worden uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens.
Overige soorten	<u>Bureauonderzoek</u> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de volgende beschermde overige soorten waargenomen: grote vos en teunisbloempijlstaart (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> <u>Grote vos</u> Nabij locatie 1 betrof kort gemaaid gras en er waren veel werkzaamheden. In het bosschage ten noorden van locatie 2 staan wilgen, de waardplant van grote vos. Mogelijk heeft de soort essentieel leefgebied bij die bosschages ten noorden van locatie 2. Direct langs het tracédeel ontbreekt het aan geschikt habitat voor grote vos. Indien er waardplanten van grote vos voorkomen op het industrieterrein in Delfzijl is dat terrein essentieel leefgebied voor de vlinder, zie Figuur 6-1. <u>Teunisbloempijlstaart</u> Teunisbloempijlstaart is waargenomen in NDFF in Delfzijl. De waardplanten (teunisbloem, kattenstaart, basterdwederik, wilgenroosje) van de vlinder zijn niet aangetroffen bij locatie 12 en 13 (nabij Delfzijl). Leefgebied van de soort kan op deze en andere locaties op basis van habitat worden uitgesloten. Indien er waardplanten van teunisbloempijlstaart voorkomen op het industrieterrein in Delfzijl is dat terrein essentieel leefgebied voor de vlinder, zie Figuur 6-1. Ander geschikt habitat voor beschermde ongewervelden is niet aangetroffen in en nabij het projectgebied.	Locatie A betreft mogelijk essentieel leefgebied voor teunisbloempijlstaart en grote vos.

3.2.2.2 Provincie Drenthe

Tabel 3 Voorkomen en functie leefgebieden van beschermde soorten binnen het Drentse deel van projectgebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
Flora	Bureauonderzoek In het projectgebied zijn waarnemingen bekend van een beschermde plantensoort: kluwenklokje is in 2015 waargenomen ten noordoosten van Klazienaveen (NDFF, 2022). Het betreft geen wilde exemplaren.	Er zijn mogelijk groeiplaatsen van kluwenklokje aanwezig in het projectgebied. Andere beschermde plantensoorten zijn op basis van verspreidingsgegevens uitgesloten.
	Veldbezoek Tijdens het veldbezoek konden voornamelijk bermen, groenstroken op industrieterrein, slootwallen en randen van bosschages en akkers worden waargenomen vanaf de openbare weg (zie Figuur 3-2). In de bosschages zijn voornamelijk veel boomsoorten aangetroffen zoals eiken, Canadese populier, grauwe wilg, tamme kastanje, lijsterbes, daarnaast zijn in de bermen en slootwallen soorten aangetroffen zoals smalle weegbree, wilgenroosje, sint jakobskruid, grote teunisbloem, grassen, brandnetel, diverse klavers, riet etc.	
	Kluwenklokje Kluwenklokje groeit onder andere in algemene plaatsen zoals bermen en ruderaal plaatsen. Tijdens het veldbezoek is geschikt habitat (ruderaal plaatsen) waargenomen voor de soort in het Drentse deel van het projectgebied ten noordoosten van Oranjedorp, Figuur 6-5. Mogelijk groeit kluwenklokje op die locatie van het projectgebied. Habitats van andere beschermde soorten zijn niet aangetroffen tijdens het veldbezoek en kunnen daarom worden uitgesloten.	
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	Bureauonderzoek Binnen het gehele projectgebied is de afgelopen 5 jaar een grote diversiteit aan beschermde vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nesten waargenomen en gemeld. Voorbeelden zijn: boomkruiper, grasmus, heggemus, kievit, merel, tijtjaf, veldleeuwerik, zanglijster.	Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in de akkers, bermen en bossen van het projectgebied.
	Veldbezoek Tijdens het veldbezoek zijn in de bosschages in het projectgebied algemene broedvogels waargenomen zoals blauwe reiger, zwarte kraai, meerkoeten, wilde eenden, houtduiven, etc. Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in de akkers, bermen en bosschages in het projectgebied.	
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	Bureauonderzoek In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de volgende vogels met jaarrond beschermd nesten waargenomen (categorie 1 t/m 4): Boomvalk (zuidoost), buizerd, gierzwaluw, havik, huismus, kerkuil, oehoe (zuidoost), ooievaar, ransuil, roek, sperwer (zuidoost), steenuil (zuidwest) en wespandief (zuidoost) (NDFF, 2022).	Vogels met jaarrond beschermd nest kunnen tot broeden komen in en in de omgeving van het projectgebied.
	Veldbezoek	

	Tijdens het veldbezoek is een buizerd waargenomen (categorie 4 soort). Er zijn verder geen jaarrond beschermde nesten waargenomen. Mogelijk broeden vogels met jaarrond beschermde nesten wel langs het tracédeel maar zijn deze niet waargenomen vanaf de openbare weg. In Figuur 6-2 en Figuur 6-3 staan de bossen waar jaarrond beschermde nesten kunnen zitten.	
Grondgebonden zoogdieren	<i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde grondgebonden zoogdieren zoals bever, boommarter, damhert, das, edelhert, eekhoorn, otter, steenmarter, veldspitsmuis, waterspitsmuis, wild zwijn en algemene (vrijgestelde) soorten zoals ree, vos, egel, woelrat, wezel en diverse muissoorten (NDFF, 2022). <i>Veldbezoek</i> <u>Bever</u> De akkers en bosschages in de buurt van water zijn geschikt als foerageergebied voor de bever. Bever is waargenomen ten noorden van Emmen en in Bargerveen. De soort kan worden uitgesloten in het projectgebied op basis van verspreidingsgegevens. <u>Boommarter</u> De boommarter komt hier in allerlei typen en leeftijden bos voor. De soort kan vaste rust- en verblijfplaatsen hebben in de beboste delen van het projectgebied, zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor de locaties. Ook kan de soort daar essentieel foerageergebied hebben indien er een vaste rust- en verblijfplaats aanwezig is. Indien er geen vaste rust- en verblijfplaats aanwezig is in het projectgebied kan boommarter alsnog foerageren in het beboste deel van het projectgebied. De soort heeft dan echter genoeg alternatief foerageergebied waardoor het projectgebied geen essentieel foerageergebied betreft. <u>Damhert</u> Het damhert komt vooral voor in lichte loofbossen en gemengde bossen, minder vaak in uitgestrekte naaldbossen. Hij heeft een voorkeur voor oudere bossen met een dichte onderbegroeiing. Belangrijk is dat er voldoende gras is. De soort is in NDFF waargenomen bij Bargerveen en Dalen. De soort kan over het hele projectgebied foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied voor damhert. <u>Das</u> De das leeft in allerlei soorten biotopen, met een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Maar ook open terreinen, zoals vochtige heiden en rivierdalen zijn geschikte leefgebieden. Het projectgebied ligt onder andere in (lijnvormig) bosgebied. Deze gebieden zijn geschikt habitat voor een dassenburcht, zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor de locaties. Indien er een burcht aanwezig is in het projectgebied betreft het projectgebied ook essentieel foerageergebied. Indien er geen vaste rust- en	Projectgebied op agrarische percelen Leefgebied van wild zwijn, das, damhert, edelhert, steenmarter, algemene (vrijgestelde) grondgebonden zoogdieren. Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat. (Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen voor steenmarter in schuren nabij het projectgebied. Vaste rust- en verblijfplaatsen van andere beschermde grondgebonden zoogdieren op deze percelen zijn uitgesloten. (Mogelijk) essentieel foerageergebied van beschermde grondgebonden zoogdieren op deze percelen zijn uitgesloten. Het betreft geen essentieel foerageergebied van steenmarter, damhert, edelhert, das en wild zwijn op deze percelen door voldoende alternatieven in de omgeving. Bos(schages) bij locatie 14, 15, 18, 19, 20, 21 (Mogelijk) leefgebied van das, edelhert, damhert, eekhoorn, steenmarter, grote bosmuis en wild zwijn

verblijfplaats aanwezig is in het projectgebied kan das alsnog foerageren in het beboste deel van het projectgebied. De soort heeft dan echter genoeg alternatief foerageergebied waardoor het projectgebied geen essentieel foerageergebied betreft.

Edelhert

Het edelhert lijkt een voorkeur te hebben voor bosgebieden die grenzen aan grasgebieden en rivierdalen met oobossen. De soort is in NDFF eenmaal waargenomen ten westen van Emmen. De soort kan over het hele projectgebied foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied voor edelhert.

Eekhoorn

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Mits er voldoende voedsel beschikbaar is, komen ze ook in bebouwd gebied. Eekhoorn is waargenomen in de omgeving van het hele Drentse deel van het projectgebied. De soort heeft mogelijk essentieel leefgebied (vaste rust- en verblijfplaatsen en foerageergebied) in de bossen in het projectgebied, zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor de locaties.

Otter

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Ze leven in zoet water met voldoende rust en dekking. Otter is waargenomen ten noorden van Klazienaveen en bij Nieuw-Amsterdam. De open ontgravingen vinden plaats in kleine sloten in agrarisch gebied (en niet in grotere waterlichamen). Dergelijke sloten zijn geen geschikt habitat voor otter en staan ook niet in verbinding met geschikt leefgebied voor de soort. Leefgebied voor otter kan worden uitgesloten in het projectgebied.

Steenmarter

Steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Verblijfplaatsen van de soort zijn onder andere boomholtes, takkenhopen, dichte struwelen of in gebouwen. Mogelijk heeft de soort vaste rust- en verblijfplaatsen in de bosschages van het projectgebied, zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor de locaties. Ook kan de soort daar essentieel foerageergebied hebben indien er een vaste rust- en verblijfplaats aanwezig is. Indien er geen vaste rust- en verblijfplaats aanwezig is in het projectgebied kan steenmarter alsnog foerageren in het beboste deel van het projectgebied. De soort heeft dan echter genoeg alternatief foerageergebied waardoor het projectgebied geen essentieel foerageergebied betreft.

Veldspitsmuis

De veldspitsmuis is gebonden aan kleinschalig agrarisch cultuurlandschap dat niet te intensief beheerd wordt. Hij komt voor in overgangsvegetaties, lintvormige landschapselementen, opgaande kruidenvegetaties, braakliggende of niet begraasde kruidenvegetaties, zoals boomgaarden. De soort is dicht bij het projectgebied waargenomen ten oosten van Nieuw-Dordrecht.

door aanwezigheid dekking.

(Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen das, boomarter, eekhoorn, grote bosmuis en steenmarter door aanwezigheid van voldoende dekking.

(Mogelijk) essentieel foerageergebied das en eekhoorn (indien vaste rust- en verblijfplaats aanwezig is). Geen essentieel foerageergebied voor boomarter, steenmarter, damhart, edelhert en wild zwijn omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is in de omgeving.

Tussen locatie 14 en 15

Mogelijk essentieel leefgebied voor veldspitsmuis tussen locatie 14 en 15 door aanwezigheid van ruige berm.

Andere beschermde soorten (waaronder bever en otter) zijn uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens.

	Mogelijk heeft veldspitsmuis essentieel leefgebied in het projectgebied, zie Figuur 6-4 voor de locatie. <u>Grote bosmuis</u> De grote bosmuis komt in de hoek van Emmen heel veel voor (expert judgement, Arcadis; verspreidingsatlas, 2022). De grote bosmuis komt voor in allerlei soorten biotopen, mits er enige dekking is zoals lage begroeiing of verspreid liggende stenen. Zo komt hij voor in bosranden met weinig ondergroei, niet te nat rietland, parken, braakliggend land, duinen, heide en tuinen. Hij heeft een voorkeur voor oude open eiken- en beukenbossen, met een uitgebreide struiklaag en weinig ondergroei. Op basis van habitat- en verspreiding kan de soort niet worden uitgesloten in de bosschages. <u>Wild zwijn</u> Het wild zwijn komt voor in droge en natte voedselrijke loofbossen en gemengde bossen. Nestplekken van de soort zijn vaak in grote bossen. De bosstroken in het projectgebied zijn ongeschikt voor een vaste rust- en verblijfplaats voor de soort. Tijdens het veldbezoek zijn mogelijke wroetsporen waargenomen bij locatie 21. De soort kan incidenteel voorkomen om te foerageren in het projectgebied. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Andere beschermde soorten zijn op basis van verspreidingsgegevens uitgesloten. Algemene vrijgestelde soorten kunnen voorkomen in het gehele projectgebied.	
Vleermuizen	<u>Bureauonderzoek</u> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de gewone dwergvleermuis, baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger waargenomen (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> Op locatie 21 zijn boomholtes aangetroffen die mogelijk geschikte verblijfplaatsen zijn voor vleermuizen. Mogelijk zijn elders op het tracédeel ook boomholtes die niet waargenomen zijn vanaf de openbare weg. Zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor de locaties van eventuele vleermuisverblijven. Daarnaast kunnen gebouwde wonende vleermuizen verblijfplaatsen hebben in gebouwen nabij het tracédeel. Deze konden tijdens het veldbezoek niet bekeken worden vanaf de openbare weg. Verblijfplaatsen van gebouwde wonende vleermuizen kunnen niet worden uitgesloten. Bosschages en waterpartijen (sloten) in en nabij het projectgebied zijn mogelijk onderdeel van essentiële vliegroutes. Ook kan het projectgebied geschikt zijn als foerageergebied. Het betreft echter geen essentieel foerageergebied omdat er in de directe omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.	Mogelijk geschikte verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen in de te kappen bomen en voor gebouwde wonende vleermuizen in gebouwen nabij het tracédeel. Bosschages en waterelementen in en nabij het tracédeel vormen mogelijk essentiële vliegroutes. Ook kan het projectgebied als foerageergebied gebruikt worden. Dit is echter geen essentieel foerageergebied.
Reptielen	<u>Bureauonderzoek</u> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar hazelworm,	Leefgebied van gladde slang, hazelworm en adder zijn uitgesloten op

	levendbarende hagedis, gladde slang en adder waargenomen (NDFF, 2022). Hazelworm is waargenomen in Bargerveen en ten noorden van Emmen. Levendbarende hagedis is waargenomen bij Schans de Katshaar, Bargerveen en landgoed Scholtenszathe. Gladde slang is waargenomen in Bargerveen. Adder is waargenomen in Bargerveen, natuurgebied de Klencke en 't Hooge Loo. <u>Veldbezoek</u> <u>Gladde slang en adder</u> Deze komen voor in specifieke natuurgebieden in de omgeving van het projectgebied zoals Bargerveen en de Klencke (alleen adder). Ze komen hierbij voornamelijk voor in heide en hoogveen. Dergelijk habitat zoals in deze natuurgebieden zijn afwezig in het projectgebied. Leefgebied van gladde slang en adder zijn uitgesloten in het projectgebied. <u>Hazelworm</u> De hazelworm heeft een voorkeur voor enigszins vochtige, met dichte vegetatie bedekte gebieden. Dergelijk habitat komt op of rondom het tracédeel niet voor. De dichtstbijzijnde waarnemingen van de soort zijn in Bargerveen en ten noorden van Emmen. Leefgebied van hazelworm kan worden uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens (verspreidingsatlas.nl). De soort is voor 2000 voor het laatst in de omgeving waargenomen. <u>Levendbarende hagedis</u> De soort komt voornamelijk voor in heide en hoogveen maar ook in open bossen, ruige graslanden, bermen en laagveen. De soort is waargenomen bij Schans de Katshaar (heidegebied) vlak naast het projectgebied. Mogelijk heeft levendbarende hagedis essentieel leefgebied in de bosschages en bermen van het deel van het projectgebied dat in de buurt ligt van dit monument en heidegebied (locatie 21), zie Figuur 6-3.	basis van habitat en/of verspreidingsgegevens. Levendbarende hagedis heeft mogelijk essentieel leefgebied in projectgebied (nabij locatie 21), zie Figuur 6-3.
Amfibieën	<u>Bureauonderzoek</u> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de poelkikker, heikikker, alpenwatersalamander en knoflookpad waargenomen (NDFF, 2022). Poelkikker is waargenomen ten noordwesten van locatie 14, bij het Bargerveen, ten noorden van Weiteveen, ten oosten van Dalen en bij het Amsterdamscheveld. Heikikker is waargenomen bij het Bargerveen, ten oosten van locatie 18 en ten noorden van locatie 14. Alpenwatersalamander is waargenomen in het bos ten noorden van Coevorden. Knoflookpad is waargenomen ten noorden van Emmen in het bosgebied. <u>Veldbezoek</u> <u>Poelkikker</u> De poelkikker is een zon- en warmteminnende soort met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn. Het is een kritische soort, die houdt van voedselarm en schoon water. Waterlichamen die geschikt zijn voor poelkikker zijn afwezig in het projectgebied. Poelkikker is uitgesloten op basis van habitat.	Beschermde amfibieën zijn uitgesloten op basis van habitat of verspreidingsgegevens. Wel kunnen algemene (vrijgestelde) amfibieën voorkomen in het projectgebied.

	<u>Heikikker</u> De heikikker komt voor bij veengebieden, half natuurlijk grasland en vennen. De soort komt niet voor in de waterlichamen bij intensieve landbouw. De waterlichamen en het landhabitat in het projectgebied zijn ongeschikt voor de soort doordat de vegetatie en waterlichamen te voedselrijk zijn. Habitat dat geschikt is voor heikikker is hierdoor afwezig in het projectgebied. Heikikker is uitgesloten op basis van habitat. <u>Knoflookpad</u> De knoflookpad wordt ook aangetroffen in verrijkte vennen aan de randen van beek- en rivierdalen en ook wel in agrarische gebieden met zandige, extensief bewerkte bodems. Dergelijk habitat is op of rondom het tracédeel niet aanwezig. De dichtstbijzijnde waarneming van de soort is op meer dan 6 km afstand van het tracédeel. De soort is uitgesloten op basis van habitat- en verspreidingsgegevens. <u>Alpenwatersalamander</u> De soort komt vaak voor in de buurt van bos en houtwallen. De dichtstbijzijnde waarneming van de soort is op 6 km afstand van het tracédeel. De soort is uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens. Algemene (vrijgestelde) amfibieën In het gehele projectgebied kunnen algemene (vrijgestelde) amfibieën voorkomen zoals gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker, meerkikker en kleine watersalamander.	
Vissen	<i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied is de afgelopen 5 jaar de grote modderkruiper waargenomen in het Bargerveen (NDFF, 2022). <i>Veldbezoek</i> De grote modderkruiper prefereert ondiepe wateren met een dikke modderlaag en een uitbundige waterplantengroei. Langs de waterlichamen die grenzen aan tracédeel of het tracédeel doorkruizen ontbreekt het aan geschikt habitat voor grote modderkruiper. Andere beschermde vissensoorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens.	Beschermde vissen zijn uitgesloten op basis van habitat of verspreidingsgegevens.
Overige soorten	<i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de volgende beschermde overige soorten waargenomen: gevlekte witsnuitlibel (bosschage ten oosten van Dalen, bij Erica op een akker, Bargerveen, landgoed Scholtenzathe), groene glazenmaker (ten noordoosten van Emmen en tussen Bargerveen en Zwartemeer), Noordse winterjuffer (bos ten oosten van Dalen), aardbeivlinder (Bargerveen, landgoed Scholtenzathe), beekrombout (Schans de Katshaar, bos ten oosten van Dalen), grote weerschijnvlinder (Bargerveen, Dalen, Coevorden, nieuw Dordrecht, landgoed Sholtenzathe), hoogveenglanslibel (Bargerveen), kleine ijsvogelvlinder (ten oosten van Dalen), grote vos (Bargerveen, tussen Zandpol en Dalen, de Huttenheugte, natuur tussen Bargerveen en Schoonebeek), teunisbloempijlstaart (ten zuiden van Klazienaveen)	(Mogelijk) leefgebied van grote vos, grote weerschijnvlinder en teunisbloempijlstaart is mogelijk aanwezig in het projectgebied. Zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor het eventuele leefgebied van grote vos. Zie Figuur 6-6 voor eventueel leefgebied teunisbloempijlstaart en Figuur 6-7 voor eventueel leefgebied voor grote weerschijnvlinder.

Veldbezoek

Grote vos

Grote vos is in de omgeving van het Drentse tracédeel onder andere waargenomen in bos, bosranden, tuinen en natuurgebieden. De soort heeft iep, diverse wilgensoorten en zoete kers als waardplant. Mogelijk komt de vlinder voor in de bossen en bosranden in het projectgebied omdat er mogelijk iepen en wilgen groeien, zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor het eventuele leefgebied van grote vos.

Teunisbloempijlstaart

Teunisbloempijlstaart is vlak bij het tracédeel bij Nieuw Dordrecht waargenomen. De vlinder heeft wilgenroosje, kattenstaart, teunisbloem en basterdwederik als waardplant. Wilgenroosje en teunisbloem zijn veelvuldig waargenomen in het projectgebied ten hoogte van Nieuw Dordrecht, zie Figuur 6-6. Mogelijk heeft de vlinder essentieel leefgebied op deze locaties.

Grote weerschijnvlinder

Grote weerschijnvlinder is vlak bij het tracédeel bij Nieuw Dordrecht waargenomen. De vlinder heeft grauwe wilg en boswilg als waardplant. De grauwe wilg is waargenomen in het projectgebied ten hoogte van Nieuw Dordrecht, zie Figuur 6-7. Mogelijk heeft de vlinder essentieel leefgebied op deze locaties.

Habitat voor beschermde soorten als gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker, hoogveenglanslibel, aardbeivlinder, kleine ijsvogelvlinder, beekrombout, Noordse winterjuffer en andere beschermde soorten zijn niet aangetroffen in het projectgebied. Deze soorten hebben alle specifieke habitats zoals laagveen, hoogveen, vennen, grote beken en rivieren. Deze ontbreken in het projectgebied en de directe omgeving. De soorten zijn uitgesloten op basis van habitat. Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens.

Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens.

3.2.3 Effectbeschrijving

In de onderstaande tabel is per soortgroep voor de (mogelijk) aanwezige soorten, op basis van de conclusie in de vorige paragraaf, een beschrijving gegeven van mogelijke effecten als gevolg van het voornemen zoals beschreven in paragraaf 2.3.

Tabel 4: Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden – Provincie Groningen

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Planten	Wolfskers	De wolfskers kan mogelijk voorkomen in het projectgebied. Indien de soort groeiplaatsen heeft binnen het tracédeel kunnen bij werkzaamheden exemplaren ontworteld worden of overreden worden waarbij ze beschadigd worden. Ook kunnen groeiplaatsen verdwijnen als gevolg van graafwerkzaamheden en verandering in bodemsubstraat.	Ja

Vogels zonder jaarrond beschermde nesten		Indien de werkzaamheden in het broedseizoen plaats vinden kunnen nesten van vogels zonder jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja
Vogels met jaarrond beschermde nesten		Vogels met (jaarrond) beschermd nest kunnen tot broeden komen in en in de omgeving van het projectgebied. Met name de bosschages die niet bezocht konden worden zijn hiervoor geschikt (locaties 8, A, B, C, zie figuur 6-8)). Op locatie A zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Hierbij kunnen jaarrond beschermde nesten vernietigd worden en kunnen, indien werkzaamheden in het broedseizoen plaats vinden, broedende vogels verstoord worden en jongen of broedende vogels gedood of verwond worden. Door de werkzaamheden gaat geen essentieel foerageergebied verloren. Locaties 8, B en C liggen binnen de verstoringcontour van 500 meter. Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaatsvinden kunnen effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.	Ja
Grondgebonden zoogdieren	Algemene grondgebonden zoogdieren	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdieren vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Bever	Locatie 10 en 11 zijn geschikt als foerageergebied voor de bever. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Hierdoor is er geen sprake van aantasting van essentieel foerageergebied. In het projectgebied zijn geen burchten aangetroffen. Op locatie 10 en 11 was het water niet goed toegankelijk, burchten kunnen niet worden uitgesloten. Onder deze watergangen zal een gestuurde boring plaatsvinden. Met de voorgenomen werkzaamheden gaan dan ook geen verblijfplaatsen verloren, wel kan tijdelijke verstoring plaatsvinden op eventueel aanwezige burcht(en). Het is niet uitgesloten dat er zich binnen de verstoringcontour beverburchten bevinden. Negatieve effecten op de burcht(en) als gevolg van verstoring kunnen niet worden uitgesloten. Indien er op de locaties open ontgravingen plaatsvinden (zoals ook staat weergegeven op Figuur 6-12) kunnen verblijfplaatsen worden vernietigd.	Ja
	Boommarter	In de bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, A, B, C (zie figuur 6-9 en 6-10) en op locatie 10, 11 (zie figuur 6-11) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van boommarter. Op locatie A zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van	Ja

		boomarter vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken. Locaties 2, 6, 8, 9, B en C liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten. Daarnaast ligt locatie 2 in een industrieterrein met veel bestaande verstoringsbronnen waardoor er geen sprake van een nieuwe verstoringsbron veroorzaakt door de werkzaamheden. Omdat de bosschages bij locatie 10 en 11 buiten de verstoringscontour van 500 meter liggen zijn effecten op deze locaties uitgesloten.	
	Kleine marterachtigen (bunzing en hermelijn)	In de bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, 12, B, C (zie figuur 6-9) en op locatie 10,11 en A (zie figuur 6-1 en figuur 6-11) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van bunzing en hermelijn. Op locatie A zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van bunzing op de grond of in bomen door materieel vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken. Op locaties 2, 6, 8, 9, 12, B en C vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten. Daarnaast ligt locatie 2 in een industrieterrein met veel bestaande verstoringsbronnen waardoor er geen sprake van een nieuwe verstoringsbron veroorzaakt door de werkzaamheden. Omdat de bosschages bij locatie 10 en 11 buiten de verstoringscontour van 500 meter liggen zijn effecten op deze locaties uitgesloten.	Ja
	Damhert	De agrarische percelen bevatten geschikt habitat voor damhert. Verblijfplaatsen van damhert zijn uitgesloten. Het foerageergebied is niet essentieel, in de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Met de voorgenomen ontwikkeling gaat geen essentieel foerageergebied of verblijfplaatsen verloren. Effecten op damhert zijn uitgesloten.	Nee
	Eekhoorn	Bij het industrieterrein Delfzijl is in de bosschage geschikt habitat aanwezig voor eekhoorn (locatie A, zie figuur 6-1). Het betreft het mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied. Als gevolg van de werkzaamheden binnen de bosschage worden mogelijk verblijfplaatsen van de eekhoorn vernietigd of beschadigd en worden dieren verstoord, gedood of verwond. Ook gaat essentieel foerageergebied verloren waardoor verblijfplaatsen in de omgeving ongeschikt worden.	Ja

	Haas	In de bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, B, C (zie figuur 6-9) en op locatie 10 en 11 zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van haas. Bij genoemde bosschages zal ofwel een gestuurde boring plaatsvinden onder bomen door ofwel de reikwijdte van de werkzaamheden raakt de bomen niet. De bosschages zullen dus in stand blijven waardoor verblijfplaatsen behouden blijven. Het is echter niet uitgesloten dat er zich verblijfplaatsen bevinden binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten. Mogelijk zijn essentieel foerageergebied en verblijfplaatsen aanwezig bij locatie A (zie figuur 6-1). Effecten op locatie A zijn niet uitgesloten. Bij de voorgenomen werkzaamheden op deze locatie kunnen verblijfplaatsen van haas vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond worden.	Ja
	Otter	Het tracédeel nabij locatie 10 en 11 doorkruist respectievelijk de Munnikesloot en het Wagenborgermaar. Bij deze locaties zijn mogelijk verblijfplaatsen van de otter aanwezig. Onder watergangen door zal een gestuurde boring plaatsvinden. Met de voorgenomen werkzaamheden gaan dan ook geen verblijfplaatsen verloren. Het is echter niet uitgesloten dat er zich verblijfplaatsen bevinden binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten. Indien er op de locaties open ontgravingen plaatsvinden (zoals ook staat weergegeven op Figuur 6-12) kunnen verblijfplaatsen worden vernietigd.	Ja
	Steenmarter	Mogelijk heeft de steenmarter verblijfplaatsen in bossen/bosschages in de buurt van het projectgebied (locaties 2, 6, 8, 9, 12, B, C), zie figuur 6-9 en 6-10, en op locatie 10 en 11. Op locaties 2, 6, 8, 9, 12, B en C vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Hetzelfde geldt voor de installaties bij locatie A. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten. Daarnaast ligt locatie 2 in een industrieterrein met veel bestaande verstoringsbronnen waardoor er geen sprake van een nieuwe verstoringsbron veroorzaakt door de werkzaamheden. Omdat de bosschages bij locatie 10 en 11 buiten de verstoringscontour van 500 meter liggen zijn effecten op deze locaties uitgesloten. Op locatie A zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van	Ja

		steenmarter vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.	
	Waterspitsmuis	Op locatie 10 en 11 en A is geschikt habitat aanwezig voor waterspitsmuis. Hier kunnen potentieel verblijfplaatsen aanwezig zijn van deze soort. Ook is in dat geval het hier aanwezige foerageergebied essentieel. Onder de watergangen op deze locaties zal een gestuurde boring plaatsvinden. Daarnaast is er sprake van een afstand van circa 75 meter tussen de werkzaamheden op locatie A en geschikt leefgebied voor waterspitsmuis. Van directe effecten is dus geen sprake. Met de voorgenomen werkzaamheden gaan dan ook geen verblijfplaatsen verloren, wel kan tijdelijke verstoring plaatsvinden op eventueel aanwezige verblijfplaatsen. Het is niet uitgesloten dat er zich verblijfplaatsen bevinden binnen de verstoringcontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.	Ja
Vleermuizen		Het bos bij industrieterrein Delfzijl (locatie A) bevat boomholtes die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen die bij eventuele kap van bomen worden vernietigd (Figuur 6-1). Mogelijk zijn elders op het tracédeel ook boomholtes die niet zijn waargenomen vanaf de openbare weg, met name de te bomen op locatie A. Op andere locaties die niet bezocht zijn worden geen bomen gekapt. Verblijfplaatsen op deze locaties blijven behouden. Nabij het projectgebied zijn op meerdere locaties gebouwen aanwezig die in potentie geschikt kunnen zijn voor gebouwbewonende vleermuizen. Effecten op gebouwbewonende soorten zijn vanwege de afstand van minimaal 50 meter t.o.v. de gebouwen en de aard en duur van de werkzaamheden uitgesloten. Uitgangspunt hierbij is dat verstoring door verlichting zal worden voorkomen door overdag te werken. Effecten op boombewonende soorten op locatie A zijn niet uitgesloten. De werkzaamheden raken de bomen op beide locaties, hier zal dus worden gekapt.	Ja
Overige soorten – vlinders	Grote vos Teunisbloempijlstaart	Het bos bij industrieterrein Delfzijl (locatie A) bevat geschikt habitat voor grote vos en teunisbloempijlstaart (Figuur 6-1). Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden verdwijnt mogelijk een deel van dit leefgebied en kunnen voortplantingsplaatsen van de grote vos en teunisbloempijlstaart vernietigd worden. Tevens kunnen aanwezige dieren gedood of verwond worden.	Ja

Tabel 5 - Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden – Provincie Drenthe

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
------------	----------	--------------------	-------------------

Planten	Kluwenklokje	Het kluwenklokje kan mogelijk voorkomen in het projectgebied. Indien de soort groeiplaatsen heeft binnen het tracédeel kunnen bij werkzaamheden exemplaren ontworteld worden over overreden worden waarbij ze beschadigd worden. Ook kunnen groeiplaatsen verdwijnen als gevolg van graafwerkzaamheden en verandering in bodemsubstraat.	Ja
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten		Indien de werkzaamheden in het broedseizoen plaats vinden kunnen nesten van vogels zonder jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja
Vogels met jaarrond beschermde nesten		Vogels met (jaarrond) beschermd nest kunnen tot broeden komen in en in de omgeving van het projectgebied. Met name de bosschages die niet bezocht konden worden zijn hiervoor geschikt (locatie 14, 15, 18, 19, 21 zie figuur 6-2 en 6-3). Op locatie 14, 19 en 21 zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Hierbij kunnen jaarrond beschermde nesten vernietigd worden en kunnen, indien werkzaamheden in het broedseizoen plaats vinden, broedende vogels verstoord worden en jongen of broedende vogels gedood of verwond worden. Locaties 15, 18, 19 (indien er geen bomen gekapt gaan worden) en 20 liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Indien werkzaamheden plaatsvinden tijdens het broedseizoen kunnen effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.	Ja
Grondgebonden zoogdieren	Algemene grondgebonden zoogdieren	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdieren vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Boommarter	In de bosschages die niet bezocht konden worden (locatie 14, 15, 18, 19, 20, 21 zie figuur 6-2 en 6-3) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van boommarter. Op locatie 14, 18, 19 (indien hier bomen gekapt worden) en 21 zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van boommarter vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken. Locaties 15, 19 en 20 vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.	Ja

	Damhert	De agrarische percelen bevatten geschikt habitat voor damhert. Verblijfplaatsen van damhert zijn uitgesloten. Het foerageergebied is niet essentieel, in de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Effecten op damhert zijn uitgesloten.	Nee
	Das	In de bosschages die niet bezocht konden worden (locatie 14, 15, 18, 19, 20, 21 zie figuur 6-2 en 6-3) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van das. Op locatie 14, 18, 19 (indien hier bomen gekapt worden) en 21 zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van das door materieel vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken. Locaties 15, 19 en 20 vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 50² meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.	Ja
	Edelhert	De agrarische percelen bevatten geschikt habitat voor damhert. Verblijfplaatsen van damhert zijn uitgesloten. Het foerageergebied is niet essentieel, in de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Effecten op edelhert zijn uitgesloten.	Nee
	Eekhoorn	In de bosschages die niet bezocht konden worden (locatie 14, 15, 18, 19, 20, 21 zie figuur 6-2 en 6-3) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van eekhoorn. Op locatie 14, 18, 19 (indien hier bomen gekapt worden) en 21 zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van eekhoorn vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken. Locaties 15, 19 en 20 vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.	Ja
	Steenmarter	In de bosschages die niet bezocht konden worden (locatie 14, 15, 18, 19, 20, 21 zie figuur 6-2 en 6-3) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van steenmarter.	Ja

² Bron: Kennisdocument Das (BIJ12, 2017)

		Op locatie 14, 18, 19 (indien hier bomen gekapt worden) en 21 zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van boommarter vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken. Locaties 15, 19 en 20 vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.	
	Veldspitsmuis	De ruige berm langs de N862 (grofweg tussen locatie 14 en 15, zie figuur 6-4) is geschikt habitat voor veldspitsmuis. Hier kunnen potentieel verblijfplaatsen aanwezig zijn van deze soort. Ook is in dat geval het hier aanwezige foerageergebied essentieel. In deze berm vindt over langere afstand een open ontgraving plaats. Effecten op veldspitsmuis zijn dan ook niet uitgesloten. Bij de werkzaamheden in deze berm kunnen mogelijk verblijfplaatsen van veldspitsmuis vernietigd of beschadigd worden, kunnen dieren verstoord, gedood of verwond worden.	Ja
	Grote bosmuis	In de bosschages die niet bezocht konden worden (locatie 14, 15, 18, 19, 20, 21 zie figuur 6-2 en 6-3) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van grote bosmuis. Op locatie 14, 18, 19 (indien hier bomen gekapt worden) en 21 zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van boommarter vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken. Locaties 15, 19 en 20 vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.	Ja
	Wild zwijn	De agrarische percelen bevatten geschikt habitat voor wild zwijn. Verblijfplaatsen van wild zwijn zijn uitgesloten. Het foerageergebied is niet essentieel, in de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Effecten op wild zwijn zijn uitgesloten.	Nee
Vleermuizen		Nabij het projectgebied zijn op meerdere locaties gebouwen aanwezig die in potentie geschikt kunnen zijn voor gebouwbewonende vleermuizen. Effecten op gebouwbewonende soorten zijn vanwege de afstand van minimaal 50 meter t.o.v. de gebouwen en de duur van de	Ja

		werkzaamheden uitgesloten. In de bossen bij locatie 21 zijn boomholtes aangetroffen in de daar aanwezige bomen die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. In de bosschages bij locaties 14, 15, 18, 19, 21 C (zie figuur 6-2 en 6-3) zijn mogelijke verblijfplaatsen aanwezig voor boombewonende vleermuizen. Bij locatie 15 en 20 zal ofwel een gestuurde boring plaatsvinden onder bomen door ofwel de reikwijdte van de werkzaamheden raakt de bomen niet. De bosschages zullen dus in stand blijven. De verstoring is van dusdanig korte aard dat negatieve effecten als gevolg van verstoring uitgesloten zijn, daarbij wordt als uitgangspunt gehanteerd dat overdag wordt gewerkt om verstoring door verlichting te voorkomen. Effecten op de boombewonende soorten bij locatie 14, 18, 19 en 21 zijn niet uitgesloten. Bij de werkzaamheden op deze locaties kunnen bij de kap van bomen mogelijk verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen vernietigd of beschadigd worden, kunnen dieren verstoord, gedood of verwond worden. Voor locatie 18 is het niet uitgesloten dat er zich verblijfplaatsen bevinden binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen hier niet worden uitgesloten	
Reptielen	Levendbarende hagedis	Het bos bij locatie 21 bevat geschikt habitat voor levendbarende hagedis (Figuur 6-3). Vaste rust- en verblijfplaatsen zijn niet uit te sluiten. Door graafwerkzaamheden kunnen mogelijke verblijfplaatsen van de levendbarende hagedis vernietigd worden en kunnen aanwezige dieren verstoord, gedood of verwond worden.	Ja
Overige soorten	Grote vos	Grote vos komt mogelijk voor in de bossen en bosranden in het projectgebied. De bosschages en bosranden van locaties 14, 15, 18, 19, 21 C (zie figuur 6-2 en 6-3) bieden geschikt habitat voor grote vos. Bij locatie 15 en 20 zal ofwel een gestuurde boring plaatsvinden onder bomen door ofwel de reikwijdte van de werkzaamheden raakt de bomen niet. De bosschages zullen dus in stand blijven. De verstoring is van dusdanig korte aard dat negatieve effecten als gevolg van verstoring uitgesloten zijn. Effecten op grote vos in- en rondom de bosschages bij locatie 14, 18, 19 en 21 zijn niet uitgesloten.	Ja
	Teunisbloempijlstaart Grote weerschijnvlinder	Ten zuiden van Emmen bevindt is geschikt habitat aanwezig voor Teunisbloempijlstaart nabij locatie 16 en 17 (Figuur 6-6) en grote weerschijnvlinder nabij locatie 14 en 15 (Figuur 6-7). Op locatie 15 kunnen effecten worden uitgesloten. Het geschikte habitat bevindt zich buiten de reikwijdte van de werkzaamheden. Effecten op deze soorten zijn op locatie 14, 16 en 17 niet uitgesloten omdat het tracédeel hier het habitat van deze soorten doorkruist, de werkzaamheden vinden hier plaats d.m.v. open ontgraving.	Ja

3.2.4 Toetsing

3.2.4.1 Beschermingscategorieën relevante soorten

In onderstaande tabel is per soort/soortgroep opgenomen tot welke beschermingscategorie deze behoort:

Tabel 6: Beschermingscategorie van de relevante soorten.

Beschermingscategorie	Soort/ soortgroep
Vogelrichtlijnsoorten	Vogels zonder jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde nesten
Habitatrichtlijnsoorten	Vleermuizen, teunisbloempijlstaart, otter, bever
Andere soorten zonder vrijstelling	Boommarter, bunzing, eekhoorn, haas, hermelijn, steenmarter, levendbarende hagedis, veldspitsmuis, das, grote vos, grote bosmuis
Andere soorten met vrijstelling	Algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieën

Er geldt binnen de provincies Drenthe en Groningen een vrijstelling voor de binnen het projectgebied algemeen voorkomende soorten, zie Bijlage A. Deze zijn hieronder daarom niet meegenomen. Voor deze soorten geldt de zorgplicht, zie verder in paragraaf 3.2.5.2

3.2.4.2 Overtreding verbodsbepalingen

In de onderstaande tabellen is per soort(groep) op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb kunnen worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Daarbij is geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Bij onderstaande toetsing wordt uitgegaan van een worst-case-scenario. In het geval een bosschage niet bekeken is, wordt ervan uitgegaan dat er zicht nesten bevinden.

Tabel 7: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn (Dr=Drenthe, Gr=Groningen).

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten (Dr)	X	X		X	Indien werkzaamheden plaatsvinden in het broedseizoen.
Vogels met jaarrond beschermde nesten	X	X		X	Bomenkap locatie A (Gr) + werkzaamheden op andere locaties waarbij nesten worden vernield. Bomenkap locatie 14, 18, 19 en 21 (Dr). Indien werkzaamheden plaatsvinden in het broedseizoen: verstoring locatie 8, 12, B en C (Gr) en 15 en 20 (Dr).
Het is verboden om: Lid 1: te doden of te vangen; Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen; Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben; Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding. Lid 5: Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.					

Conform de huidige planning wordt er gewerkt buiten het broedseizoen. Hierdoor wordt overtreding op vogels zonder jaarrond beschermde nesten voorkomen. Echter indien werkzaamheden door onvoorziene omstandigheden later beginnen of uitlopen, kan er alsnog overtreding optreden indien (deels) in het broedseizoen gewerkt wordt.

Tabel 8: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn.

Soort	Lid 1 5	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Boombewonende vleermuizen	X	X		X	Bomenkap locatie A (Gr) en locatie 14, 18, 19 en 21 (Dr)
Teunisbloempijlstaart	X	X		X	Werkzaamheden locatie A (Gr) en locatie 14, 16 en 17 (Dr)
Otter		X			Werkzaamheden locatie 10 en 11 (Gr)
Bever		X			Werkzaamheden locatie 10 en 11 (Gr)
Het is verboden om: Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen; Lid 2: opzettelijk te verstoren; Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen; Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen; Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.					

Voor bever en otter geldt dat hierbij uitgegaan is van een worst case scenario. Een aanvullend veldbezoek dient uit te wijzen of op deze soorten daadwerkelijk burchten voorkomen, die verstoord zouden kunnen worden door de werkzaamheden.

Tabel 9: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 lid 1 ten aanzien van andere soorten.

Soort	a	b	c	Als gevolg van
Boommarter	X	X		Bomenkap locatie A (Gr) en locaties 14, 18, 19 en 21 (Dr)
Bunzing (Gr)	X	X		Werkzaamheden locatie A (Gr)
Eekhoorn	X	X		Bomenkap locatie A (Gr) en locaties 14, 18, 19 en 21 (Dr)
Haas (Gr)	X	X		Werkzaamheden locatie A (Gr)
Hermelijn (Gr)	X	X		Werkzaamheden locatie A (Gr)
Steenmarter	X	X		Bomenkamp en werkzaamheden locatie A (Gr) en locaties 14, 18, 19 en 21 (Dr)
Grote vos	X	X		Werkzaamheden locatie A (Gr) en locatie 14, 18, 19, 21 (Dr)
Das	X	X		Werkzaamheden locatie 14, 18, 19 en 21 (Dr)
Veldspitsmuis	X	X		Werkzaamheden tussen locatie 14 en 15 (Dr) – berm N862.
Levendbarende hagedis	X	X		Werkzaamheden locatie 21 (Dr)
Kluwenklokje			X	Werkzaamheden locatie 16 (Dr)
Grote weerschijnvlinder	X	X		Werkzaamheden locatie 14, 16 en 17 (Dr)
Grote bosmuis	X	X		Werkzaamheden locaties 14, 18, 19 en 21 (Dr)
Het is verboden om: a: opzettelijk te doden of te vangen; b: vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen c: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen				

Voor 3.10 soorten geldt dat er geen verbodsbepaling van toepassing is op het opzettelijk verstoren. De verstoring in deze is van beperkte duur in tijd en ruimte, dus deze zal niet leiden tot het verlaten van de verblijfplaats. Overtreding door het indirect vernietigen van verblijfplaats als gevolg van verstoring is dan ook uitgesloten.

3.2.5 Vervolg

In deze paragraaf zijn een aantal vervolgstappen beschreven. Het gaat hierbij om soortgericht onderzoek waar mogelijk maatregelen uit volgen, mitigerende maatregelen waarvan al bekend is dat deze genomen moeten worden en zorgplichtmaatregelen.

Overtreding van verbodsbepalingen kan (op sommige locaties) voorkomen worden door het nemen van mitigerende maatregelen. Deze zijn hieronder uitgewerkt. Voor soorten waarvoor overtreding niet te voorkomen is, dient eerst soortgericht onderzoek plaats te vinden om vast te stellen of de soorten daadwerkelijk aanwezig zijn. Dit is opgenomen in paragraaf 3.2.5.1. Om te bepalen waar onderstaande mitigatie noodzakelijk is dient allereerst een veldbezoek uitgevoerd te worden in de bosschages die niet toegankelijk waren. Op deze manier kan inzichtelijk

worden gemaakt of er geschikte verblijflocaties in deze bosschages aanwezig zijn. N.B. Indien bomenkap kan worden voorkomen d.m.v. het uitvoeren van een gestuurde boring onder de bosschages, dan kan overtreding op boombewonende soorten worden voorkomen (zie activiteit bomenkap in tabel 6, 7 en 8).

3.2.5.1 Mitigerende maatregelen

Vogels zonder jaarrond beschermde nesten

- Werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd. Deze loopt globaal van half maart t/m juli maar deze periode kan afwijken.
- Indien werkzaamheden uitlopen tot in de periode vlak voor het broedseizoen dient de begeleidende ecoloog te controleren of er mogelijk sprake is van broedende vogels. Indien dit het geval is dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot na het broedseizoen.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

- Er wordt niet gewerkt rondom (jaarrond) beschermde nesten in de periode maart t/m september.
- Er worden geen bomen gekapt in een straal van 50 meter rondom het jaarrond beschermde nest.
- Het gebied wordt onder begeleiding van een ecoloog afgezet voorafgaand aan de werkzaamheden.
- Indien dit niet mogelijk is, dient nader onderzoek plaats te vinden voor vogels met jaarrond beschermde nesten.

Vleermuizen

Om verblijfplaatsen te behouden dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Bomen met holtes worden niet gekapt bij de werkzaamheden.
- De bomen worden onder begeleiding van een ecoloog gemarkeerd voorafgaand aan de werkzaamheden.
- Indien dit niet mogelijk is, dient nader onderzoek plaats te vinden voor vleermuizen.

Om verstoring als gevolg van verlichting te voorkomen dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Gebruik geen verlichting in de periode maart t/m november.
- Indien niet mogelijk dienen de volgende maatregelen genomen te worden:
 - Schijn niet met verlichting op bomen met boomholtes en bomenrijen/bosranden
 - Richt verlichting zoveel mogelijk naar beneden
 - Probeer uitstraling van verlichting naar de omgeving zoveel mogelijk te voorkomen.

Marterachtigen

- Er worden geen bomen gekapt in een straal van 20 meter rondom de holtes in locatie 14 in de periode juli t/m november.
- In de periode december t/m juni dient een straal van 50 meter te worden aangehouden.
- Het gebied wordt onder begeleiding van een ecoloog voorafgaand aan de werkzaamheden afgezet.
- Indien dit niet mogelijk is dient nader onderzoek plaats te vinden naar marterachtigen.

Zorgplicht

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Dit betekent dat zorgvuldig met aanwezige planten en dieren moet worden omgegaan. Daarom moeten de volgende maatregelen genomen worden:

- Werk één richting op zodat aanwezige dieren kunnen vluchten.
- Hou het werkgebied zo klein mogelijk.
- Verwijder eerst vegetatie in een gebied voordat er gegraven wordt.
- Indien dieren aanwezig blijken, staak de werkzaamheden totdat deze het projectgebied verlaten hebben.

3.2.5.2 Nader onderzoek

Op basis van de quickscan kan de aanwezigheid van een aantal beschermde soorten en/of soortgroepen niet worden uitgesloten. Omdat bij uitvoering van de werkzaamheden sprake kan zijn van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb, dient nader onderzoek te worden uitgevoerd voordat beoordeeld kan worden of negatieve effecten

uitgesloten kunnen worden en welke maatregelen noodzakelijk zijn. Het gaat hierbij om soorten waarbij met mitigerende maatregelen overtreding niet geheel voorkomen kan worden of dat nader onderzoek noodzakelijk is om te bepalen of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

Dit nader onderzoek bestaat uit een fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek. Een fysieke inspectie kan worden gedaan voorafgaand aan soortgericht onderzoek om soorten eventueel nog uit te sluiten op locaties waar ze nu nog niet uitgesloten zijn. Met een fysieke inspectie wordt er op de locatie gekeken naar eventuele burchten, holen, feces of andere sporen. Indien de betreffende soorten middels een fysieke inspectie uitgesloten zijn, is soort gericht onderzoek niet nodig. Indien de betreffende soorten middels een fysieke inspectie niet uitgesloten zijn, is soortgericht onderzoek wel noodzakelijk. In Tabel 10 staat weergegeven op welke locatie en voor welke soorten mitigatie en nader onderzoek (fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek) noodzakelijk is.

Tabel 10: Samenvatting van de vervolgstappen per locatie

Locatie en betreffende soortgroep	Mitigatie en/of nader onderzoek	Periode soortgericht onderzoek
Locatie A, 14, 18, 19*, 21		
- Broedvogels met jaar rond beschermde nesten	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Mrt t/m 15 mei (afhankelijk van het type nest)
- Broedvogels	Mitigatie	
- Boombewonende vleermuizen	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	15 mei t/m 15 juli & 15 aug t/m 30 sep
- Boommarter	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Bladloze periode
- Steenmarter	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Eekhoorn	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Bladloze periode
Locatie 14, 18, 19*, 21		
- Grote vos	Soortgericht onderzoek	Mrt t/m april of eind april t/m half juli
- Das	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Grote bosmuis	Soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
Locatie A		
- Haas	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Bunzing (Gr)	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Mrt t/m aug
- Hermelijn (Gr)	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Mrt t/m aug
- Teunisbloempijlstaart	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Mei t/m september
- Grote vos	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Mrt t/m april of eind april t/m half juli
Locatie 14, 16, 17		
- Grote weerschijnvlinder	Soortgericht onderzoek	April of juli
- Teunisbloempijlstaart	Soortgericht onderzoek	Mei t/m september
Locatie 14, 15		
- Veldspitsmuis	Soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar

Locatie 21

-	Levendbarende hagedis	Soortgericht onderzoek	April en mei
---	-----------------------	------------------------	--------------

Locatie 10, 11

-	Bever	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Maart of april
-	Otter	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar

*Mits hier een open ontgraving plaatsvindt. Indien er een gestuurde boring plaatsvindt is mitigatie of onderzoek (fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek) niet nodig met uitzondering van het onderzoek naar de das.

Het soortgericht veldonderzoek dient als volgt uitgevoerd te worden:

Vogels met jaarrond beschermde nesten

- 4 veldbezoeken gedurende de ochtend in de periode maart t/m 15 mei.
De veldbezoeken vinden plaats bij gunstige weersomstandigheden (droog weer)
- Tussen de veldbezoeken zit minimaal 10 dagen.

Vleermuizen

N.B. Voor boombewonende soorten is enkel onderzoek noodzakelijk wanneer bomen gekapt worden op betreffende locatie

- 2 veldbezoeken in de periode 15 mei t/m 15 juli waarvan 1 avondronde en 1 ochtendronde.
- 2 veldbezoeken in de periode 15 augustus t/m 30 september (gedurende de nacht).
- De veldbezoeken vinden plaats bij gunstige weersomstandigheden (droog, voldoende warm, niet te veel wind).
- Tussen de veldbezoeken zit bij voorkeur 20 dagen, maar minimaal 10 dagen.

Otter/Steenmarter/boomarter

De potentiële verblijfplaats kan onderzocht worden doormiddel van cameravallen. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Nabij de potentiële verblijfplaats dient een cameraval geplaatst te worden.
- De cameraval dient minimaal 3 weken te draaien.
- Indien noodzakelijk dienen meerdere cameravallen geplaatst te worden.

Das

Potentiële verblijfplaatsen kunnen onderzocht worden door middel van cameravallen. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Nabij de potentiële verblijfplaats dient een cameraval geplaatst te worden.
- De cameraval dient minimaal 3 weken te draaien.
- Er dient op 3 momenten verspreid over het jaar onderzoek gedaan te worden met de cameravallen.
- Aangezien het hier meerdere holtes betreft dienen meerdere cameravallen ingezet te worden.

Bunzing, hermelijn, egel

De bunzing en hermelijn zijn recent (1 maart 2022) van de vrijstellingslijst gehaald in de provincie Groningen. Momenteel is nog onbekend welke eisen de provincie Groningen gaat stellen aan een onderzoeksinspanning. Om deze reden is hieronder uitgegaan van de handreiking van de provincie Brabant. Deze wordt door meerdere provincies gehanteerd. Het kan echter zijn dat de gevraagde onderzoeksinspanning in de provincie Groningen zal afwijken.

- Het onderzoek vindt plaats met de volgende onderzoeksmaterialen:

- Sporenbus
- Marterbox/mostella
- Cameraval en/of 'struikrover'
- Het aantal in te zetten materialen is afhankelijk van de grootte van het terrein. Hiervoor wordt tabel 4 uit Bijlage 3 van de Handreiking Kleine marters gehanteerd (Bouwens, 2017).
- De materialen worden voor zes weken in een gebied geplaatst in de periode maart t/m augustus.

Grote weerschijnvlinder

Onderzoek naar de grote weerschijnvlinder kan op twee manieren, namelijk het zoeken naar actieve dieren in het voortplantingsseizoen in de maand juli of het zoeken naar rupsen op de te kappen bomen in de maand april. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Er dienen minimaal 2 rondes uitgevoerd te worden.
- Tussen deze rondes zit minimaal 10 dagen.
- Deze rondes vinden plaats bij geschikt weer (droog, zonnig, voldoende warm, niet te veel wind).

Grote vos

Onderzoek naar de grote vos kan op twee manieren uitgevoerd worden, namelijk het zoeken naar actieve dieren in het voortplantingsseizoen van maart t/m april of het zoeken naar rupsen op de te kappen bomen in de periode eind april – half juli. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Er dienen minimaal 2 rondes uitgevoerd te worden.
- Tussen deze rondes zit minimaal 10 dagen.
- Deze rondes vinden plaats bij geschikt weer (droog, zonnig, voldoende warm, niet te veel wind).

Teunisbloempijlstaart

- Er dienen minimaal twee rondes uitgevoerd te worden in de periode mei tot september.
- Tussen deze rondes zitten minimaal 10 dagen.
- Deze rondes vinden plaats bij geschikt weer (droog, zonnig, voldoende warm, niet te veel wind).

Eekhoorn

- Er dient één veldbezoek uitgevoerd te worden in het bladloze seizoen.
- Daarbij wordt gezocht naar eekhoornnesten en sporen.

Levendbarende hagedis

- Drie inventarisatierondes in de maanden april en mei of augustus september. In de periode juni september kan tevens geïnventariseerd worden maar minimaal 2 bezoeken dienen in de periode april – mei of augustus - september te vallen.
- Gehouden tijdens goede inventarisatieomstandigheden: zonnige, half bewolkte dagen met een temperatuur tussen de 12 en 20 graden Celsius en een windkracht minder dan 5 Beaufort
- Verricht in potentieel geschikt habitat.

Haas

De haas is vanaf 18 februari 2022 niet meer vrijgesteld in de provincie Groningen. De eisen die gesteld worden aan het soortgericht onderzoek zijn op moment van schrijven van deze rapportage nog niet bekend. Voor het soortgericht onderzoek gaan we uit van de volgende uitgangspunten:

- Het onderzoek wordt uitgevoerd in de periode eind januari t/m juli. Het onderzoek bestaat uit twee rondes. De 1e ronde zal plaatsvinden in maart/april en de 2e ronde in juni/juli.
- Het onderzoek vindt plaats tussen 1.5 uur voor zonsondergang en 1.5 uur na zonsondergang en duurt 2 uur.
- De soort wordt na zonsondergang waargenomen met behulp van een warmtecamera van het type FLIR Scoin OTM266 640 18 mm 60Hz.

Veldspitsmuis / grote bosmuis

- De inventarisatie wordt uitgevoerd met behulp van life traps.
- Deze worden geplaatst op verschillende locaties binnen geschikt habitat, daarna worden per 24 uur meerdere controles van de vallen uitgevoerd.

Bever

- In het geval van de bever kunnen de fysieke inspectie en het soortgericht onderzoek gecombineerd worden in één veldbezoek mits het in de juiste periodes wordt uitgevoerd.
- Het veldbezoek vindt plaats in de periode maart-april.
- Tijdens het veldbezoek wordt gelet op de volgende sporen:
 - Vraatsporen aan bomen en struiken
 - Burchten
 - Beverdammen
 - Beverkanalen, uittreedplaatsen, wissels
 - Geurplekken

3.2.6 Deelconclusie soortbescherming

Als gevolg van de werkzaamheden treden er mogelijk effecten op diverse beschermde soorten zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën en vlinders. De voorgenomen werkzaamheden leiden bij aanwezigheid tot overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Een deel van deze overtredingen is te voorkomen door mitigerende maatregelen zoals weergegeven in paragraaf 3.2.5.1. Daar waar mitigerende maatregelen niet mogelijk zijn, of overtreding niet te voorkomen is door mitigerende maatregelen, dient soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de betreffende soorten/soortgroep. De vervolgstappen in het kader van soortgericht onderzoek is weergegeven in paragraaf 3.2.5.2. In Tabel 9 is een samenvatting van de vervolgstappen per locatie weergegeven.

Indien uit het soortgericht onderzoek naar voren komen dat bepaalde soorten aanwezig zijn, is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Voor het kunnen verkrijgen van een ontheffing Wet natuurbescherming moet met de volgende zaken rekening gehouden worden:

- Er moet onderbouwd zijn waarom er geen reële alternatieven zijn met minder negatieve effecten op de beschermde soorten.
- De ontwikkeling moet een in de wet genoemd belang dienen.
- De werkzaamheden mogen geen afbreuk doen aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding (habitatrichtlijnsoorten en nationaal beschermde soorten) of leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding (vogelrichtlijnsoorten).

Een ontheffingsaanvraag duurt 13 weken. Deze termijn kan door het bevoegd gezag (Provincie Groningen en/of Drenthe) eenmalig verlengd worden met 7 weken.

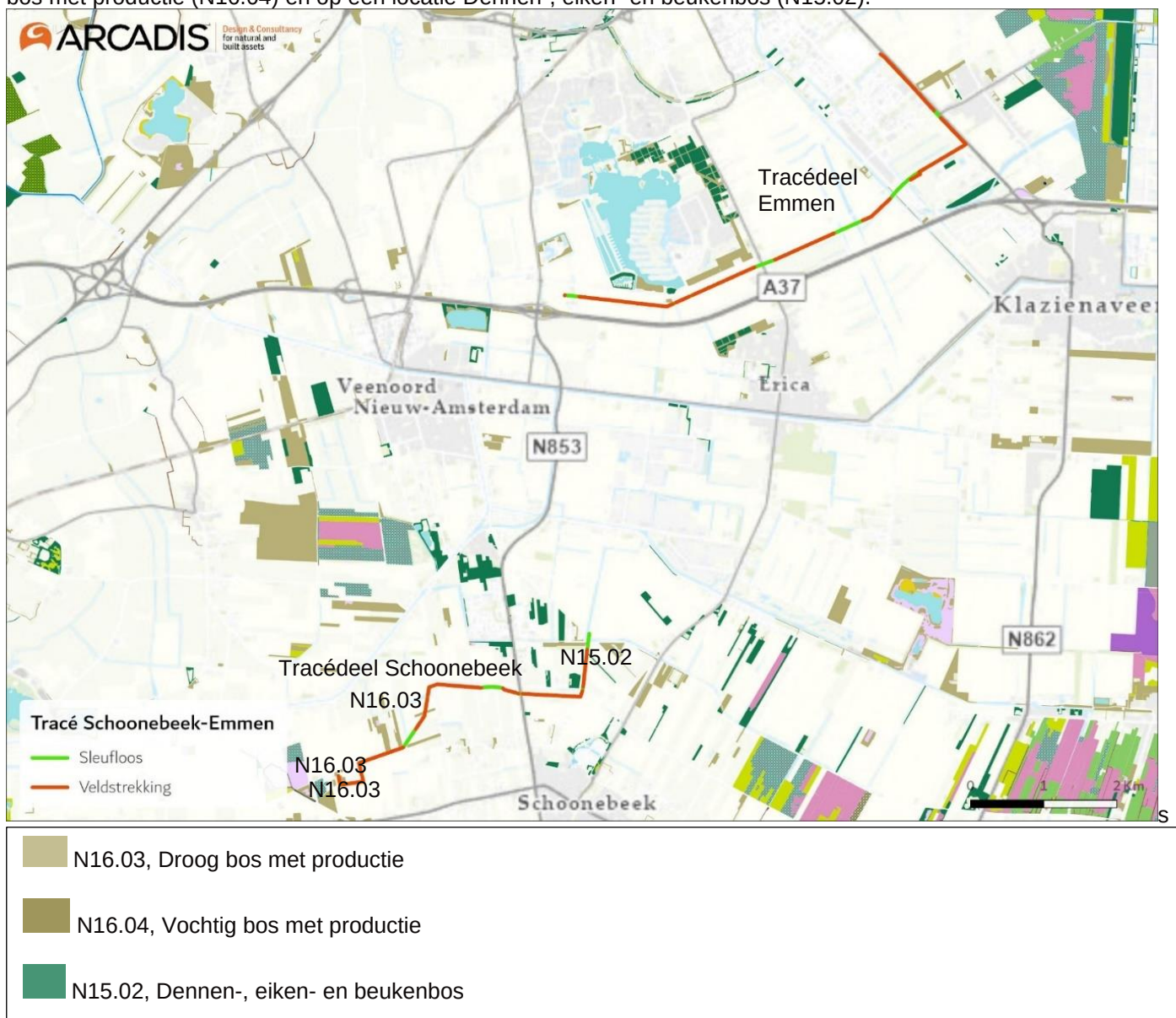
4 Natuurnetwerk Nederland

4.1 Methode

Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland (NNN) en daarnaast de aard van de ingreep, is door bureaustudie bepaald of mogelijk sprake is van significant negatieve effecten als gevolg van het voornemen. In de provincies Groningen en Drenthe is geen sprake van externe werking.

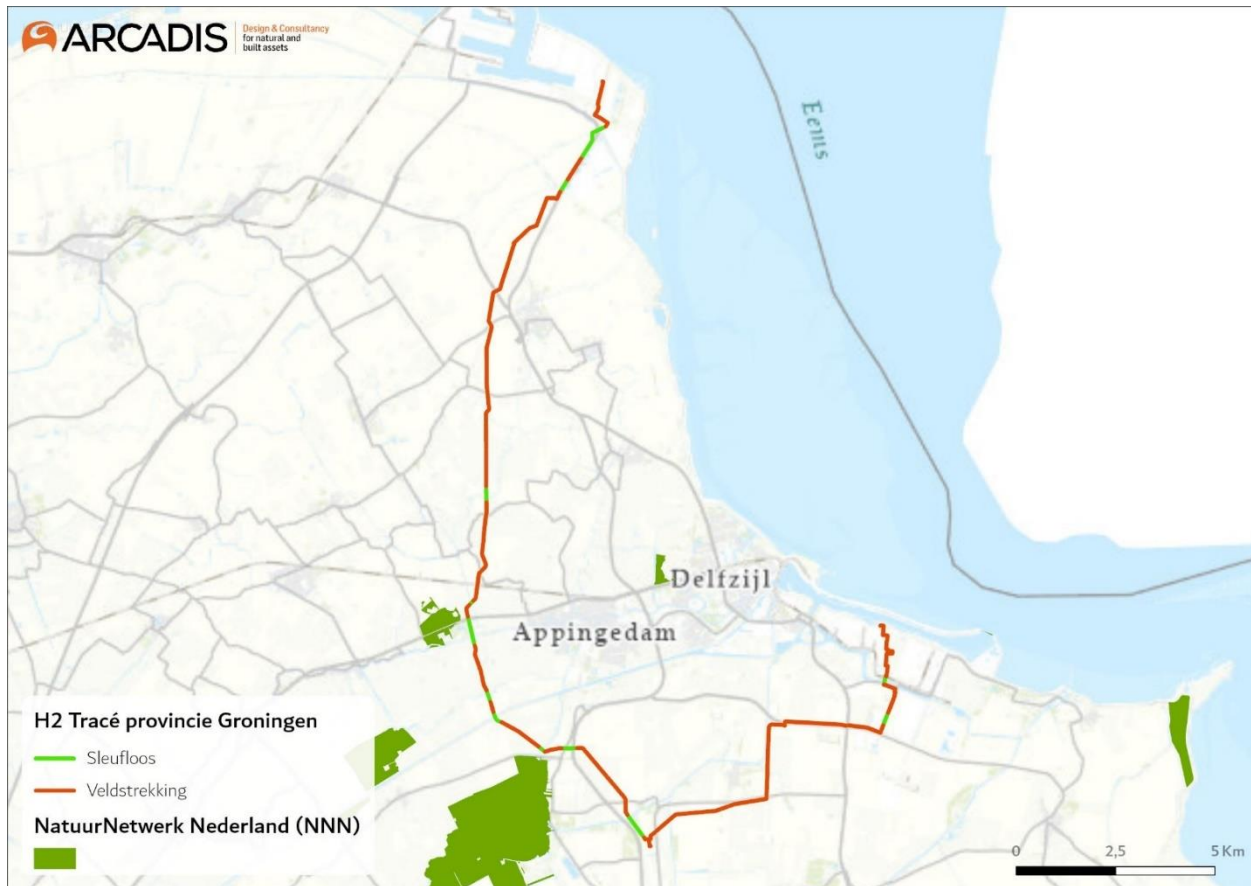
4.2 Ligging

De tracédelen in Drenthe liggen grotendeels buiten NNN. Voor tracédeel Schoonebeek geldt dat op enkele plekken het tracédeel door of zeer dicht langs NNN-gebied loopt. De drie locaties die NNN doorkruisen zijn weergegeven in Figuur 4-1. Het doorkruiste beheertype is op drie locaties droog bos met productie (N16.03) met ambitie voor vochtig bos met productie (N16.04) en op één locatie Dennen-, eiken- en beukenbos (N15.02).

Figuur 4-1 Ligging tracédeel Schoonebeek en Emmen t.o.v. NNN gebieden

Het tracédeel Emmen – Tjuchem – Delfzijl doorkruist geen NNN-gebieden, zie Figuur 4-2.

Figuur 4-2 Ligging tracédeel Eemshaven – Tjuchem – Delfzijl t.o.v. NNN-gebieden

4.3 Effectbepaling

Voor gebieden die behoren tot NNN geldt dat de geplande activiteiten de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied niet mogen aantasten. Ook geldt dat zij niet mogen leiden tot significante vermindering van de oppervlakte van het gebied of van samenhang tussen gebieden. Binnen de provincies Drenthe en Groningen wordt voor het NNN geen externe werking gehanteerd. Dit houdt in, dat zolang er niet binnen de contouren van het NNN gewerkt wordt, er geen effectbepaling hoeft plaats te vinden.

Tracédeel Noord (Eemshaven- Tjuchem – Delfzijl)

Het tracédeel Noord doorkruist NNN niet (zie Figuur 4-3), van externe werking is geen sprake. Effecten op NNN zijn bij tracédeel Noord dan ook uitgesloten.

Tracédeel Zuid (Schoonebeek en Emmen)

De ligging van de tracédelen t.o.v. NNN-gebieden is weergegeven in Figuur 4-1. Het nieuw aan te leggen tracédeel bij Schoonebeek doorkruist in het zuidwestelijke NNN-gebied met beheertype N16.03 Droog bos met productie op drie punten. Kenmerkende vogelsoorten voor dit type zijn onder andere appelvink, boomklever, groene specht, keep en zwarte specht. Ter hoogte van locatie 19 wordt N16.03 doorkruist waar waarschijnlijk gebruik gemaakt wordt van een gestuurde boring. Bomen zullen op deze locatie dus niet gekapt worden. Ter hoogte van locatie 21 staat een open ontgraving gepland waardoor N16.03 Droog bos met productie op twee locaties wordt doorkruist. Hier is het nodig om enkele bomen te kappen.

Het nieuw aan te leggen tracédeel bij Schoonebeek doorkruist ook een NNN-gebied met het beheertype N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos ter hoogte van locatie 18. Hier staat voornamelijk een open ontgraving gepland door het

NNN-gebied. Kenmerkende vogelsoorten voor dit beheertype zijn onder andere appelvink, boomklever, boomleeuwerik, fluiter, geelgors en groene specht.

Voor de drie locaties geldt dat bij aanleg van de leiding middels open ontgraving mogelijk één of meerdere bomen gekapt moeten worden. Wanneer deze niet worden terug geplant leidt dit tot permanent verlies van de kwaliteit van de bomenrij. Wanneer na afronding van de werkzaamheden bomen worden teruggeplaatst van eenzelfde soort, leeftijd en formaat kunnen negatieve effecten op de Goudgroene natuurzone worden uitgesloten.

Naast verlies van oppervlak kunnen in theorie ook de soorten die van het gebied gebruikmaken worden verstoord door de werkzaamheden in zulke mate dat het gebied tijdelijk ongeschikt is als verbindingszone. Verstoring kan daarnaast invloed hebben op wezenlijke kenmerken en waarden (broedvogels). Geadviseerd wordt dan ook om buiten het broedseizoen te werken. Om effecten in zijn geheel te voorkomen wordt geadviseerd om de leiding op deze drie locaties aan te leggen middels een gestuurde boring. Op locatie 18 kan ook nog besloten worden om langs de bomenrij te graven. Op deze manier vindt er geen (tijdelijke) afname of versnippering plaats en vindt er geen verstoring plaats. Bij een gestuurde boring is dan ook geen sprake van negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN.

4.4 Conclusie

Op de locatie waar N16.03 Droog bos met productie tweemaal wordt doorkruist (ter hoogte van locatie 21) en waar N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos eenmaal wordt doorkruist (ter hoogte van locatie 18) wordt geadviseerd om een gestuurde boring uit te voeren in plaats van open ontgraving, om effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN te voorkomen. Op locatie 18 kan ook nog besloten worden om langs de bomenrij te graven. Wanneer dit niet het geval is dient voor de bomen die gekapt worden, na afronding van de werkzaamheden een nieuwe boom teruggeplaatst te worden van dezelfde soort, formaat en leeftijd als de huidige bomen. Aangezien de bomen in de huidige situatie niet van bijzonder ecologische waarde zijn kan met het terug planten van vergelijkbare bomen een negatief effect op de NNN-gebied uitgesloten worden.

In aanvulling op bovenstaande dient om verstoring op broedvogels te voorkomen buiten het broedseizoen te worden gewerkt.

Voor overige delen van het tracédeel is geen sprake van negatieve effecten op NNN-gebied als gevolg van de aanleg van de leidingen.

5 CONCLUSIE EN VERVOLGSTAPPEN

5.1 Wet natuurbescherming

5.1.1 Gebiedsbescherming

Negatieve verstoringseffecten op Natura 2000-gebieden de Waddenzee en het Bargerveen kunnen worden uitgesloten. Negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie zijn niet uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden zijn vervolgstappen niet nodig.

5.1.2 Soortenbescherming

Er zijn diverse beschermde soorten aanwezig binnen het projectgebied. Voor een aantal soorten geldt dat effecten kunnen worden voorkomen door het tracé aan te leggen middels een gestuurde boring i.p.v. een open ontgraving. Voor een aantal soorten geldt dat vervolgonderzoek uit moet wijzen of deze soorten voorkomen en of door de werkzaamheden verbodsbepalingen worden overtreden. Wanneer dit het geval blijkt te zijn dient een ontheffing te worden aangevraagd.

5.2 Natuurnetwerk Nederland

Voor het zuidwestelijke deel van tracédeel Zuid wordt geadviseerd om op de drie locaties waar NNN geraakt wordt een gestuurde boring uit te voeren in plaats van open ontgraving, om effecten op beheertype N16.03 en N15.02 te voorkomen. In het geval van N15.02 wordt anderzijds geadviseerd om langs het NNN gebied te graven zodat er geen bomen gekapt hoeven worden. Wanneer dit niet het geval is dient voor de bomen die gekapt worden, na afronding van de werkzaamheden een nieuwe boom teruggeplaatst te worden van dezelfde soort, formaat en leeftijd als de huidige bomen. Aangezien de bomen in de huidige situatie niet van bijzonder ecologische waarde zijn kan met het terug planten van vergelijkbare bomen een negatief effect op de NNN-gebied uitgesloten worden.

Voor overige delen van het tracédeel is geen sprake van negatieve effecten op NNN-gebied als gevolg van de aanleg van de leidingen.

6 Bronnen

Arcadis, (in prep). Quicscan Natuurwetgeving waterstofnetwerk Noord-Nederland, afsluiterschema's

Arcadis, (2022). Quicscan Natuurwetgeving waterstofnetwerk Noord-Nederland, tracédeel Elim-Ommen

Bouwens, S. (2017). Handreiking kleine marterachtigen in relatie tot soortbescherming.

BIJ12 (2017). Kennisdocument levendbarende hagedis.

Jongbloed, R. H., Wal, J. T. van der, Tamis, J. E., Jonker, S. I., Koolstra, B. J. H., & Schobben, J. H. M. (2011). Nadere effectenanalyse Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone.

Krijgsveld, K. L., Smits, R. R., & van der Winden, J. (2008). Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie.

Krijgsveld, K. L., Klaasen B & Van der Winden, J., (2022) Literatuurstudie van verstoringsgevoeligheid en overzicht van maatregelen. Vogelbescherming Nederland.

BIJLAGE A WETTELIJK KADER WET NATUURBESCHERMING

Gebiedsbescherming

Algemeen

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen/ aangemeld. De Europese Unie heeft deze twee richtlijnen vastgesteld die moeten zorg dragen voor de bescherming van de belangrijkste Europese natuurwaarden: de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Hoewel het om twee afzonderlijke richtlijnen gaat, worden ze vanwege hun overeenkomsten vaak in één adem genoemd. Men spreekt dan over de 'Vogel- en Habitatrichtlijn'. De Europese Unie heeft alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden ondergebracht in een samenhangend netwerk 'Natura 2000'.

Bij de bescherming van Natura 2000-gebieden staan de habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en kwalificerende vogelsoorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden centraal.

De wet biedt verschillende instrumenten om deze instandhoudingsdoelstellingen te realiseren:

- Het treffen van instandhoudingsmaatregelen.
- Het treffen van passende maatregelen om te voorkomen dat de kwaliteit van habitats verslechterd of soorten verstoord worden.
- Beoordelingsplicht voor plannen, projecten en andere handelingen die kunnen leiden tot (significante) verslechtering of significante verstoring van Natura 2000-gebieden. Voor projecten en andere handelingen geldt daartoe een vergunningplicht.

Het is verboden zonder vergunning een project uit te voeren dat -gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstoring effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen (art 2.7 lid 2). Wanneer het een project betreft dat niet direct verband houdt met, of nodig is voor het beheer van een gebied, en dat afzonderlijk of in cumulatie significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, wordt de vergunning niet verleend nadat uit een passende beoordeling is gebleken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast (art 2.7 lid 3 onder a en art 2.8 lid 1). Een uitzondering is een project dat een herhaling of voortzetting is van een ander project, of deel uitmaakt van een ander plan, waarvoor al een passende beoordeling is gemaakt en een nieuwe passende beoordeling geen nieuwe gegevens op inzichten op kan leveren (art 2.8 lid 2).

De vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast en de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar worden gebracht, dit geldt ook voor externe werking³. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de ADC-toets) (art 2.8 lid 4).

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (uitgezonderd vogels) op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop de richtlijn van toepassing is. De richtlijn onderscheidt daarbij te beschermen gebieden en te beschermen soorten.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn bestaat uit een lijst van zeldzame of bedreigde vogelsoorten. De leefgebieden en belangrijke overwinteringsgebieden voor deze soorten worden aangewezen als speciale beschermingszones (Vogelrichtlijngebieden).

³ De nadelige invloed van activiteiten buiten een Natura 2000-gebied op natuurwaarden binnen het Natura 2000-gebied.

Soortbescherming

Algemeen

De Wet natuurbescherming (Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet is ingedeeld in hoofdstukken en kent een algemeen deel (hoofdstuk 1), delen over Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), soorten (hoofdstuk 3), houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4), verder delen die gaan over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), financiële bepalingen (hoofdstuk 6), handhaving (hoofdstuk 7), overige bepalingen (hoofdstuk 8) en tot slot een beschrijving van het overgangsrecht (hoofdstuk 9) en een beschrijving van de wijziging van overige wetten (hoofdstuk 10). In navolgende paragrafen is een samenvattende beschrijving van de voor dit rapport relevante delen van de wet gegeven.

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Deze houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen om schade aan soorten te voorkomen, ook voor soorten die niet beschermd zijn ([art 1.11, lid 1](#)). Dit houdt in ieder geval in dat handelen of nalaten van handelen dat schadelijk kan zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten dient te worden ([art 1.11, lid 2](#)). Deze algemene zorgplicht geldt altijd en overal, met slechts als uitzondering handelingen die op grond van de Visserijwet worden uitgevoerd ([art 1.11, lid 3](#)).

Categorieën

De wet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- Soorten Vogelrichtlijn (Wnb paragraaf 3.1)
- Soorten Habitatrichtlijn (Wnb paragraaf 3.2)
- Andere soorten (Wnb paragraaf 3.3)

Soorten Vogelrichtlijn

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd ([art. 3.1 lid 1](#)).

Soorten Habitatrichtlijn

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn,
- bijlage II bij het Verdrag van Bern of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bonn; ([art. 3.5 lid 1](#))

en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bern; ([art. 3.5, lid 5](#))

Het gaat hierbij dus om meer dan alleen de soorten van de Habitatrichtlijn (namelijk ook soorten van de conventies van Bern en Bonn). Omdat echter in de Wnb paragraaf 3.2 “soorten Habitatrichtlijn” als titel heeft, wordt dit ook hier zo gebruikt om deze groep van beschermde soorten aan te duiden.

Andere soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een “nationale kop” op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat zijn opgenomen op de bijlage bij de wet ([art. 3.10, lid 1 onder a en c](#)).

Verbodsbepalingen

Ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art. 3.1 lid 1](#)), het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren ([art. 3.1 lid 2](#)), het rapen of onder zich hebben van eieren ([art. 3.1 lid 3](#)) en het opzettelijk storen van vogels ([art. 3.1 lid 4](#)). Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort ([art. 3.1 lid 5](#)).

Ten aanzien van de soorten van de Habitatrichtlijn beschermde diersoorten verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art 3.5 lid 1](#)), het opzettelijk verstoren ([art 3.5 lid 2](#)), het opzettelijk vernielen of rapen van eieren ([art 3.5 lid 3](#)) en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art 3.5 lid 4](#)). Ten aanzien van de Europees beschermde plantensoorten verbiedt de wet het opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen ([art 3.5 lid 5](#)).

Ten aanzien van de andere beschermde diersoorten geldt slechts een verbod tot het opzettelijk doden of vangen ([art 3.10 lid 1 onder a](#)) en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art 3.10 lid 1 onder b](#)). Ten aanzien van de andere beschermde plantensoorten geldt een verbod tot opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen ([art 3.10 lid 1 onder c](#)).

Gedragcodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragcode

De in het voorgaande beschreven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van LNV vastgestelde gedragscode ([art. 3.31 lid 1](#)). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;

een bestendig gebruik;

ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijstelling

Provinciale staten en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen ([art 3.3 lid 2-4; 3.8 lid 2-5, 3.10 lid 2](#)). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hier onder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van LNV en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van LNV het gevoegd gezag is. Voor handelingen waarvoor gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie.

De provincie Groningen en Drenthe hebben beide vrijstelling verleend voor onderstaande soorten:

Zoogdieren

Aardmuis

Bosmuis

Dwergmuis

Dwergspitsmuis

Egel

Gewone bosspitsmuis

Huisspitsmuis

Konijn

Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Tweekleurige bosspitsmuis
Veldmuis
Vos
Wezel
Woelrat

Amfibieën en reptielen

Bastaardkikker
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker

Daarnaast heeft de provincie Drenthe een vrijstelling voor:

Zoogdieren
Haas
Bunzing
Hermelijn

Ontheffing

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden ([art 3.3 lid 1,3](#); [3.8 lid 1,3](#), [3.10 lid 2](#)). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, verschillen per categorie.

De eerste eis die wordt gesteld, is dat er geen andere bevredigende oplossing mag zijn. Dat betekent -ook in combinatie met de in artikel 1.11 beschreven zorgplicht- dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied. Verder kan een ontheffing alleen worden verleend wanneer is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort. Daarnaast gelden er per categorie verschillende aanvullende voorwaarden.

Voor [soorten van de Vogelrichtlijn](#) kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.3 lid 4](#)):

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora of fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
6. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor [soorten van de Habitatrichtlijn](#) kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.8 lid 5](#)):

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;

3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
5. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de **andere beschermde soorten**, gelden de voorwaarden die gelden voor de overige Europees beschermde soorten aangevuld met: (art 3.10 lid 2):

1. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
2. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
3. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
4. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
5. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
6. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
7. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of in het algemeen belang.

BIJLAGE B Wettelijk kader Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN) is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden. Dit netwerk moet ervoor zorgen dat de biodiversiteit stabiel en behouden blijft. Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (hierna: BARRO) heeft in titel 2.10 bepalingen opgenomen die de bescherming van het NNN moeten waarborgen. Deze bepalingen moeten worden doorvertaald in de provinciale ruimtelijke verordeningen (hierna: PRV) van de provincies.

De PRV stellen regels die ervoor moeten zorgen dat bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen die betrekking hebben op NNN-gebieden geen activiteiten mogelijk maken die schadelijk zijn voor het NNN.

(art. 2.10.4, eerste lid BARRO). De gemeente is verantwoordelijk voor het vaststellen van bestemmingsplannen die in overeenstemming moeten zijn met de NNN-bepalingen van de PRV. De regels uit de PRV zijn op haar beurt weer in overeenstemming met de NNN-bepalingen van het BARRO.

Dit betekent wanneer er ruimtelijke ontwikkelingen gerealiseerd worden deze aan de bepalingen van het NNN moeten voldoen.

Titel 2.10 heeft alleen betrekking op NNN-gebieden die door de provincies op kaart zijn vastgelegd (art. 2.10.1 en art. 2.10.2 BARRO). Echter kan bij provinciale verordening vastgesteld zijn dat nabijgelegen natuurgebieden tevens beschermd worden op grond van de NNN-regels in de verordeningen. Provincies zijn verplicht bij provinciale verordening de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN-gebieden aan te wijzen. Daarbij moet bij provinciale verordening regels gesteld worden omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen ter bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden (art. 2.10.3 BARRO).

De provincies stellen regels aan bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen die ervoor moeten zorgen dat er geen activiteiten mogelijk worden gemaakt die per saldo leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of tot een significante vermindering van het oppervlakte of samenhang van het NNN (art. 2.10.4 BARRO). In de provincie Limburg is dit vastgelegd in de omgevingsverordening uit 2014. Dit betekent dat het NNN niet zomaar aangetast of gewijzigd kan worden. Echter zijn er uitzonderingen. Kort samengevat zijn er drie afwijkingsmogelijkheden, namelijk:

1. het 'Nee, tenzij-principe',
2. saldobenadering, en
3. herbegrenzing bij kleinschalige ontwikkelingen.

Van het beschermingsregime kan worden afgeweken wanneer er sprake is van het 'Nee, tenzij-principe'. Er moet sprake zijn van de volgende voorwaarden:

- a. er is sprake van groot openbaar belang,
- b. er zijn geen reële alternatieven zijn, en
- c. de negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlakte en de samenhang worden beperkt (gemitigeerd) en de overblijvende negatieve effecten worden gecompenseerd.

Bij provinciale verordening kan het toegestaan zijn om de begrenzing van het NNN te wijzigen. Dit is mogelijk wanneer dit leidt tot een betere samenhang of planologische inpassing (saldobenadering).

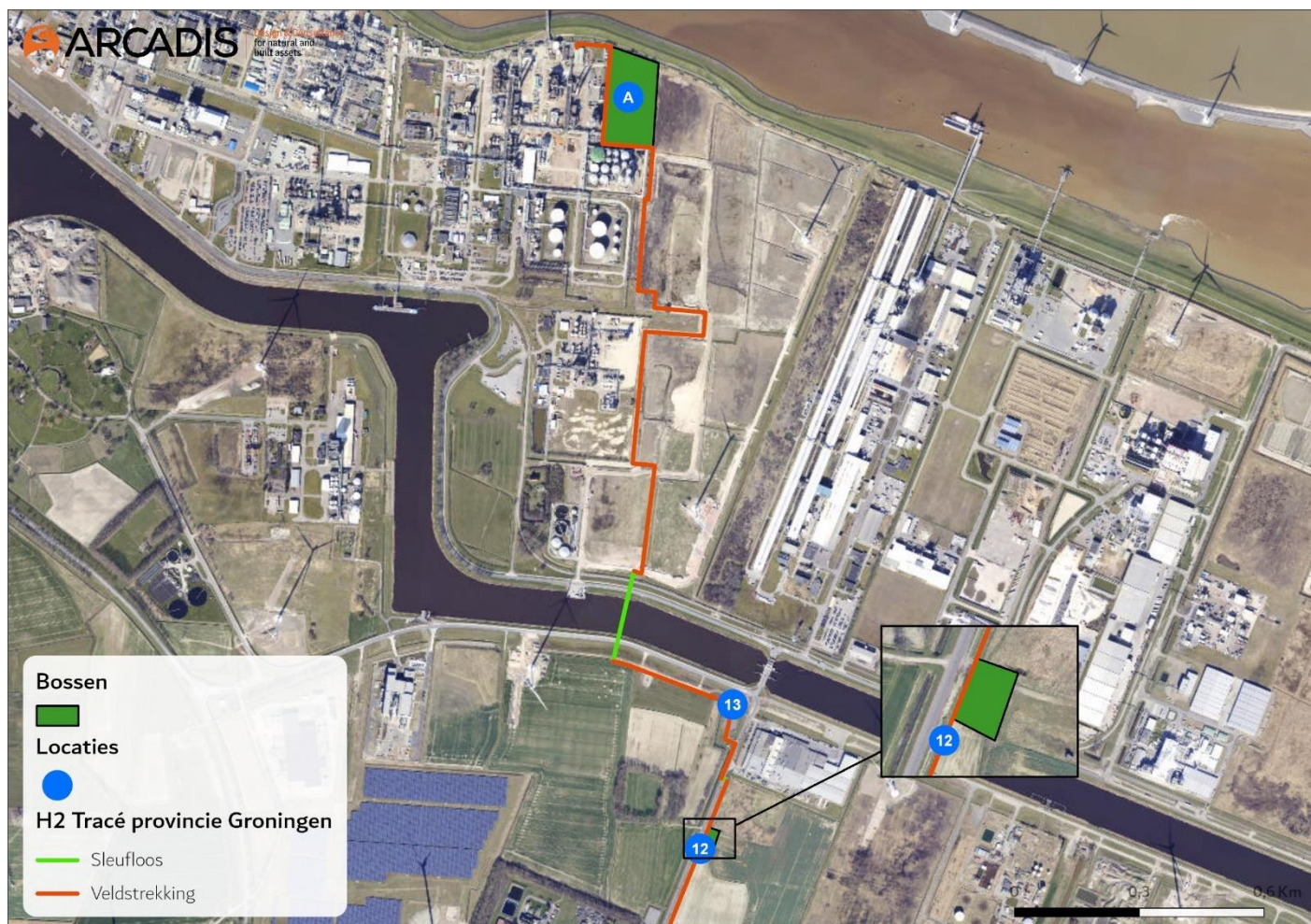
Wel moeten de wezenlijke kenmerken en waarden behouden blijven en het oppervlak van het NNN ten minste gelijk (art. 2.10.5, sub a BARRO). Wanneer er sprake is van een kleinschalige ontwikkeling kan tevens de begrenzing van het NNN gewijzigd worden (art. 2.10.5, sub b BARRO).

Bij saldobenadering worden ruimtelijke ontwikkelingen in combinatie met elkaar beoordeeld. Het doel van saldobenadering is dat er een kwaliteits- of kwantiteitsslag voor het NNN gemaakt wordt. Verder moeten deze ruimtelijke ontwikkelingen ervoor zorgen dat het NNN minimaal gelijk blijft of juist vermeerderd. Wanneer saldobenadering wordt toegepast zal dit leiden tot kwaliteitswinst voor de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.

Bij herbegrenzing gaat het om het begrenzen van het huidige NNN, met behoud van de oorspronkelijke ambitie, om zo verbinding tussen de NNN-gebieden te verbeteren. Herbegrenzing is mogelijk in twee situaties, namelijk om ecologische redenen of om andere dan ecologische redenen (kleinschalige ontwikkelingen).

De bepalingen van het BARRO zijn alleen bedoeld om de NNN-gebieden te beschermen. Het is echter mogelijk dat ruimtelijke ontwikkelingen op gronden niet behorend tot het NNN negatieve effecten met zich meebrengen voor de gronden zelf én voor de NNN-gronden. In Kamerstuk 2012/12, 30 825 nr. 192 heeft staatssecretaris van Economische zaken, Landbouw en Innovatie gezegd dat het NNN geen externe werking heeft, maar dat men wel de Wet ruimtelijke ordening en eventuele provinciale ruimtelijke verordening in acht moet nemen. Het is namelijk zo dat de provincies Flevoland, Friesland, Noord-Brabant en Zeeland bepalingen in de ruimtelijke verordeningen hebben opgenomen die gebieden nabij het NNN beschermen (zogenoemde externe werking).

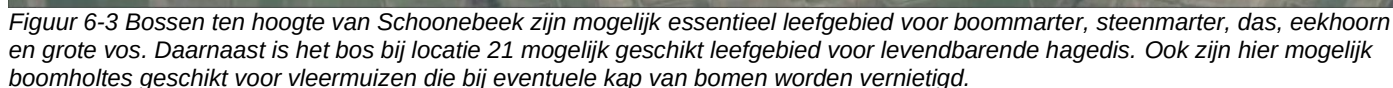
BIJLAGE C Kaarten

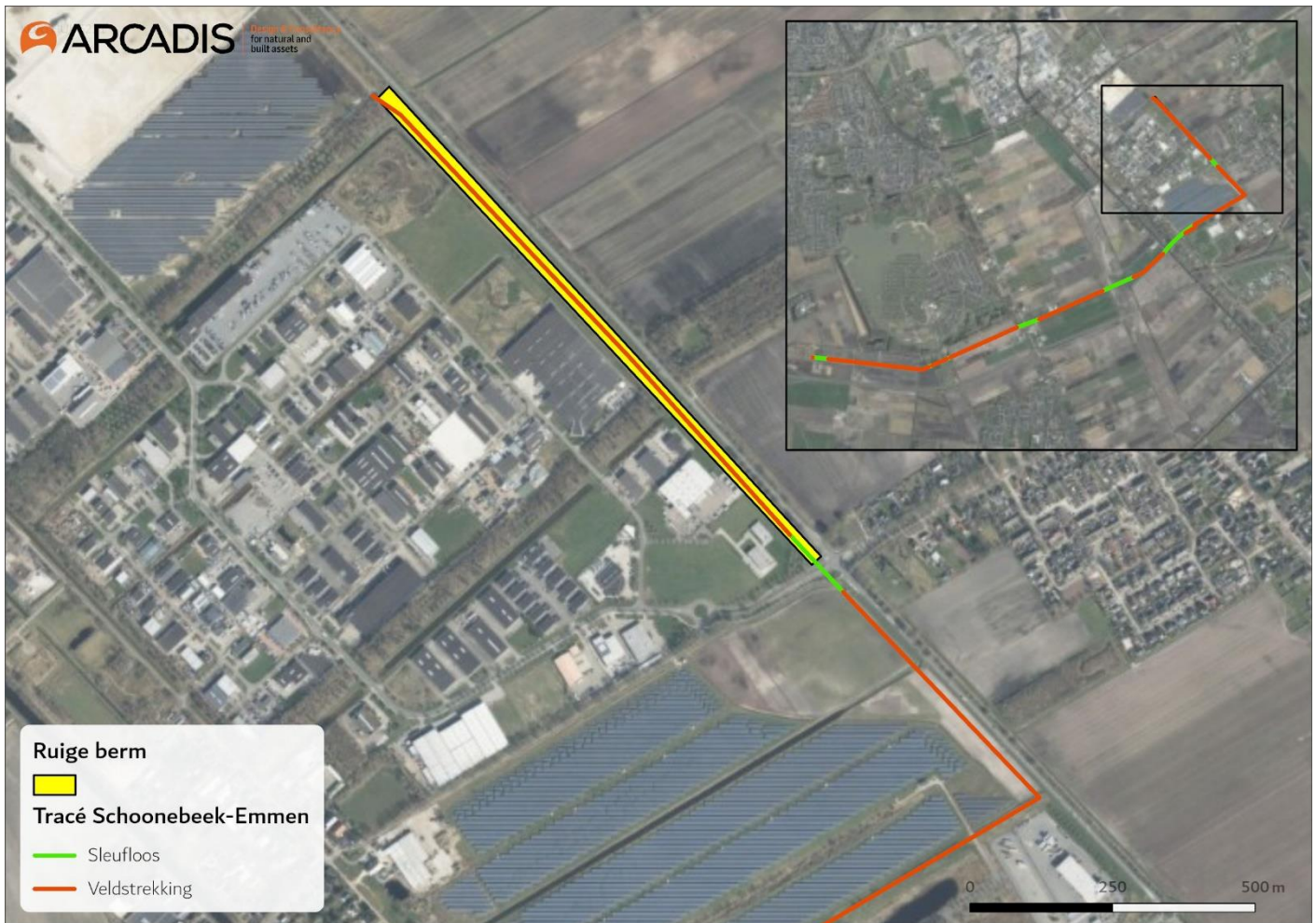

Figuur 6-1 Het bos bij locatie A is mogelijk essentieel leefgebied voor boomarter, waterspitsmuis, steenarter, bunzing, hermelijn, haas, eekhoorn, grote vos en teunisbloempijlstaart. Het bosschage bij locatie 12 is mogelijk een vaste rust- en verblijfplaats van hermelijn, bunzing en steenarter. Ook zijn hier mogelijk boomholtes geschikt voor vleermuizen die bij eventuele kap van bomen worden vernietigd.

Figuur 6-2 Bossen op industrieterrein ten zuiden van Emmen zijn mogelijk essentieel leefgebied voor boomarter, steenarter, das, eekhoorn en grote vos. Ook zijn hier mogelijk boomholtes geschikt voor vleermuizen die bij eventuele kap van bomen worden vernietigd.

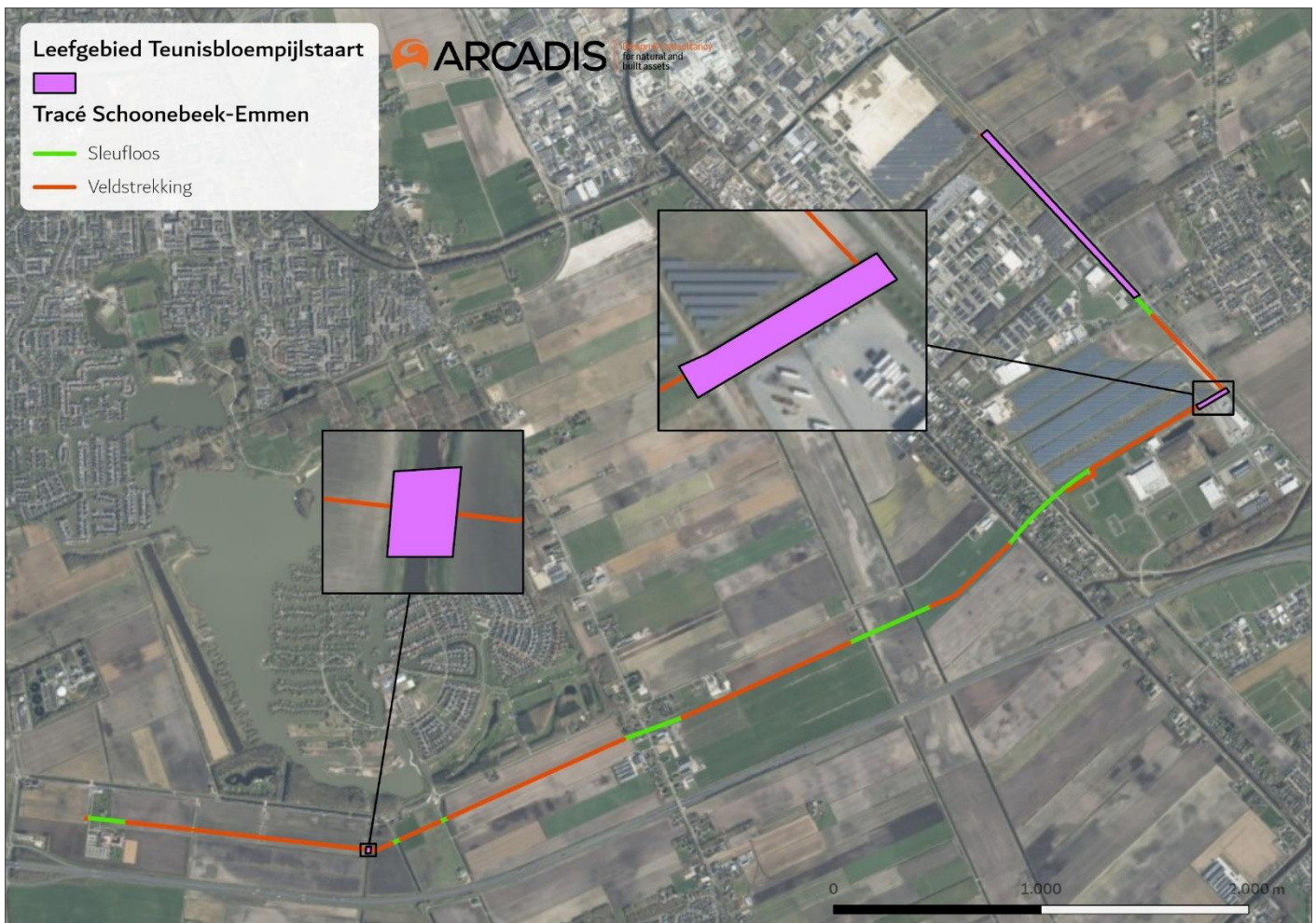

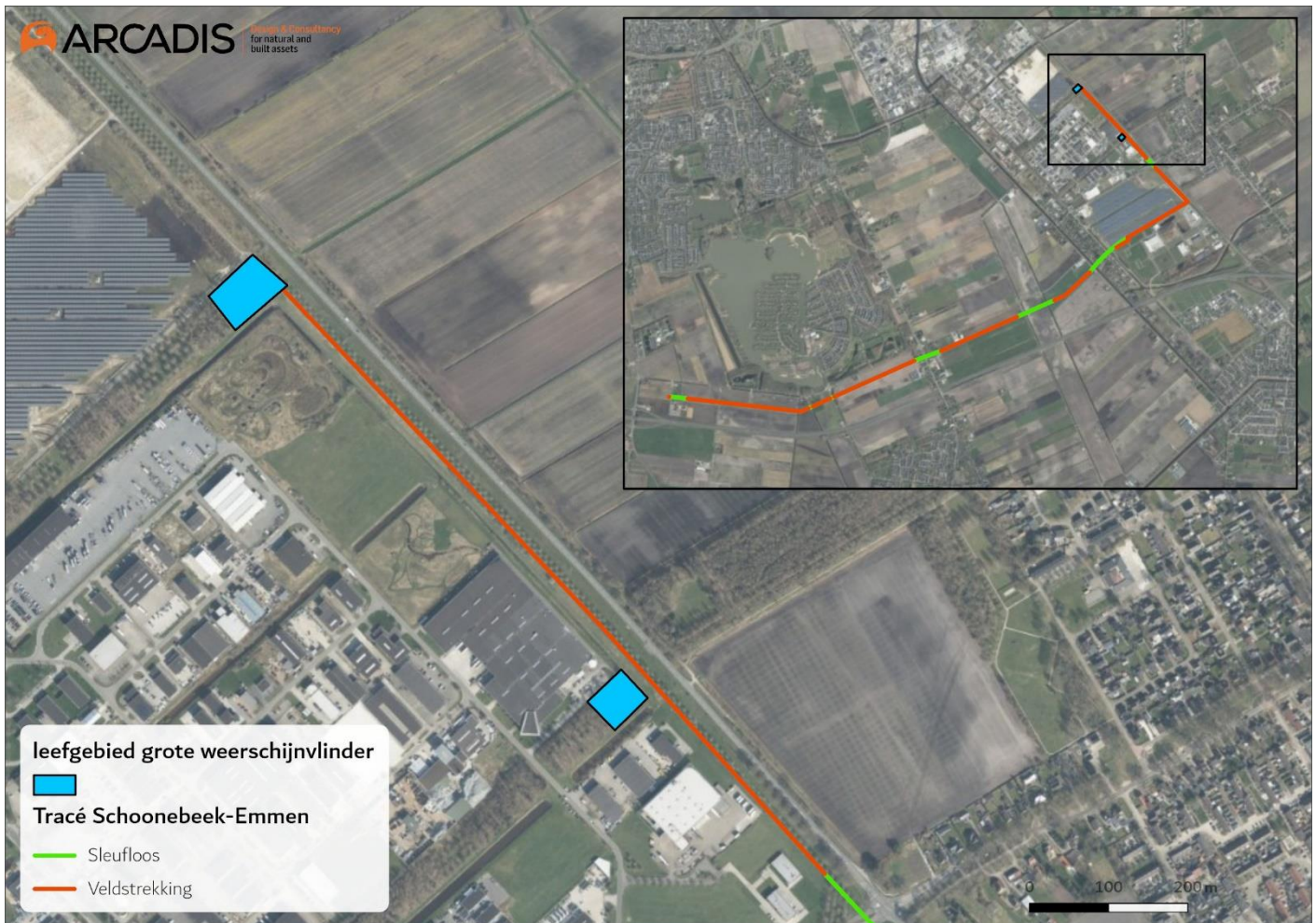
Figuur 6-4 Ruige berm langs N862 ten zuiden van Emmen is mogelijk essentieel leefgebied voor veldspitsmuis.

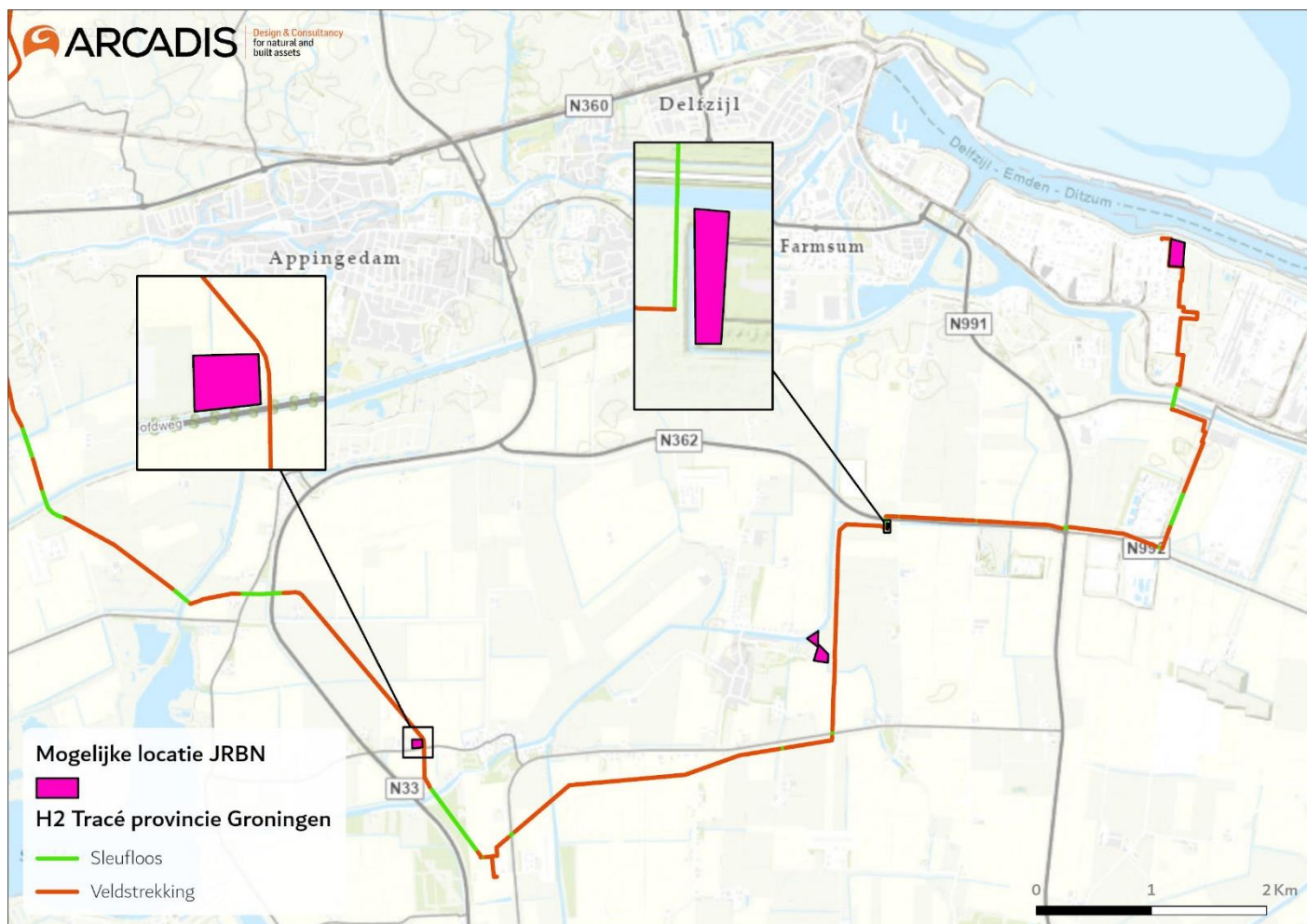
Figuur 6-5 Ruderaal plaatsen ten zuiden van Emmen met mogelijke groeiplaatsen van kluwenklokje.

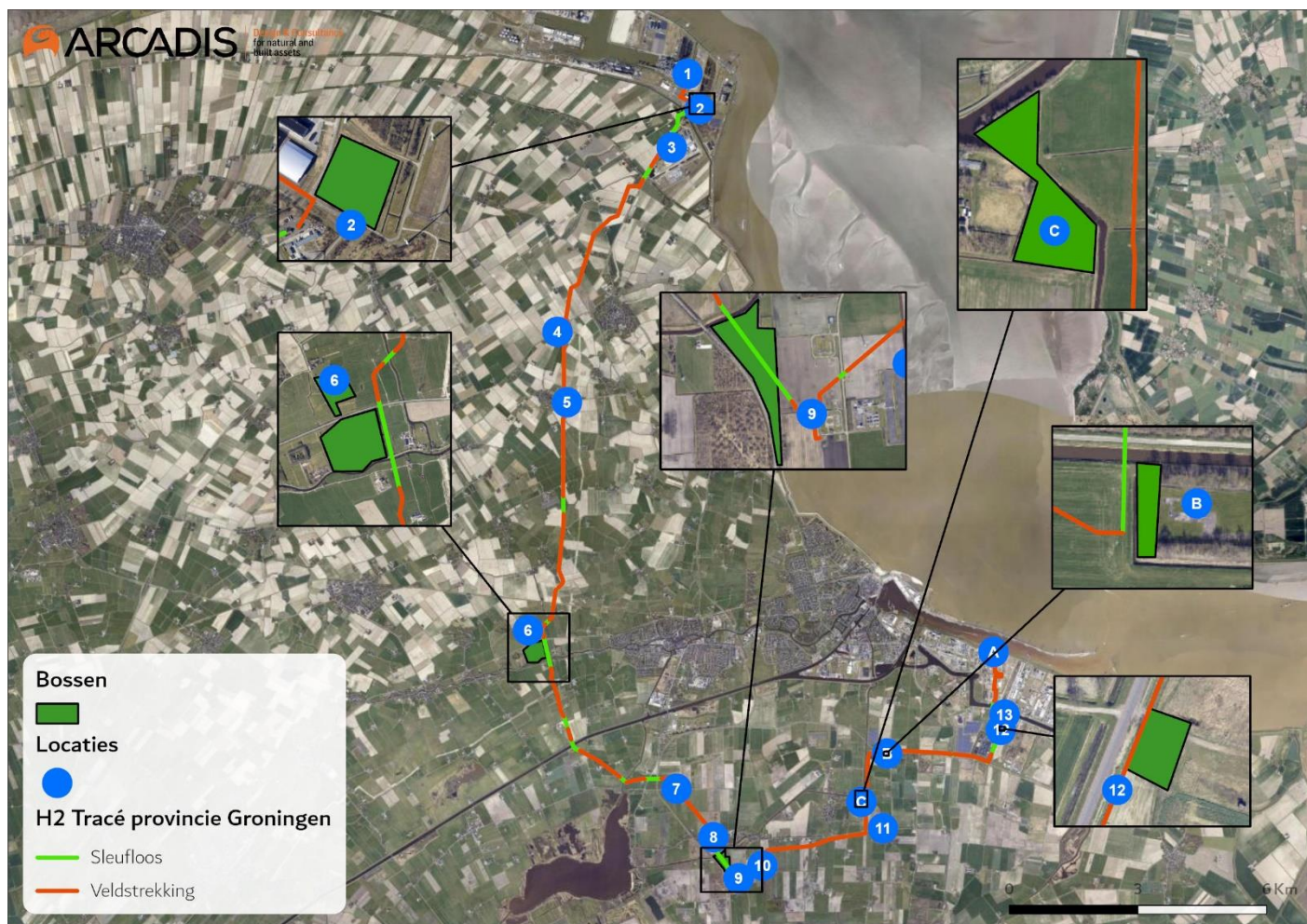
Figuur 6-6 Mogelijk leefgebied teunisbloempijlstaart vanwege aanwezige waardplanten (grote teunisbloem, wilgenroosje) ten zuiden van Emmen.

Figuur 6-7 Mogelijk leefgebied grote weerschijnvlinder vanwege aanwezige waardplanten (grauwe wilg) ten zuiden van Emmen.

Figuur 6-8 Mogelijke locaties van jaarrond beschermde nesten (JRBN) in provincie Groningen die niet zichtbaar waren vanaf de openbare weg.

Figuur 6-9 Bos(schages) nabij het projectgebied met mogelijke leefgebied (waaronder verblijfplaatsen) voor bunzing, hermelijn, haas, steenmarter en boomarter.

Figuur 6-10 Mogelijke vleermuisverblijven in boomholtes nabij locatie 8

Figuur 6-11 Boomholte nabij locatie 12

Figuur 6-12 Doorkruising van watergangen op locatie 10 (links) en 11 (rechts). Hier is mogelijk leefgebied van otter en bever.

BIJLAGE D Impressie projectgebied

Figuur 6-13 locatie 1 en 2

Figuur 6-14 locatie 3 en 4

Figuur 6-15 locatie 5 en 6

Figuur 6-16 locatie 7 en 8

Figuur 6-17 locatie 9 en 10

Figuur 6-18 locatie 11 en 12

Figuur 6-19 locatie 13 en 14

Figuur 6-20 locatie 15 en 16

Figuur 6-21 locatie 17 en 18

Figuur 6-22 locatie 19 en 20

Figuur 6-23 locatie 21

Colofon

QUICKSCAN NATUURWETGEVING WATERSTOFNETWERK NOORD-NEDERLAND
TRACÉDEEL EEMSHAVEN-DELFZIJL-EMMEN-SCHOONEBEEK

KLANT

N.V. Nederlandse Gasunie

AUTEUR

[REDACTED]

PROJECTNUMMER

30133275

ONZE REFERENTIE

D10056442:184

DATUM

11 november 2022

STATUS

Definitief

GECONTROLEERD DOOR

[REDACTED]

Medior ecoloog

Over Arcadis

Arcadis is de leidende wereldwijd opererende ontwerp- en consultancyorganisatie op het gebied van de natuurlijke en gebouwde omgeving. Wij helpen onze klanten en de maatschappij met doeltreffende, duurzame en digitale oplossingen. Wij zijn met 36.000 mensen actief die in ruim zeventig landen meer dan €4,2 miljard aan omzet genereren. Wij helpen UN-Habitat met onze mensen, die kennis en expertise leveren om de moeilijke leefomstandigheden te verbeteren in gebieden die lijden onder de gevolgen van klimaatverandering.

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 33
6800 LE Arnhem
Nederland

T +31 (0)88 4261 261

Arcadis. Improving quality of life

Volg ons op

[arcadis-nederland](https://www.arcadis-nederland.nl)

[arcadis_nl](https://twitter.com/arcadis_nl)

[ArcadisNetherlands](https://www.ArcadisNetherlands.nl)

Quickscan Natuurwetgeving | Waterstofnetwerk Noord- Nederland

Tracédeel Elim-Ommen
N.V. Nederlandse Gasunie

6 maart 2023

Documentcode Gasunie: WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-002

STATUS
Definitief

Contactpersoon

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	6
2	Projectgebied en Ingreep	7
2.1	Huidige situatie	7
2.2	Voorgenomen ingreep	8
2.3	Afbakening effecten	10
2.3.1	Aantasting en/of verlies van leefgebieden of groeiplaatsen	10
2.3.2	Doden of verwonden	10
2.3.3	Mechanische effecten	10
2.3.4	Geluid	10
2.3.5	Licht	11
2.3.6	Optische verstoring	11
2.3.7	Vermesting en verzuring	11
2.3.8	Verdroging	12
2.3.9	Samenvatting afbakening	12
3	Wet Natuurbescherming	13
3.1	Gebiedsbescherming	13
3.1.1	Ligging en effectenbeschrijving	13
3.1.2	Deelconclusie gebiedsbescherming	14
3.2	Soortbescherming	15
3.2.1	Methode	15
3.2.2	Aanwezigheid beschermde soorten	16
3.2.3	Effectbeschrijving	22
3.2.4	Toetsing	24
3.2.4.1	Beschermingscategorieën relevante soorten	24
3.2.4.2	Overtreding verbodsbepalingen	24
3.2.5	Vervolg	25
3.2.5.1	Fysieke inspectie	25
3.2.5.2	Mitigerende maatregelen	25
3.2.5.3	Soortgericht onderzoek	26
3.2.6	Deelconclusie soortbescherming	27

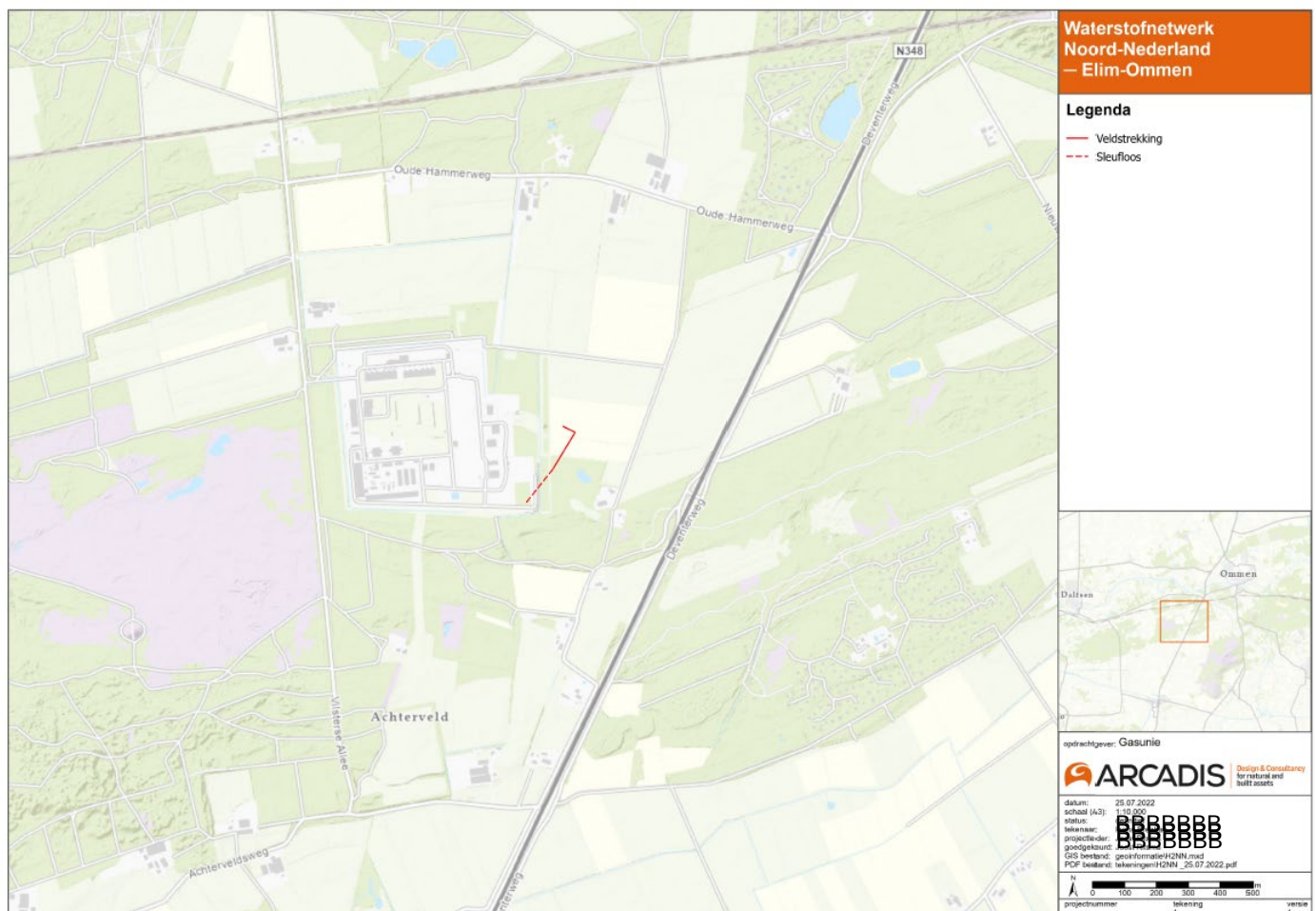
4	Natuurnetwerk Nederland	29
4.1	Methode	29
4.2	Ligging	29
4.3	Effectbepaling	30
4.4	Conclusie	31
5	Conclusie en Vervolgstappen	32
5.1	Wet natuurbescherming	32
5.1.1	Gebiedsbescherming	32
5.1.2	Soortenbescherming	32
5.2	Natuurnetwerk Nederland	33
6	Bronnen	34
	Bijlagen	35
	Bijlage A: Wettelijk kader Wet natuurbescherming	35
	Bijlage B: Wettelijk kader Natuurnetwerk Nederland (NNN)	40
	Colofon	42

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gasunie werkt aan een nationaal waterstofnetwerk dat vraag naar en aanbod van waterstof verbindt. Het project bestaat uit nieuw aan te leggen leidingen en bestaande om te bouwen leidingen van een ondergronds waterstofnetwerk in Noord-Nederland. De startpunten van het tracédeel liggen in Delfzijl en Eemshaven en lopen beide naar Tjuchem, beide betreffen nieuw aan te leggen leidingen. Vanaf Tjuchem loopt een bestaande om te bouwen leiding naar Elim langs Zuidwending en van Elim een bestaande om te bouwen leiding naar Emmen. Ook komen er twee nieuw aan te leggen leidingen in de buurt van Emmen en nabij Schoonebeek. Tot slot loopt van Elim middels bestaande om te bouwen leidingen naar het productieterrein in Ommen, hier is ook sprake van een klein stukje nieuw aan te leggen leiding op het eind.

Deze natuurtoets richt zich alleen op het nieuw aan te leggen tracédeel Elim-Ommen gelegen in provincie Overijssel, zie Figuur 1. Dit nieuwe tracédeel verbindt het bestaande leidingennetwerk met een nieuw aan te leggen afsluiterschema (S-672) op de productielocatie van de Gasunie.

Figuur 1: Ligging nieuw aan te leggen leidingen tracédeel waterstofleiding Elim-Ommen

Door de voorgenomen ingreep is mogelijk sprake van negatieve effecten op beschermde soorten of kwalificerende waarden van Natura 2000-gebieden in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) of effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). Zie Bijlage A en Bijlage B voor een beschrijving van het wettelijk kader van deze soort- en gebiedsbescherming. Gasunie heeft Arcadis gevraagd om voor bovengenoemde ontwikkeling een quickscan op te stellen om eventuele negatieve effecten op beschermde soorten en gebieden en benodigde vervolgstappen in het kader van de Wnb in beeld te brengen. Tevens is door Arcadis een andere quickscan opgesteld voor nieuw aan te leggen leidingen van de tracédelen Eemshaven –

Tjuchem - Delfzijl, tracédeel Schoonebeek en Emmen (Arcadis, 2022). Daarnaast wordt er momenteel een memo (quicksan) opgesteld voor de om te bouwen c.q. te amoveren afsluiterschema's in het bestaande gasleidingtracé om aansluitingen te realiseren (Arcadis, 2022b, in prep). De resultaten van de quickscans dienen ter onderbouwing van de het MER en het projectbesluit alsmede een eventuele vergunningaanvraag op grond van de Wnb.

1.2 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk is een beschrijving van het projectgebied in de huidige situatie opgenomen, evenals een beschrijving van de voorgenomen ingreep. Hoofdstuk 3 betreft de Wnb, hierin is een beschrijving van de ligging en effecten op Natura 2000-gebieden opgenomen, evenals een beschrijving van aanwezigheid van beschermde soorten met effectbeschrijving en toetsing. In hoofdstuk 4 is beschreven waar het NNN is gelegen en of sprake is van negatieve effecten. In hoofdstuk 5 is de conclusie gegeven.

Bijlage A beschrijft het wettelijk kader van de Wnb, in Bijlage B is het kader van het NNN beschreven.

2 Projectgebied en Ingreep

2.1 Huidige situatie

Het nieuw aan te leggen tracédeel Elim-Ommen ligt in provincie Overijssel, ten westen van de Deventerweg en ten zuiden van de Vecht. De omgeving van het tracédeel bestaat voornamelijk uit agrarische graslanden, akkers en gemengd bos. Het nieuw aan te leggen tracédeel loopt door een agrarisch grasland, een tuin met voornamelijk loofbomen, houtwal, stroken gemaaid gras, verharde watergang, agrarische sloten en door toegangsweg naar het productieterein van Gasunie. Het nieuw aan te leggen tracédeel eindigt in een in een bosschage met loofbomen binnen het dubbele hekwerk van het productieterein. In Figuur 2 is een foto impressies van het projectgebied te zien.

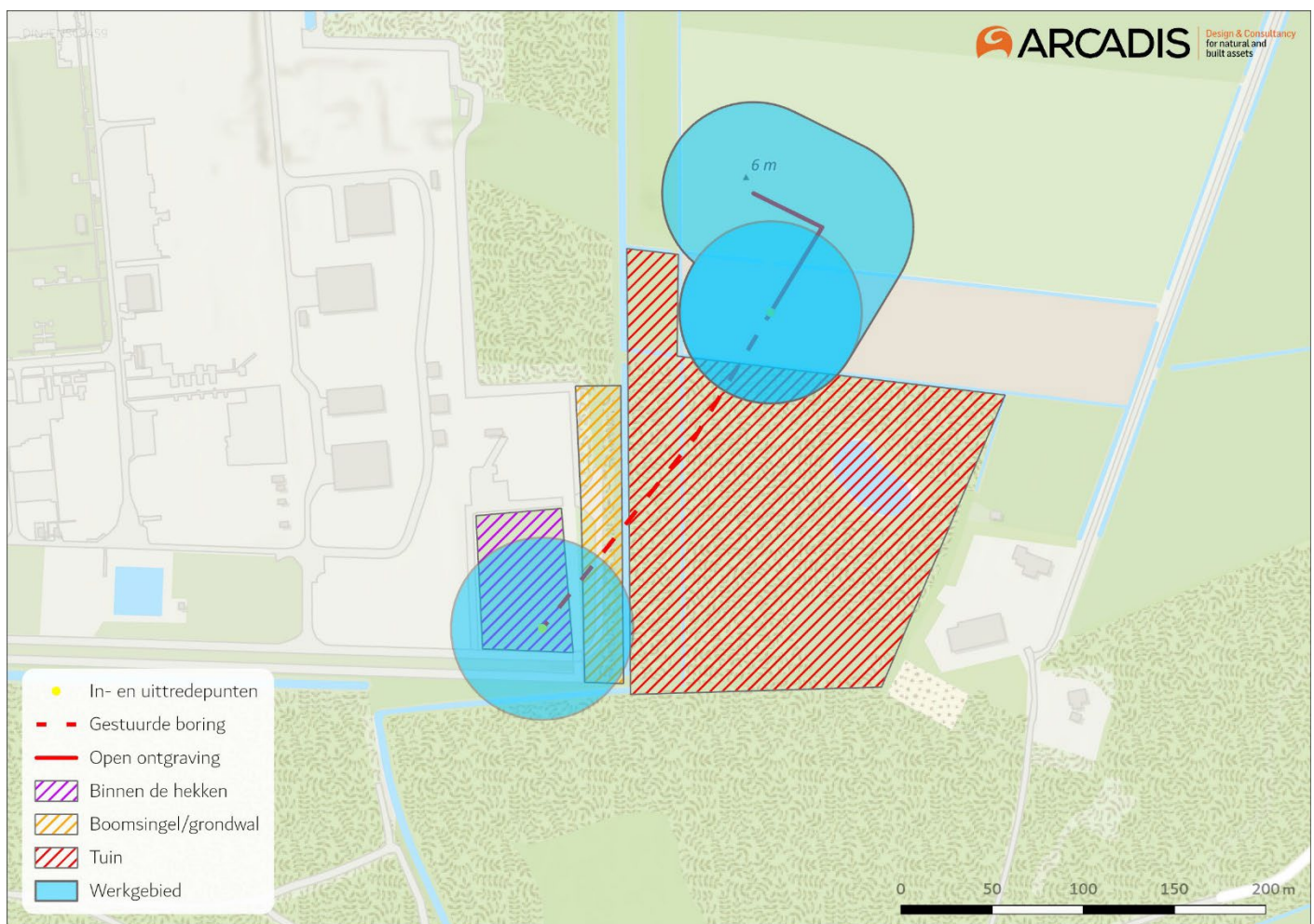

Figuur 2: Foto impressie van het projectgebied. Bovenste foto geeft het meest noordelijke deel weer van het projectgebied met de agrarische graslanden. De onderste foto geeft het zuidelijkste deel van het projectgebied weer met het productieterein en de houtwal.

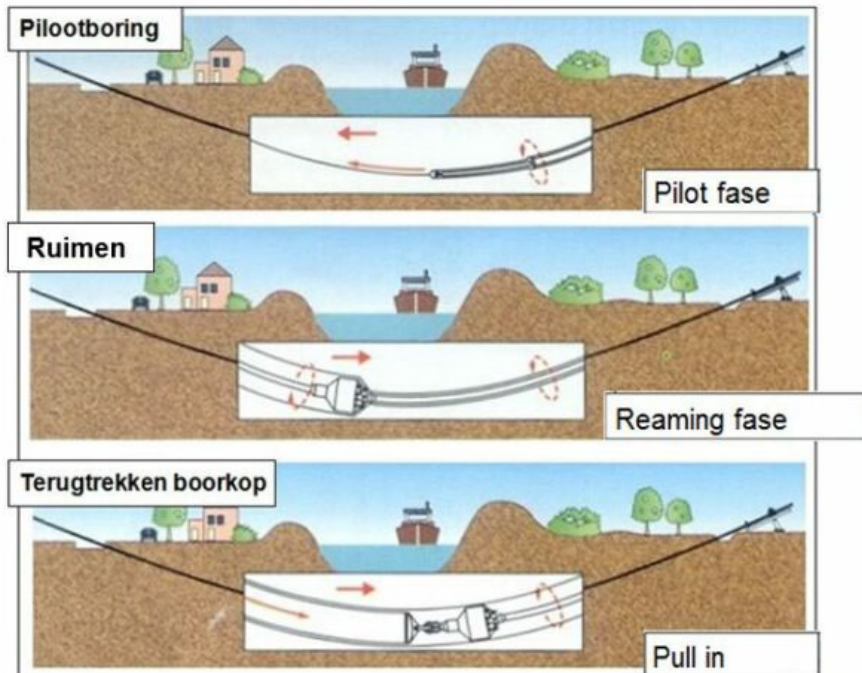
2.2 Voorgenomen ingreep

Voornemen

De voorgenomen ingreep bestaat uit het aanleggen van nieuwe waterstofleidingen. De nieuw aan te leggen leiding vindt deels plaats middels een open ontgraving van circa 1,5 à 2 meter diep. Daarnaast wordt er een (diepe) gestuurde boring toegepast, zie Figuur 3. De gestuurde boringen worden gebruikt om onder beschermde natuur (NNN), een watergang, de tuin, een hekwerk en een geasfalteerde toegangsweg te gaan. De gestuurde boringen gaan dieper dan 10m-mv (zie Figuur 4 voor schematische tekening van een gestuurde boring). Voor de quickscan is voor het nieuw aan te leggen leidingtracé uitgegaan van een werkgebied van 50 meter ter weerszijden van de (voorlopige) tracélijn en van de in- en uittredepunten voor de gestuurde boring, zie Figuur 3.

Figuur 3: Projectgebied: nieuw aan te leggen leidingen tracédeel Elim-Ommen bestaande uit een gestuurde boring en open ontgraving en een werkgebied van 50 meter aan weerszijden van de open ontgraving en in- en uittredepunten van de gestuurde boring.

Figuur 4: Schets van een gestuurde boring

Werkzaamheden

Open ontgraving / veldstrekking

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dienen werkterreinen te worden ingericht. Bij een open ontgraving wordt de bodem afgegraven en ernaast neergelegd. Na het leggen van de leiding wordt de open ontgraving weer dichtgemaakt met de oorspronkelijke grondlagen. Indien nodig wordt hemel- en/of grondwater weggepompt en geloosd op de nabijgelegen watergangen. Naast de open ontgraving wordt een tijdelijke werkweg met rijplaten aangelegd voor het verplaatsen van zwaar materieel, hiervoor worden bomen gekapt. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden wordt in de donkere uren ook gebruik gemaakt van verlichting.

Gestuurde boring / sleufloos

Bij een gestuurde boring wordt van het intredepunt naar het uittredepunt geboord, zie *Figuur 3*. De leiding wordt hier doorheen getrokken. Bij het uittredepunt wordt een werkterrein ingericht. De benodigde ruimte naast de boorlocatie moet voldoende zijn voor de boorinstallatie zelf en bijbehorend materieel. Hierbij wordt een bufferzone van 50 meter gehanteerd. Bij de in- en uitrede punten in de bufferzonen worden waar nodig bomen gekapt. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden wordt in de donkere uren ook gebruik gemaakt van verlichting.

Planning

De uitvoering staat globaal gepland in 2024/2027.

2.3 Afbakening effecten

Door het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen op verschillende manieren effecten optreden op beschermde soorten en/of gebieden. Er treden geen effecten op tijdens de gebruiksfase van de nieuwe leidingen maar wel tijdens de uitvoering van de werkzaamheden tijdens de aanleg van de nieuwe leidingen. Ook kunnen deze effecten voortduren tot na het afronden van de werkzaamheden (bijvoorbeeld de hersteltijd van het gebied).

Van versnippering is geen sprake. Trillingen die ontstaan door de werkzaamheden zijn zeer beperkt in omvang en reikwijdte, waardoor deze niet doorwerken op soorten. Significante negatieve effecten door trillingen zijn dan ook uitgesloten. Heiwerkzaamheden zijn niet aan de orde. Versnippering zal slechts op zeer lokale schaal optreden op locaties waar gewerkt wordt. Vernatting is uitgesloten, watertoevoer is niet van toepassing. De overige effecten die wel van toepassing kunnen zijn worden in onderstaande paragrafen besproken.

2.3.1 Aantasting en/of verlies van leefgebieden of groeiplaatsen

Onder (tijdelijke) aantasting of (permanent) verlies van leefgebieden of groeiplaatsen vallen de gevolgen van betreding, vergraving, bebouwing, insporing van de bodem door zwaar verkeer, et cetera, die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. Het gaat in alle gevallen om een tijdelijke of permanente fysieke aantasting van groeiplaatsen of leefgebieden, wat ertoe kan leiden dat planten verdwijnen of dieren het leefgebied voor kortere of langere tijd verlaten, dat de reproductie achterblijft om een goede populatie in stand te houden of dat er een toename van sterfte plaatsvindt.

Oppervlakteverlies van leefgebieden en groeiplaatsen treedt overal op waar open ontgraving, een boring of een ontgraving van schema's plaatsvindt en kan eventueel ook optreden op plekken waar zwaar materieel af en aan rijdt. De reikwijdte is tot de begrenzing van het werkgebied.

2.3.2 Doden of verwonden

Onder doden of verwonden vallen effecten door werkzaamheden op dieren met verwonding of doding ter gevolg. Het gaat hierbij in alle gevallen om directe, fysieke effecten op dieren.

Als gevolg van het kappen van bomen en het gebruik van graafmachines en ander materieel voor het aanleggen van de leiding en de aanpassingen aan de afsluiterschema's kunnen aanwezige (beschermde) diersoorten worden gedood of verwond. Dit effect reikt tot de begrenzing van het werkgebied.

2.3.3 Mechanische effecten

Onder mechanische effecten vallen effecten van werkzaamheden op plantensoorten waarbij planten worden vernietigd. Denk bijvoorbeeld overrijden van machines op planten. Het gaat hierbij in alle gevallen om directe, fysieke effecten op planten.

Als gevolg van rijbewegingen van mobiele werktuigen in het projectgebied kunnen mechanische effecten optreden op aanwezige plantensoorten. Dit effect reikt tot de begrenzing van het werkgebied.

2.3.4 Geluid

Verstoring door geluid treedt alleen in de aanlegfase op door gebruik van bouw materieel en vrachtverkeer. Door Krijgsveld et al (2008 en 2022) is een literatuuronderzoek uitgevoerd naar het effect van aanwezigheid van mensen en recreatie op vogels. De variatie in waargenomen verstoringafstanden is voor veel soorten groot. Voor soorten van open gebieden (o.a. zeevogels, steltlopers en weidevogels) worden afstanden tot boven de 500 meter genoemd (Jongbloed, et al., 2011), met een mediaan van rond de 300 meter. Voor soorten van gesloten gebieden (bos) is de afstand aanzienlijk kleiner, maar eveneens sterk variabel. Voor de huidige activiteit in open gebied wordt een worst case verstoringcontour van 500 meter aangehouden voor vogels. Voor andere soortgroepen zijn niet exacte verstoringafstanden bekend. Om deze reden wordt deze afstand ook voor overige soortgroepen aangehouden.

2.3.5 Licht

Net als bij geluid geldt voor licht dat dit kan leiden tot verstoring van diersoorten. Met name vleermuizen en amfibieën zijn gevoelig voor verstoring door verlichting. Over het algemeen wordt gesteld dat een toename van lichtbelast oppervlak leidt tot een afname van de kwaliteit van het gebied als leefgebied voor soorten (verhoogde kans op predatie, afname voedselbeschikbaarheid, ongeschikt raken mitigatieroutes en vaste rust- en verblijfplaatsen, et cetera). Of deze afname in kwaliteit ook daadwerkelijk een effect heeft op de gunstige staat en de populatie hangt af van de specifieke situatie (wat wordt verlicht, met welke intensiteit en wanneer et cetera).

Gedurende de uitvoer van de werkzaamheden kunnen effecten van licht optreden wanneer werkzaamheden 's nachts plaatsvinden of wanneer het werkterrein in het kader van de veiligheid 's nachts verlicht wordt. Over het algemeen is de reikwijdte van de lichtbelasting minder groot dan die van verstoringen die optreden door geluid of visuele verstoringen. De verwachting is dat werkzaamheden alleen overdag plaatsvinden, in het winterhalfjaar kan dan echter ook in de ochtend en avond verlichting tijdelijk noodzakelijk zijn.

Nachtelijke verlichting voor beveiliging van de bouwplaats kan in het zomer- en winterhalfjaar wel nodig zijn en is dan wel de overheersende verstoring omdat dan geen werkzaamheden plaatsvinden en een sprake is van geluid of visuele verstoring. Wanneer verlichting noodzakelijk is voor de beveiliging staat deze naar beneden afgesteld en zal de reikwijdte van de lichtverstoring beperkt zijn. De maximale afstand waarop sprake is van een toename van verlichting is 150 meter vanaf de grens van de bouwlocaties.

2.3.6 Optische verstoring

Net als bij geluid en licht geldt voor visuele verstoring dat dit kan leiden tot verstoring van diersoorten. Met name vogels van open gebieden zijn hier erg gevoelig voor. Dit kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuele dieren, wat vervolgens ertoe kan leiden dat dieren het leefgebied voor kortere of langere tijd verlaten, dat de reproductie te ver achterblijft om een goede populatie in stand te houden of dat er een toename van sterfte plaatsvindt. Verstoring treedt gelijktijdig op met geluid- en lichtverstoring en is de specifieke oorsprong niet altijd goed te duiden. Hoewel er geen éénduidige reikwijdte van optische verstoring is, valt dit ruim binnen de contouren van verstoring door geluid. Bij een veld met open zicht kan optische verstoring optreden tot 200 meter (Krijgsveld et al., 2022).

Voor visuele verstoring geldt dat ook over de dosis-effect relatie op andere soort(groep)en dan vogels nog maar weinig bekend is. Hier zijn nauwelijks gekwantificeerde gegevens van beschikbaar. Dat aanwezigheid van niet natuurlijke elementen ook op andere soorten een negatief effect heeft, is wel aannemelijk.

2.3.7 Vermesting en verzuring

Stikstofdepositie leidt tot vermisting (verrijking) van ecosystemen via de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden). De groei in veel natuurlijke landecosystemen zoals bossen, vennen, duinen en heidevelden wordt gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstofdepositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Als de stikstofdepositie boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van meerdere andere. Hierdoor neemt de biodiversiteit af. Stikstofdepositie kan ook verzurend werken, waarbij bodem en grondwater chemisch van karakter veranderen en waardoor soorten en habitattypen van basische, neutrale en zwak zure omstandigheden kunnen verdwijnen. De oorspronkelijk aanwezige planten worden daarbij vrijwel geheel verdrongen en/of verdwijnen en er ontstaat dus een ander vegetatietype. In hoeverre en in welke mate effecten door stikstofdepositie optreden, is afhankelijk van lokale factoren als hydrologische conditie, fosforgehalten, zuurgraad en het gevoerde beheer.

Op 1 juli 2021 is de nieuwe Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering in werking getreden (Staatsblad, 2021). Deze wet regelt onder meer drie resultaatsverplichtingen voor stikstofreductie: in 2025 moet minimaal 40% van het areaal van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben; in 2030 minimaal de helft en in 2035 minimaal 74%. De Wet maakt een gedeeltelijke vrijstelling mogelijk van de natuurvergunningplicht voor het aspect stikstof voor activiteiten van de bouwsector.

Het Besluit stikstofreductie en natuurverbetering (Ministerie van LNV, 2021) werkt de stikstofwet verder uit, waaronder de bouwvrijstelling. De vrijstelling geldt voor bouw-, aanleg- en sloopactiviteiten, waarvan de emissies tijdelijk en beperkt zijn. Deze bouwvrijstelling zoals deze per 1 juli 2021 in werking is getreden is per 1 november 2022 komen te vervallen.

De werkzaamheden van het aanleggen van de leiding van het huidige project kunnen daarom geen gebruik meer maken van de bouwvrijstelling. Effecten als gevolg van de werkzaamheden kunnen op grote afstanden optreden. In de permante gebruikssituatie treedt geen stikstofuitstoot op. In Hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de gevolgen van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

2.3.8 Verdroging

Verdroging kan optreden als gevolg van lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. Als gevolg hiervan kan een vochtttekort ontstaan bij grondwaterafhankelijke vegetaties. Daarnaast treden er veranderingen op doordat de aard en de beschikbaarheid van voedingsstoffen verandert. Doordat de doorluchting van de bodem toeneemt, wordt er meer organisch materiaal afgebroken. Op deze manier kan verdroging tevens tot vermesting leiden. Door verdroging kan een gebied ongeschikt worden voor de voorkomende planten en dieren en zo leiden tot een verandering in de soortensamenstelling en uiteindelijk de aanwezige habitat (Broekmeyer et al., 2006). Verdroging kan ook tot verdichting van de vegetatie leiden.

Als gevolg van tijdelijke bemalingen in het projectgebied kan verdroging optreden op aanwezige plantsoorten. Dit effect treedt alleen op bij open ontgraving, bij de intrede- en uitredepunten van de gestuurde boringen en bij de bestaande om te bouwen c.q. te amoveren afsluiterschema's in het bestaande gasleidingtracé. Hier wordt een reikwijdte van 200 meter aangehouden.

2.3.9 Samenvatting afbakening

De effecten zijn alleen aanwezig bij de open ontgraving, de intrede- en uittrede punten van de gestuurde boringen. Of daadwerkelijk sprake is van negatieve effecten en welke gevolgen dit heeft, zal nader beoordeeld moeten worden.

3 Wet Natuurbescherming

Onder de Wet natuurbescherming valt de bescherming van Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2 Wnb) en beschermde soorten (hoofdstuk 3 Wnb). In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de Natura 2000-gebieden in §3.1 en vervolgens op de soortbescherming in §3.2. Het wettelijk kader is opgenomen in Bijlage A.

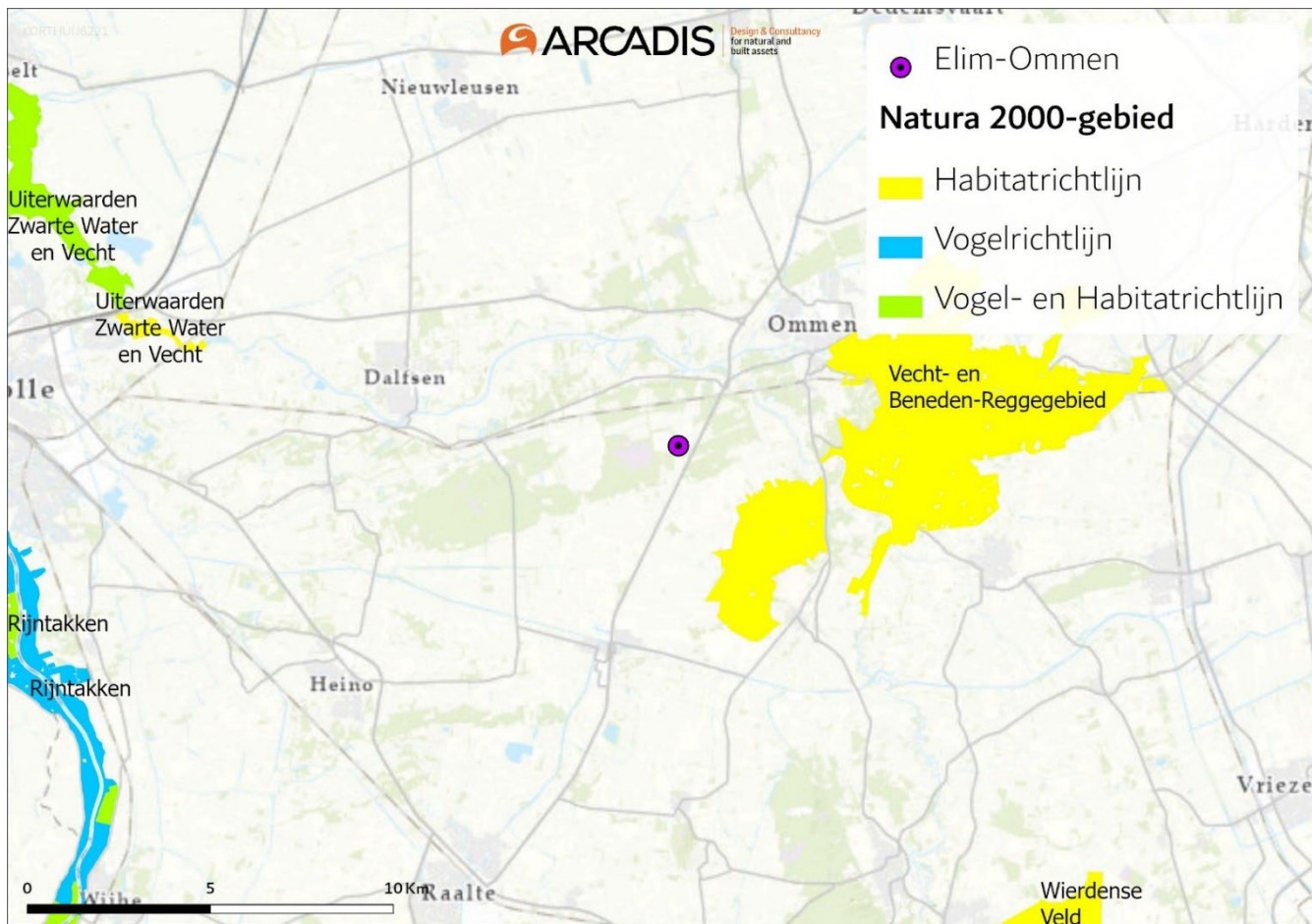
3.1 Gebiedsbescherming

Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en daarnaast de aard van de ingreep, is aan de hand van een bureaustudie bepaald of mogelijk sprake is van negatieve effecten als gevolg van het voornemen.

3.1.1 Ligging en effectenbeschrijving

In Figuur 5 is de ligging van de nieuw aan te leggen leidingen tracédeel Elim-Ommen weergegeven ten opzichte van Natura 2000-gebieden in de omgeving. Het nieuw aan te leggen tracédeel Elim-Ommen in provincie Overijssel ligt op 2,3 km van Natura 2000-gebied Overijssel Vecht- en Beneden-Reggegebied, circa 13 km van Natura 2000-gebied uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, circa 18 km van Natura 2000-gebied Rijntakken, circa 14 km van Natura 2000-gebied Boetelerveld, circa 14 km van Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug en circa 16 km van Natura 2000-gebied Wierdense veld.

Verstoringseffecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden treden enkel lokaal op binnen een straal van 500 meter rondom het projectgebied (zie ook paragraaf 2.3). Verstoringseffecten op het Natura 2000-gebied Overijssel Vecht- en Beneden-Reggegebied, Natura 2000-gebied uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Natura 2000-gebied Rijntakken, Natura 2000-gebied Boetelerveld, Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug en Natura 2000-gebied Wierdense veld zijn gezien de afstanden (zie paragraaf hierboven) ten opzichte van verstoringcontouren (500m), op voorhand uitgesloten.

Figuur 5: Ligging Natura 2000-gebied t.o.v. nieuw aan te leggen leidingen tracédeel Elim-Ommen.

In Natura 2000-gebieden kunnen effecten optreden als gevolg van stikstofdepositie. Stikstof gevoelige Natura 2000-gebieden zijn bijvoorbeeld Vecht- en Beneden-Reggegebied, Sallandse Heuvelrug en Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht. Stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden kan optreden in de wijde omgeving. Effecten als gevolg van stikstofdepositie kunnen op voorhand niet worden uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden zijn vervolgstappen niet nodig.

3.1.2 Deelconclusie gebiedsbescherming

Negatieve verstoringseffecten op Natura 2000-gebieden Overijssel Vecht- en Beneden-Reggegebied, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Rijntakken, Boetelerveld, Sallandse Heuvelrug en Wierdense veld kunnen worden uitgesloten. Negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie zijn niet uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden zijn vervolgstappen niet nodig.

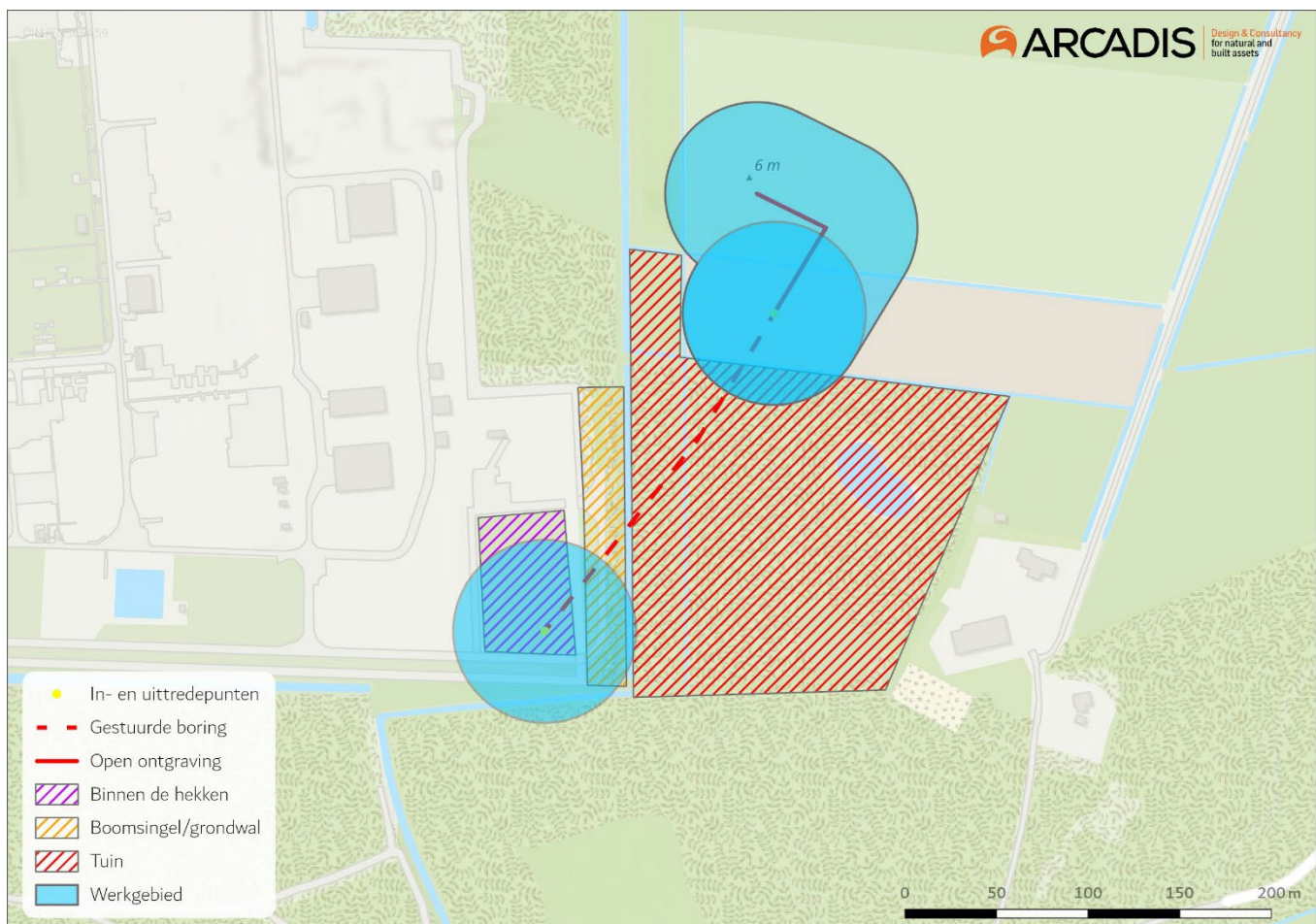
3.2 Soortbescherming

3.2.1 Methode

Er is een bureauonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd. Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare informatie, zoals verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) van de respectievelijk afgelopen 5 jaar. Daarnaast is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- www.verspreidingsatlas.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.ravon.nl
- www.vlinderstichting.nl

Er is een veldbezoek uitgevoerd op 14 september 2022 in de middag door Jannegreet Korthuis, ecooloog bij Arcadis. De omstandigheden tijdens het veldbezoek waren tijdens het eerste veldbezoek 16°C, windkracht 2, bewolkt en droog. Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek waarbij op basis van de uitkomsten van het bureauonderzoek en de fysieke kenmerken van het projectgebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Tijdens het veldbezoek is globaal geïnventariseerd of en welke soorten (mogelijk) in en om het gebied aanwezig zijn. Hierbij is aandacht besteed aan alle relevante soortgroepen en beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast bij ontwikkelingen. Het veldbezoek zijn op verzoek van Gasunie uitgevoerd vanaf de openbare weg/toegangsweg van de Gasunie. Hierdoor is het nieuw aan te leggen tracédeel Elim-Ommen niet in detail bekeken. Zo zijn de gebieden binnen de hekken en in de tuin niet bekeken, zie Figuur 6,

Figuur 6: Bosschages die tijdens het veldbezoek vanaf de openbare weg/toegangsweg van de Gasunie niet in detail konden worden bekeken zijn het gebied binnen de hekken en de tuin.

3.2.2 Aanwezigheid beschermde soorten

Op basis van het bureauonderzoek en het veldbezoek is de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten opgehelderd, de bevindingen zijn nader toegelicht per soortgroep in Tabel 1. In de provincie Overijssel geldt een vrijstelling voor een aantal algemene zoogdieren en amfibieën, zie Bijlage A. De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als niet beschermde soorten, dit is verder toegelicht in paragraaf 3.2.5 en Bijlage A.

Tabel 1 Voorkomen en functie leefgebieden van beschermde soorten binnen het Overijsselse deel van projectgebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
Flora	Bureauonderzoek Nabij het projectgebied zijn waarnemingen bekend van dennenorchis en veenbloembies. Dennenorchis is waargenomen op zo'n drie kilometer afstand van het tracé en veenbloembies op iets minder dan 5 km afstand van het tracé. Binnen vijf kilometer zijn geen andere waarnemingen bekend (NDFF, 2022).	In het projectgebied zijn geen geschikte groeiplaatsen voor dennenorchis, veenbloembies en andere beschermde plantensoorten. Beschermde plantensoorten kunnen op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens worden uitgesloten.
	Veldbezoek Dennenorchis komt voor in voedselarme, iets vochtige dennenbossen met een slecht ontwikkelde struiklaag. Tijdens het veldbezoek zijn voornamelijk loofbomen waargenomen en in de tuin en het meest zuidelijke bos in het projectgebied een gemengd bos met ook wat dennen met een goed ontwikkelde struiklaag. De struiklaag en het bladinvall van de loofbomen maakt de standplaats ongeschikt. Groeiplaatsen voor dennenorchis zijn daarom op voorhand uitgesloten.	
	Veenbloembies groeit in hoogvenen, natte heide en langs vennen en reeds lang geleden afgesneden meanders. Dergelijk habitat is afwezig in het projectgebied. Veenbloembies is op basis van habitat op voorhand uitgesloten. Verder zijn de graslanden en bosschages zeer voedselrijk als standplaats en daardoor ongeschikt als groeiplaats voor andere beschermde plantensoorten. Deze kunnen op basis van habitat ook worden uitgesloten	
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	Bureauonderzoek Binnen het gehele projectgebied is de afgelopen 5 jaar een grote diversiteit aan beschermde vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nesten waargenomen en gemeld (NDFF, 2022).	Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in het projectgebied of in de directe omgeving van het projectgebied.
	Veldbezoek In de bosschages, watergangen en graslanden in het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied kunnen algemene broedvogels tot broeden komen.	
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	Bureauonderzoek In en in de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van diverse broedvogels met jaarrond beschermd nesten, zoals boerenwaluw, boomvalk, bosuil, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, huiszwaluw, kerkuil, ooievaar, raaf, ransuil, sperwer, torenvalk, wespindief, zeearend. Er is een buizerdnest waargenomen 500 meter ten zuidwesten van het projectgebied (NDFF, 2022).	Broedvogels met jaarrond beschermd nest kunnen tot broeden komen in het projectgebied of in de directe omgeving van het projectgebied.
	Veldbezoek Tijdens het veldbezoek konden niet alle bomen vanaf de openbare weg/toegangsweg van de Gasunie worden bekeken. Mogelijk	

	hebben vogels met jaarrond beschermd nesten een nest in deze nog niet onderzochte bosschages, zie Figuur 6. Het gaat hierbij om diverse soorten roofvogels, ransuil en ooievaar. Jaarrond beschermde nesten van gebouwbewonende soorten (o.a. huismus en kerkuil) kunnen op voorhand worden uitgesloten door het ontbreken van gebouwen en potentiële nestplekken in het projectgebied en de directe omgeving. Het buizerdnest ligt op grote afstand van het projectgebied (500 meter).	
Grondgebonden zoogdieren	Bureauonderzoek In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van bever, otter, boommarter, bunzing, das, eekhoorn, egel, hermelijn, grote bosmuis, steenmarter, wezel, wild zwijn (NDFF, 2022).	Binnen de hekken Vanwege het hekwerk is het projectgebied onbereikbaar voor de bever, otter boommarter, bunzing, das, eekhoorn, egel, steenmarter en wild zwijn. Deze soorten zijn op voorhand uitgesloten binnen het hekwerk. Mogelijk hebben de grote bosmuis, hermelijn, wezel en algemene vrijgestelde muizensoorten essentieel leefgebied binnen het hekwerk. Buiten de hekken boomsingel/grondwal Verblijfplaatsen van de bever, otter en wild zwijn zijn uitgesloten op basis van habitat. De bever, otter en wild zwijn kunnen het projectgebied incidenteel gebruiken als foerageergebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied. De boommarter, das, eekhoorn en steenmarter hebben mogelijk vaste rust- en verblijfplaats in de beboste tuin gelegen. Dit gebied wordt niet aangetast door de werkzaamheden. De gebieden buiten de tuin zijn voor de soorten
	Veldbezoek Het projectgebied is op te delen in een gedeelte binnen het hekwerk en een gedeelte buiten het hekwerk. Het hekwerk is het voornaamste obstakel waardoor veel soorten op voorhand uitgesloten kunnen worden zoals bever, otter boommarter, bunzing, das, eekhoorn, egel, hermelijn, steenmarter en wild zwijn. De onderste 30 cm heeft namelijk een maaswijdte van zo'n 2 cm en daarboven is de maaswijdte van het hekwerk 4,5 cm. Buiten het hekwerk hebben de soorten vrije toegang tot het projectgebied. Bever Bever is waargenomen bij de waterrijke omgeving van Vecht en Beneden Regge. Het tracé kruist alleen kleine sloten en een verharde watergang. In de verharde watergang zijn geen burchten waargenomen tijdens het veldbezoek. De sloten in het projectgebied konden niet worden bekeken vanaf de openbare weg/toegangsweg van de Gasunie. Bevers maken burchten in wateren van >1m diepte. Deze agrarische sloten zijn vaak minder diep en ongeschikt als plek voor een burcht. Verblijfplaatsen van de bever zijn daarom op basis van habitat uitgesloten. De soort zou incidenteel het projectgebied kunnen gebruiken als foerageergebied. Er is voldoende alternatief geschikter foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Otter De otter is waargenomen in brede sloten op 1 kilometer van het projectgebied. Het tracé kruist alleen kleine sloten en een verharde watergang. In de verharde watergang zijn geen verblijfplaatsen van de otter waargenomen tijdens het veldbezoek. De sloten in het projectgebied zijn smal en ondiep en daarom niet geschikt voor een verblijfplaats van de soort. De soort zou het projectgebied kunnen gebruiken als foerageergebied. Er is voldoende alternatief geschikter foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Boommarter, das, eekhoorn en steenmarter Tijdens het veldbezoek is geen boomholte, burcht, nest of takkenhoop van resp. boommarter, das, eekhoorn of steenmarter waargenomen. Mogelijk hebben de soorten wel een dergelijke vaste rust- en verblijfplaats in de beboste tuin gelegen in het projectgebied, zie Figuur 6. Het gebied buiten de tuin betreft echter geen essentieel	

foerageergebied voor de soorten omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Bunzing en hermelijn

Tijdens het veldbezoek is een holte in de houtwal waargenomen die mogelijk als vaste rust- en verblijfplaats kan dienen voor een bunzing of hermelijn. Bunzing en hermelijn kunnen daarnaast ook vaste rust- en verblijfplaatsen hebben in de beboste tuin en hermelijn ook nog binnen de hekken. Zie Figuur 7 voor de locatie van de holte, de tuin en het bosschage binnen de hekken. Het projectgebied buiten de hekken kan dienen als essentieel foerageergebied van beide soorten. Hermelijn kan daarbij ook binnen de hekken komen en hier essentieel foerageergebied hebben.

Figuur 7: Zwarte punt is holte en mogelijke vaste rust- en verblijfplaats van bunzing of hermelijn. Groene vlak buiten het hekwerk van het productieterein betreft mogelijke andere vaste rust- en verblijfplaatsen.

Egel

De egel is waargenomen in de nabije omgeving van het projectgebied. Het projectgebied bevat geschikt leefgebied met voldoende dekking en ondergroei in de bosschages. De soort kan essentieel leefgebied hebben met vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied in het gehele projectgebied buiten het hekwerk (zowel tuin als houtwal).

Grote bosmuis

De grote bosmuis is waargenomen op circa 2,5 km van het projectgebied. Het projectgebied bevat voedsel biedende boomsoorten voor de grote bosmuis zoals eiken, beuken, hazelaar, wilde lijsterbes en vogelkers. Het gehele projectgebied, zowel binnen als buiten het hekwerk, kan essentieel leefgebied zijn voor de soort.

Wezel

Tijdens het veldbezoek is een holte waargenomen die mogelijk als vaste rust- en verblijfplaats kan dienen voor een wezel, zie Figuur 7. De soort kan daarnaast ook vaste rust- en verblijfplaatsen hebben in de bosschages binnen en buiten de hekken. Daarnaast kan het gehele projectgebied dienen als essentieel foerageergebied van de soorten. Indien er geen vaste rust- en verblijfplaatsen in het

geen essentieel leefgebied.

De bunzing, egel, grote bosmuis, hermelijn, wezel en algemene vrijgestelde zoogdieren hebben mogelijk essentieel leefgebied, vaste rust- en verblijfplaatsen en, indien vaste rust- en verblijfplaatsen, ook essentieel foerageergebied buiten het hekwerk in het projectgebied.

	projectgebied zitten betreft het geen essentieel foerageergebied omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is. Indien er wel vaste rust en verblijfplaatsen aanwezig zijn betreft het mogelijk ook essentieel foerageergebied. <u>Wild zwijn</u> Wild zwijn is waargenomen op circa 3 km afstand van het projectgebied. Het wild zwijn komt voor in droge en natte voedselrijke loofbossen en gemengde bossen. Nestplekken van de soort zijn vaak in grote bossen. De bosstroken in het projectgebied zijn ongeschikt voor een vaste rust- en verblijfplaats voor de soort vanwege de kleine oppervlakte. Tijdens het veldbezoek zijn op circa 500 meter buiten het projectgebied mogelijk oude wroetsporen waargenomen. De soort kan incidenteel voorkomen om te foerageren in het projectgebied. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied. <u>Algemene (vrijgestelde) zoogdieren</u> Tijdens het veldbezoek is een dode mol aangetroffen buiten het projectgebied en een ree in het projectgebied. Algemene zoogdieren kunnen voorkomen zoals muizen kunnen in het gehele projectgebied voorkomen. De ree en vos et cetera kunnen voorkomen buiten het hekwerk.	
Vleermuizen	<u>Bureauonderzoek</u> Er zijn diverse soorten vleermuizen waargenomen in de omgeving van het projectgebied zoals baardvleermuis, Brandts vleermuis, franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, grijze grootoorvleermuis, gewone/kleine/ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis. Er zijn geen waarnemingen bekend in het projectgebied (NDFF, 2022).	In de bomen binnen het hekwerk en in de tuin kunnen holtes zitten die als verblijfplaats dienen voor boombewonende vleermuizen. Mogelijk wordt het projectgebied gebruikt als foerageergebied en/of vliegroute. Er zijn voldoende alternatieven in de omgeving. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied of essentiële vliegroute. Gebouwbewonende vleermuizen kunnen een verblijfplaats hebben in de gebouwen op het productieterrein. Gebouwbewonende vleermuizen hebben geen essentiële vliegroutes of essentieel foerageergebied in het projectgebied.
	<u>Veldbezoek</u> <u>Boombewonende vleermuizen</u> Tijdens het veldbezoek zijn er in de houtwal geen boomholtes waargenomen. De boschages binnen het hekwerk en in de tuin konden niet gecontroleerd worden op boomholtes. Mogelijk hebben vleermuizen verblijfplaatsen in boomholtes, zie <i>Figuur 6</i>. Mogelijk zijn er vliegroutes aanwezig in het projectgebied. In het projectgebied zijn voldoende lijnvormige landschapselementen (lanen, bossen, sloten, hekken) die vleermuizen als alternatieve vliegroute kunnen gebruiken. Het projectgebied betreft geen essentiële vliegroute. Mogelijk is er foerageergebied aanwezig in het projectgebied. Er zijn voldoende alternatieve bossen en lanen in de omgeving te vinden. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied. <u>Gebouwbewonende vleermuizen</u> Mogelijk hebben gebouw bewonende vleermuissoorten verblijfplaatsen in de gebouwen op het productieterrein van de Gasunie buiten het projectgebied. Het projectgebied kan door gebouw bewonende vleermuizen gebruikt worden als vliegroute. Er zijn voldoende lijnvormige	

	landschapselementen (lanen, bossen, sloten, hekken) die vleermuizen als alternatieve vliegroute kunnen gebruiken. Het projectgebied betreft in dit geval geen essentiële vliegroute. Het projectgebied kan door gebouwbewonende vleermuizen gebruikt worden als foerageergebied. Er zijn voldoende alternatieve bossen en lanen in de omgeving te vinden. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied.	
Reptielen	<i>Bureauonderzoek</i> In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van levendbarende hagedis, hazelworm en ringslang (NDFF, 2022).	Levendbarende hagedis is uitgesloten op basis van habitat.
	<i>Veldbezoek</i> <u>Levendbarende hagedis</u> De soort komt voor in specifieke habitats zoals heide en veengebieden. In het projectgebied is dergelijk habitat niet aangetroffen. De soort is op basis van habitat uitgesloten. <u>Hazelworm</u> De soort komt voornamelijk voor in bos- en heideterreinen. De soort kan voorkomen in de bosschages van het projectgebied. Mogelijk is dit essentieel leefgebied voor de soort. <u>Ringslang</u> De ringslang komt uitsluitend voor in waterrijke omgevingen. De tuin is voor de ringslang geschikt leefgebied door de aanwezigheid van ruigtes, de vijver en de watergang langs de tuin. Mogelijk is dit essentieel leefgebied voor de soort. Andere beschermde reptielen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.	Mogelijk heeft de ringslang essentieel leefgebied in de tuin in het projectgebied. Hazelworm heeft mogelijk essentieel leefgebied in de bosschages van het projectgebied.
Amfibieën	<i>Bureauonderzoek</i> Er zijn waarnemingen bekend van de beschermde heikikker en rugstreeppad in de omgeving van het projectgebied (NDFF, 2022).	Heikikker en rugstreeppad zijn uitgesloten op basis van habitat.
	<i>Veldbezoek</i> <u>Heikikker</u> De heikikker heeft een zeer duidelijke voorkeur voor de landschapstypen heide, hoogveen, laagveen en half-natuurlijk grasland. In het projectgebied is dergelijk habitat niet aanwezig. Heikikker kan daarom op voorhand worden uitgesloten. <u>Rugstreeppad</u> De rugstreeppad heeft een voorkeur voor duinen en ruderaal terreinen. Dit zijn zandige gebieden met een natuurlijk of door de mens veroorzaakt pionier karakter. In het projectgebied is dergelijk habitat niet aanwezig. Rugstreeppad kan daarom op voorhand worden uitgesloten. Andere beschermde amfibieën zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat. Algemene (vrijgestelde) amfibieën kunnen voorkomen in de sloten en verharde watergang in het projectgebied.	Algemene (vrijgestelde) amfibieën kunnen voorkomen in en in de omgeving van de sloten en verharde watergang in het projectgebied.

Vissen	<i>Bureauonderzoek</i> Er zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vissen (NDFF, 2022).	Beschermde vissen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en habitat.
	<i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek is een verharde watergang aangetroffen zonder/met weinig water. Daarnaast zijn in het projectgebied sloten langs agrarische percelen (graslanden) die regelmatig geschoond worden. Beschermde vissensoorten hebben andere eisen voor hun habitat. Beschermde vissen zijn daarom op voorhand uitgesloten op basis van habitat.	
Overige soorten	<i>Bureauonderzoek</i> Er zijn waarnemingen bekend van beekrombout, grote vos en grote weerschijnvlinder in de omgeving van het projectgebied (NDFF, 2022).	Beekrombout en grote weerschijnvlinder zijn uitgesloten op basis van habitat. Mogelijk heeft grote vos een leefgebied in het projectgebied.
	<i>Veldbezoek</i> <u>Beekrombout</u> De beekrombout is waargenomen in de buurt van de Vecht. De soort komt voor in grotere beken en kleine rivieren. In het projectgebied en de directe omgeving zijn dergelijke geschikte beken of rivieren niet aanwezig. De soort is uitgesloten op basis van habitat. <u>Grote vos</u> De grote vos is waargenomen iets ten zuiden van het projectgebied. De soort is gebonden aan waardplanten die voornamelijk bestaat uit de iep maar ook zoete kers en wilgensoorten. In het projectgebied staan wilgensoorten (in de tuin). Mogelijk heeft grote vos leefgebied in het projectgebied. <u>Grote weerschijnvlinder</u> Grote weerschijnvlinder heeft als waardplant de boswilg en soms de grauwe wilg. De soort komt voor in oudere, vochtige loofbossen, wilgenbroekbossen of groepen samenhangende bosjes in beekdalen. De omgeving van het projectgebied bestaat voornamelijk uit droog gemengd bos. De oudere vochtige loofbossen die als habitat dienen voor de soort ontbreken in het projectgebied. De soort kan op voorhand worden uitgesloten.	

3.2.3 Effectbeschrijving

Tabel 2 Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden.

Soortgroep	Soort	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten		Indien de werkzaamheden in het broedseizoen plaats vinden kunnen nesten van vogels zonder jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja
Vogels met jaarrond beschermde nesten	Diverse (roef)vogels, ransuil en ooievaar	Vogels met (jaarrond) beschermd nest kunnen tot broeden komen in en in de omgeving van het projectgebied, zie Figuur 6. Hierdoor kunnen nesten van vogels met jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja
	Buizerd	Het bekende buizerdnest in de omgeving ligt op voldoende afstand (500 meter) om verstoring te voorkomen. Hier vindt geen verstoring plaats en blijft de nestplek behouden. Negatieve effecten voor de buizerd zijn wel op voorhand uit te sluiten.	Nee
Grondgebonden zoogdieren	Bever, otter, wild zwijn	Het projectgebied kan mogelijk incidenteel door de bever, otter en wild zwijn gebruikt worden als foerageergebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Hierdoor is er geen sprake van aantasting van essentieel foerageergebied voor de soorten.	Nee
	Boommarter, das, eekhoorn, steenmarter	De boommarter, das, eekhoorn, steenmarter zouden een vaste rust- en verblijfplaats kunnen hebben in de tuin die gelegen ligt in het projectgebied, zie Figuur 6. Er vinden geen kap- en graafwerkzaamheden in de tuin plaats. Verblijfplaatsen van de soorten zullen zodoende niet vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren niet verstoord, gedood of gewond raken. Er vinden echter wel kapwerkzaamheden plaats in de grondwal en bomensingel het betreft hier echter geen essentieel leefgebied. Zodoende worden en geen dieren verstoord, gedood of gewond raken.	Nee
	Bunzing, wezel en hermelijn	Bunzing, hermelijn en wezel zouden een vaste rust- en verblijfplaats kunnen hebben in de holte in de houtwal zoals aangegeven op Figuur 7. Deze mogelijke verblijfplaats wordt mogelijk aangetast door de kapwerkzaamheden die hier plaatsvinden. Ook hebben ze mogelijk een vaste rust- en verblijfplaats in de tuin. Hier vinden tevens werkzaamheden plaats d.m.v. gestuurde boring Er vinden geen kap- en graafwerkzaamheden in de tuin plaats. Verblijfplaatsen van de soorten zullen zodoende niet vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren niet verstoord, gedood of gewond raken. Daarnaast kunnen wezel en hermelijn een vaste rust- en verblijfplaats hebben in de bosschage binnen de hekken. Indien hier kap- en graafwerkzaamheden gaan plaatsvinden omwille van de in/uittrede punten van de gestuurde boring	Ja

		kunnen mogelijk verblijfplaatsen van de soorten vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.	
	Egel	De egel heeft mogelijk essentieel leefgebied in de houtwal. Leefgebied wordt mogelijk aangetast door de kapwerkzaamheden die hier plaatsvinden. Hierdoor gaat er essentieel leefgebied verloren en worden dieren gedood of verwond. Negatieve effecten kunnen op voorhand niet uitgesloten worden Daarnaast kan de soort ook essentieel leefgebied hebben in de tuin. Door de gestuurde boring blijft dit leefgebied onaangetast. Hierdoor gaat er geen essentieel leefgebied verloren in de tuin.	Ja
	Grote bosmuis	De grote bosmuis heeft mogelijk essentieel leefgebied in alle bosschages van het projectgebied. Indien er kap- of graafwerkzaamheden gaan plaatsvinden omwille van de in- en uittrede punten van de gestuurde boring of de open ontgraving kunnen mogelijk verblijfplaatsen van de soort vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.	Ja
Vleermuizen	Boombewonende vleermuizen	Indien er kapwerkzaamheden plaatsvinden binnen het hekwerk worden mogelijk verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen vernietigd of beschadigd en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken. Indien er gebruikt gemaakt wordt van verlichting na zonsondergang kunnen boombewonende vleermuizen worden verstoord.	Ja
	Gebouwbewonende vleermuizen	Indien er gebruikt gemaakt wordt van verlichting na zonsondergang kunnen gebouwbewonende vleermuizen worden verstoord.	Ja
Reptielen	Ringslang	Er vinden geen kap- of graafwerkzaamheden gaan plaats in de tuin waar de ringslang potentieel essentieel leefgebied heeft. Verblijfplaatsen van de soort worden niet vernietigd of beschadigd en dieren worden niet verstoord, gedood of gewond raken.	Nee
	Hazelworm	Door de kap- en/of graafwerkzaamheden die gaan plaatsvinden omwille van de in- en uittrede punten van de gestuurde boring en in de bomensingel kunnen mogelijk verblijfplaatsen van de soort vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.	Ja
Overige soorten	Grote vos	In de bosschage in de tuin, waar mogelijke waardplanten van de grote vos staan, worden geen bomen gekapt en wordt gewerkt d.m.v. een gestuurde boring. Hierdoor blijven potentiële voortplantingsplaatsen van de grote vos behouden en worden er geen eventuele rupsen van de grote vos gedood bij de werkzaamheden. Negatieve effecten voor de grote vos kunnen uitgesloten worden.	Nee

3.2.4 Toetsing

3.2.4.1 Beschermingscategorieën relevante soorten

Tabel 3: Beschermingscategorie van de relevante soorten.

Beschermingscategorie	Soort/ soortgroep
Vogelrichtlijnsoorten	Vogels zonder jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde nesten
Habitatrichtlijnsoorten	Vleermuizen
Andere soorten zonder vrijstelling	Bunzing, grote bosmuis, hermelijn, wezel, hazelworm
Andere soorten met vrijstelling	Algemene zoogdieren, algemene amfibieën

3.2.4.2 Overtreding verbodsbepalingen

Tabel 4: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn.

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten	X	X		X	Indien kap- en graafwerkzaamheden plaatsvinden in het broedseizoen
Vogels met jaarrond beschermde nesten	X	X		X	Kapwerkzaamheden en indien kap- en graafwerkzaamheden plaats vinden in het broedseizoen
Het is verboden om: Lid 1: te doden of te vangen; Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen; Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben; Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding. Lid 5: Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.					

Tabel 5 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn.

Soort	Lid 1 5	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Boombewonende vleermuizen	X	X		X	Kapwerkzaamheden bij uittrede punt en gebruik van verlichting na zonsondergang
Gebouwbewonende vleermuizen		X			Gebruik van verlichting na zonsondergang
Het is verboden om: Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen; Lid 2: opzettelijk te verstoren; Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen; Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen; Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.					

Tabel 6 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 lid 1 ten aanzien van andere soorten.

Soort	a	b	c	Als gevolg van
Bunzing	X	X		Kap- en graafwerkzaamheden
Hermelijn	X	X		Kap- en graafwerkzaamheden
Hazelworm	X	X		Kap- en graafwerkzaamheden
Egel	X	X		Kap- en graafwerkzaamheden
Grote bosmuis	X	X		Kap- en graafwerkzaamheden
Wezel	X	X		Kap- en graafwerkzaamheden
Het is verboden om: a: opzettelijk te doden of te vangen; b: vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen c: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen				

Voor 3.10 soorten geldt dat er geen verbodsbepaling van toepassing is op het opzettelijk verstoren. De verstoring in deze is van beperkte duur in tijd en ruimte, dus deze zal niet leiden tot het verlaten van de verblijfplaats. Overtreding door het indirect vernietigen van verblijfplaats als gevolg van verstoring is dan ook uitgesloten.

3.2.5 Vervolg

In deze paragraaf zijn een aantal vervolgstappen beschreven. Het gaat hierbij om soortgericht onderzoek waar mogelijk maatregelen uit volgen, mitigerende maatregelen waarvan al bekend is dat deze genomen moeten worden en zorgplichtmaatregelen.

Overtreding van verbodsbepalingen kan (op sommige locaties) voorkomen worden door het nemen van mitigerende maatregelen. Deze zijn hieronder uitgewerkt. Voor soorten waarvoor overtreding niet te voorkomen is, dient eerst soortgericht onderzoek plaats te vinden om vast te stellen of de soorten daadwerkelijk aanwezig zijn. Dit is opgenomen in paragraaf 3.2.5.3. Om te bepalen waar onderstaande mitigatie noodzakelijk is dient allereerst een veldbezoek uitgevoerd te worden in de bosschages die niet toegankelijk waren. Op deze manier kan inzichtelijk worden gemaakt of er geschikte verblijflocaaties in deze bosschages aanwezig zijn. *N.B. Indien bomenkap kan worden voorkomen in de bomensingel/grondwal en binnen de hekken d.m.v. het uitvoeren van een gestuurde boring onder de bosschages, dan kan overtreding in het hele projectgebied op veel soorten (bunzing, egel, grote bosmuis, hermelijn, hazelworm, wezel en boombewonende vleermuizen) worden voorkomen.*

3.2.5.1 Fysieke inspectie

Binnen de hekken

Omdat het gehele bosje binnen de hekken wordt gekapt dient er een fysieke inspectie te worden uitgevoerd naar aanwezigheid of afwezigheid van mogelijke verblijfplaatsen van de volgende soorten/soortgroep:

- Vogels met jaarrond beschermde nesten
- Boombewonende vleermuissoorten

Boomsingel

Tussen de tuin en de hekken is sprake van een bomensingel en grondwal. Deze wordt voor een deel gekapt, maar de omvang nog onbekend. De bomensingel biedt potentieel essentieel leefgebied aan kleine marterachtige (bunzing, hermelijn en wezel) en de egel. Aangezien hier bomen gekapt worden dient er een fysieke inspectie te worden uitgevoerd naar aanwezigheid of afwezigheid van mogelijke verblijfplaatsen van de volgende soorten/soortgroep:

- Kleine marterachtige (bunzing, hermelijn en wezel)
- Egel (Aangezien er een fysieke inspectie van kleine marterachtige plaatsvindt)

Tuin

Er vindt geen aantasting plaats van de tuin aangezien de werkzaamheden in de tuin door middel van een boring plaatsvinden. Zodoende zijn er voor de tuin geen vervolgstappen nodig.

3.2.5.2 Mitigerende maatregelen

Indien uit de fysieke inspectie is gebleken dat de in paragraaf 3.2.5.1 genoemde soorten/soortgroep een mogelijke verblijfplaats heeft in het projectgebied, dienen er mitigerende maatregelen te worden getroffen.

Vogels zonder jaarrond beschermde nesten

- Werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd. Deze loopt globaal van half maart t/m juli maar deze periode kan afwijken.
- Indien dat niet mogelijk is dienen de volgende stappen genomen te worden:
 - Een ecooloog checkt voorafgaand aan de werkzaamheden het projectgebied op broedende vogels.
 - Voorafgaand aan het broedseizoen dienen onderstaande maatregelen genomen te worden:
 - Verwijder vegetatie in en rondom het projectgebied

- Plaats linten verspreid in het projectgebied
- Bij geen broedende vogels kunnen werkzaamheden doorgang vinden. In dat geval dient het projectgebied elke week gecontroleerd te worden op broedende vogels.
- Bij broedende vogels dient op de betreffende locatie gewacht te worden tot de jonge vogels zijn uitgevlogen of het nest hebben verlaten.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

- Indien er door de fysieke inspectie de aanwezigheid van een jaarrond beschermd nest is vastgesteld in het projectgebied:
 - Er wordt niet gewerkt rondom (jaarrond) beschermde nesten in de periode maart t/m september.
 - Er worden geen bomen gekapt in een straal van 50 meter rondom het jaarrond beschermde nest.
 - Het gebied wordt onder begeleiding van een ecooloog afgezet voorafgaand aan de werkzaamheden.
 - Indien dit niet mogelijk is, dient nader onderzoek plaats te vinden voor vogels met jaarrond beschermde nesten.

Vleermuizen

Indien er door de fysieke inspectie de aanwezigheid van mogelijke verblijfplaatsen van boombewonende soorten is vastgesteld in het projectgebied, worden de volgende maatregelen genomen:

- Bomen met holtes worden niet gekapt bij de werkzaamheden.
- De bomen worden onder begeleiding van een ecooloog gemarkeerd voorafgaand aan de werkzaamheden.
- Indien dit niet mogelijk is, dient nader onderzoek plaats te vinden voor vleermuizen.
- Om verstoring als gevolg van verlichting te voorkomen dienen de volgende maatregelen genomen te worden:
- Gebruik geen verlichting in de periode maart t/m november.
- Indien niet mogelijk dienen de volgende maatregelen genomen te worden:
 - Schijn niet met verlichting op bomen met boomholtes en bomenrijen/bosranden
 - Richt verlichting zoveel mogelijk naar beneden
 - Probeer uitstraling van verlichting naar de omgeving zoveel mogelijk te voorkomen.

Zorgplicht

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Dit betekent dat zorgvuldig met aanwezige planten en dieren moet worden omgegaan. Daarom moeten de volgende maatregelen genomen worden:

- Werk één richting op zodat aanwezige dieren kunnen vluchten.
- Hou het werkgebied zo klein mogelijk.
- Verwijder eerst vegetatie in een gebied voordat er gegraven wordt.
- Indien dieren aanwezig blijken, staak de werkzaamheden totdat deze het projectgebied verlaten hebben.

3.2.5.3 Soortgericht onderzoek

Op basis van de quickscan kan de aanwezigheid van een aantal beschermde soorten en/of soortgroepen niet worden uitgesloten. Omdat bij uitvoering van de werkzaamheden sprake kan zijn van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb, dient nader onderzoek te worden uitgevoerd voordat beoordeeld kan worden of negatieve effecten uitgesloten kunnen worden en welke maatregelen noodzakelijk zijn. Het gaat hierbij om soorten waarbij met mitigerende maatregelen overtreding niet geheel voorkomen kan worden of dat nader onderzoek noodzakelijk is om te bepalen of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

Het soortgericht veldonderzoek dient als volgt uitgevoerd te worden:

Vogels met jaarrond beschermde nesten

N.B. Onderzoek is enkel noodzakelijk als uit inspectie blijkt dat er jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn en er bomen gekapt worden

- 4 veldbezoeken gedurende de ochtend in de periode maart t/m 15 mei.
- De veldbezoeken vinden plaats bij gunstige weersomstandigheden (droog weer)
- Tussen de veldbezoeken zit minimaal 10 dagen.
- Minimaal 1 veldbezoek vindt plaats in de periode dat er nog geen blad aan de bomen is

Vleermuizen

N.B. Onderzoek is enkel noodzakelijk als uit inspectie blijkt dat er mogelijke verblijfplaatsen voor boombewonende soorten aanwezig zijn en deze bomen gekapt worden

- 2 veldbezoeken in de periode 15 mei t/m 15 juli waarvan 1 avondronde en 1 ochtendronde.
- 2 veldbezoeken in de periode 15 augustus t/m 30 september (gedurende de nacht).
- De veldbezoeken vinden plaats bij gunstige weersomstandigheden (droog, voldoende warm, niet te veel wind).
- Tussen de veldbezoeken zit bij voorkeur 20 dagen, maar minimaal 10 dagen.

Bunzing, hermelijn en wezel

- Het onderzoek vindt plaats met de volgende onderzoeksmaterialen:
 - Sporenbuis (wezel, hermelijn)
 - Marterbox/mostella (wezel en mogelijk hermelijn)
 - Cameraval en/of 'struikrover' (bunzing)
- Indien onderzoek naar bunzing noodzakelijk is wordt er 1 cameraval geplaatst (Bouwens, 2017).
- Indien onderzoek naar hermelijn/wezel noodzakelijk is worden 1 marterbox en maximaal 4 sporenbuizen geplaatst (Bouwens, 2017).
- De materialen worden voor zes weken in een gebied geplaatst in de periode maart t/m augustus.

Egel

N.B. Onderzoek is noodzakelijk aangezien er bomen gekapt worden en mogelijk ook graafwerkzaamheden plaatsvinden

Er dient een onderzoek te worden uitgevoerd met 1 cameraval.

- Dit onderzoek kan worden gecombineerd met het onderzoek naar bunzing.

Grote bosmuis

N.B. Onderzoek is noodzakelijk aangezien er bomen gekapt worden en mogelijk ook graafwerkzaamheden plaatsvinden

- De inventarisatie wordt uitgevoerd met behulp van life traps.
- Deze worden in raaien van 20 vallen geplaatst op verschillende locaties binnen geschikt habitat, daarna wordt er voor drie dagen minimaal elke 12 uur een controle uitgevoerd.

Hazelworm

- Plaatsen van reptielenplaten, minimaal 1 maand voor de eerste controle.
- 4 controle bezoeken vinden plaats in de maanden juni tot september.

3.2.6 Deelconclusie soortbescherming

Als gevolg van de werkzaamheden treden er mogelijk effecten op diverse beschermde soorten zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën en vlinders. De voorgenomen werkzaamheden leiden bij aanwezigheid tot overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Een deel van de soorten is mogelijk nog uit te sluiten middels een fysieke inspectie van de nu niet toegankelijke terreindelen binnen de hekken (zie Figuur 6). Daarnaast is deel van deze overtredingen te voorkomen door mitigerende maatregelen zoals weergegeven in paragraaf 3.2.5.2. Daar waar mitigerende maatregelen niet mogelijk zijn, of overtreding niet te voorkomen is door mitigerende maatregelen, dient soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de betreffende soorten/soortgroep. De vervolgstappen in het kader van soortgericht onderzoek is weergegeven in paragraaf 3.2.5.3.

Indien uit het soortgericht onderzoek naar voren komt dat bepaalde soorten aanwezig zijn, is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Voor het kunnen verkrijgen van een ontheffing Wet natuurbescherming moet met de volgende zaken rekening gehouden worden:

- Er moet onderbouwd zijn waarom er geen reële alternatieven zijn met minder negatieve effecten op de beschermde soorten.
- De ontwikkeling moet een in de wet genoemd belang dienen.
- De werkzaamheden mogen geen afbreuk doen aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding (habitatrichtlijnsoorten en nationaal beschermde soorten) of leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding (vogelrichtlijnsoorten).

Een ontheffingsaanvraag duurt 13 weken. Deze termijn kan door het bevoegd gezag (Provincie Overijssel) eenmalig verlengd worden met 7 weken.

In Tabel 7 is een samenvatting gegeven van de overtredingen die optreden bij de voorgenomen werkzaamheden ten opzichte van de overtredingen die optreden voor het gebied binnen de hekken en de grondwal/bomensingel.

Tabel 7: Samenvattend tabel over de huidige voorgenomen werkzaamheden met betrekking tot de overtredingen. De blauwe cellen geven weer welke soorten mogelijk uitgesloten kunnen worden d.m.v. fysieke inspectie.

Mogelijke overtreding met de voorgenomen werkzaamheden	
In grondwal/bomensingel	In bosschage binnen hekwerk
Algemene broedvogels	Algemene broedvogels
Bunzing	Broedvogels met jaarrond beschermd nest
Hermelijn	Hermelijn
Wezel	Bunzing
Egel	Wezel
Grote bosmuis	Grote bosmuis
Hazelworm	Boombewonende vleermuizen
	Hazelworm

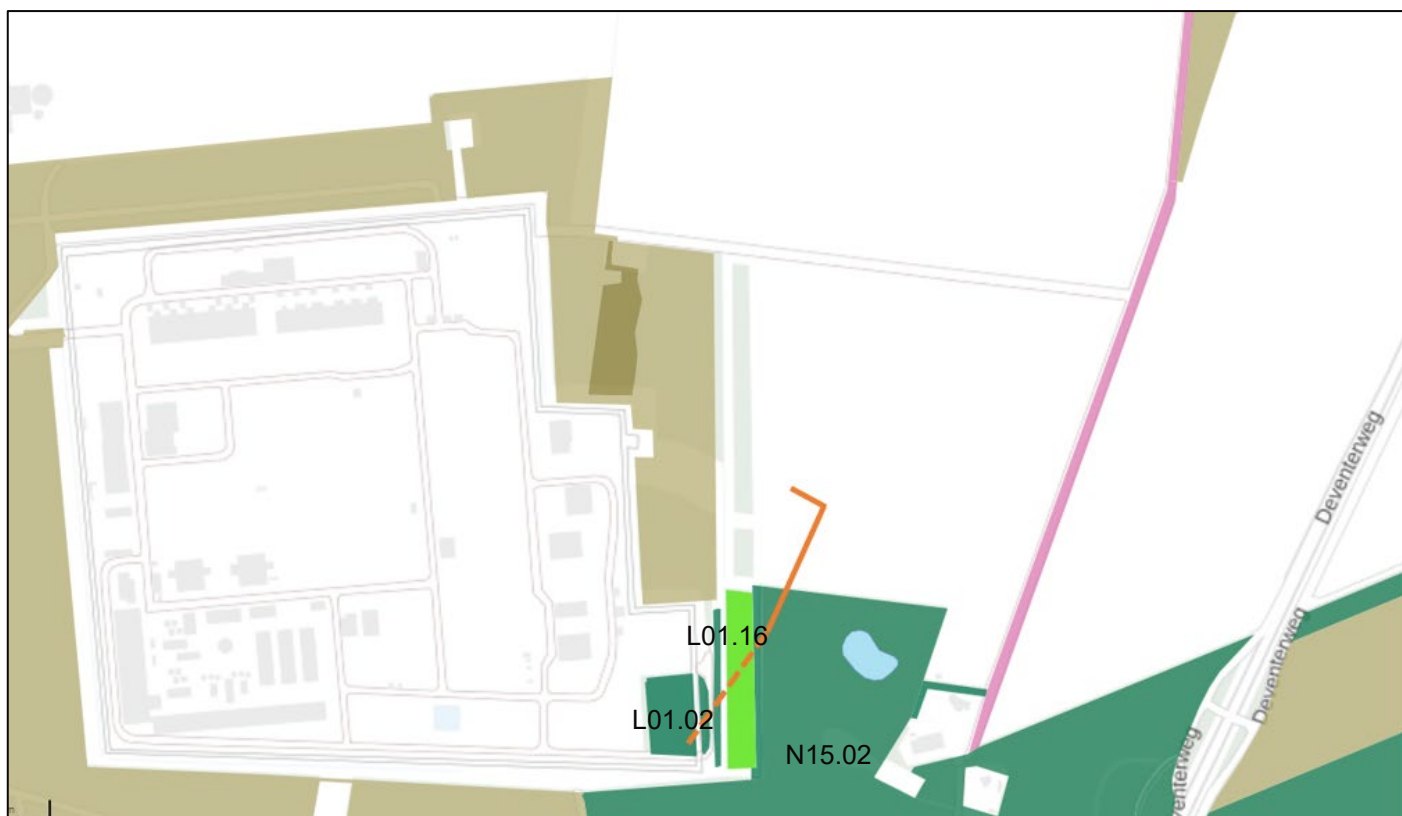
4 Natuurnetwerk Nederland

4.1 Methode

Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland (NNN) en daarnaast de aard van de ingreep, is door bureaustudie bepaald of mogelijk sprake is van significant negatieve effecten als gevolg van het voornemen. In de provincie Overijssel is geen sprake van externe werking.

4.2 Ligging

Het tracédeel bij Elim-Ommen ligt deels in NNN-gebied. Het doorkruiste beheertype is L01.02, Houtwal en houtsingel, L01.16, Bossingel en N15.02, Dennen-, eiken- en beukenbos. In de agrarische percelen is geen overlap met NNN-gebied.

- N16.03, Droog bos met productie
- N16.04, Vochtig bos met productie
- L01.07, Laan
- L01.16, Bossingel
- L01.02, Houtwal en houtsingel
- N15.02, Dennen-, eiken- en beukenbos
- Gestuurde boring
- Open ontgraving

L staat voor landschapselementtypen
N staat voor natuurtype

Figuur 8 Natuurbeheertypen kaart projectgebied. Bron: Atlas van Overijssel

4.3 Effectbepaling

Voor gebieden die behoren tot NNN geldt dat de geplande activiteiten de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied niet mogen aantasten. Ook geldt dat zij niet mogen leiden tot significante vermindering van de oppervlakte van het gebied of van samenhang tussen gebieden. Binnen de provincie Overijssel wordt voor het NNN geen externe werking gehanteerd. Dit houdt in, dat zolang er niet binnen de contouren van het NNN gewerkt wordt, er geen effectbepaling hoeft plaats te vinden.

N15.02, Dennen-, eiken- en beukenbos; L01.16, Bossingel, L01.02; Houtwal en houtsingel

Het middenstuk van het tracédeel doorkruist N15.02, Dennen-, eiken- en beukenbos; L01.16 Bossingel en L01.02 Houtwal en houtsingel. Voor een deel van het tracédeel staat een open ontgraving gepland. Ook is het uittrede punt van de gestuurde boring binnen NNN-gebied. Hierdoor is er (tijdelijk) sprake aan afname en versnippering van NNN gebied. Tevens kan er verstoring optreden voor de wezenlijke kenmerken en waarden (diverse faunasoorten die van deze natuur en landschapstype gebruik maken). Ook kunnen graafwerkzaamheden leiden tot verandering in bodemsamenstelling en daarmee verandering in groeiplaatsen. Wanneer na afronding van de werkzaamheden bomen worden teruggeplaatst van eenzelfde soort, leeftijd en formaat kunnen negatieve effecten op de Goudgroene natuurzone worden uitgesloten. Verstoring kan daarnaast invloed hebben op wezenlijke kenmerken en waarden (o.a. broedvogels). Geadviseerd wordt dan ook om buiten het broedseizoen te werken. Om effecten in zijn geheel te voorkomen wordt geadviseerd om de leiding aan te leggen middels een gestuurde boring en een andere locatie van het uittrede punt te kiezen. Op deze manier vindt er geen (tijdelijke) afname plaats en vind er geen verstoring plaats. Bij een gestuurde boring is dan ook geen sprake van negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN. Indien dit niet mogelijk is, is er wel sprake van (tijdelijke) negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden.

4.4 Conclusie

Er wordt geadviseerd om binnen NNN-gebied een gestuurde boring uit te voeren in plaats van open ontgraving, om effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN te voorkomen. In dat geval zijn verdere vervolgstappen voor de NNN niet van toepassing. Dit is echter niet het geval. Zo zal het bosje binnen de hekken geheel worden gekapt. Verder wordt ook de bossingel tussen het hekwerk en particulier terrein (tuin) deels gekapt. Het particuliere terrein (tuin) blijft onaangeroerd.

Voor elke boom die gekapt wordt dient, na afronding van de werkzaamheden een nieuwe boom teruggeplaatst te worden van dezelfde soort, formaat en leeftijd als de huidige bomen. Ook dient in dit geval er een Nee, tenzij toets opgesteld te worden voor de tijdelijke negatieve effecten van de voorgenomen werkzaamheden.

Het gedeelte van het tracé dat in de agrarische percelen ligt, valt buiten de NNN. Aangezien er niet uitgegaan wordt van een externe werking, is in dit deel geen sprake van negatieve effecten op de NNN.

5 Conclusie en Vervolgstappen

5.1 Wet natuurbescherming

5.1.1 Gebiedsbescherming

Negatieve verstoringseffecten op Natura 2000-gebieden Overijssel Vecht- en Beneden-Reggegebied, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Rijntakken, Boetelerveld, Sallandse Heuvelrug en Wierdense veld kunnen worden uitgesloten. Negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie zijn niet uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden zijn vervolgstappen niet nodig.

5.1.2 Soortenbescherming

Als gevolg van de werkzaamheden treden er mogelijk effecten op diverse beschermde soorten zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën en vlinders. De voorgenomen werkzaamheden leiden bij aanwezigheid tot overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Een deel van de soorten is mogelijk nog uit te sluiten middels een fysieke inspectie van de nu niet toegankelijke terreindelen binnen de hekken (zie Figuur 6). Daarnaast is deel van deze overtredingen is te voorkomen door mitigerende maatregelen zoals weergegeven in paragraaf 3.2.5.2. Daar waar mitigerende maatregelen niet mogelijk zijn, of overtreding niet te voorkomen is door mitigerende maatregelen, dient soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de betreffende soorten/soortgroep. De vervolgstappen in het kader van soortgericht onderzoek is weergegeven in paragraaf 3.2.5.3.

Indien uit het soortgericht onderzoek naar voren komt dat bepaalde soorten aanwezig zijn, is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Voor het kunnen verkrijgen van een ontheffing Wet natuurbescherming moet met de volgende zaken rekening gehouden worden:

- Er moet onderbouwd zijn waarom er geen reële alternatieven zijn met minder negatieve effecten op de beschermde soorten.
- De ontwikkeling moet een in de wet genoemd belang dienen.
- De werkzaamheden mogen geen afbreuk doen aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding (habitatrichtlijnsoorten en nationaal beschermde soorten) of leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding (vogelrichtlijnsoorten).

Een ontheffingsaanvraag duurt 13 weken. Deze termijn kan door het bevoegd gezag (Provincie Overijssel) eenmalig verlengd worden met 7 weken.

N.B. Indien bomenkap kan worden voorkomen door aangepaste werkzaamheden: de in- en uittredepunten van de gestuurde boring in het grasland (50 meter van de tuin) en 50 meter buiten de bosschage in het productieterrein te verplaatsen, kan overtreding op veel soorten worden voorkomen. In Tabel 7 is een samenvatting gegeven van de overtredingen die optreden bij de voorgenomen werkzaamheden ten opzichte van de overtredingen die optreden met aangepaste werkzaamheden.

Tabel 8: Samenvattend tabel over de huidige voorgenomen werkzaamheden met betrekking tot de overtredingen. De blauwe cellen geven weer welke soorten uitgesloten kunnen worden d.m.v. fysieke inspectie.

Mogelijke overtreding met de voorgenomen werkzaamheden	
In grondwal/bomensingel	In bosschage binnen hekkwerk
Algemene broedvogels	Algemene broedvogels
Bunzing	Broedvogels met jaarrond beschermd nest
Hermelijn	Hermelijn
Wezel	Bunzing
Egel	Wezel
Grote bosmuis	Grote bosmuis
Hazelworm	Boombewonende vleermuizen
	Hazelworm

5.2 Natuurnetwerk Nederland

Er wordt geadviseerd om binnen NNN-gebied een gestuurde boring uit te voeren in plaats van open ontgraving, om effecten beheertype N15.02 te voorkomen. Wanneer dit niet het geval is dient voor de bomen die gekapt worden, na afronding van de werkzaamheden een nieuwe boom teruggeplaatst te worden van dezelfde soort, formaat en leeftijd als de huidige bomen. Ook dient er voor de tijdelijke effecten een Nee, tenzij toets uitgevoerd te worden.

6 Bronnen

Arcadis. (2022). *Quicksan Natuurwetgeving: Waterstofnetwerk Noord-Nederland*. Arnhem: Arcadis.

Arcadis. (2022b, in prep). *Quicksan Natuurwetgeving: Afsluiterschema's*.

BIJLAGEN

Bijlage A: Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Gebiedsbescherming

Algemeen

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen/ aangemeld. De Europese Unie heeft deze twee richtlijnen vastgesteld die moeten zorg dragen voor de bescherming van de belangrijkste Europese natuurwaarden: de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Hoewel het om twee afzonderlijke richtlijnen gaat, worden ze vanwege hun overeenkomsten vaak in één adem genoemd. Men spreekt dan over de 'Vogel- en Habitatrichtlijn'. De Europese Unie heeft alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden ondergebracht in een samenhangend netwerk 'Natura 2000'.

Bij de bescherming van Natura 2000-gebieden staan de habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en kwalificerende vogelsoorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden centraal.

De wet biedt verschillende instrumenten om deze instandhoudingsdoelstellingen te realiseren:

- Het treffen van instandhoudingsmaatregelen.
- Het treffen van passende maatregelen om te voorkomen dat de kwaliteit van habitats verslechterd of soorten verstoord worden.
- Beoordelingsplicht voor plannen, projecten en andere handelingen die kunnen leiden tot (significante) verslechtering of significante verstoring van Natura 2000-gebieden. Voor projecten en andere handelingen geldt daartoe een vergunningplicht.

Het is verboden zonder vergunning een project uit te voeren dat -gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstoring effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen (art 2.7 lid 2). Wanneer het een project betreft dat niet direct verband houdt met, of nodig is voor het beheer van een gebied, en dat afzonderlijk of in cumulatieve significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, wordt de vergunning niet verleend nadat uit een passende beoordeling is gebleken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast (art 2.7 lid 3 onder a en art 2.8 lid 1). Een uitzondering is een project dat een herhaling of voortzetting is van een ander project, of deel uitmaakt van een ander plan, waarvoor al een passende beoordeling is gemaakt en een nieuwe passende beoordeling geen nieuwe gegevens op inzichten op kan leveren (art 2.8 lid 2).

De vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast en de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar worden gebracht, dit geldt ook voor externe werking¹. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de ADC-toets) (art 2.8 lid 4).

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (uitgezonderd vogels) op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop de richtlijn van toepassing is. De richtlijn onderscheidt daarbij te beschermen gebieden en te beschermen soorten.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn bestaat uit een lijst van zeldzame of bedreigde vogelsoorten. De leefgebieden en belangrijke overwinteringsgebieden voor deze soorten worden aangewezen als speciale beschermingszones (Vogelrichtlijngebieden).

¹ De nadelige invloed van activiteiten buiten een Natura 2000-gebied op natuurwaarden binnen het Natura 2000-gebied.

Soortbescherming

Algemeen

De Wet natuurbescherming (Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet is ingedeeld in hoofdstukken en kent een algemeen deel (hoofdstuk 1), delen over Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), soorten (hoofdstuk 3), houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4), verder delen die gaan over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), financiële bepalingen (hoofdstuk 6), handhaving (hoofdstuk 7), overige bepalingen (hoofdstuk 8) en tot slot een beschrijving van het overgangsrecht (hoofdstuk 9) en een beschrijving van de wijziging van overige wetten (hoofdstuk 10). In navolgende paragrafen is een samenvattende beschrijving van de voor dit rapport relevante delen van de wet gegeven.

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Deze houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen om schade aan soorten te voorkomen, ook voor soorten die niet beschermd zijn ([art 1.11, lid 1](#)). Dit houdt in ieder geval in dat handelen of nalaten van handelen dat schadelijk kan zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten dient te worden ([art 1.11, lid 2](#)). Deze algemene zorgplicht geldt altijd en overal, met slechts als uitzondering handelingen die op grond van de Visserijwet worden uitgevoerd ([art 1.11, lid 3](#)).

Categorieën

De wet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- Soorten Vogelrichtlijn (Wnb paragraaf 3.1)
- Soorten Habitatrichtlijn (Wnb paragraaf 3.2)
- Andere soorten (Wnb paragraaf 3.3)

Soorten Vogelrichtlijn

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd ([art. 3.1 lid 1](#)).

Soorten Habitatrichtlijn

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in:
bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn,
bijlage II bij het Verdrag van Bern of;
bijlage I bij het Verdrag van Bonn; ([art. 3.5 lid 1](#))
en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in:

bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of;
bijlage I bij het Verdrag van Bern; ([art. 3.5, lid 5](#))

Het gaat hierbij dus om meer dan alleen de soorten van de Habitatrichtlijn (namelijk ook soorten van de conventies van Bern en Bonn). Omdat echter in de Wnb paragraaf 3.2 “soorten Habitatrichtlijn” als titel heeft, wordt dit ook hier zo gebruikt om deze groep van beschermde soorten aan te duiden.

Andere soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een “nationale kop” op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat zijn opgenomen op de bijlage bij de wet ([art. 3.10, lid 1 onder a en c](#)).

Verbodsbepalingen

Ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art. 3.1 lid 1](#)), het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren ([art. 3.1 lid 2](#)), het rapen of onder zich hebben van eieren ([art. 3.1 lid 3](#)) en het opzettelijk storen van vogels ([art. 3.1 lid 4](#)). Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort ([art. 3.1 lid 5](#)).

Ten aanzien van de soorten van de Habitatrichtlijn beschermde diersoorten verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art 3.5 lid 1](#)), het opzettelijk verstoren ([art 3.5 lid 2](#)), het opzettelijk vernielen of rapen van eieren ([art 3.5 lid 3](#)) en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art 3.5 lid 4](#)). Ten aanzien van de Europees beschermde plantensoorten verbiedt de wet het opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen ([art 3.5 lid 5](#)).

Ten aanzien van de andere beschermde diersoorten geldt slechts een verbod tot het opzettelijk doden of vangen ([art 3.10 lid 1 onder a](#)) en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art 3.10 lid 1 onder b](#)). Ten aanzien van de andere beschermde plantensoorten geldt een verbod tot opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen ([art 3.10 lid 1 onder c](#)).

Gedragcodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragcode

De in het voorgaande beschreven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van LNV vastgestelde gedragscode ([art. 3.31 lid 1](#)). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer; een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw; een bestendig gebruik; ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijstelling

Provinciale staten en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen ([art 3.3 lid 2-4; 3.8 lid 2-5, 3.10 lid 2](#)). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hier onder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van LNV en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van LNV het gevoegd gezag is. Voor handelingen waarvoor gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie.

De provincie Overijssel heeft vrijstelling verleend voor onderstaande soorten:

Zoogdieren

Aardmuis
Bosmuis
Dwergmuis
Dwergspitsmuis
Gewone bosspitsmuis
Huisspitsmuis
Konijn
Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Tweekleurige bosspitsmuis
Veldmuis

Vos
Woelrat

Amfibieën en reptielen

Bastaardkikker
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker

Ontheffing

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden ([art 3.3 lid 1,3](#); [3.8 lid 1,3](#), [3.10 lid 2](#)). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, verschillen per categorie.

De eerste eis die wordt gesteld, is dat er geen andere bevredigende oplossing mag zijn. Dat betekent -ook in combinatie met de in artikel 1.11 beschreven zorgplicht- dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied. Verder kan een ontheffing alleen worden verleend wanneer is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort. Daarnaast gelden er per categorie verschillende aanvullende voorwaarden.

Voor [soorten van de Vogelrichtlijn](#) kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.3 lid 4](#)):

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora of fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
6. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor [soorten van de Habitatrichtlijn](#) kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.8 lid 5](#)):

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
5. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de **andere beschermde soorten**, gelden de voorwaarden die gelden voor de overige Europees beschermde soorten aangevuld met: (**art 3.10 lid 2**):

1. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
2. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
3. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
4. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
5. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
6. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
7. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of in het algemeen belang.

Bijlage B: Wettelijk kader Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN) is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden. Dit netwerk moet ervoor zorgen dat de biodiversiteit stabiel en behouden blijft. Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (hierna: BARRO) heeft in titel 2.10 bepalingen opgenomen die de bescherming van het NNN moeten waarborgen. Deze bepalingen moeten worden doorvertaald in de provinciale ruimtelijke verordeningen (hierna: PRV) van de provincies.

De PRV stellen regels die ervoor moeten zorgen dat bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen die betrekking hebben op NNN-gebieden geen activiteiten mogelijk maken die schadelijk zijn voor het NNN. (art. 2.10.4, eerste lid BARRO). De gemeente is verantwoordelijk voor het vaststellen van bestemmingsplannen die in overeenstemming moeten zijn met de NNN-bepalingen van de PRV. De regels uit de PRV zijn op haar beurt weer in overeenstemming met de NNN-bepalingen van het BARRO. Dit betekent wanneer er ruimtelijke ontwikkelingen gerealiseerd worden deze aan de bepalingen van het NNN moeten voldoen.

Titel 2.10 heeft alleen betrekking op NNN-gebieden die door de provincies op kaart zijn vastgelegd (art. 2.10.1 en art. 2.10.2 BARRO). Echter kan bij provinciale verordening vastgesteld zijn dat nabijgelegen natuurgebieden tevens beschermd worden op grond van de NNN-regels in de verordeningen. Provincies zijn verplicht bij provinciale verordening de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN-gebieden aan te wijzen. Daarbij moet bij provinciale verordening regels gesteld worden omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen ter bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden (art. 2.10.3 BARRO).

De provincies stellen regels aan bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen die ervoor moeten zorgen dat er geen activiteiten mogelijk worden gemaakt die per saldo leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of tot een significante vermindering van het oppervlakte of samenhang van het NNN (art. 2.10.4 BARRO). In de provincie Limburg is dit vastgelegd in de omgevingsverordening uit 2014.

Dit betekent dat het NNN niet zomaar aangetast of gewijzigd kan worden. Echter zijn er uitzonderingen.

Kort samengevat zijn er drie afwijkingsmogelijkheden, namelijk:

1. het 'Nee, tenzij-principe',
2. saldobenadering, en
3. herbegrenzing bij kleinschalige ontwikkelingen.

Van het beschermingsregime kan worden afgeweken wanneer er sprake is van het 'Nee, tenzij-principe'.

Er moet sprake zijn van de volgende voorwaarden:

- a. er is sprake van groot openbaar belang,
- b. er zijn geen reële alternatieven zijn, en
- c. de negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlakte en de samenhang worden beperkt (gemitigeerd) en de overblijvende negatieve effecten worden gecompenseerd.

Bij provinciale verordening kan het toegestaan zijn om de begrenzing van het NNN te wijzigen. Dit is mogelijk wanneer dit leidt tot een betere samenhang of planologische inpassing (saldobenadering).

Wel moeten de wezenlijke kenmerken en waarden behouden blijven en het oppervlak van het NNN ten minste gelijk (art. 2.10.5, sub a BARRO). Wanneer er sprake is van een kleinschalige ontwikkeling kan tevens de begrenzing van het NNN gewijzigd worden (art. 2.10.5, sub b BARRO).

Bij saldobenadering worden ruimtelijke ontwikkelingen in combinatie met elkaar beoordeeld. Het doel van saldobenadering is dat er een kwaliteits- of kwantiteitsslag voor het NNN gemaakt wordt. Verder moeten deze ruimtelijke ontwikkelingen ervoor zorgen dat het NNN minimaal gelijk blijft of juist vermeerderd. Wanneer saldobenadering wordt toegepast zal dit leiden tot kwaliteitswinst voor de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.

Bij herbegrenzing gaat het om het begrenzen van het huidige NNN, met behoud van de oorspronkelijke ambitie, om zo verbinding tussen de NNN-gebieden te verbeteren. Herbegrenzing is mogelijk in twee situaties, namelijk om ecologische redenen of om andere dan ecologische redenen (kleinschalige ontwikkelingen).

De bepalingen van het BARRO zijn alleen bedoeld om de NNN-gebieden te beschermen. Het is echter mogelijk dat ruimtelijke ontwikkelingen op gronden niet behorend tot het NNN negatieve effecten met zich meebrengen voor de gronden zelf én voor de NNN-gronden. In Kamerstuk 2012/12, 30 825 nr. 192 heeft staatssecretaris van Economische

zaken, Landbouw en Innovatie gezegd dat het NNN geen externe werking heeft, maar dat men wel de Wet ruimtelijke ordening en eventuele provinciale ruimtelijke verordening in acht moet nemen. Het is namelijk zo dat de provincies Flevoland, Friesland, Noord-Brabant en Zeeland bepalingen in de ruimtelijke verordeningen hebben opgenomen die gebieden nabij het NNN beschermen (zogenoemde externe werking).

Colofon

QUICKSCAN NATUURWETGEVING | WATERSTOFNETWERK NOORD-NEDERLAND
TRACÉDEEL ELIM-OMMEN

KLANT

N.V. Nederlandse Gasunie

PROJECTNUMMER

30133275

ONZE REFERENTIE

D10058113:92

DATUM

6 maart 2023

STATUS

Definitief

Over Arcadis

Arcadis is de leidende wereldwijd opererende ontwerp- en consultancyorganisatie op het gebied van de natuurlijke en gebouwde omgeving. Wij helpen onze klanten en de maatschappij met doeltreffende, duurzame en digitale oplossingen. Wij zijn met 36.000 mensen actief die in ruim zeventig landen meer dan €4,2 miljard aan omzet genereren. Wij helpen UN-Habitat met onze mensen, die kennis en expertise leveren om de moeilijke leefomstandigheden te verbeteren in gebieden die lijden onder de gevolgen van klimaatverandering.

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

T +31 (0)88 4261 261

Arcadis. Improving quality of life

Volg ons op

[arcadis-nederland](https://www.arcadis-nederland.nl)

[arcadis_nl](https://twitter.com/arcadis_nl)

[ArcadisNetherlands](https://www.ArcadisNetherlands.nl)

Contactpersoon

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Aanleiding	4
Huidige situatie	5
Gebiedsbescherming	14
Methode	14
Ligging	14
Effectenbeoordeling	16
Soortenbescherming	17
Methode	17
Aanwezigheid beschermde soorten	17
Effectbeschrijving	33
Toetsing	37
Overtreding verbodsbepaling	37
Vervolg	39
Mitigerende maatregelen	39
Fysieke inspectie	41
Soortgericht onderzoek	41
Conclusie en vervolgstappen	44
Bronnenlijst	46
Colofon	47

Inleiding

Aanleiding

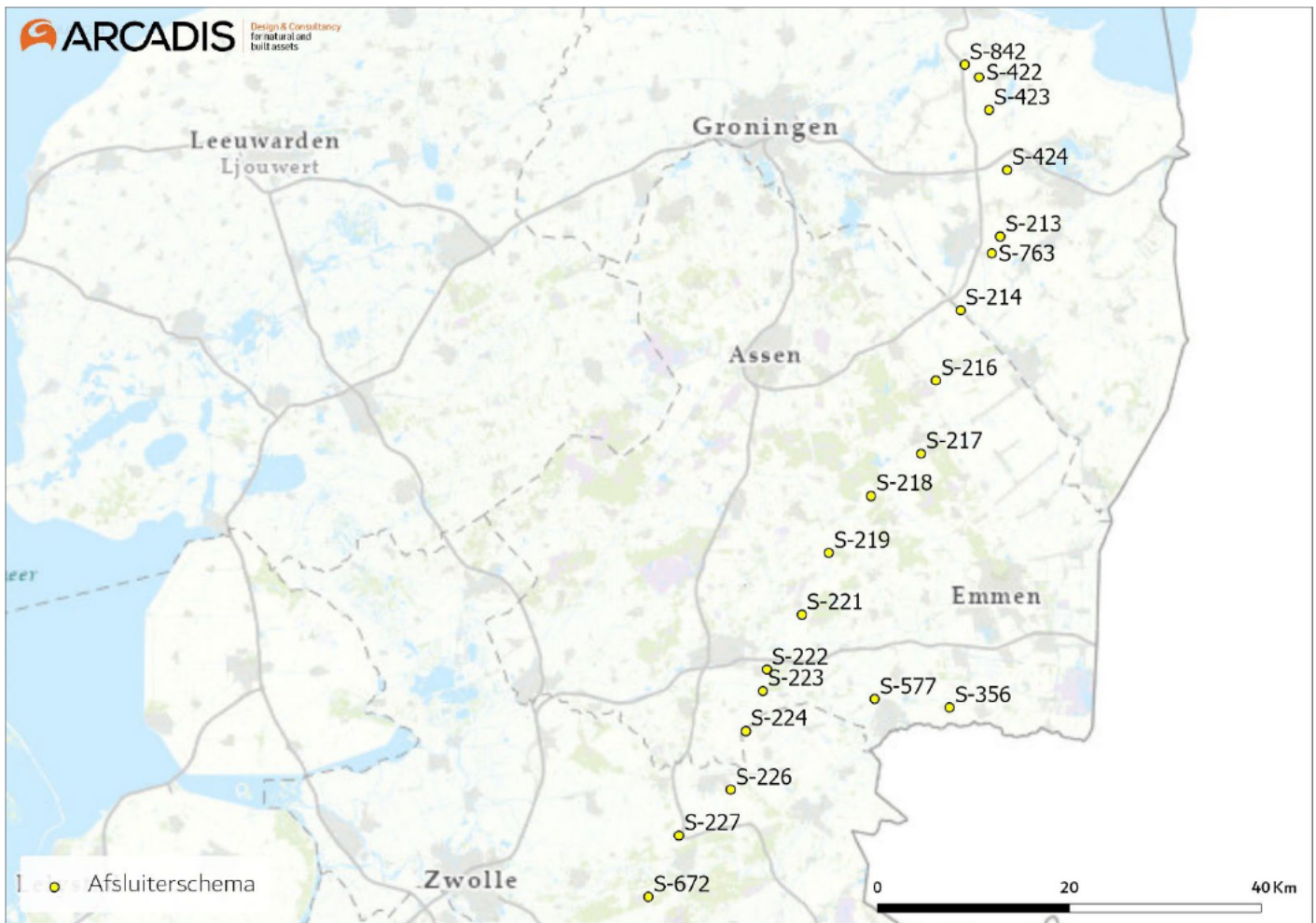
Gasunie werkt aan een nationaal waterstofnetwerk dat vraag naar en aanbod van waterstof verbindt. Het project bestaat uit nieuw aan te leggen leidingen en bestaande om te bouwen leidingen van een ondergronds waterstofnetwerk in Noord-Nederland. De startpunten van het tracé liggen in Delfzijl en Eemshaven en lopen beide naar Tjuchem, beide betreffen nieuw aan te leggen leidingen. Vanaf Tjuchem loopt een bestaande om te bouwen leiding naar Elim langs Zuidwending en van Elim een bestaande om te bouwen leiding naar Emmen. Ook komen er twee nieuw aan te leggen leidingen in de buurt van Emmen en nabij Schoonebeek. Tot slot loopt van Elim door middel van bestaande om te bouwen leidingen naar het productieterrein in Ommen, hier is ook sprake van een klein stukje nieuw aan te leggen leiding op het eind. Langs de bestaande om te bouwen leiding van Tjuchem naar Elim en Emmen liggen afsluiterschema's. Deze afsluiterschema's worden omgebouwd c.q. geamoveerd om aansluitingen te realiseren.

Deze quickscan-memo richt zich alleen op de afsluiterschema's in het bestaande gasleidingtracé. Ook zijn door Arcadis andere quickscans opgesteld voor nieuw aan te leggen leidingen bij Elim-Ommen (Arcadis, 2022a) en bij Eemshaven – Tjuchem – Delfzijl en Emmen-Schoonebeek (Arcadis, 2022b). De resultaten van de quickscans dienen ter onderbouwing van de MER en het projectbesluit alsmede een eventuele vergunningaanvraag op grond van de Wnb.

De ligging van de afsluiterschema's staan weergegeven in Figuur 1.

Door de voorgenomen ingreep is mogelijk sprake van negatieve effecten op beschermde soorten of kwalificerende waarden van Natura 2000-gebieden in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) of effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). Gasunie heeft Arcadis gevraagd om voor bovengenoemde ontwikkeling een quickscan op te stellen om eventuele negatieve effecten op beschermde soorten en gebieden en benodigde vervolgstappen in het kader van de Wnb in beeld te brengen. De resultaten van de quickscan dienen ter onderbouwing van de MER en het projectbesluit alsmede een eventuele vergunningaanvraag op grond van de Wnb.

Het projectgebied is niet gelegen in NNN-gebied (Natuurnetwerk Nederland) maar grenst bij S-216 en S-218 wel aan NNN-gebied. Beide afsluiterschema's liggen in de provincie Drenthe. De provincie Drenthe kent geen externe werking. Effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS) zijn uitgesloten. Hier wordt in deze quickscan verder niet op ingegaan.

Figuur 1 Ligging van de afsluiterschema's

Huidige situatie

De 20 afsluiterschema's liggen verspreid in de provincies Groningen, Drenthe en Overijssel (zie *Figuur 1*). Ze liggen in diverse landschapstypen, die globaal verdeeld kunnen worden in landbouwgrond, (agrarisch) grasland, bosschages, wegen en watergangen. Het grootste deel van het tracé bestaat uit akkerbouw met omliggende bosschages.

Figuur 2 tot figuur 20 geven de foto-impressie weer van de afsluiterschema's op volgorde van noord naar zuid.

Figuur 2 Foto impressie S-842

Figuur 3 Foto impressie S-422

Figuur 4 Foto impressie S-423

Figuur 5 Foto impressie S-424

Figuur 6 Foto impressie S-213

Figuur 7 Foto impressie S-763

Figuur 8 Foto impressie S-214

Figuur 9 Foto impressie S-216

Figuur 10 Foto impressie S-217

Figuur 11 Foto impressie S-218

Figuur 12 Foto impressie S-219

Figuur 13 Foto impressie S-221

Figuur 14 Foto impressie S-222

Figuur 15 Foto impressie S-223

Figuur 16 Foto impressie S-224

Figuur 17 Foto impressie S-226

Figuur 18 Foto impressie S-22

Figuur 19 Foto impressie S-577

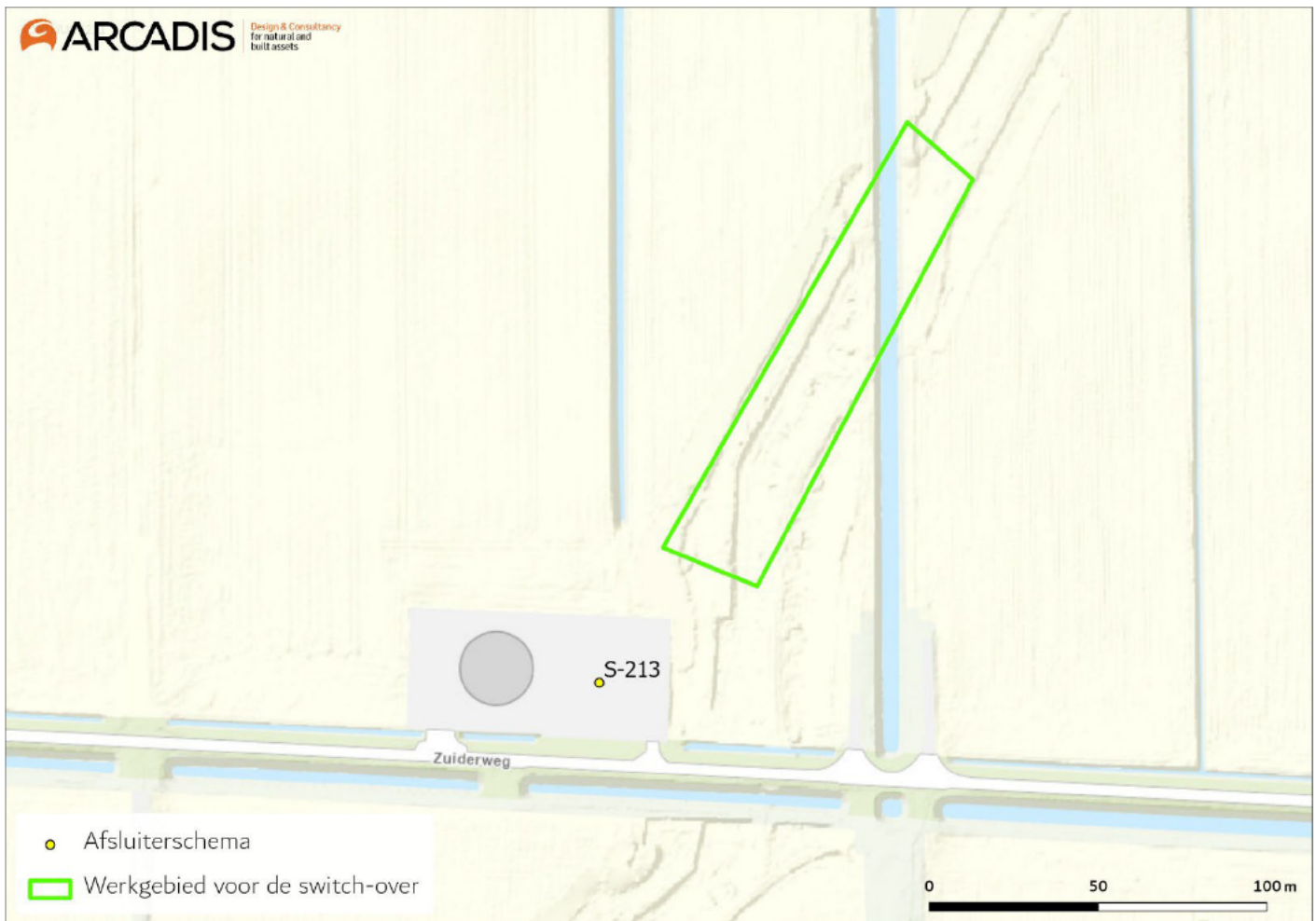
Figuur 20 Foto impressie S-356

Voorgenomen ingreep en afbakening

De voorgenomen ingreep bestaat uit het geschikt maken van bestaande gasleidingen voor waterstof. Voor het geschikt maken worden de afsluiterschema's omgebouwd. Dit vindt voornamelijk plaats binnen het hekwerk van de afsluiterschema's en het terrein buiten het hekwerk kan worden gebruikt als werkterrein voor de opstelling van materieel en opslag van het materiaal. Hiervoor is rekening gehouden met een werkterrein van 25 meter rondom de locatie. Voor locaties zonder toegangsweg, zoals bij S-557, als uitgangspunt de kortst mogelijke route nemen vanaf de openbare weg naar de afsluiterschema. Bij S-213 ook nog een switch-over gerealiseerd (zie *Figuur 1* voor de ligging van deze locatie). Bij deze locatie wordt mogelijk ook de sloot gedempt, welke tijdens het veldbezoek niet is bekeken. Voor de bevindingen van soortenbescherming nabij S-356 wordt doorverwezen naar de quickscanrapportage van tracé Eemshaven-Delfzijl en Schoonebeek-Emmen (Arcadis, 2022b) bij locatie 21, waar deze locatie reeds behandeld is. S-356 wordt niet behandeld in dit rapport. Voor de bevindingen van soortenbescherming nabij S-672 wordt doorverwezen naar de quickscanrapportage van tracé Elim-Ommen (Arcadis, 2022a) en de conclusies voor de soorten binnen het hekwerk. Alleen de gebouwbewonende vleermuissoorten ter plaatse van S-672 worden wel behandeld in deze rapportage.

In deze rapportage is ervan uitgegaan dat er geen kap van houtopstand plaatsvindt, geen werkzaamheden plaatsvinden in de watergangen (met uitzondering van S-213) en er geen gebruik wordt gemaakt van verlichting tijdens de werkzaamheden.

Wanneer de werkzaamheden plaatsvinden, is ten tijde van het schrijven van deze rapportage onbekend.

Figuur 21 Werkgebied voor het realiseren van de switsch-over nabij S-213

Gebiedsbescherming

Methode

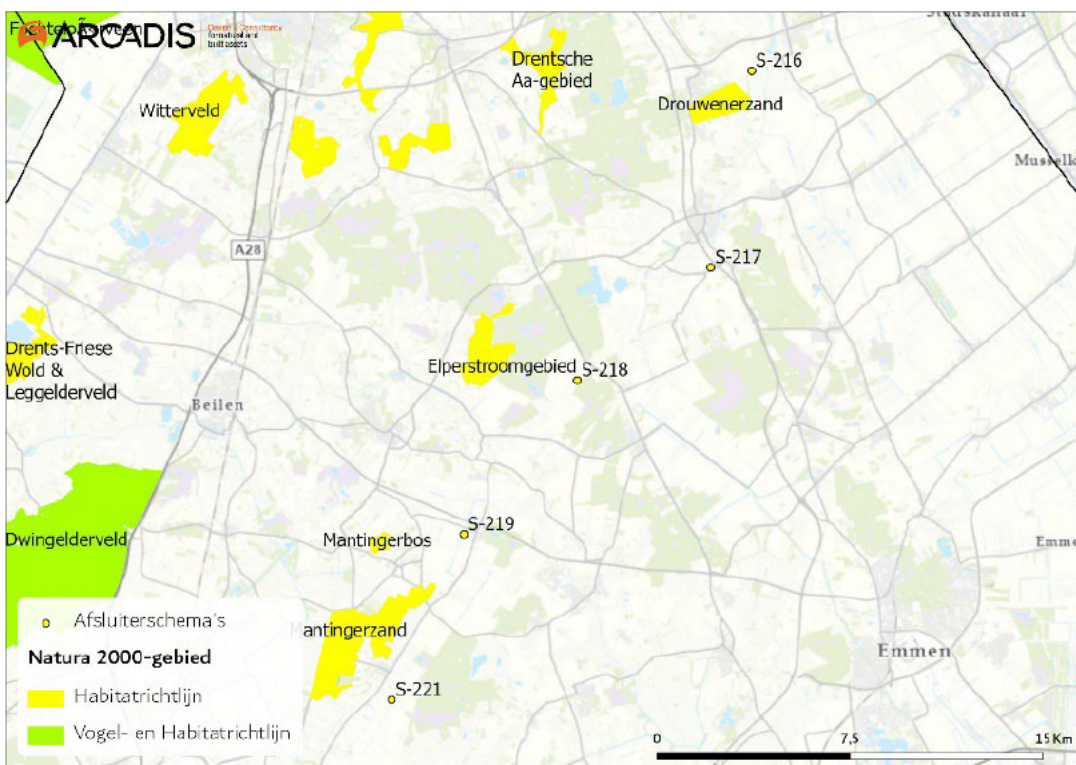
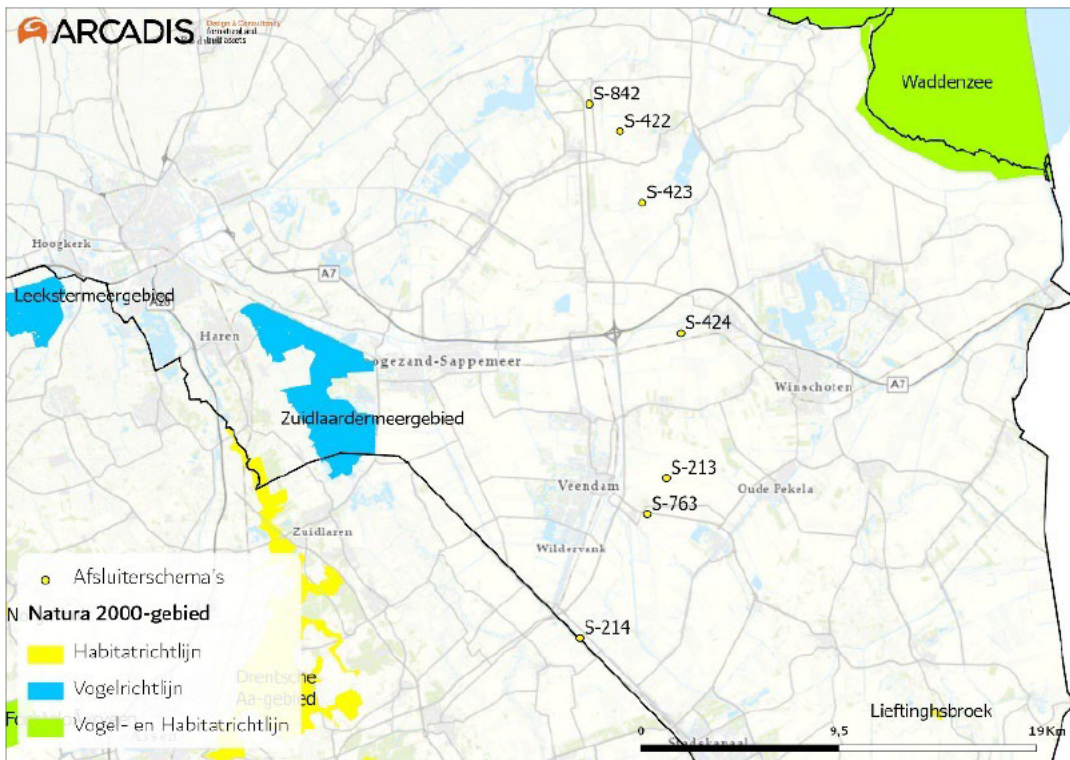
Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en daarnaast de aard van de ingreep is aan de hand van een bureaustudie bepaald of mogelijk sprake is van negatieve effecten als gevolg van het voornemen.

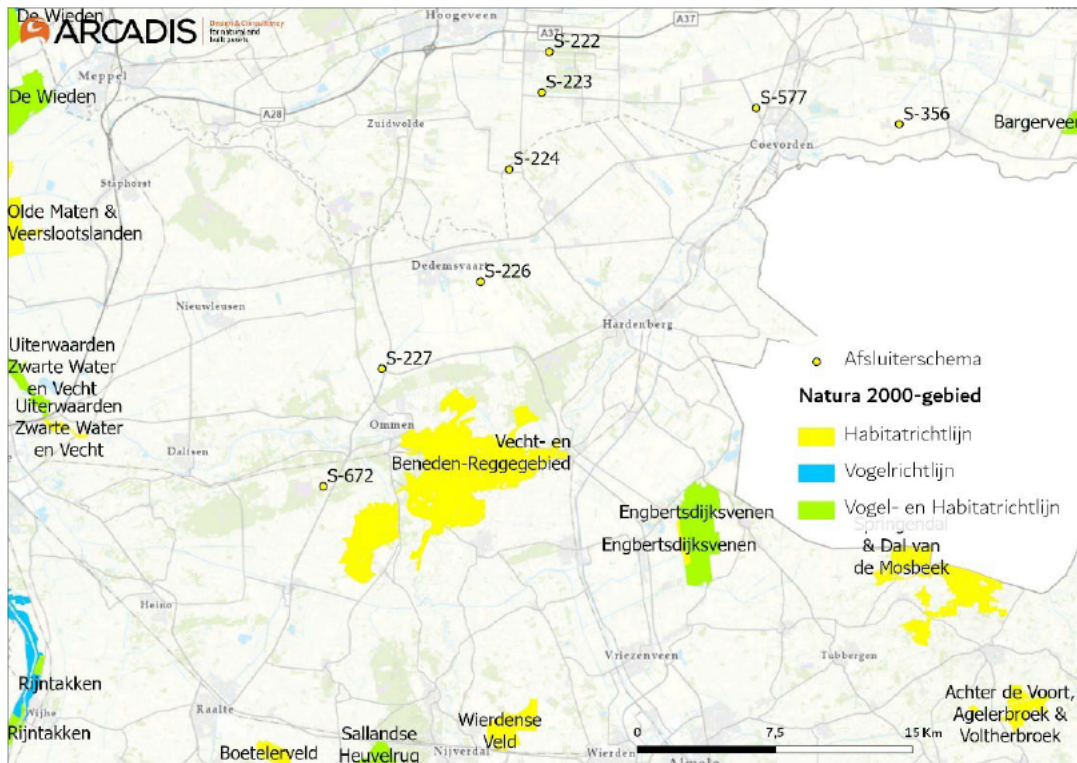
Ligging

De ligging van de afsluiterschema's ten opzichte van Natura 2000-gebieden staan weergegeven in *Figuur 22*. De kortste afstand van het projectgebied tot de Natura 2000-gebieden is weergegeven in *Tabel 1*.

Tabel 1 Overzicht dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden nabij het projectgebied

Natura 2000-gebieden	Aanwijzing	Overbelasting stikstof	Afstand tot afsluiterschema's
Waddenzee	HR en VR	Ja	7,8 km
Lieftingsbroek	HR	Ja	17,8 km
Drouwenezand	HR	Ja	0,77 km
Zuidlaardermeergebied	VR	Nee	13,5 km
Drentsche Aa	HR	Ja	7,1 km
Elperstroomgebied	HR	Ja	2,6 km
Mantingerbos	HR	Ja	2,9 km
Mantingerzand	HR	Ja	1,5 km
Bargerveen	HR en VR	Ja	8,8 km
Vecht- en Beneden Reggegebied	HR	Ja	3,7 km
Dwingelderveld	HR en VR	Ja	11,5 km
Engelbertsdijkvenen	HR en VR	Ja	17,8 km
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	HR en VR	Ja	13,0 km
Olde Maten en Veerslootlanden	HR	Ja	19,9 km
Witterveld	HR	Ja	16,8 km
Holtingerveld	HR	Ja	21,8 km
Rijntakken	HR en VR	Ja	17,1 km
Springendal & Dal van de Mosbeek	HR	Ja	30,4 km
Wierdense Veld	HR	Ja	15,8 km
Sallandse Heuvelrug	HR en VR	Ja	14,2 km
Boetelerveld	HR	Ja	14,2 km
De Wieden	HR en VR	Ja	25,1 km

Figuur 22 Kaarten van de ligging van Natura 2000-gebieden t.o.v. afsluiterschema's

Effectenbeoordeling

Verstoringseffecten

Het projectgebied ligt niet in een Natura 2000-gebied. Het overgrote deel van de effecten speelt lokaal af in het projectgebied of de directe omgeving van het projectgebied. Negatieve effecten, zoals verstoring, versnippering of afname van leefgebied en mechanische effecten kunnen daardoor op voorhand worden uitgesloten voor beschermde Natura 2000-gebieden als gevolg van de werkzaamheden. Vervolgstappen als gevolg van verstoringseffecten zijn daarom niet nodig.

Effecten als gevolg van stikstofdepositie

In Natura 2000-gebieden kunnen effecten optreden als gevolg van stikstofdepositie. Stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden zijn onder andere Mantingerzand, Waddenzee en Bargerveen. Stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden kan optreden in de wijde omgeving. Effecten als gevolg van stikstofdepositie kunnen op voorhand niet worden uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen, moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Als daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk, zoals het opstellen van een passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Als de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten worden, zijn vervolgstappen in het kader van gebiedsbescherming niet nodig.

Soortenbescherming

Methode

Er is een bureauonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd. Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare informatie, zoals verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) van de afgelopen vijf jaar.

Het veldbezoek is uitgevoerd op 14 en 21 september door J. Korthuis, ecooloog bij Arcadis. De omstandigheden tijdens het veldbezoek op 14 september waren bewolkt met af en toe zon, 14°C en windkracht 2. De omstandigheden tijdens het veldbezoek op 21 september waren gematigd zonnig, afgewisseld met lichte bewolking, 9°C en windkracht 2. Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek, waarbij op basis van de fysieke kenmerken van het projectgebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Tijdens het veldbezoek is globaal geïnventariseerd of en welke soorten (mogelijk) in en om het gebied aanwezig zijn. Hierbij is aandacht besteed aan alle relevante soortgroepen en beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast bij ontwikkelingen.

Aanwezigheid beschermde soorten

De volgende tabel geeft een overzicht van welke beschermde soorten, per soortgroep, mogelijk voorkomen binnen het projectgebied, op basis van zowel het bureauonderzoek als veldbezoek.

Tabel 2 Voorkomen en functie leefgebieden van beschermde soorten binnen het Groningse deel van projectgebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
Flora	<i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied zijn waarnemingen bekend van de beschermde knolspirea in een tuin in Westerlee (niet wild) nabij S-424 en S-213 en kleine wolfsmelk op 7 km van het projectgebied (S-423) (NDFF, 2022).	Knolspirea en kleine wolfsmelk zijn uitgesloten op basis van habitat. Andere beschermde plantensoorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.
	<i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn voedselrijke omgevingen waargenomen met algemene kenmerkende soorten, zoals perzikkruid en vertakte leeuwentand. De omgeving bestond voornamelijk uit akkers en weilanden. Knolspirea komt voor op voedselarmere plaatsen en is daarom uitgesloten op basis van habitat. Kleine wolfsmelk groeit op open plaatsen en bij akkers, zoals maïsvelden. Binnen het hekwerk en de toegangsweg waren geen open plekken, wat als groeiplaats van de soort kan dienen. In het omliggende agrarische land was ten tijde van het veldbezoek een ingezaaid grasland. Dergelijke omgeving is ongeschikt als groeiplaats voor kleine wolfsmelk. Verder is de omgeving van de locaties voedselrijk en ongeschikt als groeiplaats voor andere beschermde plantensoorten. Andere beschermde plantensoorten zijn op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens uitgesloten.	
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	<i>Bureauonderzoek</i> Binnen het gehele projectgebied is de afgelopen 5 jaar een grote diversiteit aan beschermde vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nesten waargenomen en gemeld (NDFF, 2022).	Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in het projectgebied of in de directe omgeving van het projectgebied.
	<i>Veldbezoek</i> Binnen de hekwerken, in de watergangen, agrarische percelen en in de bosschages (bij S-214) kunnen algemene broedvogels tot broeden komen.	
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	<i>Bureauonderzoek</i> In en in de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van diverse broedvogels met jaarrond beschermd nesten, zoals buizerd, gierzwaluw, huismus, ooievaar, roek, ransuil, sperwer. Binnen een straal van	Broedvogels met jaarrond beschermd nest kunnen tot broeden komen in het bosschage nabij S-214.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	500 meter van het projectgebied zijn geen waarnemingen bekend van broedvogels met jaarrond beschermde nesten. <u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van jaarrond beschermde nesten of potentiële nestplekken in de directe omgeving van het projectgebied, met uitzondering van locatie S-214. Tijdens het veldbezoek zat er veel blad aan de bomen. Hierdoor konden jaarrond beschermde nesten direct naast locatie S-214 niet uitgesloten worden. Voor andere locaties kunnen (potentiële) nestplekken van vogels met jaarrond beschermde nesten uitgesloten worden. Vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen wel in het projectgebied foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied, omdat er in de omgeving van de locaties genoeg alternatief foerageergebied voorhanden is en het maar een zeer klein onderdeel van het gehele leefgebied vormt.	Vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen in het projectgebied foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied.
Grondgebonden zoogdieren	<u>Bureauonderzoek</u> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde grondgebonden zoogdieren, zoals bever, boommarter, bunzing, das, eekhoorn, grote bosmuis, haas, hermelijn, otter, steenmarter, waterspitsmuis, wolf en algemene (vrijgestelde) soorten zoals ree, vos, konijn, egel, woelrat, wezel en diverse muissoorten (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> Het landschap van het Groningse deel van het projectgebied bestaat voornamelijk uit productieland (grasland, mais, bieten, etc.) begrenst door sloten met steil talud en weinig begroeiing of door wegen. Haas en steenmarter kunnen hier voorkomen. Op locaties met water (S-423, S-424, S-214) of bosschages (S-214) kunnen ook andere soorten voorkomen, deze worden hieronder behandeld. <u>Bever</u> Bever komen voor in het overgangsgebied tussen land en water, zoals moerassen, beken, rivieren en meren. Bij de Ringmaar (S-423) en de Meeden (S-242) is geen beschutting ter hoogte van de afsluiterschema's. In het projectgebied zelf is ook geen beschutting. Bevers zijn op voorhand uitgesloten op deze locaties. Het meer Groote Gat (300m van S-214) is mogelijk geschikt leefgebied voor de soort en mogelijk zijn hier verblijfplaatsen. In het werkgebied van S-214 is voornamelijk struweel staan er een paar bomen, hier is het ongeschikt voor verblijfplaatsen en zijn ze ook niet waargenomen. Mogelijk komt de bever incidenteel foerageren in het projectgebied. Doordat het voornamelijk struweel is, is het enkel semi geschikt foerageergebied. Daarnaast is er voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Het betreft geen essentieel foerageergebied. <u>Boommarter</u> Boommarters komen uitsluitend voor in voornamelijk oudere bossen. Bij S-214 is een bosschage met voornamelijk struweel en enkele bomen. Er zijn hier geen holtes waargenomen die als verblijfplaats kunnen dienen voor de soort. Verblijfplaatsen zijn daarom op voorhand uitgesloten. Mogelijk kan de soort incidenteel foerageren in de bosschages bij S-214. Het werkgebied betreft een klein gedeelte van het bosschage rondom het meer. Het werkgebied betreft daarom geen essentieel foerageergebied. <u>Bunzing en hermelijn</u> De beschermde kleine marterachtigen (bunzing en hermelijn) komen voor in gebieden met voldoende dekking in de vorm van struweel, houtwallen, bosschages en ruigtes. In de bosschages bij S-214 zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig. Daarnaast kunnen bunzing en hermelijn op alle afsluiterschema's foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied door de aanwezigheid van voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving.	Agrarische percelen (alle afsluiterschema's) Verblijfplaatsen van de haas zijn op voorhand uitgesloten in het projectgebied. De haas kan wel foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Steenmarter heeft mogelijk verblijfplaatsen bij S-213 en S-214. Ook kan de soort in het projectgebied foerageren, het betreft geen essentieel foerageergebied. Waterrijke omgeving (S-423, S-424, S-214) Verblijfplaatsen van bever zijn op voorhand uitgesloten in het projectgebied. Bever foerageert mogelijk incidenteel bij S-214. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Verblijfplaatsen en foerageergebied van otter zijn op voorhand uitgesloten door afwezigheid van water en/of beschutting nabij het projectgebied. Leefgebied van waterspitsmuis is uitgesloten op basis van habitat. Bosschages (S-214) Verblijfplaatsen van boommarter, eekhoorn en

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	Das De das leeft in allerlei soorten biotopen, met een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. In en rondom het projectgebied zijn geen burchten aangetroffen. Burchten van de das zijn daarom op voorhand uitgesloten. Mogelijk kan de soort foerageren in de bosschages bij S-214. Het werkgebied betreft een klein gedeelte van het bosschage rondom het meer. Het werkgebied betreft daarom geen essentieel foerageergebied. Eekhoorn Eekhoorn heeft mogelijk een leefgebied in de bosschages rondom het meer Groote Gat. In het werkgebied bij S-214 zijn geen nesten van de eekhoorn waargenomen. Verblijfplaatsen zijn daarom op voorhand uitgesloten. Mogelijk kan de soort foerageren in de bosschages bij S-214. Het werkgebied betreft een klein gedeelte van het bosschage rondom het meer. Het werkgebied betreft daarom geen essentieel foerageergebied. Grote bosmuis Grote bosmuis heeft mogelijk een leefgebied in de bosschages rondom het meer Groote Gat. Het werkgebied van S-214 overlapt met deze bosschage. In het werkgebied zelf is overigens voornamelijk struweel aanwezig en dit maakt het werkgebied semi geschikt als leefgebied voor de soort. Mogelijk heeft de soort essentieel leefgebied in het werkgebied bij S-214. Haas Hazen hebben de voorkeur voor kleinschalig gras- en bouwland, akkers en weilanden. Tijdens het veldbezoek zijn geen rust- en verblijfplaatsen (legers) van de haas aangetroffen in het projectgebied. Rust- en verblijfplaatsen zijn daarom op voorhand uitgesloten. Hazen kunnen wel foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied omdat er voldoende alternatief voorhanden is. Essentieel foerageergebied is daarom op voorhand uitgesloten. Otter Otters komen voor in het overgangsgebied tussen land en water zoals moerassen, beken, rivieren en meren. Bij de Ringmaar (S-423) en de Meeden (S-242) is geen beschutting ter hoogte van de afsluiterschema's. In het projectgebied zelf is ook geen beschutting. Otters zijn op voorhand uitgesloten op deze locaties. Het meer Groote Gat (300m van S-214) is mogelijk geschikt leefgebied voor de soort en mogelijk zijn hier verblijfplaatsen. In het werkgebied van S-214 is struweel en staan enkele bomen, hier is het ongeschikt voor verblijfplaatsen door afwezigheid van water. Door de afwezigheid van water in het werkgebied bij S-214 zal de otter daar niet foerageren. Leefgebied van de otter is op voorhand uitgesloten in het projectgebied. Steenmarter De steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en groenstroken. Binnen de hekken staan nog enkele installaties. Deze installaties zijn ongeschikt als verblijfplaats voor de soort. Bij S-213 is een pijp (onderdeel van mestopslag) waar de steenmarter in kan. Het is onduidelijk of de pijp toegankelijk is en de mestopslag in gebruik is. Mogelijk is deze opening en mestopslag geschikt voor een verblijfplaats. Daarnaast heeft de soort een verblijfplaats in de takkenbult bij S-214, zie Figuur 8. Verblijfplaatsen van steenmarter bij S-213 en S-214 kunnen op voorhand niet worden uitgesloten. De steenmarter zou wel kunnen foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied, omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is. Waterspitsmuis De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snelstromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde	das zijn op voorhand uitgesloten. Mogelijk foerageren de boomarter, eekhoorn en das incidenteel bij S-214. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Mogelijk heeft de grote bosmuis een leefgebied in het bosschage bij S-214. Bunzing en hermelijn hebben mogelijk verblijfplaatsen in het bosschage bij S-214. Ze kunnen foerageren op alle locaties, het betreft geen essentieel leefgebied. Verblijfplaatsen van de wolf zijn op voorhand uitgesloten. Mogelijk foerageert de wolf incidenteel in het projectgebied. Het betreft geen essentieel leefgebied. Algemeen Leefgebied van andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens. Algemene grondgebonden zoogdieren kunnen voorkomen in het projectgebied.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	watervegetatie en ruig begroeide flauwe oevers. In het projectgebied zijn dergelijke oevers afwezig. De soort is uitgesloten op basis van habitat. <u>Wolf</u> Er zijn geen verblijfplaatsen van de wolf aangetroffen in het projectgebied. De wolf kan incidenteel foerageren in het projectgebied. Door voldoende geschikt alternatief foerageergebied in de omgeving betreft het projectgebied geen essentieel foerageergebied. Leefgebied van andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens. Algemene grondgebonden zoogdieren, zoals ree, egel, konijn en diverse algemene muizensoorten kunnen voorkomen in het projectgebied.	
Vleermuizen	<u>Bureauonderzoek</u> In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van de gewone dwergvleermuis, baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek zijn er in de bomen bij S-214 geen boomholtes waargenomen die als verblijfplaats kunnen dienen voor boombewonende vleermuissoorten. De gebouwen binnen het hekwerk op locaties S-214 en S-763 zijn niet geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. Verblijfplaatsen zijn op voorhand uitgesloten. Mogelijk zijn er vliegroutes aanwezig in het projectgebied. In het projectgebied zijn voldoende lijnvormige landschapselementen (bomen en watergangen) die vleermuizen als alternatieve vliegroute kunnen gebruiken. Het projectgebied betreft geen essentiële vliegroute. Mogelijk is er foerageergebied aanwezig in het projectgebied. Er zijn voldoende alternatieve bossen, waterelementen en lanen in de omgeving te vinden waardoor er voldoende alternatief (geschikter) foerageergebied voorhanden is. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied.	In het projectgebied zijn geen verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen of gebouwbewonende vleermuizen Mogelijk wordt het projectgebied gebruikt als foerageergebied en/of vliegroute door vleermuizen. Er zijn voldoende alternatieven in de omgeving. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied of essentiële vliegroute.
Reptielen	<u>Bureauonderzoek</u> In de omgeving van het projectgebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde reptielensoorten. (NDFF, 2022). Locatie S-214 ligt buiten (ten noorden) het verspreidingsgebied van de Hazelworm (Verspreidingsatlas, 2022). <u>Veldbezoek</u> Het bosschage nabij S-214 biedt geschikt habitat voor de hazelworm. Hazelworm is uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens. Andere beschermde reptielen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.	Voor de hazelworm is geschikt habitat aanwezig bij S214. Deze locatie ligt echter buiten het verspreidingsgebied van deze soort. De hazelworm kan op basis van verspreiding uitgesloten worden. Andere beschermde reptielen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.
Amfibieën	<u>Bureauonderzoek</u> Er zijn waarnemingen bekend van de beschermde poelkikker op 1,5 km van S-763 en op >3 km van S-213 en de vrijgestelde algemene amfibieënsoorten, zoals bruine kikker, meerkikker, kleine watersalamander (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u>	De poelkikker heeft mogelijk een essentieel leefgebied bij S-763 en S-213. Andere beschermde amfibieën zijn uitgesloten in het projectgebied op

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<u>Poelkikker</u> De poelkikker is waargenomen in de sloten nabij S-763 en S-213. Omdat poelkikkers als zomerbiotoop en winterbiotoop (overwinteringsplekken) ook gebruik maken van graslanden tot wel 500 m van de waterkant, is het projectgebied bij S-763 en S-213 mogelijk essentieel leefgebied. Andere beschermde amfibieën zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat. Algemene (vrijgestelde) amfibieën zoals bruine kikker, meerkikker en kleine watersalamander kunnen voorkomen in de sloten en verharde watergang in het projectgebied.	basis van habitat en/of verspreidingsgegevens. Algemene (vrijgestelde) amfibieën kunnen voorkomen in en in de omgeving van de sloten en verharde watergang in het projectgebied.
Vissen	<u>Bureauonderzoek</u> De Beschermde grote modderkruiper is waargenomen in een watergang ten zuiden van S-214 (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek zijn droge greppels aangetroffen nabij S-214. Habitat van de grote modderkruiper is daarom uitgesloten bij S-214. Mogelijk zijn de sloten bij de andere locaties wel geschikt habitat voor de grote modderkruiper. Andere beschermde vissen op voorhand uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.	Grote modderkruiper is waargenomen nabij S-214 maar kan hier worden uitgesloten op basis van habitat. Watergangen bij andere locaties zijn mogelijk geschikt maar zijn hier uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens. Andere beschermde vissen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en habitat.
Overige soorten	<u>Bureauonderzoek</u> Er zijn waarnemingen bekend van grote vos, grote weerschijnvlinder, gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel en groene glazenmaker in de omgeving van het projectgebied (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> <u>Grote vos</u> De soort is gebonden aan waardplanten, die voornamelijk bestaat uit de iep, maar ook zoete kers en wilgensoorten. In het werkgebied van S-214 en in de directe omgeving ervan zijn dergelijke waardplanten afwezig. Op andere locaties ontbreken deze soorten eveneens. Grote vos is uitgesloten op basis van habitat. <u>Grote weerschijnvlinder</u> Grote weerschijnvlinder heeft als waardplant de boswilg en soms de grauwe wilg. De soort komt voor in oudere, vochtige loofbossen, wilgenbroekbossen of groepen samenhangende bosjes in beekdalen. Dergelijk habitat is niet aanwezig in het projectgebied. De soort kan op voorhand worden uitgesloten. <u>Groene glazenmaker</u> Groene glazenmaker komt voor bij diverse waterelementen als er maar krabbescheer aanwezig is. In het projectgebied is leefgebied van de soort afwezig. <u>Gevlekte witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel</u> De soorten komen voor in voedselarme watertypen, zoals vennen en laagveen. Geschikt habitat op de locaties is afwezig deze soorten kunnen op basis van habitat worden uitgesloten. Andere beschermde vlindersoorten en libellensoorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.	Beschermde libellen, vlinders en andere ongewervelden zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.

Tabel 3 Voorkomen en functie leefgebieden van beschermde soorten binnen het Drentse deel van projectgebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
Flora	Bureauonderzoek In het projectgebied zijn waarnemingen bekend van de beschermde dreps (2 km van S-222 en S-223), drijvende waterweegbree (4 km van S-219), kartuizer anjer (nabij S-222, S-223, S-216, S577), knollathyrus (2 km van S-217), korensla (>4 km van S-219 en S-221) (NDFF, 2022).	Dreps heeft mogelijk groeiplaatsen bij S-222 en S-223. Drijvende waterweegbree heeft mogelijk groeiplaatsen bij S-219. Knollathyrus heeft mogelijk groeiplaatsen bij S-216.
	Veldbezoek <u>Dreps</u> De soort heeft groeiplaatsen bij zonnige open plaatsen, zoals bij akkers, langs spoorwegen, braakliggende grond en bij ruigten. Nabij S-223 is voornamelijk agrarisch grasland en bosschages en ruigte en nabij S-222 voornamelijk agrarisch grasland met een slootwal met riet. Op de afsluiterschema zelf groeien ook kruiden en grassen en opschietende bomen. S-222 en S-223 zijn mogelijk geschikte groeiplaatsen voor dreps, zowel binnen als buiten het hekwerk. Op de overige afsluiterschema's is de soort uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens. <u>Drijvende waterweegbree</u> De soort groeit op plekken zoals vennen, vijvers, beken, pas gegraven of regelmatig geschoonde poelen en sloten, afwateringskanaaltjes, duinplassen en kanalen. S-219 ligt direct naast het kanaal Verlengde Middenraai (valt buiten het werkgebied). Hier groeit mogelijk drijvende waterweegbree. <u>Kartuizer anjer</u> De soort heeft groeiplaatsen bij uitgesproken stikstofarme plaatsen zoals schraal grasland, kalkgrasland, bermen en rotsachtige plaatsen. Het projectgebied heeft alleen voedselrijke groeiplaatsen. De soort is uitgesloten op basis van habitat. <u>Knollathyrus</u> De soort is een indicator van leem in zandgronden en groeit op stikstofarme en vaak kiezelrijke grond. S-217 is langs een landweggetje met kiezelrijke zandige ondergrond en in de buurt van bos, akkers en kruidenrijke bufferstroken rondom de akkers. Binnen het hekwerk liggen kiezels en staan kruiden. Mogelijk heeft de soort groeiplaatsen in en rondom S-217. <u>Korensla</u> De soort groeit op stikstofarme tot matig voedselrijke zandgronden bij graanakkers, moestuinen, open plaatsen, braakliggende grond, rozenperken, heide en waterkanten (zandstrandjes langs riviertjes). Nabij S-221 zijn maïsvelden en is grasland en nabij S-219 agrarisch grasland, ruigte, bosschages en maïsvelden. De locaties zijn voedselrijk met soorten als riet en harig wilgenroosje. De soort is uitgesloten op basis van habitat. Andere beschermde plantensoorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.	Kartuizer anjer en korensla zijn uitgesloten op basis van habitat. Andere beschermde plantensoorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	Bureauonderzoek Binnen het gehele projectgebied is de afgelopen 5 jaar een grote diversiteit aan beschermde vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nesten waargenomen en gemeld (NDFF, 2022).	Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in het projectgebied of in de directe omgeving van het projectgebied.
	Veldbezoek Binnen de hekwerken, in de watergangen en agrarische percelen en in de bosschages (bij S-218, S-219, S-223) en bomenrij (S-221, S-222, S-577) kunnen algemene broedvogels tot broeden komen.	
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	Bureauonderzoek In en in de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van diverse broedvogels met jaarrond beschermd nesten, zoals buizerd,	Broedvogels met jaarrond beschermd

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	gierzwaluw, huismus, ooievaar, roek, ransuil, sperwer. Binnen een straal van 500 meter van het projectgebied zijn geen waarnemingen bekend van broedvogels met jaarrond beschermde nesten. <i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zat er veel blad aan de bomen. Mogelijk kunnen vogels met jaarrond beschermde nesten in bomen tot broeden komen in de bomen bij S-218. Op de andere locaties zijn in de bomen geen jaarrond beschermde nesten waargenomen. Vogels met jaarrond beschermde nesten zouden wel in het projectgebied kunnen foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied.	nest kunnen tot broeden komen bij S-218. Vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen in het projectgebied foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied.
Grondgebonden zoogdieren	<i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde grondgebonden zoogdieren zoals bever, boomarter, das, eekhoorn, grote bosmuis, otter, steenarter, veldspitsmuis, waterspitsmuis en algemene (vrijgestelde) soorten zoals ree, vos, konijn, egel, woelrat, bunzing, hermelijn, wezel en diverse muissoorten (NDFF, 2022). <i>Veldbezoek</i> Het landschap van het Drentse deel van het projectgebied bestaat voornamelijk uit productieland (grasland, mais, aardappels, etc.) begrenst door sloten en greppels en weinig begroeiing en ruigte of door wegen. Daarnaast zijn er ook afsluiterschema's met specifiekere landschapskenmerken, zoals water (S-219, S-223, S-577) of bosschages (S-218, S-219, S-223, S-577). <u>Bever</u> De soort is waargenomen bij Voorste diep en Kanaal Buinen-Schoonoord nabij S-216 en S-217. Deze afsluiterschema's liggen niet direct in de buurt van water of bos dat grenst aan water. S-219, S-223 en S-577 liggen wel in de buurt van water resp. Kanaal Verlengde Middenraai, Zuidwolder Waterlossing, Coevorden-Zwinderen met Loodiep. Tijdens het veldbezoek zijn geen burchten of knaagsporen waargenomen in de buurt van het projectgebied. Verblijfplaatsen van de bever kunnen daarom uitgesloten worden. De bever zou wel in het projectgebied kunnen foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied. <u>Boomarter</u> Boommarters komen uitsluitend voor in voornamelijk oudere bossen. Geschikte boomholtes in de buurt van bos/bosschages nabij S-218, S-219 en S-223 zijn uitgesloten. Bij S-577 (zie Figuur 25, binnen projectgebied) en S-221 (zie Figuur 24, binnen projectgebied) zijn mogelijk geschikte boomholtes aanwezig. De soort kan ook foerageren bij S-218, S-219, S-577 en S-223. Het betreft geen essentieel foerageergebied omdat er voldoende alternatief foerageergebied aanwezig is in de omgeving. <u>Das</u> De das leeft in allerlei soorten biotopen, met een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. In het bosschage bij S-223 is een holte waargenomen met van 20cm doorsnee. Dit is te klein als verblijfplaats van een das. Burchten van de das zijn daarom op voorhand uitgesloten. Mogelijk kan de soort foerageren verspreid over alle projectgebieden. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied. <u>Eekhoorn</u> Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Tijdens het veldbezoek zijn geen eekhoorn nesten waargenomen. Verblijfplaatsen van de eekhoorn kunnen daarom op voorhand worden uitgesloten. Mogelijk foerageert de soort wel in het projectgebied (S-218, S-219, S-223, S577). Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied.	Verblijfplaatsen van bever en otter zijn op voorhand uitgesloten. De bever en otter zouden wel in het projectgebied kunnen foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Verblijfplaatsen van boomarter, eekhoorn en das zijn op voorhand uitgesloten in en nabij het projectgebied. Het projectgebied met bosschages is mogelijk foerageergebied van de soorten. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Grote bosmuis heeft mogelijk een leefgebied in de bosschages nabij S-218, S-577 en S-223. Veldspitsmuis heeft mogelijk een leefgebied in de bosschages en ruigtes nabij S-217, S-218, S-219, S-577 en S-223. De oevers van de watergangen bij S-223 zijn mogelijk leefgebied van de waterspitsmuis. De steenarter heeft mogelijk verblijfplaatsen nabij S-219, S-221 en S-223. Het projectgebied met bosschages is mogelijk foerageergebied van de soorten. Het betreft

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	Grote bosmuis De soort heeft een voorkeur voor oude open eiken- en beukenbossen, met een uitgebreide struiklaag en weinig ondergroei. Leefgebied bij S-219 is uitgesloten, omdat het er geen waarnemingen zijn gedaan in het bos in de buurt van de locatie en het bosschage bij S-219 klein en geïsoleerd is. Grote bosmuis heeft mogelijk een leefgebied in de bosschages nabij S-218, S-577 en S-223. Otter Otters komen voor in het overgangsgebied tussen land en water, zoals moerassen, beken, rivieren en meren en is waargenomen verspreid in de buurt van projectgebied. Sloten nabij S-222 ondiep en dicht begroeit en daardoor ongeschikt voor de otter. Locaties S-219, S-223 en S-577 zijn wel geschikt. Hier zijn geen holtes waargenomen die als mogelijke verblijfplaats kunnen dienen. Verblijfplaatsen van de otter zijn hierdoor uitgesloten. De soort zou wel in het water en op de oevers kunnen foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Steenmarter In de omgeving van S-219 is een vervallen schuur. Mogelijk heeft steenmarter hier een verblijfplaats. Daarnaast is er binnen het projectgebied bij S-221 een boomholte in een berk langs de weg die mogelijk een verblijfplaats kan zijn van de soort, zie de derde waarneming van boven in Figuur 24. Daarnaast heeft de soort mogelijk een verblijfplaats onder een containergebouw bij S-223 binnen het hekwerk, dit kon van buiten het hek niet in detail worden bekeken. Verder kan de steenmarter foerageren in het gehele projectgebied. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden in de omgeving. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Veldspitsmuis De veldspitsmuis is gebonden aan kleinschalig agrarisch cultuurlandschap dat niet te intensief beheerd wordt. Hij komt voor in overgangsvegetaties, lintvormige landschapselementen, opgaande kruidenvegetaties, braakliggende of niet begraasde kruidenvegetaties, zoals boomgaarden. De soort is waargenomen nabij Coevorden in de buurt van S-577. Veldspitsmuis heeft mogelijk een leefgebied in de bosschages en ruigtes nabij S-217, S-218, S-219, S-577 en S-223. Waterspitsmuis De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snelstromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. De oevers van S-219 en S-577 zijn niet geschikt voor de soort vanwege oeverbeschutting en steil talud. De oevers van de watergangen bij S-223 zijn mogelijk leefgebied van de soort. Leefgebied van andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens. Algemene vrijgestelde grondgebonden zoogdieren Er zijn tijdens het veldbezoek waarnemingen gedaan van diverse holtes op verschillende locaties die geschikt zijn voor hermelijn en bunzing. Ook is er een holte aangetroffen van waarschijnlijk een vos en is een ree waargenomen. Daarnaast kunnen bijvoorbeeld ook diverse muisachtigen en de egel een leefgebied hebben in het projectgebied.	geen essentieel foerageergebied. Leefgebied van andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens. Algemene grondgebonden zoogdieren kunnen voorkomen in het projectgebied.
Vleermuizen	Bureauonderzoek In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van de gewone dwergvleermuis, baardvleermuis, brandts vleermuis, franjestaart, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, watervleermuis (NDFF, 2022). Veldbezoek Tijdens het veldbezoek zijn er in de bomen bij S-218, S-221 en S-577 boomholtes waargenomen die als verblijfplaats kunnen dienen voor	In het projectgebied zijn bij S-218 en S-221 mogelijk verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen. Gebouwbewonende vleermuizen kunnen een verblijfplaats

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	boombewonende vleermuissoorten (zie Figuur 23 – Figuur 25 voor de locaties). Op de andere locaties zijn geen geschikte boomholtes aangetroffen. <i>Figuur 23: Mogelijke vleermuisverblijfplaatsen bij S-218 in eiken</i> <i>Figuur 24: Mogelijke vleermuis (en steenmarter en boomarter in derde waarneming van boven) verblijfplaats(en) bij S-221 in berken</i>	hebben in het gebouw bij S-223. Mogelijk wordt het projectgebied gebruikt als foerageergebied en/of vliegroute door vleermuizen. Er zijn voldoende alternatieven in de omgeving. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied of essentiële vliegroute.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	 Figuur 25: Mogelijke vleermuis en boommarter verblijven bij S-577 in berken De gebouwen binnen het hekwerk op locatie S-223 is mogelijk geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. Andere gebouwen op locaties zijn ongeschikt door het materiaal. Mogelijk zijn er vliegroutes aanwezig in het projectgebied. In het projectgebied zijn voldoende lijnvormige landschapselementen (bomen en watergangen) die vleermuizen als alternatieve vliegroute kunnen gebruiken. Het projectgebied betreft geen essentiële vliegroute. Mogelijk is er foerageergebied aanwezig in het projectgebied. Er zijn voldoende alternatieve bossen en lanen in de omgeving te vinden. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied.	
Reptielen	Bureauonderzoek In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde reptielensoorten, zoals adder, gladde slang, hazelworm, levendbarende hagedis, ringslang en zandhagedis (NDFF, 2022). Veldbezoek Adder Adders zijn voornamelijk waargenomen op heide en in bos nabij heide. S-218 ligt tegen een bos aan met heide. Mogelijk kan het projectgebied bij S-218 onderdeel zijn van het leefgebied van adders. Gladde slang Gladde slang is waargenomen bij een heideveld nabij S-221. Het projectgebied zelf is geen geschikt habitat voor de soort. De soort is uitgesloten op basis van habitat. Hazelworm De randen van bos en bosschage en de houtwallen in projectgebieden S-218, S-219, S-223 en S-577 bieden geschikt habitat voor de hazelworm. Mogelijk heeft de hazelworm hier een leefgebied. Levendbarende hagedis De soort heeft als voorkeurs habitat heide en hoogveen maar komt ook voor op andere plekken, zoals open bos en ruige graslanden. Het is een vochtminnende soort die in de genoemde landschapstypen veel wordt aangetroffen op oevers	Leefgebied van gladde slang, levendbarende hagedis en zandhagedis zijn uitgesloten op basis van habitat. Leefgebied van adder en levendbarende hagedis is mogelijk bij S-218. Leefgebied van hazelworm is mogelijk bij S-218, S-219, S-223 en S-577. Leefgebied van ringslang is mogelijk bij S-221. Andere beschermde reptielen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	en vochtige terreindelen. Het projectgebied bij S-218 ligt in de buurt van een leefgebied van de soort. Mogelijk heeft de soort een leefgebied op deze locatie. <u>Ringslang</u> De ringslang is gebonden aan waterrijke habitats. Deze liggen veelal op zandgronden en op de overgangen van zandgrond naar veen- en kleigronden. Locatie S-221 ligt in het verspreidingsgebied van de ringslang. Mogelijk heeft de soort een leefgebied in het projectgebied. <u>Zandhagedis</u> In het binnenland komt de soort vooral voor in droge struikheideterreinen. Dit habitat ontbreekt in het projectgebied. De soort is uitgesloten op basis van habitat.	
Amfibieën	<u>Bureauonderzoek</u> Er zijn waarnemingen bekend van de beschermde poelkikker, heikikker, knoflookpad, kamsalamander, alpenwatersalamander en rugstreeppad en de vrijgestelde algemene amfibieënsoorten, zoals bastaardkikker, gewone pad, bruine kikker, kleine watersalamander (NDDF, 2022). <u>Veldbezoek</u> <u>Poelkikker</u> De poelkikker heeft een zeer duidelijke voorkeur voor de landschapstypen heide en hoogveen. Ook wordt de soort gemeld uit half natuurlijke graslanden en agrarisch gebied. Er is mogelijk leefgebied van de soort bij S-216, S-221, S-222, S-223 en S-577. <u>Heikikker</u> De soort leeft in specifieke habitats zoals heide, hoogveen, laagveen en halfnatuurlijk grasland. Agrarische gebieden zijn geen onderdeel van hun leefgebied. Het projectgebied heeft geen geschikt habitat voor de soort. <u>Knoflookpad</u> De soort heeft een specifiek leefgebied ten westen van Odoorn. De soort is in het projectgebied uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens. <u>Kamsalamander</u> Het leefgebied van de soort is bosrijk, bevat houtwallen of struweel en wordt vaak gekenmerkt door kleinschaligheid in de directe omgeving van het voortplantingswater. De soort komt voor nabij S-218. In het projectgebied ontbreekt echter geschikt habitat door afwezigheid van water als voortplantingshabitat en struwelen, bosschages, bossen, houtwallen of houtsingels als landhabitat. De kamsalamander is ook is het waargenomen nabij S-577, hier heeft het een mogelijk landhabitat en voortplantingswater in het projectgebied. <u>Rugstreeppad</u> De rugstreeppad leeft in het Natura 2000-gebied Mantingerzand en Mantingerveld nabij S-221. Het projectgebied heeft echter geen geschikt habitat voor de rugstreeppad. De soort is uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens. <u>Alpenwatersalamander</u> De soort komt voor in kleinschalige landschappen met bos, houtwallen en struwelen en in niet snelstromend water en zonder te veel vis. Dergelijk habitat zonder te veel vis komt voor bij S-223 en S-577, mogelijk heeft de soort hier een leefgebied. Algemene (vrijgestelde) amfibieën zoals bastaardkikker, gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander kunnen voorkomen in de sloten en verharde watergang in het projectgebied. Andere beschermde amfibieën zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.	De poelkikker heeft mogelijk een essentieel leefgebied bij S-216, S-221, S-222, S-223 en S-577. Mogelijk heeft de kamsalamander leefgebied bij S-577. Mogelijk heeft de alpenwatersalamander een leefgebied bij S-223 en S-577. Andere beschermde amfibieën zijn uitgesloten in het projectgebied op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens. Algemene (vrijgestelde) amfibieën kunnen voorkomen in en in de omgeving van de sloten en verharde watergang in het projectgebied.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
Vissen	<u>Bureauonderzoek</u> De Beschermde grote modderkruiper is waargenomen in een watergang ten zuiden van S-214 (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> <u>Grote modderkruiper</u> De soort is waargenomen nabij S-216, S-222 en S-223 en kan mogelijk ook voorkomen in de watergangen bij S-219 en S-221. Deze watergangen liggen in het projectgebied. De watergangen in en rondom deze locaties is mogelijk leefgebied van de soort. Andere beschermde vissen op voorhand uitgesloten op basis van habitat en/ of verspreidingsgegevens.	Grote modderkruiper heeft mogelijk een leefgebied bij S-216, S-219, S-221, S-222 en S-223. Andere beschermde vissen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en habitat.
Overige soorten	<u>Bureauonderzoek</u> Er zijn waarnemingen bekend van gentiaanblauwtje, grote vos, grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder, kommavlinder, veenbesparelmoervlinder, veenhooibeestje, zilveren maan, teunisbloempijlstaart, gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel, noordse winterjuffer, oostelijke witsnuitlibel, gevlekte glanslibel, Kempense heidelibel en groene glazenmaker in de omgeving van het projectgebied (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek is een niet beschermde bloedrode heidelibel waargenomen. <u>Gentiaanblauwtje, grote weerschijnvlinder, kommavlinder, veenbesparelmoervlinder, veenhooibeestje, zilveren maan,</u> De soorten leven in specifieke habitats zoals natte heide, vochtige heischrale graslanden, duinen, moerassen, blauwgraslanden etc. Dergelijk habitat is afwezig in het projectgebied en daarom is de soort uitgesloten op basis van habitat. <u>Grote vos</u> De soort is gebonden aan waardplanten die voornamelijk bestaat uit de iep, maar ook zoete kers en wilgensoorten. In het werkgebied van S-219 en in de directe omgeving ervan zijn enkele wilgen aanwezig. Grote vos heeft mogelijk een leefgebied bij S-219. <u>Kleine ijsvogelvlinder</u> De soort leeft in bos met waardplanten als kamperfoelie. Dergelijk habitat is afwezig in het projectgebied en daarom is de soort uitgesloten op basis van habitat. <u>Teunisbloempijlstaart</u> De soort heeft wilgenroosje, kattenstaart, teunisbloem en basterdwederik als waardplanten. Dergelijke waardplanten komen voor bij S-217 en S-219. Mogelijk heeft de soort hier een leefgebied. <u>Groene glazenmaker</u> Groene glazenmaker komt voor bij diverse waterelementen als er maar krabbescheer aanwezig is. In het projectgebied is habitat van de soort afwezig. <u>Gevlekte glanslibel</u> De soort komt voor in sterk verlande vennen, petgaten en in moerasbossen en mogelijk ook in vegetatierijke sloten. Mogelijk is S-223 een geschikt leefgebied voor de soort. Door de verspreidingsgegevens is de soort alsnog uit te sluiten in het projectgebied. <u>Gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel, Noordse winterjuffer, Kempense heidelibel, oostelijke witsnuitlibel</u> De soorten komen voor in specifieke habitats zoals voedselarme vennen, heidevelden, ondiepe moerassen, laagveen etc. Geschikt habitat op de locaties is afwezig en daarom is leefgebied van de soorten uitgesloten.	Grote vos heeft mogelijk een leefgebied bij S-219. Teunisbloempijlstaart heeft mogelijk een leefgebied bij S-217 en S-219. Gevlekte glanslibel heeft geschikt habitat bij S-223. De soort is uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens. Andere beschermde libellen en vlinders zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	Andere beschermde vlindersoorten en libellensoorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.	

Tabel 4 Voorkomen en functie leefgebieden van beschermde soorten binnen het Overijsselse deel van projectgebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
Flora	<i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied zijn waarnemingen bekend van de beschermde bergnachtsorchis op meer dan 4 km van S-227 (NDFF, 2022). <i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn voedselrijke omgevingen waargenomen met algemene kenmerkende soorten zoals perzikkruid en vertakte leeuwentand. De omgeving bestond voornamelijk uit akkers en weilanden. Bergnachtsorchis groeit in bossen, struwelen, bosranden, grasland (kalkgrasland, lemig blauwgrasland en soms in matig voedselrijk, vochtig en humeus weiland), zeeduin en soms in het winterbed van rivieren. Dergelijk habitat is afwezig in het projectgebied. Groeiplaatsen voor bergnachtsorchis zijn op voorhand uitgesloten. Verder is de omgeving van het projectgebied voedselrijk en ongeschikt als groeiplaats voor andere beschermde plantensoorten. Beschermde plantensoorten zijn op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens uitgesloten.	Bernnachtsorchis is uitgesloten op basis van habitat. Andere beschermde plantensoorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	<i>Bureauonderzoek</i> Binnen het gehele projectgebied is de afgelopen 5 jaar een grote diversiteit aan beschermde vogelsoorten zonder jaarrond beschermde nesten waargenomen en gemeld (NDFF, 2022). <i>Veldbezoek</i> Binnen de hekwerken, in de watergangen en agrarische percelen kunnen algemene broedvogels tot broeden komen.	Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in het projectgebied of in de directe omgeving van het projectgebied.
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	<i>Bureauonderzoek</i> In en in de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van diverse broedvogels met jaarrond beschermde nesten, zoals buizerd, gierzwaluw, huismus, ooievaar, roek, ransuil, sperwer. <i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van jaarrond beschermde nesten in de directe omgeving van het projectgebied. In het projectgebied en direct rondom het projectgebied zijn grote bomen of gebouwen afwezig. Jaarrond beschermde nesten zijn op voorhand uitgesloten in het projectgebied. Vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen in het projectgebied foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied, omdat er genoeg alternatief foerageergebied voorhanden is.	Jaarrond beschermde nesten zijn op voorhand uitgesloten in het projectgebied. Vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen in het projectgebied foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied.
Grondgebonden zoogdieren	<i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde grondgebonden zoogdieren zoals boommarter, bunzing, das, eekhoorn, egel, otter, steenmarter, wezel, wolf en algemene (vrijgestelde) soorten zoals ree, vos, konijn, woelrat en diverse muissorten (NDFF, 2022).	Verblijfplaatsen en foerageergebied van de boommarter, eekhoorn, egel en otter zijn op voorhand uitgesloten.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<u>Veldbezoek</u> Het landschap van het Overijsselse deel van het projectgebied bestaat voornamelijk uit productieland (grasland, aardappelakkers etc.) begrenst door sloten met steil talud en weinig begroeiing of door wegen. <u>Boommarter</u> Boommarters komen uitsluitend voor in voornamelijk oudere bossen. Er zijn geen bomen in het projectgebied en dus geen verblijfplaatsen van de soort in het projectgebied. Verblijfplaatsen zijn daarom op voorhand uitgesloten. Door de afwezigheid van bos in de omgeving heeft de soort geen essentieel leefgebied in de omgeving van het projectgebied. Ook zijn er direct rondom het projectgebied geen schuilmogelijkheden. Foerageergebied van de soort is daarom op voorhand uitgesloten. <u>Bunzing, hermelijn en wezel</u> De beschermde kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel) komen voor in gebieden met voldoende dekking in de vorm van struweel, houtwallen, bosschages en ruigtes. Potentiële verblijfplaatsen van bunzing en hermelijn zijn niet waargenomen tijdens het veldbezoek. Er zijn bij S-226 wel 2 kleine holtes waargenomen, die mogelijk als verblijfplaats kunnen dienen voor de wezel. Er zijn echter in en direct rondom het projectgebied zijn geen schuilmogelijkheden aanwezig. Verblijfplaatsen van de wezel kunnen daarom, net als die van de bunzing en hermelijn, op voorhand worden uitgesloten. Daarnaast kunnen kleine marters wel op alle afsluitschema's foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied door de aanwezigheid van voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving. <u>Das</u> De das leeft in allerlei soorten biotopen, met een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. In en rondom het projectgebied zijn geen burchten aangetroffen. Burchten van de das zijn daarom op voorhand uitgesloten. Mogelijk kan de soort wel incidenteel foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied door de aanwezigheid van foerageergebied in de omgeving. <u>Eekhoorn</u> Eekhoorns komen voor op plekken met bomen zoals in bossen, tuinen en parken. In het projectgebied zijn geen groenstroken en ook niet in de directe omgeving van het projectgebied. Leefgebied (verblijfplaatsen en foerageergebied) van de soort is daarom op voorhand uitgesloten. <u>Egel</u> Leefgebied van de egel is heel divers en kan voorkomen in tuinen, parken, bos en struweel. In het projectgebied is dergelijke dekking afwezig. Leefgebied (verblijfplaatsen en foerageergebied) van de soort is daarom op voorhand uitgesloten. <u>Otter</u> Otters komen voor in het overgangsgebied tussen land en water zoals moerassen, beken, rivieren en meren. In en rondom het projectgebied is geschikt habitat afwezig, omdat het bestaat uit agrarische percelen. Verblijfplaatsen en foerageergebied van de soort zijn op voorhand uitgesloten. <u>Steenmarter</u> De steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en groenstroken. Binnen de hekken staan nog enkele installaties. Deze installaties zijn ongeschikt als verblijfplaats voor de soort. Verblijfplaatsen zijn daarom op voorhand uitgesloten. De steenmarter zou wel kunnen foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.	Verblijfplaatsen van bunzing, das, hermelijn, steenmarter, wezel en wolf zijn op voorhand uitgesloten. Mogelijk kunnen de soorten wel foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Algemeen Leefgebied van andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens. Algemene grondgebonden zoogdieren kunnen voorkomen in het projectgebied.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<u>Wolf</u> Er zijn geen verblijfplaatsen van de wolf in het projectgebied. De wolf kan incidenteel foerageren in het projectgebied. Door voldoende geschikter alternatief foerageergebied in de omgeving betreft het projectgebied geen essentieel foerageergebied. Leefgebied van andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens. Algemene grondgebonden zoogdieren zoals ree, egel, konijn en diverse algemene muizensoorten kunnen voorkomen in het projectgebied.	
Vleermuizen	<u>Bureauonderzoek</u> In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van de diverse vleermuissoorten (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> Bomen, die als verblijfplaats kunnen dienen voor boombewonende vleermuissoorten, zijn afwezig in en direct rondom het projectgebied. Dergelijke verblijfplaatsen zijn op voorhand uitgesloten. De gebouwen binnen het hekwerk op locaties S-224 (roosters), S-226 en S-227 (roosters) zijn niet geschikt als verblijfplaats voor gebouwgebonden vleermuizen vanwege het materiaal. Mogelijk zijn de gebouwen binnen het hekwerk nabij locatie S-672 wel geschikt voor gebouwgebonden vleermuizen. Mogelijk zijn er vliegroutes aanwezig in het projectgebied. In het projectgebied zijn voldoende lijnvormige landschapselementen (bomen en watergangen) die vleermuizen als alternatieve vliegroute kunnen gebruiken. Het projectgebied betreft geen essentiële vliegroute. Door de afwezigheid van bos, lanen of water is er geen foerageergebied aanwezig in of direct rondom het projectgebied. Daarnaast zijn in de omgeving betere alternatieven te vinden. Foerageergebied is op voorhand uitgesloten.	In het projectgebied zijn geen verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen. Mogelijk zijn er bij locatie S-672 geschikte verblijfplaatsen voor gebouwgebonden vleermuizen. Mogelijk wordt het projectgebied gebruikt als vliegroute door vleermuizen. Er zijn voldoende alternatieven in de omgeving. Het projectgebied betreft geen essentiële vliegroute. Foerageergebied is op voorhand uitgesloten in het projectgebied.
Reptielen	<u>Bureauonderzoek</u> In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde de reptielensoorten adder, hazelworm en levendbarende hagedis (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek zijn alleen agrarisch grasland en akkers aangetroffen. Dergelijk habitat is ongeschikt voor soorten als adder, hazelworm en levendbarende hagedis. Beschermde reptielensoorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en habitat.	Beschermde reptielen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.
Amfibieën	<u>Bureauonderzoek</u> Er zijn waarnemingen bekend van de beschermde poelkikker, heikikker en knoflookpad en de vrijgestelde algemene amfibieënsoorten zoals bruine kikker etc. (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> <u>Poelkikker</u> De poelkikker heeft een zeer duidelijke voorkeur voor de landschapstypen heide en hoogveen. Ook wordt de soort gemeld uit half natuurlijke graslanden en agrarisch gebied. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn. In het projectgebied en de omgeving zijn geen begroeide waterlichamen die een geschikt leefgebied voor de soort vormen. Leefgebied is op voorhand uitgesloten.	Beschermde amfibieën zijn uitgesloten in het projectgebied op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens. Algemene (vrijgestelde) amfibieën kunnen voorkomen in en in de omgeving van de sloten en verharde watergang in het projectgebied.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<u>Knoflookpad</u> De soort heeft een specifiek leefgebied in het rivierdal van de Vecht ten oosten van Ommen. De soort is in het projectgebied uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens. <u>Heikikker</u> De soort leeft in specifieke habitats zoals heide, hoogveen, laagveen en halfnatuurlijk grasland. Agrarische gebieden zijn geen onderdeel van hun leefgebied. Het projectgebied heeft geen geschikt habitat voor de soort. Algemene (vrijgestelde) amfibieën kunnen voorkomen in de sloten en verharde watergang in het projectgebied. Andere beschermde amfibieën zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.	
Vissen	<u>Bureauonderzoek</u> De Beschermde grote modderkruiper is waargenomen bij S-227 en nabij S-224 (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek zijn droge greppels aangetroffen nabij S-227. Habitat van de grote modderkruiper is daarom uitgesloten bij S-227. Mogelijk heeft de soort wel een leefgebied in de sloot in het projectgebied van S-224. Andere beschermde vissen op voorhand uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.	Grote modderkruiper heeft mogelijk een leefgebied bij S-224. Andere beschermde vissen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en habitat.
Overige soorten	<u>Bureauonderzoek</u> Er zijn waarnemingen bekend van grote vos, grote weerschijnvlinder, sleedoornpape, kommavvlinder, gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel, beekrombout en groene glazenmaker in de omgeving van het projectgebied (NDFF, 2022). <u>Veldbezoek</u> <u>Gentiaanblauwtje, grote weerschijnvlinder, kommavvlinder, veenbesparelmoervlinder, veenhooibeestje, zilveren maan.</u> De soorten leven in specifieke habitats zoals natte heide, vochtige heischrale graslanden, duinen, moerassen, blauwgraslanden etc. Dergelijk habitat is afwezig in het projectgebied en daarom is de soort uitgesloten op basis van habitat. <u>Grote vos en grote weerschijnvlinder</u> De soorten zijn gebonden aan waardplanten, die voornamelijk bestaat uit de iep maar ook zoete kers en wilgensoorten voor grote vos en wilgensoorten voor grote weerschijnvlinder. Dergelijke bomen zijn afwezig in het projectgebied. De soorten zijn uitgesloten op basis van habitat. <u>Kleine ijsvogelvlinder</u> De soort leeft in bos met waardplanten als kamperfoelie. Dergelijk habitat is afwezig in het projectgebied en daarom is de soort uitgesloten op basis van habitat. <u>Teunisbloempijlstaart</u> De soort heeft wilgenroosje, kattenstaart, teunisbloem en basterdwederik als waardplanten. Dergelijke waardplanten komen voor bij S-217 en S-219. Mogelijk heeft de soort hier een leefgebied. <u>Groene glazenmaker</u> Groene glazenmaker komt voor bij diverse waterelementen als er maar krabbescheer aanwezig is. In het projectgebied is habitat van de soort afwezig.	Beschermde libellen en vlinders zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<u>Gevlekte glanslibel</u> De soort komt voor in sterk verlande vennen, petgaten en in moerasbossen en mogelijk ook in vegetatierijke sloten. Mogelijk is S-223 een geschikt leefgebied voor de soort. Door de verspreidingsgegevens is de soort alsnog uit te sluiten in het projectgebied. <u>Beekrombout</u> De soort komt voor bij beken en rivieren. Geschikt habitat op de locaties is afwezig en daarom is leefgebied van de soort uitgesloten. <u>Gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel, Noordse winterjuffer, Kempense heidelibel, oostelijke witsnuitlibel</u> De soorten komen voor in specifieke habitats zoals voedselarme vennen, heidevelden, ondiepe moerassen, laagveen etc. Geschikt habitat op de locaties is afwezig en daarom is leefgebied van de soorten uitgesloten. <u>Sleedoorn passage</u> Sleedoornpage is afhankelijk van houtwallen, bos en sleedoornstruwelen. Dergelijke eisen zijn afwezig in het projectgebied. De soort is uitgesloten op basis van habitat. Andere beschermde vlindersoorten, libellensoorten en ongewervelden zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.	

Effectbeschrijving

In de onderstaande tabellen is per provincie en soortgroep voor de (mogelijk) aanwezige soorten, op basis van de conclusie in de vorige paragraaf, een beschrijving gegeven van mogelijke effecten als gevolg van het voornemen, zoals beschreven in paragraaf 2.3.

Tabel 5: Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden – Provincie Groningen

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten		Als de werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden, kunnen nesten van vogels zonder jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja
	Vogels met jaarrond beschermde nesten	Vogels met jaarrond beschermd nest kunnen tot broeden komen in de bomen nabij S-214. Deze bomen blijven behouden, waardoor er geen nestplekken van jaarrond beschermde nesten verloren gaan. Wel kunnen bij werkzaamheden in het broedseizoen broedende vogels verstoord worden.	Ja
Grondgebonden zoogdieren	Algemene grondgebonden zoogdieren	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdieren vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.	Ja
	Bever, bunzing, boomarter, das, eekhoorn, haas, hermelijn, wolf	Door de voorgenomen werkzaamheden zal geen foerageergebied verloren gaan, omdat de bosschages behouden blijven.	Nee
	Grote bosmuis	De voorgenomen werkzaamheden zullen geen verblijfplaatsen verloren gaan, omdat de bosschages en struweel behouden blijven.	Nee
	Steenarter	De mestopslag bij S-213 en de takkenbult bij S-214 blijft behouden, maar opslagmateriaal kan de potentiële opening van de	Ja

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
		potentiële verblijfplaats blokkeren, waardoor de verblijfplaats vernietigd wordt en de aanwezige dieren gedood of verwond.	
Vleermuizen		Vliegroutes en foerageergebied rondom het projectgebied blijven behouden doordat er niet gekapt wordt. Hierdoor worden tevens geen dieren gedood of verwond. Ook wordt er geen gebruik gemaakt van verlichting, waardoor verstoring voorkomen wordt.	Nee
Amfibieën	Algemene amfibieën	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene amfibieën vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.	Ja
	Poelkikker	Als gevolg van de werkzaamheden bij S-763 en S-213 kunnen verblijfplaatsen vernietigd worden. Ook kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja

Tabel 6: Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden – Provincie Drenthe

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Vaatplanten	Derps	Als er groeiplaatsen van de derps aanwezig zijn bij S-222 en S-223, kunnen deze worden vernietigd door de voorgenomen werkzaamheden.	Ja
	Drijvende waterweegbree	De voorgenomen werkzaamheden zullen geen effect hebben op groeiplaatsen van de drijvende waterweegbree, omdat het kanaal onaangetast blijft.	Nee
	Knollathyrus	Als er groeiplaatsen van knollathyrus aanwezig zijn bij S-217, kunnen deze worden vernietigd door de voorgenomen werkzaamheden.	Ja
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten		Als de werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden, kunnen nesten van vogels zonder jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja
Vogels met jaarrond beschermde nesten		Vogels met jaarrond beschermd nest kunnen tot broeden komen in de bomen nabij S-218. Deze bomen blijven behouden, waardoor er geen nestplekken van jaarrond beschermde nesten verloren gaan. Wel kunnen bij werkzaamheden in het broedseizoen broedende vogels verstoord worden.	Ja
Grondgebonden zoogdieren	Algemene grondgebonden zoogdieren	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdieren vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.	Ja
	Bever, das, eekhoorn, otter	De voorgenomen werkzaamheden zullen geen effect hebben op de soorten, omdat de bosschages (en grote watergangen) onaangetast blijven.	Nee
	Steenmarter	Door de werkzaamheden nabij de eventuele verblijfplaats van de steenmarter nabij S-221 en S-223 kunnen aanwezige dieren worden verstoord. De verblijfplaatsen blijven behouden, omdat er geen bomen worden gekapt of gebouwen worden gesloopt. Daarnaast staat de boom langs de kant van de weg. Hier worden geen materialen geplaatst. De ingang zal dus niet geblokkeerd	Ja

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
		worden. Ook worden er geen dieren gedood of verwond als gevolg van de werkzaamheden. Eventuele verblijfplaatsen bij S-219 liggen op voldoende afstand van het werkterrein (100m). Verblijfplaatsen blijven behouden en dieren worden niet verstoord, verwond of gedood.	
	Boommarter	Door werkzaamheden nabij de eventuele verblijfplaats van de boommarter bij S-221 kunnen aanwezige dieren worden verstoord. De verblijfplaats blijft behouden, omdat er geen bomen worden gekapt. Daarnaast staat de boom langs de kant van de weg. Hier worden geen materialen geplaatst. De ingang zal dus niet geblokkeerd worden. Ook worden er geen dieren gedood of verwond als gevolg van de werkzaamheden. Door werkzaamheden nabij de eventuele verblijfplaats van de boommarter bij S-577 kunnen aanwezige dieren worden verstoord. De verblijfplaats blijft behouden, omdat er geen bomen worden gekapt. Ook worden er geen dieren gedood of verwond als gevolg van de werkzaamheden.	Ja
	Grote bosmuis	De voorgenomen werkzaamheden zullen geen verblijfplaatsen verloren gaan, omdat de bosschages, houtwal en struweel bij S-218, S-223 en S-577 behouden blijven.	Nee
	Veldspitsmuis	Door de voorgenomen werkzaamheden bij S-217, S-218, S-219, S-577 en S-223 kunnen verblijfplaatsen van veldspitsmuis vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Waterspitsmuis	De voorgenomen werkzaamheden zullen geen verblijfplaatsen verloren gaan, omdat de oeverzones behouden blijven.	Nee
Vleermuizen	Boombewonende vleermuissoorten	Verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied rondom het projectgebied blijven behouden doordat er niet gekapt wordt. Hierdoor worden geen dieren gedood of verwond. Ook wordt er geen gebruik gemaakt van verlichting, waardoor verstoring voorkomen wordt.	Nee
	Gebouwbewonende vleermuissoorten	Als er in de gebouwen bij S-223 verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, kunnen aanwezige verblijfplaatsen vernietigd worden en kunnen dieren gedood of verwond worden. Ook kan er verstoring optreden.	Ja
Reptielen	Adder, levendbarende hagedis	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen bij S-218 van de adder vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Hazelworm	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen bij S-218, S-219, S-223 en S-577 van de hazelworm vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Ringslang	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen bij S-221 van de ringslang vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
Amfibieën	Algemene amfibieën	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene amfibieën vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
	Poelkikker	Als gevolg van de werkzaamheden bij S-216, S-221, S-222, S-223 en S-577 kunnen verblijfplaatsen en leefgebied vernietigd worden. Ook kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja
	Alpenwatersalamander	Als gevolg van de werkzaamheden bij S-223 en S-577 kunnen verblijfplaatsen en leefgebied vernietigd worden. Ook kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja
	Kamsalamander	Als gevolg van de werkzaamheden bij S-577 kunnen verblijfplaatsen en leefgebied vernietigd worden. Ook kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja
Vissen	Grote modderkruiper	Omdat er geen werkzaamheden plaatsvinden in de watergangen bij S-216, S-219, S-221, S-222 en S-223, is er geen negatief effect op de soort.	Nee
Vlinders	Grote vos	Als gevolg van de werkzaamheden bij S-219 kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja
	Teunisbloempijlstaart	Als gevolg van de werkzaamheden bij S-217 en S-219 kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja

Tabel 7: Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden – Provincie Overijssel

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten		Als de werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden, kunnen nesten van vogels zonder jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja
Grondgebonden zoogdieren	Algemene grondgebonden zoogdieren	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdieren vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Bunzing, das, hermelijn, steenmarter, wezel, wolf	Met de voorgenomen werkzaamheden gaan geen verblijfplaatsen van deze soorten verloren. Ook gaat er geen essentieel foerageergebied verloren.	Nee
Vleermuizen	Boombewonende vleermuissoorten	Vliegroutes en foerageergebied rondom het projectgebied blijven behouden doordat er niet gekapt wordt. Hierdoor worden geen dieren gedood of verwond. Ook wordt er geen gebruik gemaakt van verlichting, waardoor verstoring voorkomen wordt.	Nee
	Gebouwbewonende vleermuissoorten	Als er in de gebouwen bij S-223 verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, kunnen aanwezige verblijfplaatsen vernietigd worden en kunnen dieren gedood of verwond worden. Ook kan er verstoring optreden.	Ja
Amfibieën	Algemene amfibieën	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene amfibieën vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
Vissen	Grote modderkruiper	Omdat er geen werkzaamheden plaatsvinden in de watergang bij S-224, blijft het leefgebied en daarmee de verblijfplaatsen behouden. Ook worden er geen dieren gedood, verwond of verstoord.	Nee

Toetsing

In onderstaande tabel is per soortgroep opgenomen tot welke beschermingscategorie deze behoort.

Tabel 8: Beschermingscategorie van de relevante soorten.

Beschermingscategorie	Soort/ soortgroep
Vogelrichtlijnsoorten	Vogels zonder jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde nesten (Gr, Dr, Ov)
Habitatrichtlijnsoorten	Poelkikker (Gr, Dr) vleermuizen (Dr, Ov), kamsalamander, teunisbloempijlstaart (Dr)
Andere soorten zonder vrijstelling	Steenmarter (Gr, Dr), boommarter, veldspitsmuis, adder, hazelworm, levendbarende hagedis, ringslang, alpenwatersalamander, grote vos, dreps, knollathyrus (Dr)
Andere soorten met vrijstelling	Algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieën (Gr, Dr, Ov)

**N.B. Bunzing, wezel en hermelijn zijn nu nog vrijgesteld in provincie Drenthe. Mogelijk gaat het beleid omtrent deze soorten wijzigen in provincie. Als de soorten beschermd worden onder Wnb, moeten bunzing, wezel en hermelijn alsnog getoetst worden onder de beschermingscategorie 'Andere soorten zonder vrijstelling' (artikel 3.10).*

Er geldt binnen de provincies Groningen, Drenthe en Overijssel een vrijstelling voor de binnen het projectgebied algemeen voorkomende soorten. Deze zijn hieronder daarom niet meegenomen. Voor deze soorten geldt de zorgplicht (zie verder in paragraaf 3.6.1).

Overtreding verbodsbepaling

In de onderstaande tabellen is per soort(groep), op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf, aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb kunnen worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Daarbij is geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Bij onderstaande toetsing wordt uitgegaan van een worst-case-scenario. In het geval een bosschage niet bekeken is, wordt ervan uitgegaan dat er zicht nesten bevinden.

Tabel 9: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn (Gr=Groningen, Dr=Drenthe, Ov=Overijssel).

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten	X	X		X	Als werkzaamheden plaatsvinden in het broedseizoen (Gr, Dr, Ov).
Vogels met jaarrond beschermde nesten	X	X		X	Als werkzaamheden plaatsvinden in het broedseizoen S-214 (Gr) S-218 (Dr)
Het is verboden om: Lid 1: te doden of te vangen; Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen; Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben; Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding. Lid 5: Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing als de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.					

Tabel 10: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn (Gr=Groningen, Dr=Drenthe, Ov=Overijssel).

Soort	Lid 1 5	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Vleermuizen		X			Werkzaamheden S-223 (Dr) S-672 (Ov)
Poelkikker	X	X		X	Plaatsen materieel, graafwerkzaamheden S-763, S-213 (Gr) S-216, S-221, S-222, S-223, S-577 (Dr)
Kamsalamander	X	X		X	Werkzaamheden S-577 (Dr)
Teunisbloempijlstaart	X				Werkzaamheden S-217, S-219 (Dr)
Het is verboden om: Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen; Lid 2: opzettelijk te verstoren; Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen; Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen; Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.					

Tabel 11: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 lid 1 ten aanzien van andere soorten (Gr=Groningen, Dr=Drenthe, Ov=Overijssel).

Soort	a	b	c	Als gevolg van
Steenmarter	X	X		Plaatsen materieel S-213, S-214 (Gr) S-221, S-223 (Dr)
Boommarter	X			Plaatsen materiaal S-577 (Dr)
Veldspitsmuis	X	X		Werkzaamheden in ruigte/struweel S-217, S-218, S-219, S-577, S-223 (Dr)
Adder	X	X		Werkzaamheden S-218 (Dr)
Levend barende hagedis	X	x		Werkzaamheden S-218 (Dr)
Hazelworm	X	X		Werkzaamheden S-218, S-219, S-223, S-577 (Dr)
Ringslang	X	X		Werkzaamheden S-221 (Dr)
Alpenwatersalamander	X	X		Werkzaamheden S-223, S-577 (Dr)
Grote vos	X			Werkzaamheden S-219 (Dr)
Dreps			X	Werkzaamheden S-222, S-223 (Dr)
knollathyrus			X	Werkzaamheden S-217 (Dr)
Het is verboden om: a: opzettelijk te doden of te vangen; b: vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen; c: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.				

Voor 3.10 soorten geldt dat er geen verbodsbepaling van toepassing is op het opzettelijk verstoren. De verstoring in deze is van beperkte duur in tijd en ruimte, dus zal deze niet leiden tot het verlaten van de verblijfplaats. Overtreding door het indirect vernietigen van verblijfplaats als gevolg van verstoring is dan ook uitgesloten.

Vervolg

In deze paragraaf zijn een aantal vervolgstappen beschreven. Het gaat hierbij om fysieke inspectie, soortgericht onderzoek, mitigerende maatregelen en zorgplichtmaatregelen.

Mitigerende maatregelen

Vogels zonder jaarrond beschermde nesten

- Werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd. Deze loopt globaal van half maart t/m juli, maar deze periode kan afwijken.
- Als dat niet mogelijk is, dienen de volgende stappen genomen te worden:
 - Een ecooloog checkt voorafgaand aan de werkzaamheden het projectgebied op broedende vogels.
 - Voorafgaand aan het broedseizoen dienen onderstaande maatregelen genomen te worden:
 - Verwijder vegetatie in en rondom het projectgebied.
 - Plaats linten verspreid in het projectgebied.
 - Bij geen broedende vogels kunnen werkzaamheden doorgang vinden. In dat geval dient het projectgebied elke week gecontroleerd te worden op broedende vogels.
 - Bij broedende vogels dient op de betreffende locatie gewacht te worden tot de jonge vogels zijn uitgevlogen of het nest hebben verlaten.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

- Er wordt niet gewerkt rondom (jaarrond) beschermde nesten in de periode maart t/m september.
- Als dit niet mogelijk is, dient nader onderzoek plaats te vinden voor vogels met jaarrond beschermde nesten.

Vleermuizen

Om verblijfplaatsen te behouden dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Er wordt geen materiaal geplaatst in een afstand van 5 meter rondom de potentiële verblijfplaatsen in het gebouw bij S-233 en S-672.

Steenmarter / boommarter

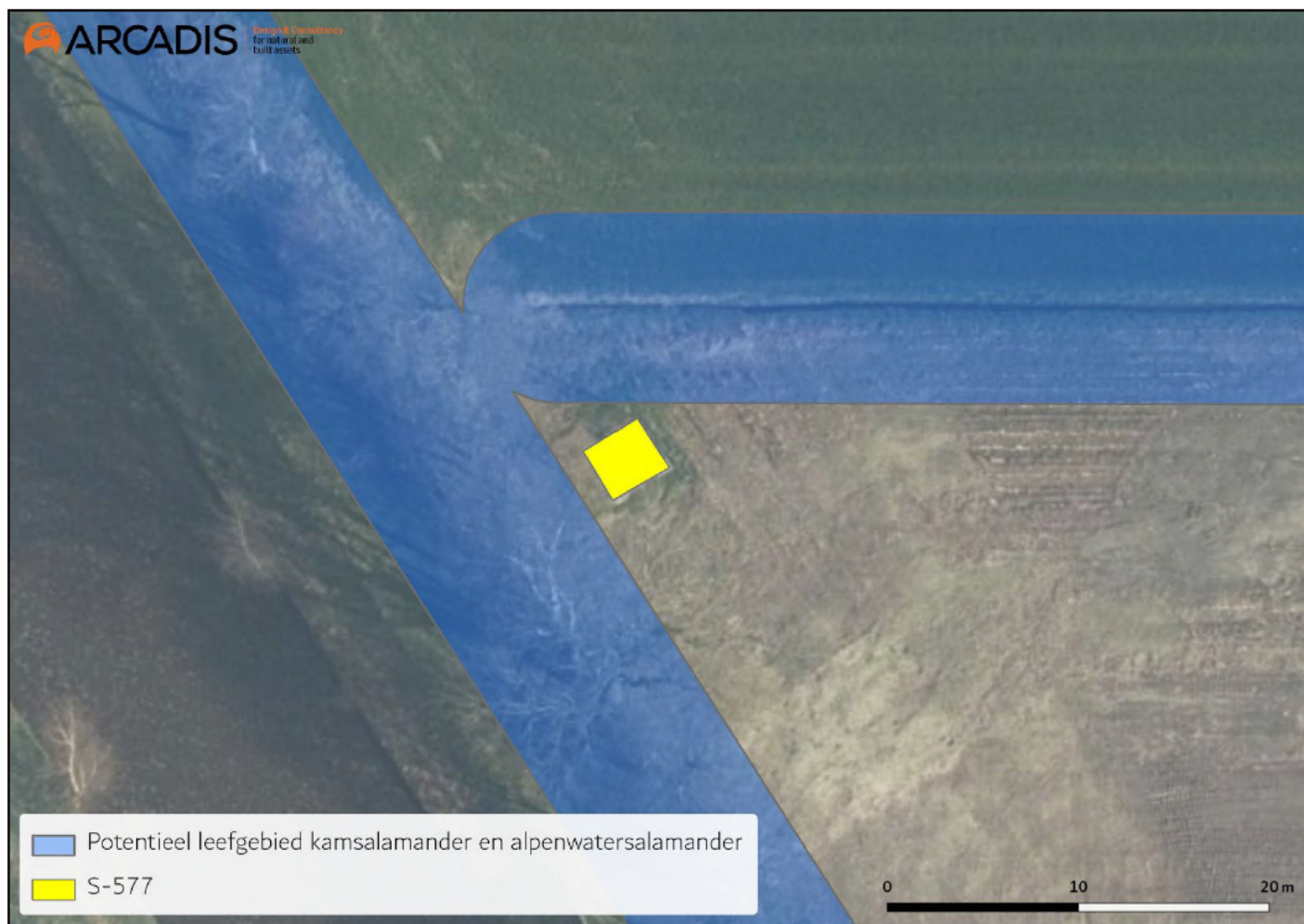
Om verblijfplaatsen te behouden dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Er wordt geen materiaal geplaatst in een afstand van 5 meter rondom de potentiële verblijfplaatsen bij S-213 (pijp van mestopslag), S-214 (takkenbult), S-221 (boomholte berk) en S-223 (onder containergebouw) voor de steenmarter en S-221 (boomholte berk) en S-557 (boomholtes houtwal) voor de boommarter.

Kamsalamander / alpenwatersalamander

Om verblijfplaatsen te behouden dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Geen werkzaamheden binnen 5 meter van de houtwal en sloot bij S-577 voor de kamsalamander en alpenwatersalamander (zie Figuur 26). Het werkterrein dient buiten het leefgebied te blijven.
- Het werkterrein bij S-223 dient binnen het hekwerk plaats te vinden voor de alpenwatersalamander. Hier is geen leefgebied voor de alpenwatersalamander.

Figuur 26: Potentieel leefgebied voor kamsalamander en alpenwatersalamander bij S-577. Werkterrein dient buiten het potentiële leefgebied te blijven.

Zorgplicht

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Dit betekent dat zorgvuldig met aanwezige planten en dieren moet worden omgegaan. Daarom moeten de volgende maatregelen genomen worden:

- Werk één richting op zodat aanwezige dieren kunnen vluchten.
- Hou het werkgebied zo klein mogelijk.
- Verwijder eerst vegetatie in een gebied voordat er gegraven wordt.
- Als er dieren aanwezig blijken te zijn, staak de werkzaamheden totdat deze het projectgebied verlaten hebben.

Fysieke inspectie

Er dient een fysieke inspectie plaats te vinden voor de volgende soorten:

Tabel 12: Overzicht fysieke inspectie

Soortgroep	Locatie
Broedvogels met jaarrond beschermde nesten	S-214 (Gr) S-218 (Dr)
Gebouwbewonende vleermuizen	S-223 (Dr) S-672 (Ov)
Steenmarter	S-213, S-214 (Gr) S-221, S-223 (Dr)
Boommarter	S-221, S-557 (Dr)

Als na de inspectie blijkt dat de verblijfplaatsen of leefgebieden ongeschikt zijn voor de hierboven genoemde lijst, kunnen de betreffende soorten alsnog worden uitgesloten.

Soortgericht onderzoek

Op basis van de quickscan kan de aanwezigheid van een aantal beschermde soorten en/of soortgroepen niet worden uitgesloten. Omdat bij uitvoering van de werkzaamheden sprake kan zijn van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb, dient nader onderzoek te worden uitgevoerd voordat beoordeeld kan worden of negatieve effecten uitgesloten kunnen worden en welke maatregelen noodzakelijk zijn. Het gaat hierbij om soorten, waarbij met mitigerende maatregelen overtreding niet geheel voorkomen kan worden of dat nader onderzoek noodzakelijk is om te bepalen of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

Dit nader onderzoek bestaat uit een fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek. Een fysieke inspectie kan worden gedaan voorafgaand aan soortgericht onderzoek om soorten eventueel nog uit te sluiten op locaties waar ze nu nog niet uitgesloten zijn. Met een fysieke inspectie wordt er op de locatie gekeken naar eventuele burchten, holen, feces of andere sporen. Als de betreffende soorten door middel van een fysieke inspectie uitgesloten zijn, is soort gericht onderzoek niet nodig. Als de betreffende soorten door middel van een fysieke inspectie niet uitgesloten zijn, is soortgericht onderzoek wel noodzakelijk. In Tabel 13 staat weergegeven op welke locaties en voor welke soorten mitigatie en nader onderzoek (fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek) noodzakelijk is.

Het soortgericht veldonderzoek dient als volgt uitgevoerd te worden:

Vogels met jaarrond beschermde nesten

- 4 veldbezoeken gedurende de ochtend in de periode maart t/m 15 mei.
De veldbezoeken vinden plaats bij gunstige weersomstandigheden (droog weer).
- Tussen de veldbezoeken zit minimaal 10 dagen.

Vleermuizen

- 2 veldbezoeken in de periode 15 mei t/m 15 juli waarvan 1 avondronde en 1 ochtendronde.
- 2 veldbezoeken in de periode 15 augustus t/m 30 september (gedurende de nacht).
- De veldbezoeken vinden plaats bij gunstige weersomstandigheden (droog, voldoende warm, niet te veel wind).
- Tussen de veldbezoeken zit bij voorkeur 20 dagen, maar minimaal 10 dagen.

Steenmarter / boommarter

De potentiële verblijfplaats kan onderzocht worden door middel van cameravallen. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Nabij de potentiële verblijfplaats dient een cameraval geplaatst te worden.
- De cameraval dient minimaal 3 weken te draaien.
- Indien noodzakelijk, dienen meerdere cameravallen geplaatst te worden.

Veldspitsmuis

- De inventarisatie wordt uitgevoerd met behulp van life traps.
- Deze worden geplaatst op verschillende locaties binnen geschikt habitat, daarna worden per 24 uur minimaal 2 controles van de vallen uitgevoerd. Dit voor 3 achtereenvolgende dagen.

Hazelworm

- Plaatsen van reptielenplaten, minimaal 1 maand voor de eerste controle.
- 4 controle bezoeken vinden plaats in de maanden juni tot september.

Ringslang

- Er zijn 4 bezoeken nodig en minimaal 3 keer met optimale omstandigheden (bij zonneschijn als de temperatuur nog laag is, 15 °C, of op een warme dag na een koude periode) in de maanden april tot en met september met een voorkeur voor april, mei, augustus en september.
- Tussen de eerste en laatste bezoek zit een spreiding van minimaal 1 maand.
- Reptielenplaten neergelegd in het potentiële leefgebied.

Adder / levendbarende hagedis

- Er vinden 3 veldbezoeken plaats, waarvan minimaal 2 in de optimale periode (zonnig / half bewolkt, 12-20 °C, < 5 Bft).
- De bezoeken vinden plaats in de periode van half april tot eind mei (juni tot juli) en augustus tot September.
- Tussen de eerste en het laatste bezoek zit een spreiding van minimaal 1 maand.
- Eén maand voor het eerste veldbezoek worden reptielenplaten neergelegd in het potentiële leefgebied.

Kamsalamander

- Er is één bezoek nodig aan het projectgebied voor het zomer- en winterbiotoop door een deskundig ecooloog. Hierbij wordt materiaal gekeurd om zich eronder verschuilende exemplaren te vinden.
- Er zijn 2-4 bezoeken nodig om voortplantingswater te onderzoeken tussen april en augustus. Dit wordt gedaan met een periode van 20 dagen tussen de bezoeken, met windstil water en een schepnet.

Alpenwatersalamander

- Er is één bezoek nodig aan het projectgebied door een deskundig ecooloog in de maanden juni tot oktober voor de zomerbiotoop van de soort. Hierbij wordt materiaal gekeurd om zich eronder verschuilende exemplaren te vinden.
- Er zijn twee bezoeken nodig aan het projectgebied door een deskundig ecooloog in de maanden maart tot en met augustus voor de voortplantingsbiotoop van de soort. Hierbij worden exemplaren gevangen met een schepnet. Er zitten twee weken tussen de bezoeken.

Poelkikker

- Er dienen twee veldbezoeken te komen tussen de maanden mei tot juli op warme, vochtige avonden vanaf een uur voor zonsondergang.
- Er zit 10 dagen tussen de bezoeken.

Grote vos

Onderzoek naar de grote vos kan op twee manieren uitgevoerd worden, namelijk het zoeken naar actieve dieren in het voortplantingsseizoen van maart t/m april of het zoeken naar rupsen op de te kappen bomen in de periode eind april-half juli. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Er dienen minimaal 2 rondes uitgevoerd te worden.
- Tussen deze rondes zit minimaal 10 dagen.
- Deze rondes vinden plaats bij geschikt weer (droog, zonnig, voldoende warm, niet te veel wind).

Teunisbloempijlstaart

- Er dienen minimaal twee rondes uitgevoerd te worden in de periode mei tot september.
- Tussen deze rondes zitten minimaal 10 dagen.
- Deze rondes vinden plaats bij geschikt weer (droog, zonnig, voldoende warm, niet te veel wind).

Dreps

- Er dienen twee veldbezoeken uitgevoerd te worden door een deskundig ecooloog in de bloeiperiode van de soort, juni tot en met augustus.
- Er moet minimaal een maand zitten tussen de veldbezoeken.

Knollathyrus

- Er dienen twee veldbezoeken uitgevoerd te worden door een deskundig ecooloog in de bloeiperiode van de soort, tussen 15 april tot 15 juni.

Conclusie en vervolgstappen

Gebiedsbescherming

Negatieve verstoringseffecten op Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten. Negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie zijn niet uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Als daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk, zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Als de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden, zijn vervolgstappen niet nodig.

Soortenbescherming

Als gevolg van de werkzaamheden treden er mogelijk effecten op op diverse beschermde soorten zoogdieren, vogels, vleermuizen, reptielen, amfibieën en vlinders. De voorgenomen werkzaamheden leiden bij aanwezigheid tot overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Een deel van deze overtredingen is te voorkomen door mitigerende maatregelen, zoals weergegeven in paragraaf 3.6.1. Daar waar mitigerende maatregelen niet mogelijk zijn, of overtreding niet te voorkomen is door mitigerende maatregelen, dient soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de betreffende soorten/soortgroep. De vervolgstappen omtrent mitigatie en nader onderzoek staan per locatie weergegeven in Tabel 13. De vervolgstappen in het kader van soortgericht onderzoek zijn omschreven in paragraaf 3.6.3.

Als uit het soortgericht onderzoek naar voren komt dat bepaalde soorten aanwezig zijn, is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Voor het kunnen verkrijgen van een ontheffing Wet natuurbescherming moet met de volgende zaken rekening gehouden worden:

- Er moet onderbouwd zijn waarom er geen reële alternatieven zijn met minder negatieve effecten op de beschermde soorten.
- De ontwikkeling moet een in de wet genoemd belang dienen.
- De werkzaamheden mogen geen afbreuk doen aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding (habitatrichtlijnsoorten en nationaal beschermde soorten) of leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding (vogelrichtlijnsoorten).

Een ontheffingsaanvraag duurt 13 weken. Deze termijn kan door het bevoegd gezag (Provincie Groningen/Provincie Drenthe/Provincie Overijssel) eenmalig verlengd worden met 7 weken.

N.b. Bunzing en hermelijn zijn nu nog vrijgesteld in provincie Drenthe. Mogelijk gaat het beleid omtrent deze soorten wijzigen in provincie. Als de soorten beschermd worden onder Wnb, moeten bunzing en hermelijn alsnog getoetst worden onder de beschermingscategorie 'Andere soorten zonder vrijstelling' (artikel 3.10).

Tabel 13: Overzicht vervolgstappen per soort(groep). M= mitigerende maatregel, F= fysieke inspectie, S= soortgericht onderzoek

Provincie Groningen								
Soortgroep	S-842	S-422	S-423	S-424	S-213	S-763	S-214	
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	M	M	M	M	M	M	M	
Broedvogels met jaarrond beschermd nest							F	
Steenmarter					M (of F of S)		M (of F of S)	
Poelkikker					S	S		
Provincie Drenthe								
Soortgroep	S-216	S-217	S-218	S-219	S-221	S-222	S-223	S-557
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	M	M	M	M	M	M	M	M
Broedvogels met jaarrond beschermd nest			F					
Vleermuizen							M (of F of S)	
Dreps						S	S	
Knollathyrus		S						
Steenmarter					M (of F of S)		M (of F of S)	
Boommarter					M (of F of S)			M (of F of S)
Veldspitsmuis		S	S	S			S	S
Adder			S					
Levendbarende hagedis			S					
Hazelworm			S	S			S	S
Ringslang					S			
Poelkikker	S				S	S	S	S
Alpenwatersalamander							M (of S)	M (of S)
Kamsalamander								M (of S)
Grote vos				S				
Teunisbloempijlstaart			S	S				
Provincie Overijssel								
Soortgroep	S-224	S-226	S-227	S-672				
Broedvogels	M	M	M					
Vleermuizen				M (of F of S)				

Bronnenlijst

Arcadis. (2022a). *Quicksan natuurwetgeving waterstofnetwerk Noord-Nederland, tracé Elim-Ommen*.

Arcadis. (2022b). *Quicksan Natuurwetgeving Waterstofnetwerk Noord-Nederland, tracé Eemshaven-Delfzijl en Schoonebeek-Emmen*. Arnhem: Arcadis.

Colofon

QUICKSCAN NATUURWETGEVING | WATERSTOFNETWERK NOORD-NEDERLAND
AFSLUITERSHEMA'S GRONINGEN, DRENTHE EN OVERIJSEL

KLANT

N.V. Nederlandse Gasunie

AUTEUR

[Redacted]

PROJECTNUMMER

30133275

ONZE REFERENTIE

1.1

DATUM

14 juli 2023

STATUS

Definitief

GECONTROLEERD DOOR

[Redacted]

VRIJGEGEVEN DOOR

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Over Arcadis

Arcadis is de leidende wereldwijd opererende ontwerp- en consultancyorganisatie op het gebied van de natuurlijke en gebouwde omgeving. Wij helpen onze klanten en de maatschappij met doeltreffende, duurzame en digitale oplossingen. Wij zijn met 36.000 mensen actief die in ruim zeventig landen meer dan €4,2 miljard aan omzet genereren. Wij helpen UN-Habitat met onze mensen, die kennis en expertise leveren om de moeilijke leefomstandigheden te verbeteren in gebieden die lijden onder de gevolgen van klimaatverandering.

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

T +31 (0)88 4261 261

Arcadis. Improving quality of life

Volg ons op

[Arcadis](#)

[arcadis.nl](#)

[ArcadisNetherlands](#)

Waterstofnetwerk Noord-Nederland | Inspecties bestaande afsluiterlocaties

N.V. Nederlandse Gasunie

26 juli 2024 - Confidential

DOCUMENTCODE

WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-014

STATUS

Definitief

Contactpersoon

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

ONDERWERP

Inspecties bestaande afsluiterlocaties

ONZE REFERENTIE

WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-014

DATUM

25 juli 2024

Aanleiding

Gasunie werkt aan een nationaal waterstofnetwerk dat vraag naar en aanbod van waterstof samenbrengt. Het project bestaat uit nieuw aan te leggen leidingen en bestaande om te bouwen leidingen van een ondergronds waterstofnetwerk in Noord-Nederland. Op deze leidingentracés liggen afsluiterschema's die ook geschikt gemaakt moeten worden voor waterstof. Er gaan daarvoor onder andere graafwerkzaamheden plaatsvinden bij afsluiterschema's S-213, S-214, S-218, S-221, S-356 en S-672.

Er heeft een quickscan (kenmerk WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-003) plaatsgevonden op de locaties van de afsluiterschema's (Arcadis, 2023). Voor locatie S-356 wordt verwezen naar een rapport van Arcadis (2022; kenmerk WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-001). Uit deze quickscans kwam het advies om inspecties uit te voeren binnen de hekken van de afsluiterschema's, met een endoscoop en/of tijdens de bladloze periode. In deze memo wordt ingegaan op de vervolgstappen op de betreffende afsluiterschema-locaties en moet samen gelezen worden met de quickscan rapportage. Voor locatie S-223 is in de quickscan benoemd dat een fysieke inspectie moet plaatsvinden voor mogelijke aanwezige vleermuizen in het gebouw. Hiervoor is besloten dat mitigerende maatregelen genomen kunnen worden, waardoor de fysieke inspectie niet noodzakelijk was. De mitigerende maatregelen dienen in een EWP te worden opgenomen. Locatie S-223 wordt daarom niet verder benoemd in deze memo. Locatie S-577 is te komen vervallen en wordt derhalve ook niet verder opgenomen in dit rapport.

Voorgenomen ingreep

De voorgenomen werkzaamheden bestaan uit het aanpassen en/of vervangen van afsluiterschema's op Gasunie-terreinen. Deze worden aangelegd door open ontgravingen. Deze ontgravingen vinden plaats op deels verharde en deels onverharde Gasunie-terreinen. De werkzaamheden blijven zoveel mogelijk binnen de Gasunie-terreinen en soms op de grasstroken of akkers erbuiten. Het is onbekend wat de oppervlakte van de open ontgraving is.

Voor S-218 is een werkterrein van circa 4000m² nodig waarbij het grootste gedeelte buiten het verharde terrein valt. Daarnaast wordt ook een fietspad tijdelijk verlegd. Deze situatie is weergegeven in Figuur 2. Kapwerkzaamheden zijn niet voorgenomen.

De gemiddelde uitvoeringsduur van de werkzaamheden is ongeveer twee tot drie weken.

Meer details over de voorgenomen werkzaamheden en ligging van het projectgebied is opgenomen in de quickscan rapportage.

Resultaten en effectbeschrijving

De inspecties zijn uitgevoerd op 3 juli 2023 en 30 november 2023 door ecologen van Arcadis. De weersomstandigheden waren respectievelijk overwegend bewolkt, 17°C en windkracht 1 (3 juli 2023) en bewolkt, 0°C en windkracht 1 (30 november 2023). De inspecties zijn uitgevoerd om de aanwezigheid en beschermde functies van beschermde soorten aan te tonen of uit te sluiten op de locaties zoals weergegeven in Tabel 1. De resultaten staan per provincie en afsluiterschema hieronder beschreven.

Tabel 1 Verantwoording veldbezoeken per locatie en per soort.

Afsluiterschema	Inspectie gericht op	Datum veldbezoek
S-213	Verblijfplaatsen steenmarter	30 november 2023
S-214	Jaarrond beschermde nesten, verblijfplaatsen steenmarter	30 november 2023
S-218	Jaarrond beschermde nesten	30 november 2023
S-221	Verblijfplaatsen steenmarter en boommarter	30 november 2023
S-356	Jaarrond beschermde nesten, dassenburchten	30 november 2023
S-672	Leefgebieden bunzing, hermelijn, wezel	3 juli 2023

Groningen

S-213 Zuidwending (Switchover)

Bij S-213 is een inspectie gedaan voor een potentiële verblijfplaats van de steenmarter. De open leiding is gecontroleerd met een endoscoop en ongeschikt bevonden als verblijfplaats voor de soort, omdat de leiding vol zat met water of koeienmest. Verblijfplaatsen van de steenmarter zijn daarom uitgesloten in het projectgebied.

S-214 Nieuwediep

Bij S-214 is een inspectie gedaan naar jaarrond beschermde nesten en een verblijfplaats van de steenmarter. Tijdens het veldbezoek zijn waarnemingen gedaan van een nijlgans en roek. Verder zijn twee potentiële jaarrond beschermde nesten waargenomen op 160 en 170 meter ten noordwesten van het projectgebied. De voorgenomen graafwerkzaamheden leiden niet tot extra verstoring omdat er in de omgeving al bedrijvigheid plaatsvindt van het verkeer op de Nieuwediep, bedrijven en woningen in de omgeving van de nesten. Door de afstand van de nesten tot het projectgebied en de bedrijvigheid in de omgeving ondervinden de nesten geen verstoring.

Van het terrein is de potentiële steenmarterverblijfplaats (een takkenhoop) op het beton verwijderd zonder toedoen van Gasunie. Deze steenmarterverblijfplaats is daarom uitgesloten. De steenmarter kan wel verblijven in takkenhopen die in het struweel/bosschage liggen. De potentiële verblijfplaats liggen op voldoende afstand tot het projectgebied (>30m) waardoor de mogelijke verblijfplaats van de steenmarter niet verstoord wordt.

Samengevat: negatieve effecten op de steenmarter en broedvogels met jaarrond beschermde nesten zijn uitgesloten.

Drenthe

S-218

Bij S-218 is een inspectie gedaan naar jaarrond beschermde nesten. Tijdens het veldbezoek zijn geen potentieel jaarrond beschermde nesten waargenomen in de omgeving van het projectgebied. Ten zuiden van het projectgebied is wel een nieuwe dassenburcht aangetroffen (welke er nog niet was ten tijde van de quickscan (Arcadis, 2023)). Het betreft een bijburcht en bestaat uit vijf pijpen en één verzakking. Bij de bijburcht zijn pootafdrukken aangetroffen en snuitputjes. Zie voor een indruk van de burcht Figuur 1.

Figuur 1 Foto-impressie van de dassenburcht. De laatste foto toont de afstand tussen de dassenburcht (locatie vanwaar de foto is genomen) en projectgebied (zichtbaar op de achtergrond van de foto)

Op de foto's is te zien dat er veel blad in en rond de pijpen ligt, wat duidt dat de bijburcht de nacht voor het veldbezoek niet belopen is. Naar schatting is de burcht een paar weken voor het veldbezoek nog in gebruik geweest door de das. Dit is gebaseerd op de versheid van de pootafdrukken in de akker wat duidt op recente aanwezigheid van de das. De burcht ligt op ongeveer 50 meter van het hekwerk van S-218. Op 2 meter van een pijp ligt een akker (Figuur 1) en tussen de burcht en het projectgebied ligt een geasfalteerd fietspad. De akker wordt regelmatig bereiden door groot materieel dat trillingen veroorzaakt in de burcht gezien de geringe afstand.

In het kennisdocument van de das (BIJ12, 2017) staat dat activiteiten binnen 50 meter van de meest nabijgelegen toegang tot de dassenburcht die plaatsvinden tussen zonsopgang en zonsondergang (of later dan 19.00 uur als de zon later onder gaat), effect kunnen hebben op de functionaliteit van de burcht.

Omdat de werkzaamheden op minder dan 50 meter van de burcht gaan plaatsvinden, zie Figuur 2, zullen de werkzaamheden daarom mogelijk een negatief effect hebben op de burcht volgens het Kennisdocument.

Figuur 2 Werkzaamheden en dassenburcht nabij S-218

Samengevat: negatieve effecten op de broedvogels met jaarrond beschermde nesten zijn uitgesloten en effecten op de das zijn niet uitgesloten.

S-221

Bij S-221 is een inspectie gedaan met een endoscoop in een holte van een berk nabij het projectgebied. In de holte zijn geen sporen aangetroffen en is gebruik door een boom- of steenmarter is daarmee uitgesloten. Verblijfplaatsen van boom- of steenmarter zijn uitgesloten.

S-356

Bij S-356 is een inspectie uitgevoerd voor jaarrond beschermde nesten en een dassenburcht. Tijdens het veldbezoek zijn snuitputjes waargenomen van de das. Verder zijn er geen potentieel jaarrond beschermde nesten of dassenburchten/pijpen waargenomen in of rond het projectgebied. Verblijfplaatsen van de das en nesten van vogels met jaarrond beschermde nesten zijn daarom uitgesloten in en rond het projectgebied. De das en vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen wel foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied omdat er voldoende geschikt foerageergebied voorhanden is in de omgeving.

S-577

Bij S-577 is een inspectie gedaan met de endoscoop in boomholtes voor potentiële verblijfplaatsen van de boommarter en vleermuizen. De potentieel geschikte holte is ongeschikt voor de boommarter, omdat de holte bewoond is door mieren. Verblijfplaatsen van de boommarter zijn uitgesloten.

Met de endoscoop zijn geen vleermuizen aangetroffen. Helemaal boven in een holte kon de endoscoop niet komen en is daarom niet gecontroleerd. Eventuele vleermuizen zijn hier daarom niet waargenomen. De holtes in de bomen bleken wel geschikt voor vleermuizen. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn daarom niet uitgesloten. Indien er kapwerkzaamheden plaatsvinden kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen vernield worden en aanwezige vleermuizen verstoord, verwond of gedood worden.

Overijssel

S-672

Bij S-672 is een controle gedaan naar potentieel geschikt leefgebied voor de bunzing, hermelijn en wezel. Op de locatie zijn geen grote holtes of takkenhopen aangetroffen. Verblijfplaatsen van de bunzing zijn daarom uitgesloten. Verder lag er in het bosschage een dikke strooisellaag waardoor eventuele kleinere holtes niet zichtbaar waren. Verblijfplaatsen van de hermelijn en wezel zijn niet uitgesloten in het bosschage binnen de hekken. Er worden echter geen kapwerkzaamheden uitgevoerd binnen de hekken van S-672 voor een nieuwe afsluiterlocatie. In de nieuwe scope van de werkzaamheden wordt een Tie-in gerealiseerd in het weiland nabij gasunielocatie Ommen, zie voor meer informatie (Arcadis, 2024). Effecten op hermelijn en wezel zijn daarom uitgesloten.

Toetsing

De toetsing gaat over de beschermde soorten die mogelijk negatieve effecten ondervinden van de werkzaamheden op de afsluiterlocaties zoals beschreven in deze memo, zie Tabel 2 en Tabel 3.

Tabel 2 Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten (art. 5.1, lid 2, onderdeel 9, Omgevingswet). Het verbod geldt voor Habitatrichtlijnsoorten voor de handelingen die in deze tabel zijn aangegeven en die mogelijk wel het gevolg zijn van het initiatief

Soort	a	b	c	d	Als gevolg van
Vleermuizen	X	X		X	Kapwerkzaamheden op locatie S-577

Het verbod geldt voor (art. 11.46, lid 1, Besluit activiteiten leefomgeving):

a: het opzettelijk doden of opzettelijk vangen;

b: het opzettelijk verstoren;

c: het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren;

d: het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen;

e: het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van beschermde planten.

Tabel 3 Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten (art. 5.1, lid 2, onderdeel 9, Omgevingswet). Het verbod geldt voor Andere soorten voor de handelingen die in deze tabel zijn aangegeven en die mogelijk wel het gevolg zijn van het initiatief

Soort	a	b	c	Als gevolg van
Das		X		Graafwerkzaamheden binnen 50m van de burcht: S-218

Het is verboden om:

a: opzettelijk te doden of te vangen;

b: vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen

c: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Vervolgstappen

Hieronder staan de vervolgstappen beschreven in kader van de das nabij S-218. Voor overige de maatregelen bij deze twee en de andere afsluiters wordt doorverwezen naar de quickscan rapportage (kenmerk WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-001 en WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-003) (Arcadis, 2022; 2023).

S-218

Indien de werkzaamheden gaan plaatsvinden zoals voorgenomen dan is het nodig een omgevingsvergunning flora en fauna activiteit aan te vragen bij bevoegd gezag (RVO). Tijdens de inspectie zijn verse dassensporen aangetroffen en hieruit kan worden opgemaakt dat de burcht actief in gebruik is. In overleg met het bevoegd gezag is het eventueel mogelijk om daarom een omgevingsvergunning aan te vragen op basis van de reeds aangetroffen verse sporen.

Het aanvragen van een omgevingsvergunning is echter niet noodzakelijk als de volgende mitigerende maatregelen worden genomen nabij S-218:

- Tussen de bijburcht en het tijdelijke fietspad komt een hek te staan met lichtdicht doek. Hierdoor wordt verstoring voorkomen.
- De werkzaamheden vinden overdag plaats. Ze worden daarom afgerond voor zonsondergang maar niet later dan 19:00 uur.
- Voorafgaand aan de werkzaamheden wordt door een ecooloog gecontroleerd of er dassen aanwezig zijn en of de situatie is gewijzigd.
- Indien er tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dassen worden waargenomen stoppen de werkzaamheden en wordt contact opgenomen met de betrokken ecooloog.

Literatuurlijst

Arcadis. (2022). *Quicksan Natuurwetgeving Waterstofnetwerk Noord-Nederland, tracé Eemshaven-Delfzijl en Schoonebeek-Emmen*. Kenmerk: WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-001. Arnhem: Arcadis.

Arcadis. (2023). *Quicksan Natuurwetgeving | Waterstofnetwerk Noord-Nederland: Afsluiterschema's Groningen, Drenthe en Overijssel*. Assen: Arcadis.

Arcadis. (2024). *Gasunie Ommen Tie-in*. Assen: Arcadis.

BIJ12. (2017). *Kennisdocument das*. Utrecht: BIJ12.

Colofon

WATERSTOFNETWERK NOORD-NEDERLAND | INSPECTIES BESTAANDE AFSLUITERLOCATIES

KLANT

N.V. Nederlandse Gasunie

PROJECTNUMMER

30133275

ONZE REFERENTIE

WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-014

DATUM

26 juli 2024

STATUS

Definitief

Over Arcadis

Arcadis is de leidende wereldwijd opererende datagedreven duurzame ontwerp-, advies- en consultancyorganisatie op het gebied van de natuurlijke en gebouwde omgeving. Wij zijn met 36.000 architecten, data-analisten, ingenieurs, projectplanners, water- en duurzaamheidexperts. Onze gedeelde passie is: Improving quality of life. Toewijding aan de strategie 'accelerating a planet positive future' onderschrijft onze wereldwijde samenwerking met klanten en hoe we hen helpen met duurzame projectkeuzes. We combineren digitale met mensgerichte innovaties en omarmen toekomstgerichte vaardigheden op het gebied van milieu, energie, water, gebouwen, transport en infrastructuur. We werken vanuit meer dan dertig landen en rapporteerden in 2023 een bruto omzet van 5 miljard euro. www.arcadis.com

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

T +31 (0)88 4261 261

Arcadis. Improving quality of life

Volg ons op

[Arcadis](#)

[arcadis_nl](#)

[ArcadisNetherlands](#)

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding
tracé Elim-Vlieghuis

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0491216.100
definitief revisie 01
2 september 2024

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100
documentnummer 491216-ECO-NT-001
documentnummer Gasunie WNN-ANT-OMG-GEN-ECO-001
definitief revisie 01
2 september 2024

Opdrachtgever

N.V. Nederlandse Gasunie
Postbus 19
9700 MA GRONINGEN

Antea Group is aangesloten bij het
Netwerk Groene Bureaus

datum	beschrijving
2 september 2024	definitief

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding & planvoornemen	4
1.2	Doel	4
1.3	Leeswijzer	5
2.	Effectbeschrijving en -beoordeling	6
2.1	Gebiedsbeschrijving: resultaat terreinbezoek	6
2.2	Effectbepaling voornemen	8
2.3	Soortbescherming	9
2.3.1	Afbakening relevante soortgroepen	9
2.3.2	Vogels	9
2.3.3	Zoogdieren – vleermuizen	12
2.3.4	Zoogdieren – overige zoogdieren	14
2.3.5	Amfibieën	20
2.3.6	Reptielen	23
2.3.7	Insecten	24
2.3.8	Zaadplanten, varens en bladmossen	26
2.3.9	Zorgplicht	26
2.3.10	Invasieve soorten	27
2.4	Natura 2000	27
2.5	NNN en overig beleid	29
2.6	Beschermde houtopstanden buiten de bebouwingscontour houtkap	29
3.	Conclusie & advies	30
3.1	Soortbescherming	30
3.1.1	Zorgplicht	33
3.1.2	Invasieve soorten	33
3.2	Gebiedsbescherming	34
3.2.1	Gebiedsbescherming -Natura 2000	34
3.2.2	NNN en overig beleid	34
3.3	Beschermde houtopstanden bebouwingscontour houtkap	34
	Literatuurlijst	36
	Bijlage 1 Kaarten met ecologische maatregelen	38
	Bijlage 2 Foto's terreinbezoeken	53
	Bijlage 3 Wettelijk kader	59
	Bijlage 4 Methodiek natuurtoets	67
	Bijlage 5 Rode lijst soorten uit NDFF	70

1. Inleiding

1.1 Aanleiding & planvoornemen

De N.V. Nederlandse Gasunie is voornemens om een nieuwe waterstoftransportleiding aan te leggen en een bestaande gastransportleiding te verwijderen. Het plangebied ligt tussen de plaatsen Elim (gemeente Hoogeveen) en Vlieghuis in (gemeente Coevorden, Provincie Drenthe).

De nieuw aan te leggen leiding heeft code A-820 en bevindt zich tussen de afsluiterschema's S-223 te Elim en S-356 te Vlieghuis (zie ook figuur 1.1). In figuur 1.1 wordt met een rode lijn het traject afgebeeld dat met open ontgraving wordt aangelegd. Op enkele locaties bevinden zich zogenoemde kruisingen en deze worden aangeduid met een zwarte lijn (voor detailkaarten zie bijlage 1). De kruisingen worden uitgevoerd met behulp van sleufloze (boor-) technieken of betreffen in open ontgraving aangelegde zinkers ter plaatse van watergangen. De in te zetten sleufloze technieken betreffen persingen (pneumatische boortechniek/ PBT en gesloten front techniek GFT) voor kortere afstanden en horizontaal gestuurd boren (HDD) voor langere afstanden. Hiervoor worden werkputten gegraven ter hoogte van de in- en uitredepunten van circa 20 à 30 meter bij 4 meter en 4 meter diep voor korte afstand persingen en 20 m bij 4 m en 4 m diep voor HDD boringen. Er vindt bemaling plaats in de omgeving van de werkputten om aldaar droog te kunnen werken. Waar de ondergrondse boring/persing plaatsvindt (aangeduid met een zwarte lijn) wordt de natuurwaarde bovengronds niet aangetast en daarom niet meegenomen in voorliggende toetsing.

Daarnaast is het planvoornemen om een bestaande gastransportleiding te verwijderen met code A-577 (zie figuur 1.1; oranje lijn). Op het moment van schrijven is de wijze van verwijderen nog niet bekend en wordt er vanuit gegaan dat de gehele leiding met open ontgraving wordt verwijderd. Hierbij wordt een werkstrook meegenomen van circa 4 meter aan weerszijde van de open ontgraving. Voor de werkzaamheden waar de werkstrook watergangen kruist wordt een dam met duiker aangebracht en zal plaatselijk een tijdelijke demping van de watergang plaatsvinden. Met het voornemen van het verwijderen van de bestaande gastransportleiding wordt voorts nog vanuit gegaan dat alle bosschages (bomen en struikgewas) die binnen de werkstroken vallen worden gekapt/gerooid.

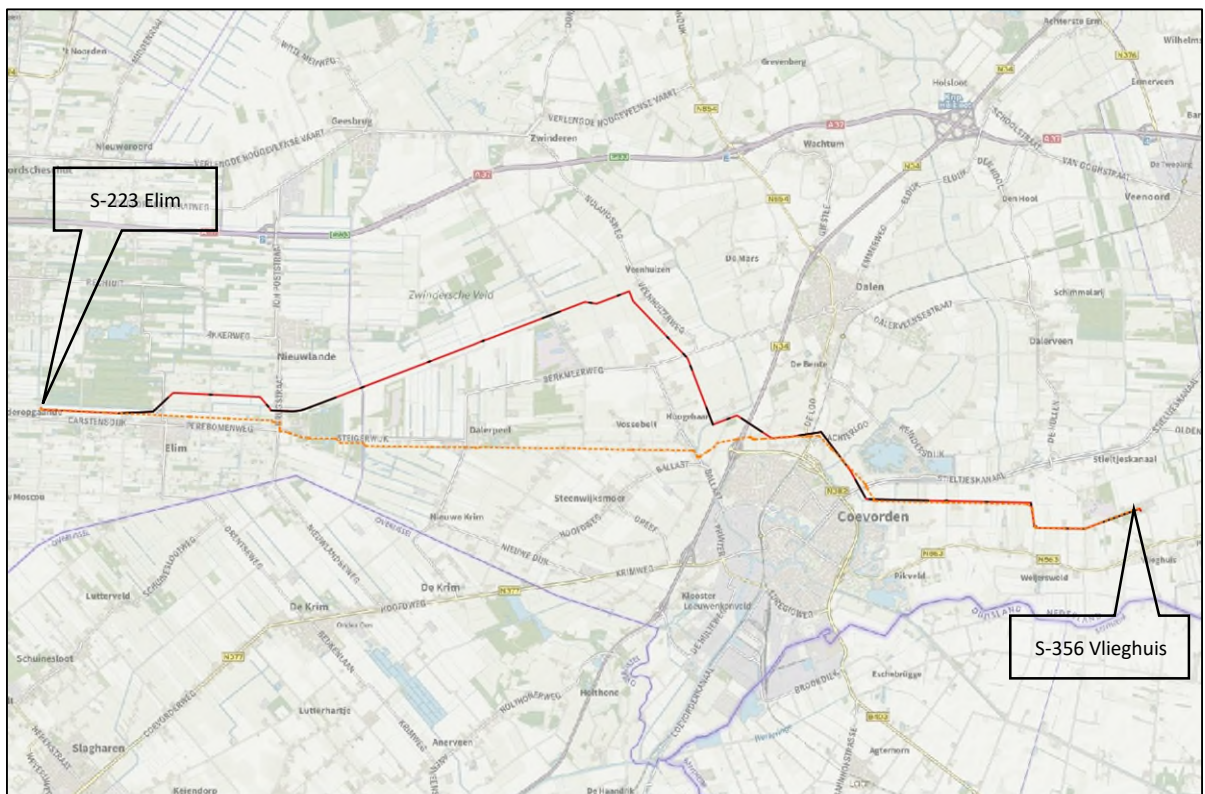
De uitvoeringsperiode staat nog niet vast maar zal vermoedelijk in 2025 plaats vinden met een doorlooptijd van circa 1 jaar.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of het voornemen effect heeft op beschermde soorten, beschermde gebieden of houtopstanden (Omgevingswet (Ow), Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig (provinciaal) beleid). Ontwikkelingen mogen niet zonder meer plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurwaarden (soorten, gebieden en/of houtopstanden). Er is daarom inzicht gewenst in de aanwezige beschermde natuurwaarden en de mogelijke effecten die op deze beschermde natuurwaarden kunnen optreden door de ontwikkeling. Dit wordt verkend in deze natuurtoets.

In figuur 1.1 is de ligging van het plangebied weergegeven en in bijlage 1 zijn detailkaarten opgenomen.

1.2 Doel

Het doel van de natuurtoets is om een goed eerste beeld te krijgen van de (beschermde) natuurwaarden die in het plangebied en de (directe) omgeving aanwezig (kunnen) zijn. Dit gebeurt door het uitvoeren van een bureaustudie en oriënterend terreinbezoek. Op basis hiervan wordt getoetst of op de - in het kader van de Omgevingswet beschermde natuurwaarden - als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling negatieve effecten kunnen optreden. Daarnaast wordt ingegaan op de eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn.

Figuur 1.1: Topografische ligging van de tracés. In rood het tracé van A-820 met in zwart de kruisingen. De bestaande gastransportleiding A-577 is met een oranje lijn weergegeven. Bron ondergrond: TopoPlus.

1.3 Leeswijzer

De natuurtoets is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleiding van de natuurtoets en voorgenomen ontwikkeling;
- Hoofdstuk 2 beschrijft het gebied en toetst de (in de omgeving) aanwezige beschermde soorten, beschermde gebieden en houtopstanden aan de omgevingswet en overige beleidskaders.
- Hoofdstuk 3 bevat de conclusies en advies over de te nemen vervolgstappen.

In bijlage 1 zijn detailkaarten opgenomen met daarin de ecologische maatregelen weergegeven die van toepassing kunnen zijn met het planvoornemen. In bijlage 2 zijn foto's van de terreinbezoeken weergegeven. In bijlage 3 wordt het wettelijk kader en in bijlage 4 wordt de methodiek van voorliggende natuurtoets beschreven. In bijlage 5 wordt een overzicht gegeven van bekende waarnemingen van rode lijst soorten in het plangebied.

2. Effectbeschrijving en -beoordeling

In paragraaf 2.1 wordt allereerst een gebiedsbeschrijving van het plangebied gegeven. Vervolgens wordt in paragraaf 2.2 de effectbepaling van het plan gegeven. In paragraaf 2.3 t/m paragraaf 2.7 wordt respectievelijk ingegaan op de aanwezigheid van en toetsing aan beschermde soorten onder de Omgevingswet (Ow) en aanwezige invasieve soorten, Natura 2000-gebieden, NNN, overig provinciaal beleid van de provincie Drenthe en beschermde houtopstanden onder de Ow.

Indien blijkt dat een onderdeel van paragraaf 2.3 t/m paragraaf 2.7 niet relevant is voor voorliggend planvoornemen, vindt er geen toetsing van het voornemen aan de Omgevingswet (of ander relevant beleidskader) van dat onderdeel plaats.

2.1 Gebiedsbeschrijving: resultaat terreinbezoek

Methodiek

Op 1 en 2 mei is een oriënterend terreinbezoek uitgevoerd door een deskundig ecooloog van Antea Group bij onbewolkt weer met een temperatuur van circa 20 °C. Tijdens het terreinbezoek is het plangebied te voet geïnspecteerd. Het plangebied is onderzocht op (mogelijke) aanwezigheid van vogels, die kunnen nestelen in bomen/boschages of open landschap. De groenstructuren zijn geïnspecteerd op takkennesten gemaakt door vogels of eekhoorns. De bomen die mogelijk verloren gaan zijn op waarde geschat betreffende mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen in holtes of gaten (gedetailleerd bomenonderzoek dient in een vervolgonderzoek uitgevoerd te worden). Verder is een inschatting gemaakt waar kleine zoogdieren, zoals marterachtigen of muizensoorten, verblijfplaatsen kunnen hebben in de boschages en bosranden. Daarnaast is het plangebied onderzocht op welke flora er groeit of mogelijk kan groeien (met name op beschermde soorten planten of waardplanten van vlinders). Tenslotte is gezocht naar eventueel geschikt biotoop, zoals in de omliggende watergangen, voor soortgroepen als insecten, amfibieën, reptielen en vissen.

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied loopt voornamelijk door weide- en akkerlandschap, afgewisseld met boschages en op enkele locaties door een natuurgebied.

Ten westen begint het tracé (bij afsluiterschema S-223) bij een bomenrij met een lage dichtheid aan ondergroei (zie ook figuur 2.1). Vanaf deze locatie lopen beide tracés dicht op elkaar door voornamelijk akkers en weilanden. Bij boschages splitsen de trace's zich en loopt de bestaande gasleiding door aangeplante boschages van voornamelijk taxus en een bomenrij. In deze boschages bevindt zich een nestkast met een redelijk grote invliegopening. Het plangebied loopt verder in de berm van een onverhard pad en komt langs bomenrijen op particuliere terreinen.

Vervolgens komt het in de berm van een autoweg te liggen waar een bomenrij van volwassen zomereiken aanwezig is (zie ook bijlage 2 voor meer foto's). Daarna verschuift het plangebied zich naar de oeverzone van een naastgelegen brede sloot. Vanaf hier gaat het meer landinwaarts door een natuurgebied genaamd Dalerpeel van Staatsbosbeheer. Hier zijn poeltjes aanwezig met hoge dichtheden aan amfibieën en libellen.

Daarna loopt de bestaande gasleiding door bosgebied afgewisseld met kruidenrijk grasland, nattere gedeeltes van boschages en dood hout. Na het bosgebied komt het plangebied naast een heideterrein te liggen, langs een kavelsloot met hoog gras. Voordat het plangebied door een ander natuurgebied gaat, doorkruist het nog een brede watergang en gaat het langs bebouwd gebied. Vervolgens gaat het door een natuurgebied, genaamd De Witten van Staatsbosbeheer. Eerst door bosgebied met een verhoogde zone van bomen met de aanwezigheid van een dikke strooisellaag nabij een ondergelopen ijsbaan met hoge dichtheden aan amfibieën. Daarna volgt er een jonger bos van berkenbomen en weinig ondergroei. Aan het einde van dit natuurgebied gaat het plangebied over een dassenburcht met veel verschillende vluchtpijpen. Na het natuurgebied gaat het plangebied door gemaaid grasland, onder wegen door, over kavelsloten en door enkele houtsingels. In één van deze bomen zijn meerdere spechtengaten aangetroffen.

In het oostelijk gedeelte gaat het plangebied nog onder het spoor door, loopt het door hoog gras, komt het in de berm van onverhard pad te liggen met op enkele plaatsen dicht braamstruweel en oude takkenbossen. Ter plaatse werd hier een dode steenmarter aangetroffen. Tenslotte gaat de oude gasleiding door een broekbos

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

afgewisseld met kleinschalig landschap en eindigt het bij afsluiterschema S-356 omringd door bosgebied nabij een hondenschool. Het tussengelegen deel van waar de nieuwe waterstoftransportleiding komt te liggen gaat enkel door akkers en langs enkele bosschages. De werkruintes liggen voornamelijk in gemaaid grasland. Locaties van de (pers-)boringen die ter plaatse diep onder de watergangen door gaan (op 4 of 10m diepte) zullen bovengronds niet de bestaande natuurwaarde aantasten en worden niet meegenomen in voorliggende toetsing.

In figuur 2.1 is een impressie gegeven van het plangebied en in bijlage 2 zijn meer foto's toegevoegd van de terreinbezoeken.

Figuur 2.1. Impressie van het plangebied.

2.2 Effectbepaling voornemen

De volgende activiteiten vinden plaats als gevolg van het planvoornemen die een effect kunnen hebben op (het leefgebied van) (beschermde) soorten en beschermde gebieden:

- Een bestaande gastransportleiding wordt verwijderd;
- Opgaande vegetatie binnen het plangebied wordt verwijderd;
- Enkele watergangen worden tijdelijk en alleen gedeeltelijk gedempt;

- Ter plaatse van enkele watergangen wordt gegraven ten behoeve van het aanbrengen van een zinker;
- Er worden (mogelijk) bomen gekapt;
- Een nieuwe waterstoftransportleiding wordt aangelegd;
- Er worden diep werkputten gegraven waarbij bemaling wordt toegepast;
- De nieuwe leiding wordt diep onder grotere watergangen en wegen geboord;
- Opgaande vegetatie wordt enkel in de werkruimtes verwijderd en niet ter plaatse van de boringen;
- Er is sprake van geluidsverstoring/optische verstoring gedurende de werkzaamheden.

2.3 Soortbescherming

In de onderstaande paragrafen worden per soortgroep de resultaten van het bureauonderzoek en het oriënterend terreinbezoek beschreven. Indien soortgroepen op basis van het oriënterend terreinbezoek op voorhand kunnen worden uitgesloten vanwege het ontbreken van geschikt biotoop, zijn deze soortgroepen vermeld in paragraaf 2.3.1. Op basis van het bureauonderzoek en het oriënterend terreinbezoek wordt ingegaan op de mogelijk effecten die als gevolg van het planvoornemen op mogelijk aanwezige beschermde soorten kunnen optreden. Indien negatieve effecten op beschermde soorten niet zijn uit te sluiten, wordt geadviseerd over de te nemen vervolgstappen.

2.3.1 Afbakening relevante soortgroepen

Op basis van de bureaustudie en het verkennend terreinbezoek kan de aanwezigheid van meerdere soortgroepen worden uitgesloten. Gezien de aard van de werkzaamheden (enkel lokaal worden watergangen gedempt) en de afwezigheid van (geschikt) open water in (de directe omgeving van) het plangebied kan de aanwezigheid van beschermde vissen, kreeftachtigen en weekdieren in het plangebied worden uitgesloten. Aanwezigheid van de overige soortgroepen kan niet op voorhand worden uitgesloten. Deze soortgroepen worden in de hiernavolgende paragrafen nader beschouwd.

2.3.2 Vogels

Soorten met een jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vogels met een jaarrond beschermd nest in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.1. Overzicht van waargenomen vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km)(NDFF, 2019-2024).

Soort	Categorie
Aalscholver	2
Blauwe reiger	2
Boomvalk	4
Bosuil	3
Gierzwaluw	2
Grote gele kwikstaart	3
Havik	4
Huismus	2
Huiszwaluw	2
Kerkuil	3
Raaf	3
Ransuil	4
Ringmus	2
Rode wouw	4
Roek	2
Slechtvalk	3
Sperwer	4
Steenuil	1
Wespendief	4
Zeearend	4
Zwarte stern	2

Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het plangebied waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en waar bij verwijdering of aantasting van de vaste rust- en verblijfplaats, alsook bij wezenlijke aantasting van de functionele leefomgeving, altijd een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit moet worden aangevraagd. Dit zijn boombroedende soorten (zoals aalscholver, blauwe reiger, boomvalk, bosuil, havik, raaf, ransuil, rode wouw, roek, sperwer, wespindief en zeearend), gebouwbroedende soorten (zoals gierzwaluw, huismus, huiszwaluw, kerkuil en ringmus) en overige soorten (zoals grote gele kwikstaart, slechtvalk, steenuil en zwarte stern).

Tijdens het terreinbezoek zijn in de omgeving van het plangebied een overvliegende havik (met prooiresten afkomstig van een roofvogel), een blauwe reiger, huismus en roek waargenomen. Overige soorten met een jaarrond beschermd nest zijn niet waargenomen tijdens het terreinbezoek.

Tijdens het terreinbezoek zijn in (de directe omgeving van) het plangebied meerdere grote nesten, gaten in bomen en nestkast met grote opening (mogelijk kan bosuil hierin broeden) aangetroffen die kunnen toebehoren aan boombroedende soorten met een jaarrond beschermd nest (zie figuur 2.2). Er zijn veel geschikte hoge volwassen bomen aangetroffen verspreid over het plangebied waarvan de aanwezigheid van nestplaatsen van boombroedende soorten met een jaarrond beschermd nest niet kan worden uitgesloten. De globale ligging van deze geschikte bomen worden op luchtfoto met een bruine driehoek in bijlage 1 weergegeven. Echter, door de omvang van het plangebied is het zeer waarschijnlijk dat niet alle geschikte bomen zijn waargenomen en mogelijk dus niet allemaal zijn aangegeven op kaart. Daarom geldt als advies dat wanneer het duidelijk is welke bomen precies gekapt gaan worden er vooraf een grondige inspectie noodzakelijk is om de aanwezigheid van jaarrond beschermde nestplaatsen vast te stellen dan wel uit te sluiten (zie kader vervolgstappen).

Het plangebied kan tevens onderdeel uitmaken van de functionele leefomgeving van boombroedende vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest die in de wijde(re) omgeving broeden, zoals havik. Weiland en afgewisseld met bos kunnen dienst doen als foerageergebied voor deze soorten. Als gevolg van de leidingaanleg wordt tijdelijk slechts een zeer klein gedeelte van dit biotoop ongeschikt en blijft er tijdens de werkzaamheden nog genoeg leefgebied over. Voor deze en overige vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest maakt het plangebied (de tijdelijke werkstrook) dus geen essentieel onderdeel uit van de functionele leefomgeving. Na afronding van de werkzaamheden en het herstel van het werkgebied wordt de volledige biotoop weer functioneel.

Figuur 2.2. Ten tijden van het terreinbezoek zijn meerdere (oude) grote takkennesten (links) en nestkasten (rechts) aangetroffen, die mogelijk kunnen toebehoren aan vogels met een jaarrond beschermd nest. Bron: Antea Group, 2024.

Het plangebied gaat op enkele plaatsen langs bebouwing. Sommige daken van deze bebouwing zijn bedekt met dakpannen en kunnen geschikt zijn voor gebouwbroedende soorten, zoals de huismus en gierzwaluw. Echter, wordt er geen bebouwing gesloopt met het planvoornemen waardoor nestlocaties van de huismus en gierzwaluw in (de directe omgeving van) het plangebied niet verloren gaan. Verder zijn er binnen het plangebied groenstructuren aanwezig die mogelijk als onderdeel van de functionele leefomgeving voor huismus kunnen toebehoren, waaronder een dichte haag die kan dienen als schuilplaats/overnachtings- en winterverblijfplaats. Met het planvoornemen wordt hoogstens een smalle strook van de aanwezige bosschages

weggehaald en blijft er nog genoeg leefgebied over. De te verwijderen bosschages worden niet gerekend als essentieel onderdeel van de functionele leefomgeving van onder andere de huismus.

Geschikt broedbiotoop voor de grote gele kwikstaart (nabij stromend water of nissen onder bruggen), slechtvalk (hoge (flat)gebouwen), steenuil (nestkasten (in bomen) in cultuurlandschap) en zwarte stern (eilandjes in wateren) is in (de directe omgeving van) het plangebied niet aanwezig, waardoor jaarrond beschermde nestplaatsen van deze soorten kan worden uitgesloten.

Concluderend kan de aanwezigheid van nestplaatsen van boombroedende vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest in (de directe omgeving van) het plangebied niet worden uitgesloten. Nestplaatsen en essentieel leefgebied van gebouwbewonende en overige soorten met een jaarrond beschermd nest in (de directe omgeving van) het plangebied kunnen worden uitgesloten.

Vervolgstappen boombroedende soorten met een jaarrond beschermd nest

- Wanneer de plannen definitief zijn welke bomen worden gekapt, dienen deze bomen onderzocht te worden op de aanwezigheid van beschermde nestplaatsen (grote takkennesten en gaten in de boom).
- Dit geldt voor alle volwassen bomen (zie bijlage 1 voor globale ligging van deze bomen), waar het onderzoek plaats dient te vinden wanneer bomen geen blad hebben (november-maart).
- Indien (mogelijke) aanwezigheid van nestplaatsen wordt geconstateerd, is nader onderzoek noodzakelijk.
- Nader onderzoek dient uit te wijzen of de betreffende nestplaatsen worden gebruikt door vogels met jaarrond beschermde nesten. Dit onderzoek bestaat uit twee tot vier gerichte veldbezoeken in de periode maart tot en met mei, met een tussenperiode van 10 dagen.

Soorten met een mogelijk jaarrond beschermd nest (categorie 5)

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vogels met een mogelijk jaarrond beschermd nest in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.2. Overzicht van waargenomen vogelsoorten met een mogelijk jaarrond beschermd nest in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Categorie
Boerenwaluw	5
Buizerd	5
Gekraagde roodstaart	5
Glanskop	5
IJsvogel	5
Kleine bonte specht	5
Oeverwaluw	5
Scholekster	5
Spreeuw	5
Torenvalk	5

Tijdens het terreinbezoek zijn enkele categorie 5-soorten waargenomen (buizerd, gekraagde roodstaart, spreeuw en torenvalk). Nesten van de categorie 5-vogelsoorten zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit laatste is op het plangebied niet van toepassing. Er zijn geen categorie 5 soorten te verwachten die zeldzaam zijn in de omgeving of onvoldoende nestgelegenheid hebben in de omgeving. Derhalve zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die jaarronde bescherming rechtvaardigen. De categorie 5-soorten vallen daarmee onder de bescherming van algemene broedvogels.

Algemene broedvogels

Tijdens de terreinbezoeken zijn enkele algemene broedvogels waargenomen (o.a. meerkoet, merel, houtduif, grote bonte specht, wilde eend en witte kwikstaart). De bosschages, een aangetroffen nestkast, graslanden, oeverzones van aanwezige watergangen en overige vegetatie in en rondom het plangebied bieden nestgelegenheid aan deze algemene soorten.

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Ow (artikel 11.37 Bal). Indien nesten aanwezig zijn, mogen deze tijdens de broedperiode (en wanneer deze in gebruik zijn) niet verwijderd of verstoord worden. Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door de werkzaamheden niet uit te voeren in het broedseizoen (circa maart tot en met juli¹) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn (zie kader vervolgstappen). Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Omgevingswet aan de orde.

Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen om te werken dan dient het plangebied (waar de werkzaamheden plaatsvinden) vóór het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden voor (broed)vogels. Mocht dit niet mogelijk zijn dan dient vooraf aan de werkzaamheden het plangebied gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van broedvogels door een deskundig ecoloog. Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plangebied, kunnen locatie-specifieke maatregelen worden voorgesteld en/of wordt het plangebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden totdat het nest niet meer in gebruik is.

Vervolgstappen algemene broedvogels

- Voor het gehele plangebied geldt werken buiten het broedseizoen (circa maart t/m juli).
- Indien niet mogelijk, voor aanvang van het broedseizoen het plangebied ongeschikt maken.
- Kan het plangebied niet ongeschikt worden gemaakt dient vooraf een controle uitgevoerd te worden op aanwezigheid van broedvogels.
- Indien aanwezig, worden locatie-specifieke maatregelen voorgesteld om te voorkomen dat de vogels niet gestoord worden tijdens het broedseizoen en/of wordt het plangebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden totdat het nest niet meer in gebruik is.

2.3.3 Zoogdieren – vleermuizen

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vleermuizen in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.3. Overzicht van waargenomen vleermuizen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDDF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime Artikel 11.46 Bal
Gewone dwergvleermuis	X
Gewone grootoorvleermuis	X

Er zijn geen waarnemingen bekend van boombewonende vleermuissoorten (o.a. rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis) in de omgeving van het plangebied. De mogelijke aanwezigheid van deze soorten worden vaker gemist door het ontbreken van gericht onderzoek. Het plangebied biedt echter wel geschikt biotoop voor deze soorten en worden daarom meegenomen in voorliggende toetsing.

Voor vleermuizen zijn drie functies van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn. Dit zijn verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied. Foerageergebieden en vliegroutes zijn alleen beschermd als deze van essentieel belang zijn voor het functioneren van de verblijfplaats, zogenaamde essentiële foerageergebieden en essentiële vliegroutes. Deze drie onderdelen (verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied) worden hieronder nader beschouwd.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen kunnen hun verblijfplaats in gebouwen of bomen (of beide) hebben. Gebouwbewonende vleermuizen (zoals gewone dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis) verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering, achter boeiborden of op zolders. Boombewonende vleermuizen (o.a. rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis) verblijven in gaten, hopen of scheuren van voornamelijk grote bomen.

¹ Voor het broedseizoen wordt in het kader van de wet geen standaardperiode gehanteerd. Het broedseizoen is afhankelijk van klimatologische omstandigheden; dit houdt in dat het seizoen eerder dan wel later van start kan gaan en eerder dan wel later kan eindigen. Van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn.

Er wordt geen bebouwing gesloopt en zal ook geen extra verstoring (door gebruik van kunstlicht) plaatsvinden in de nabijheid van woningen die gelegen zijn in de omgeving van het plangebied. Er vinden dus geen effecten plaats op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten (o.a. gewone dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis). In het plangebied zijn wel veel bomen aanwezig, waardoor de aanwezigheid van verblijfplaatsen van boombewonende soorten (o.a. rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis) niet kan worden uitgesloten. Indien het duidelijk is welke bomen er worden gekapt, dienen deze bomen onderzocht te worden op gaten en holtes waar vleermuizen mogelijk in kunnen kruipen (zie figuur 2.3). Dit onderzoek kan tegelijkertijd worden uitgevoerd met de bomencontrole op aanwezigheid van vogelnesten (zie kader vervolgstappen).

Alle soorten vleermuizen vallen onder de strikt beschermde soorten (artikel 11.46 Bal) van de Ow. De bomen in het plangebied kunnen als verblijfplaats dienen voor boombewonende vleermuizen (o.a. rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis). Als gevolg van eventuele kap van bomen, worden deze mogelijke verblijfplaatsen vernield. Dit valt onder schadelijke handelingen onder de Ow. Vervolgonderzoek is noodzakelijk om vast te stellen of de te kappen bomen gaten/holtes bevatten die mogelijk als verblijfplaats door vleermuizen worden gebruikt. Zijn dit soort gaten/holtes aangetroffen dan dient nader onderzoek plaats te vinden volgens het meest recente vleermuisprotocol. Vleermuizen gebruiken hun verblijfplaats door het jaar heen op verschillende manieren. Daarom is het nodig om het plangebied meerdere malen (minimaal vijf keer) verspreid over het actieve seizoen van de soorten (tussen april en oktober) te bezoeken voor het vleermuisonderzoek.

Essentiële vliegroutes

Vliegroutes van vleermuizen betreffen (vaak) lijnvormige elementen in het landschap die als verbinding tussen verblijfplaatsen en foerageergebied fungeren.

In het plangebied zijn meerdere lijnvormige elementen aanwezig die kunnen dienen als (essentiële) vliegroute. Namelijk, brede watergangen en bomenrijen kunnen worden gebruikt om voor een vleermuis van verblijfplaats naar foerageergebied te navigeren. De functionaliteit van eventueel aanwezige vliegroutes gaat niet verloren door het planvoornemen, aangezien er alleen een smalle strook of enkele bomen weg worden gehaald. Hierbij ontstaat er niet een dermate groot gat in een bomenrij waardoor een eventuele vliegroute niet meer wordt gebruikt. Daarnaast worden op enkele plekken watergangen lokaal gedempt. Dit betreft het tijdelijk aanleggen van een smalle dam met duiker en zal dit geen barrière vormen voor vleermuizen (zoals watervleermuis en meervleermuis) om de watergang niet meer als vliegroute te gebruiken. Echter, indien er in de nacht doorgewerkt wordt, met name bij watergangen en bomenrijen, kunnen vleermuizen gedesoriënteerd raken door het toepassen van kunstlicht. Indien er verstoring optreedt bij een essentiële vliegroute is dat niet toegestaan en dient voorkomen te worden door lichtuitstraling niet te richten op bomenrijen/watergangen of er dient gewerkt te worden met vleermuisvriendelijke verlichting. Lukt dit niet dan dient nader onderzoek uit te wijzen of deze verstoring significant effect heeft op vliegroutes van vleermuizen (zie kader vervolgstappen). Nader onderzoek is ook noodzakelijk indien in het kader van de aanleg van zinkers de watergang over grotere breedte wordt onderbroken.

Figuur 2.3. Binnen het plangebied bevinden zich bomen met (oude) spechtengaten en brede watergangen die mogelijk gebruikt kunnen worden als verblijfplaats en vliegroute door vleermuizen. Bron: Antea Group, 2024.

Essentieel foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen betreft locaties waar vleermuizen hun voedsel verzamelen. Dit kunnen uiteenlopende gebieden zijn.

In het plangebied bevinden zich locaties met opgaande begroeiing. Daarbij is geen sprake van unieke beplanting en/of structuren die enkel in het plangebied aanwezig zijn. Bij verwijdering van deze begroeiing blijft er voldoende beschut en geschikt foerageergebied over in de directe omgeving van het plangebied. Er is daardoor geen sprake van essentieel foerageergebied in het plangebied. De aanwezigheid van essentieel foerageergebied kan worden uitgesloten.

Vervolgstappen *boombewonende vleermuizen – verblijfplaatsen en vliegroute*

- Indien bomen worden gekapt, dient eerst (kan gelijktijdig met het onderzoek naar vogelnesten) een bomencontrole uitgevoerd te worden op aanwezigheid van gaten/holtes die mogelijk gebruikt kunnen worden als verblijfplaats voor vleermuizen.
- Indien s 'nachts (door)gewerkt wordt dient lichtverstoring op mogelijke vliegroutes voorkomen te worden door bouwverlichting niet te schijnen op bomen en de watergang.
- Lukt het niet om lichtverstoring te voorkomen of worden watergangen over grotere breedte onderbroken (bijvoorbeeld in het kader van de aanleg van zinkers) of dienen bomen te worden gekapt met potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen, dan dient nader onderzoek uit te wijzen of vleermuizen het plangebied gebruiken als essentiële vliegroute of voor verblijfplaatsen.
- Het nader onderzoek bestaat uit minimaal vijf bezoeken verspreid over het actieve seizoen van vleermuizen (tussen april en oktober).

2.3.4 Zoogdieren – overige zoogdieren

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van overige soorten zoogdieren in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.4. Overzicht van waargenomen zoogdieren in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime		
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX Vrijgestelde zoogdieren
Aardmuis			X
Boommarter		X	
Bosmuis			X
Bunzing		X	
Das		X	
Dwergmuis			X
Dwergspitsmuis			X
Eekhoorn		X	
Egel			X
Grote bosmuis		X	
Haas			X
Huisspitsmuis			X
Konijn			X
Otter	X		
Ree			X
Rosse woelmuis			X
Steenmarter		X	
Veldmuis			X
Veldspitsmuis		X	
Vos			X
Waterspitsmuis		X	
Wezel		X	
Woelrat			X

Boommarter

De boommarter leeft bij voorkeur in bossen. In Nederland komt de soort voor in verschillende typen bossen, van oud (loof)bos tot jonge bossen en moerasbossen. Boommarters kiezen hun rustplaatsen vaak in boomholten, konijnen-, vossen of dassenholen, tussen boomwortels of onder takkenbossen en heel soms in gebouwen die in of aan de rand van het bos staan. Hierbij maken ze meestal niet zelf een hol maar passen een bestaand nest aan (Zoogdiervereniging, 2024). Het dieet van de soort is zeer gevarieerd, van muizen, konijnen, hazen, vogels, allerlei insecten tot paddenstoelen, bessen en vruchten. De boommarter geniet een minder zware bescherming onder artikel 11.54 Bal van de Ow waar enkel de verblijfplaats beschermd is en de soort wel verstoord mag worden buiten de voortplantingsperiode.

Op enkele locaties van het plangebied (zie bijlage 1, paars omkaderd) is geschikt biotoop aanwezig voor de boommarter. Dit betreft deels marginaal geschikt leefgebied dat niet essentieel is voor de soort in zijn voortbestaan (bijlage 1; paarse onderbroken streep). Zoals enkele jonge bomen zonder diepe gaten/holtes of boomspleten aan de voet van de boom en het ontbreken van een dichte ondergroei. Dit gebied kan wel gebruikt worden om een tijdelijk onderkomen te bieden en/of de functie van dekking om beschutting te zoeken. Voor deze locaties dienen wel vervolgstappen ondernomen te worden. De locatie dient minimaal één dag voor de werkzaamheden aanvangen ongeschikt te worden gemaakt door het kort te maaien. Dit dient buiten de kwetsbare periode van de soort plaats te vinden, namelijk buiten de voortplantingsperiode die loopt van maart tot september (zie kader vervolgstappen). Daarnaast dienen eventueel aanwezige bomen bij voorkeur gespaard te blijven. Lukt dat niet dient nog een grondige inspectie uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van gaten/holtes in de bomen die geschikt kunnen zijn voor verblijfplaatsen van boommarters (zie bijlage 1; bruine driehoek).

Op enkele andere locaties van het plangebied kunnen verblijfplaatsen van de boommarter niet uitgesloten worden. Dit betreffen bomen met diepe wortelspleten en met in de nabijheid genoeg dichte ondergroei van struikgewas en/of oude takkenhopen (zie bijlage 1; paarse rechthoek). De betreffende locaties bevinden zich enkel op het tracé waar de bestaande gastransportleiding wordt verwijderd. Hiervoor geldt dat er nader onderzoek uitgevoerd dient te worden. Met behulp van wildcamera's (minimale onderzoeksperiode van 6 weken) wordt het leefgebied van de soort onderzocht en of het plangebied deel uitmaakt van essentieel leefgebied van de boommarter (zie kader vervolgstappen).

Bunzing

In Nederland komt de bunzing verspreid over heel het land voor, behalve op de Waddeneilanden. De bunzing komt voor in allerlei verschillende landschapstypen, maar heeft een voorkeur naar kleinschalig landschap met voldoende schuilmogelijkheden en water in de buurt. Dit kunnen oeverbegroeiingen, droge sloten, heggen, houtwallen, bosranden en akkerranden zijn, maar ook meer waterrijke gebieden zoals rietvelden, moerasgebieden of weidegebieden met sloten. Verblijfplaatsen van de bunzing bevinden zich in al bestaande hopen van konijnen of muskusrat, maar kunnen ook onder takken- en steenhopen, in duikers of rommelschuurtjes aanwezig zijn. Daarnaast is het belangrijk dat in het leefgebied genoeg voedsel aanwezig is, zoals konijnen, ratten, vogels, reptielen, amfibieën en insecten, maar ook vogelkers, bosbes of ander fruit (Zoogdiervereniging, 2024).

Het plangebied loopt op meerdere locaties door geschikt biotoop voor de bunzing, waaronder bosgebied afgewisseld met kleinschalig landschap. De locaties waar verblijfplaatsen van de bunzing niet uitgesloten kunnen worden zijn aangegeven in bijlage 1 (paarse rechthoek). De bunzing heeft in meer of mindere mate dezelfde voorkeurshabitat als de boommarter en steenmarter. Voor de locaties waar nader onderzoek wordt voorgeschreven voor de steenmarter en boommarter wordt tegelijkertijd ook onderzoek gedaan naar de bunzing (zie kader vervolgstappen). In deze potentieel geschikte leefgebieden is namelijk ook dichte ondergroei waar mogelijk (oude) holtes van konijn of muskusrat aanwezig kunnen zijn waar de bunzing verblijfplaatsen in kan hebben.

Figuur 2.4. In plangebied bevinden zich bomen met boomspleten en dichte ondergroei van struikgewas en takkenhopen waar verblijfplaatsen van de boommarter, bunzing en steenmarter kunnen voorkomen. Bron: Antea Group, 2024.

Das

De das leeft in gebieden die bestaan uit een combinatie van diverse biotooptypen. Vaak zijn dit zowel hooggelegen als laaggelegen gronden die op korte afstand van elkaar liggen, in meestal kleinschalige akker- en weidelandschappen met voldoende bosjes, houtwallen, singels en heggen (Zoogdiervereniging, 2024). De belangrijkste kenmerken van het habitat zijn: groot voedselaanbod, goed vergraafbare bodem, voldoende dekking en weinig verstoring. De das graaft vaak meerdere gangenstelsels dat elk verbonden is met een verschillende ecologische functie, waaronder een kraamburcht en foerageerburcht. Een kraamburcht is meestal de hoofdburcht en daardoor de belangrijkste burcht in de leefomgeving van de das.

De das is beschermd onder artikel 11.54 van de Ow waar alleen de verblijfplaats beschermd is en de soort buiten de kwetsbare periode wel verstoord mag worden. In het plangebied is leefgebied van de das aanwezig. Op meerdere plekken zijn sporen van de das aangetroffen (zie figuur 2.5). Gezien de aard van de werkzaamheden wordt dit leefgebied niet aangetast. Namelijk, er wordt enkel een gleuf gegraven en weer dicht gemaakt zodat in de meeste gevallen de oorspronkelijke staat weer wordt hersteld. Echter, op één locatie is een (kraam)burcht aangetroffen die vermoedelijk in gebruik is door de das (zie bijlage 1, kaart 11). Het betreffen hier meerdere openingen waardoor het vermoedelijk gaat om de hoofdburcht die gebruikt kan worden voor de voortplanting (of ook wel kraamburcht genoemd). De oude gasleiding lijkt precies door/over deze burcht te gaan. De werkzaamheden mogen hier niet eerder plaatsvinden voordat er onderzoek is verricht of deze dassenburcht daadwerkelijk in gebruik wordt genomen (zie kader vervolgstappen). Indien uit nader onderzoek blijkt dat de das gebruik maakt van deze burcht dan mogen de werkzaamheden niet uitgevoerd worden voordat een vergunning flora- en fauna-activiteit van de Ow aangevraagd is (zie kader vervolgstappen). In de vergunningsaanvraag wordt een activiteitenplan opgesteld met maatregelen waar leefgebied en verblijfplaatsen gecompenseerd dienen te worden.

Figuur 2.5. Binnen het plangebied zijn sporen van de das aangetroffen, waaronder een mogelijke (kraam)burcht (links) en een pootafdruk (rechts). Bron: Antea Group, 2024.

Otter

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen (Zoogdiervereniging, 2024). Hierbij is het belangrijk dat

de watergang genoeg voedsel biedt met vooral kleinere vissen (zoals paling, baars en snoek). Overdag verblijft de otter in een rustplaats die zich bevindt op oevers met dichte oevervegetatie (o.a. met rietplanten), struwelen en bosschages, maar ook in kunstmatige holten. De otters maken hierbij gebruik van boomstronken en wortelstelsels, oude hopen van muskusratten of konijnen, constructies van takken en modder gemaakt door bevers, nissen onder bruggen of betonpijpen. De rustplaatsen zijn 50-100 cm in doorsnee en worden niet bekleed. De plek kan per dag verschillen. De nesten waar de jongen worden geworpen, liggen vaak in overstromingsvrije oeverholtes in een rustig gebied en worden regelmatig door de moeder verplaatst.

Het plangebied doorkruist enkel het leefgebied van de otter, brede watergangen met genoeg dekking in de oeverzone, via (pers)boringen. Hierbij vindt er geen aantasting/verstoring bovengronds plaats. De werkruimten bevinden zich daarnaast niet nabij de brede watergang en dus niet in potentieel leefgebied van de otter. Waar de oude gasleiding wordt verwijderd komt het plangebied wel op een enkele locatie nabij een brede watergang. Echter, is daar geen voldoende dekking in de oeverzone zodat verblijfplaatsen van de otter uitgesloten kunnen worden.

Steenmarter

De steenmarter dankt zijn naam aan zijn voorkeur voor steenachtige biotopen en schuilplaatsen, zoals steengroeven, rotsige hellingen en gebouwen (Zoogdiervereniging, 2024). In de loop der tijd zijn deze elementen minder in het landschap terug te vinden. Als alternatief zoekt de steenmarter gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Daarmee is de steenmarter steeds vaker terug te vinden nabij dorpen en boerderijen en tegenwoordig zelfs in grote steden. Daarnaast komt de steenmarter ook voor in parklandschap, in volkomen bosloze gebieden, steengroeven en rotsige hellingen, als er maar rommelige plekjes aanwezig zijn.

Er bevindt zich geen bebouwing met oude zolders binnen de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden. Wel is op meerdere locaties, vooral in natuurgebieden, waar de oude gasleiding middels open ontgraving wordt verwijderd dicht struikgewas aanwezig (zie bijlage 1: paarse rechthoek). Deze plekken zijn rommelig genoeg bevonden om voor steenmarters mogelijk verblijfplaatsen in te kunnen hebben. Daarnaast zijn langs een autoweg bosschages aangetroffen met oude takkenhopen. In één van deze oude takkenhopen is een dode steenmarter aangetroffen. Indien oude takkenhopen/boomspleten/bosschages niet gespaard kunnen blijven met het planvoornemen worden mogelijk verblijfplaatsen van de steenmarter vernield. Dit is in strijd met de Ow en dient eerst nader onderzoek uitgevoerd te worden (zie kader vervolgstappen).

Figuur 2.5. Geschikt leefgebied voor de steenmarter, bomenrij met takkenhopen en dichte ondergroei (links). Onder één van de aanwezige takkenhopen werd een dode steenmarter aangetroffen. Bron: Antea Group, 2024.

Wezel

De wezel komt in Nederland overal voor met uitzondering van de Waddeneilanden. Wezels leven bij voorkeur in open, droge natuur- en cultuurlandschappen, in tegenstelling tot de hermelijn die meer in natte omstandigheden leeft (Zoogdiervereniging, 2024). Meest geschikt leefgebied is waar veel woelmuizen aanwezig zijn waar ze op kunnen jagen. Dit vindt met name plaats in gebieden waar veel dekking aanwezig is, bijvoorbeeld bij dichte bosschages, houtstapels of heggen. In de buurt van deze landschapselementen bewonen ze vaak oude hopen van muizen, ratten en konijnen die bekleed worden met veren of haren van prooidieren. Goede schuilmogelijkheden én de aanwezigheid van voldoende geschikt voedsel zijn de enige eisen die de wezel aan zijn omgeving stelt.

Op de locaties waar verblijfplaatsen van andere marterachtigen niet uitgesloten kan worden geldt dit ook voor kleinere soort de wezel. Het plangebied doorkruist (zie bijlage 1; paarse rechthoek) diverse houtwallen en/of struikgewas dat geschikt leefgebied is voor de wezel. Indien niet om deze opgaande begroeiing gewerkt kan worden, dient er tevens nader onderzoek uitgevoerd te worden voor de wezel. De wezel laat zich minder gemakkelijk zien, ook niet in het donker, en blijft voortdurend onder struikgewas zitten. Daarom wordt voor deze soort een struikrover gebruikt, met lokaas om te bepalen of de soort aanwezig is (zie kader vervolgstappen).

Er zijn ook locaties binnen het plangebied, en dan weer met name waar de oude gasleiding wordt verwijderd, dat marginaal geschikt leefgebied voor de wezel is. Dit betreffen hoog gras zonder nabijgelegen houtwallen of dicht struikgewas. De wezel kan in muizenholen verblijven in het hoge gras maar heeft altijd dekking nodig van aanwezig struikgewas. Waar het plangebied enkel door hoog gras gaat zonder omliggende dekking kan het plangebied ongeschikt gemaakt worden door het kort te maaien, om er zo zeker van te zijn dat er geen soorten als de wezel binnen het plangebied verblijven (zie bijlage 1; onderbroken paarse lijn).

Vervolgstappen marterachtigen (das – boomarter en steenarter - bunzing en wezel)

- Waar plangebied enkel door (hoog) gras gaat zonder omliggende struikgewas of andere dekking (zie bijlage 1; paarse onderbroken lijn), het gras kort maaien en één dag wachten zodat de soorten het plangebied kunnen ontvluchten (plangebied ongeschikt maken).
- Op meerdere locaties (zie bijlage 1; paarse rechthoeken) kunnen verblijfplaatsen van marterachtigen niet uitgesloten worden. Indien bomen/boschages hier niet gespaard kunnen blijven dient nader onderzoek uitgevoerd te worden.
- Nader onderzoek bestaat uit:
 Voor das: wildcamera op locatie van mogelijk kraamburcht.
 Voor boomarter en steenarter: binnen paarse omkadering meerdere wildcamera's plaatsen (onderzoekperiode van minimaal 6 weken) in actieve seizoenen van de soort (maart t/m augustus).
 Voor bunzing en wezel: er worden struikrovers geplaatst onder boschages (kan tegelijkertijd uitgevoerd worden als het onderzoek naar steenarter).

Eekhoorn

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos (Zoogdiervereniging, 2024). Mits er voldoende voedsel beschikbaar is, komen ze ook in bebouwd gebied voor. Hun voorkeur gaat uit naar ouder bos (naaldbomen ouder dan 20 jaar en loofbomen ouder dan 40-80 jaar) omdat daar meer voedsel en nestgelegenheid is. Eekhoorns verblijven in holle ruimtes van bomen of maken zelf meerdere bolvormige takkennesten hoog in de boom. De takkennesten hebben ieder een eigen functie, zoals een kraamfunctie of foerageerplek.

Er kunnen meerdere bomen aanwezig zijn in het plangebied die mogelijk nader onderzocht dienen te worden (zie bijlage 1; aangeduid met bruine driehoek) op mogelijke verblijfplaatsen van de eekhoorn. De aangewezen bomen betreffen namelijk volwassen bomen waar het niet uitgesloten is dat er gaten aanwezig zijn waar de eekhoorn in kan gaan zitten. Daarnaast is het tijdens het terreinbezoek niet altijd mogelijk om alle bomen goed te inspecteren (gelegen naast een drukke weg en bomen stonden in blad). Hierbij is het mogelijk dat takkennesten van de eekhoorn niet zijn waargenomen. Indien er volwassen bomen worden gekapt met het planvoornemen dienen voordat de werkzaamheden starten deze bomen grondig gecontroleerd te worden op eventuele verblijfplaatsen van de eekhoorn. Deze inspectie en mogelijk vervolgonderzoek kan gelijktijdig met onderzoek naar vogels met jaarrond beschermde nesten (zie kader vervolgstappen vogels met jaarrond beschermde nesten).

Grote bosmuis

Tot voor kort kwam de grote bosmuis alleen in Zuid-Limburg en het uiterste oosten van Nederland voor. Inmiddels gaat het beter met de soort en verspreid de grote bosmuis zich meer landinwaarts en zijn er waarnemingen bekend van Drenthe tot aan het noorden van Groningen. De meeste waarnemingen zijn afkomstig van oude eiken- en beukenbossen met een uitgebreide struiklaag. Waar de meer algemene bosmuis voornamelijk in open gedeeltes voorkomt komt de grote bosmuis enkel in dicht begroeide delen voor. De grote

bosmuis kan goed klimmen en kan daarmee boomzaden als hazelnoten en eikels eten. De grote bosmuis bouwt een nest als verblijfplaats. Het nest bekleden ze met bladeren en mos en bevindt zich meestal onder wortelstronken van grote bomen ondergronds. Een grote bosmuis wordt gemiddeld 4 maanden oud, waarbij de meeste dieren de winter niet overleven (Zoogdiervereniging, 2024).

Binnen het plangebied is bos aanwezig met een uitgebreide struiklaag. Op deze locaties kunnen verblijfplaatsen van de grote bosmuis niet uitgesloten worden (zie bijlage 1; groene rechthoek). Indien in deze gebieden volwassen bomen nabij dicht struikgewas worden weggehaald gaan mogelijk verblijfplaatsen van de grote bosmuis verloren. Alvorens dit te mogen uitvoeren dient nader onderzoek uit te wijzen of de grote bosmuis aldaar aanwezig is (zie kader vervolgstappen muizen). Op andere locaties is er minder geschikt leefgebied aanwezig voor deze soort en kan middels het plangebied ongeschikt maken (zie bijlage 1; groene onderbroken lijn), uitgesloten worden dat essentieel leefgebied verloren gaat door de werkzaamheden.

Veldspitsmuis

De veldspitsmuis komt in Nederland slechts in enkele delen voor en dan met name in Zeeuws-Vlaanderen en het uiterste oosten van Overijssel. De veldspitsmuis is gebonden aan kleinschalig agrarisch cultuurlandschap dat niet te intensief beheerd wordt. Hij komt voor in overgangsvegetaties, lintvormige landschapselementen, opgaande kruidenvegetaties en overhoekjes. En ook in aanliggende, braakliggende of niet begraasde kruidenvegetaties, zoals boomgaarden, kan de soort worden aangetroffen. In gebouwen komt hij zelden voor (Zoogdiervereniging, 2024).

Waar al eerder het plangebied geschikt is bevonden voor de grote bosmuis is dat in grote lijnen ook voor de veldspitsmuis het geval. Overal waar dekking is in de vorm van rommelige hoekjes kan deze soort voorkomen. Op deze locaties kunnen verblijfplaatsen van deze beschermde muizensoort dus niet uitgesloten worden en dient nader onderzoek uitgevoerd te worden. Zoals in de kaarten aangegeven (zie bijlage 1) geldt dit vooral waar het plangebied door natuurgebied gaat (enkel voor de werkzaamheden van het verwijderen van de oude gasleiding). Nader onderzoek dient alleen plaats te vinden als er bosschages/bomen worden gerooid/gekapt op de aangegeven locaties. Indien dit soort opgaande begroeiing gespaard kan blijven is enkel het plangebied ongeschikt maken genoeg om geen essentieel leefgebied van beschermde muizensoorten aan te tasten.

Waterspitsmuis

De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snel stromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. Hij komt voor bij beken, rivieren, sloten, plassen en daar waar grondwater opwelt.

Voor deze soort is op één locatie geschikt biotoop aangetroffen dat mogelijk aangetast kan worden door de geplande werkzaamheden (zie bijlage 1; kaart 7; groen rechthoek). Hier wordt door/langs een natuurvriendelijke oeverzone gewerkt waar mogelijk de waterspitsmuis in kan verblijven. Indien er buiten deze oeverzone gewerkt kan worden zijn geen vervolgstappen benodigd. Echter, als de oude gasleiding door de oeverzone loopt is nader onderzoek vereist om na te gaan of verblijfplaatsen van de waterspitsmuis aanwezig zijn.

Figuur 2.6. Het plangebied loopt door/langs een natuurvriendelijke oeverzone (links; rood omkaderd) en door overgangsvegetaties (rechts) waar respectievelijk de waterspitsmuis en veldspitsmuis mogelijk verblijfplaatsen kunnen hebben. Bron: Antea Group, 2024.

Vervolgstappen muizen (*waterspitsmuis - grote bosmuis en veldspitsmuis*)

- Alleen in gemaaid grasland graven (hoog gras dient eerst gemaaid te worden), dus niet in of nabij bosgebied/boschages.
- Voorkeur gaat uit (bv. in natuurgebied) om niet te werken in boschages maar enkel de gasleiding te verwijderen in gemaaid grasland.
- Indien niet met bovenstaande maatregelen gewerkt kan worden, dient nader onderzoek naar de beschermde muizensoorten uitgevoerd te worden op de aangegeven locaties (zie bijlage 1; groene rechthoek) met als mogelijk gevolg dat een vergunningstraject kan worden ingegaan (doorlooptijd van circa 20 weken duren).

Op basis van het terreinbezoek worden overige beschermde zoogdieren niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

Vrijgestelde soorten zoogdieren in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen

Er is binnen het plangebied biotoop aanwezig voor de algemeen voorkomende (vrijgestelde) soorten als bosmuis, egel, haas, ree en vos. De opgaande begroeiing bij met name bosranden is geschikt biotoop voor deze soorten. Door de voorgenomen werkzaamheden kunnen negatieve effecten op deze soorten optreden. Binnen de provincie Drenthe geldt een vrijstelling voor deze algemene soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is voor deze soorten de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.9 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

2.3.5 Amfibieën

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van amfibieën in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.5. Overzicht van waargenomen amfibieën in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime		
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX Vrijgestelde amfibieën
Alpenwatersalamander		X	
Bastaardkikker			X
Bruine kikker			X
Gewone pad			X
Groene kikker (onbekend)			X
Heikikker	X		
Kamsalamander	X		
Kleine watersalamander			X
Meerkikker			X
Poelkikker	X		

Alpenwatersalamander

De alpenwatersalamander komt in Nederland in het zuiden en oosten voor, vaak in de buurt van bos en/of houtwallen. De soort heeft een voorkeur voor zandige leemgronden, waar hij voorkomt in beboste gebieden (loofbos) of kleinschalige landschappen met heggen en struwelen (RAVON, 2024). De alpenwatersalamander is niet kritisch ten opzichte van zijn voortplantingsbiotoop. In het voorjaar is hij in allerlei typen water te vinden, zolang het niet snel stromend of rijk aan vis is. Alpenwatersalamanders overwinteren over het algemeen op het land.

Met name waar het plangebied door natuurgebied loopt kan er sprake zijn van verblijfplaatsen van de alpenwatersalamander (zie licht blauwe rechthoek en rood omkaderd in kaart 7). De oude gasleiding gaat hier door bos afgewisseld met natte zones en nabij gelegen watergangen (zie figuur 2.7). Met name voor deze natuurgebieden dient er contact te worden gezocht met de beheerder wat voor ecologische maatregelen

getroffen dienen te worden. Alpenwatersalamanders verblijven op land en in het water, met een fase waarin ze voor meerdere jaren op het land aanwezig zijn onder bijvoorbeeld dood hout. Waar in bosgebieden gewerkt wordt met in de buurt geschikte watergangen dient daarvoor nader onderzoek naar de aanwezigheid van de alpenwatersalamander uitgevoerd te worden (zie kader vervolgstappen amfibieën).

Heikikker

De heikikker is een soort die erg kritisch is ten aanzien van het leefgebied. Het leefgebied waar de heikikker wordt aangetroffen is in grote lijnen gekenmerkt als schraal, ietwat ruig en vochtig. Het bestaat vooral uit heide, hoogveen, laagveen en half natuurlijk grasland. Daarbij komt de heikikker alleen voor in relatief voedselarme, zwak zure wateren (BIJ12, 2017 & RAVON, 2024) en dan met name in vennen. Heikikkers overwinteren op land, vaak onder dood hout of in vorstvrije plaatsen in de grond.

Eerdere waarnemingen van de heikikker zijn vooral afkomstig van het natuurgebied Dalerpeel, waar heidegebied wordt afgewisseld met bos. Er wordt niet in geschikte watergangen (zoals vennen) van de heikikker gewerkt. De heikikker overwintert op land nabij het voortplantingswater. Op enkele plaatsen binnen het plangebied kan er gewerkt worden in mogelijk overwinteringsgebied van de heikikker (zie bijlage 1; lichtblauwe rechthoek). Normaliter luidt dan het advies om de werkzaamheden uit te voeren wanneer de soort zich in het water begeeft. Echter, kunnen hier meerdere beschermde soorten aanwezig zijn (zoals de alpenwatersalamander) zodat deze maatregel niet opgaat. Indien de aanwezige strooisellaag/dood hout/boschages verloren gaan in aangewezen gebieden dan dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de heikikker (zie kader vervolgstappen amfibieën).

Figuur 2.7. Het plangebied gaat langs geschikte watergangen voor beschermde soorten amfibieën en mogelijk door/langs strooisellaag dat kan dienen als overwinteringsplaats. Bron: Antea Group, 2024.

Kamsalamander

Het leefgebied van de kamsalamander bestaat uit een voortplantingsbiotoop en een landbiotoop. Het voortplantingsbiotoop wordt gevormd door vrij grote, geïsoleerde, stilstaande, half beschaduwde, iets voedselrijke wateren met een goed ontwikkelde water- en oevervegetatie. De wateren moeten bovendien vrij zijn van de grotere vissoorten. Vaak liggen er meerdere wateren in elkaars nabijheid. Als de kamsalamander in sloten voorkomt dan betreft dit vaak sloten in of langs bossen en niet sloten in agrarisch gebied. Deze beschaduwde sloten bevatten veel minder vegetatie dan de weilandsloten. Het landbiotoop waar de kamsalamander wordt aangetroffen is vaak kleinschalig landschap. Het bestaat uit struikgewas, struweel, ruig grasland en/of bosrijk gebied.

Geschikt biotoop voor de kamsalamander is aangetroffen in de al eerder vernoemde natuurgebieden. Er dient nader onderzoek uitgevoerd te worden of het plangebied door het landbiotoop van de kamsalamander gaat. Aanwezigheid kan op verschillende manieren en periodes onderzocht worden (zie figuur 2.8).

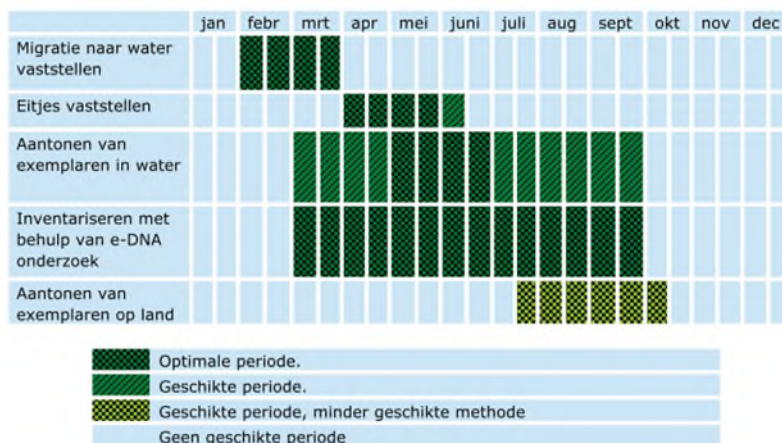
Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

Figuur 2.8. Verschillende manieren en periodes waarin aanwezigheid van kamsalamander aangetoond kan worden. Bron: Bij12, kennisdocument Kamsalamander.

Poelkikker

De poelkikker leeft vooral in gebieden met zwak zure, oligotrofe, schone, stilstaande wateren in de landschapstypen bos, heide en hoogveen. Hij heeft een voorkeur voor onbeschaduwde wateren, maar de oeverzone moet goed begroeid zijn.

Op de locaties waar eerder is aangegeven dat onderzoek voor andere beschermde amfibie soorten dient uitgevoerd te worden geldt dit ook voor de poelkikker. Er zijn met name in natuurgebied Dalerpeel meerdere geschikte watergangen aangetroffen voor de poelkikker. Nader onderzoek zal bestaan uit meerdere veldbezoeken waar geluisterd wordt naar kooractiviteit en middels scheppen/vangen aanwezigheid kan worden aangetoond.

Vervolgstappen amfibieën (alpenwatersalamander en kamsalamander – heikikker en poelkikker)

- Indien strooisellaag, bosschages worden aangetast in de daarvoor aangegeven locaties (zie bijlage 1; lichtblauw omkaderd) dient nader onderzoek uitgevoerd te worden op de aanwezigheid van beschermde soorten amfibieën.
- Nader onderzoek kan op verschillende manieren en periodes uitgevoerd worden (zie als vb. Bij12, kennisdocument kamsalamander).

Op basis van het terreinbezoek worden overige beschermde amfibieën niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

Vrijgestelde amfibieën in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen

Er is binnen het plangebied biotoop aanwezig voor de algemeen voorkomende (vrijgestelde) soorten als bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. De aanwezige sloten en ondiepe watergangen afgewisseld met houtwallen zijn geschikt biotoop voor deze soorten. Door de voorgenomen werkzaamheden kunnen negatieve effecten op deze soorten optreden. Binnen de provincie Drenthe geldt een vrijstelling voor deze algemene soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is voor deze soorten de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.9 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

2.3.6 Reptielen

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van reptielen in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.6. Overzicht van waargenomen reptielen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDDF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime	
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX
Levendbarende hagedis		X

Ondanks dat er geen waarneming bekend is van de ringlang in de omgeving van het plangebied kan de aanwezigheid van de soort binnen het plangebied niet uitgesloten worden. De ringslang is namelijk verspreid over heel Nederland (zie verspreidingsatlas) en het plangebied biedt geschikt biotoop (strooisellaag/broeihopen nabij watergangen en natuurvriendelijke oevers) voor deze soort.

Levendbarende hagedis

De levendbarende hagedis komt voor in redelijk dicht begroeide gebieden van (vochtige) heide, veen, schraal grasland, open plekken in bossen en rijk begroeide bosranden. Ook komt hij voor in wegbermen, dijktafsluitingen, hagen en houtwallen. De soort heeft een duidelijke voorkeur voor vochtige terreinen, vooral structuurrijke overgangen van vochtige naar droge terreindelen. De soort is afhankelijk van structuurrijk habitat met daarbinnen open zon beschenen, snel opwarmende plekken in de nabijheid van dekkingsovergangen om zich te beschermen tegen uitdroging en predatie. In tegenstelling tot bij de zandhagedis is de aanwezigheid van open zandgronden geen vereiste (BIJ12, 2017 & RAVON, 2024).

Verblijfplaatsen van de levendbarende hagedis kunnen niet uitgesloten worden in met name waar het plangebied door natuurgebied Dalerpeel loopt (zie ook figuur 2.6 en 2.7). Aangezien de soort te vinden is in nattere gebieden kan de hagedis aangetroffen worden in een soortgelijk biotoop van enkele beschermde soorten amfibieën (waaronder alpenwatersalamander). Waar de geplande werkzaamheden in de betreffende natuurgebieden geen bosschages kunnen sparen dient eerst nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de levendbarende hagedis (zie donkerblauwe rechthoek in bijlage 1).

Ringslang

De ringslang is wijdverspreid in Nederland en dan met name in de provincies Friesland, Drenthe, Gelderland, Utrecht en Noord-Holland. De soort is gebonden aan een waterrijke habitat. Deze liggen veelal op zandgronden en de overgangen van zandgrond naar veen- en kleigronden (RAVON, 2024). Andere landschapstypen waarin relatief veel waarnemingen worden verricht zijn bos, struweel en op infrastructuur (wegen en spoorwegen). Meer dan andere reptielen komt de soort ook voor in een bebouwde omgeving en in het agrarisch gebied. In cultuurlandschappen wordt intensief gebruik gemaakt van door de mens aangelegde mest-, blad-, zaagsel-, houtsnipper- en composthopen. Deze worden gebruikt als rust- en voortplantingsplaatsen. Voor al deze landschapselementen is het voor de ringslang noodzakelijk dat er genoeg dekking (o.a. riet in oeverzones) aanwezig is nabij een waterpartij en dat er in de buurt een broeihoop ter plaatse is.

Op enkele plaatsen binnen het plangebied wordt door een natuurvriendelijke oever gewerkt of gaat het plangebied door mogelijke broeihopen van de ringslang. Op beide locaties kunnen verblijfplaatsen van de ringslang niet op voorhand worden uitgesloten. Voor deze locaties geldt dat er nader onderzoek naar de ringslang uitgevoerd dient te worden.

Vervolgstappen reptielen (levendbarende hagedis en ringslang)

- Op enkele locaties (in bijlage 1 met donkerblauwe rechthoek) kunnen verblijfplaatsen van de levendbarende hagedis en ringslang niet uitgesloten worden.
- Nader onderzoek dient uitgevoerd te worden als de werkzaamheden het leefgebied van deze soorten kan aantasten.
- Nader onderzoek wordt uitgevoerd middels het plaatsen van reptielenplaatjes voor een minimale onderzoeksinspanning van 6 weken .

Op basis van het terreinbezoek worden overige beschermde reptielen niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

2.3.7 Insecten

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van insecten in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.7. Overzicht van waargenomen insecten in de omgeving van het plangebied (NDFF; 2019-2024, straal van 1km).

Soort	Beschermingsregime	
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX
Beekrombout		X
Gevlekte witsnuitlibel	X	
Grote vos		X
Grote weerschijnvlinder		X
Noordse winterjuffer	X	
Teunisbloempijlstaart	X	

Beekrombout

De soort komt voor nabij grotere beken en kleine rivieren. Soms ook in grote rivieren en in kanalen. Mei geldt als de hoogvliegtijd van de soort. Er wordt niet in geschikte watergangen gewerkt waar eventueel de beekrombout zou kunnen voorkomen. Daarmee is de aanwezigheid van de beekrombout binnen het plangebied uitgesloten.

Gevlekte witsnuitlibel

De gevlekte witsnuitlibel is een libellensoort die voorkomt rondom laagveenmoerassen, vegetatierijke vennen en duinplassen. Deze soort staat bekend als een zwervende soort, die op allerlei andere biotopen kan opduiken. Larven overwinteren twee keer en komen voor tussen waterplanten en verlandingszones (Vlinderstichting, 2024).

In het bosgebied van Dalerpeel zou de gevlekte witsnuitlibel kunnen voorkomen. Dit bos wordt namelijk gekenmerkt door nat bos afgewisseld met heide. Er zijn enkele (droogvallende) poeltjes/slootjes in dit gebied aanwezig waar mogelijk werkzaamheden plaatsvinden. Indien (zie bijlage 1; rood omkaderd) niet om deze poeltjes gewerkt kan worden dient nader onderzoek uitgevoerd te worden of deze soort aanwezig is (zie kader vervolgstappen insecten).

Grote vos

De grote vos is een vlindersoort die voorkomt in vochtige (oudere) bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote vrijstaande bomen (Vlinderstichting, 2024). Deze soort heeft als waardplant (waar de eitjes op worden afgezet) voornamelijk iep maar ook zoete kers, populier en bepaalde wilgensoorten. De boomsoorten dienen wel van groot formaat te zijn en in een vochtige omgeving te staan. De vliegperiode is vanaf half februari tot eind oktober. De soort overwintert als vlinder in een grot of in holle bomen, maar ook in houtstapels. De grote vos staat bekend als een zwerver, die soms ver buiten zijn habitat kan worden waargenomen.

Het plangebied is, met name door natuurgebied Dalerpeel, geschikt biotoop voor de grote vos. Als met de werkzaamheden grote oude wilgensoorten verloren gaan dan dient nader onderzoek uit te wijzen of er bomen zijn die gebruikt worden als waardplanten door de grote vos (zie kader vervolgstappen).

Grote weerschijnvlinder

De grote weerschijnvlinder is een zeldzame standvlinder die enkel nog in kleine populaties verspreid over Nederland voorkomt. De waardplant is voornamelijk boswilg, dat voorkomt in vochtige oude loofbossen, wilgenbroekbossen of beekbegeleidende bossen. Voor de voortplanting is het vereist dat deze vooral hoge bomen op zonnige, beschutte plaatsen staan waar de luchtvochtigheid hoog is. Vliegtijd is vanaf half juni tot begin augustus. In deze tijd leven ze hoog in de bomen en voeden ze zich voornamelijk met honingdauw en sap van bloedende bomen. Met name de mannetjes komen soms naar de grond om te drinken van plassen of kadavers. De soort is bijna het gehele jaar in een rupsstadium aanwezig en overwintert als halfvolgroeide rups tussen schors van de waardplant. De verpopping vindt ook hoog in de boom plaats (Vlinderstichting, 2024).

Voor de grote weerschijnvlinder geldt in grote lijnen hetzelfde als voor de grote vos. Waar de werkzaamheden door natuurgebied Dalerpeel gaan en waar vooral boswilg bomen niet gespaard kunnen blijven dient nader onderzoek uitgevoerd te worden.

Noordse winterjuffer

De noordse winterjuffer is een libellensoort die in Nederland voorkomt in en nabij kleine plasjes en vennen in laagveengebieden. Overwinteren gebeurt in relatief droge broekbossen in de omgeving van de voortplantingswateren en op heidevelden gelegen op de hogere zandgronden in met name Friesland, Overijssel en Drenthe (Vlinderstichting, 2024).

De libellensoort kan voorkomen in het natte bos van natuurgebied Dalerpeel. Waar het plangebied kleine plasjes aantast, dient eerst uitsluitel te worden gegeven middels nader onderzoek of de noordse winterjuffer aanwezig is. Als dat het geval is dient een vergunning te worden aangevraagd waarin middels een activiteitenplan ecologische maatregelen worden voorgeschreven.

Teunisbloempijlstaart

De teunisbloempijlstaart komt voor op open plekken in vochtige bossen, bosranden en warme open plaatsen (Vlinderstichting, 2024). De waardplanten waar de vlinder zijn eitjes aan afzet zijn wilgenroosje, teunisbloem, basterdwederik en kattenstaart. De vliegtijd is mei-juni en de rupsen zijn volgroeid in de periode van juni tot september. De soort overwintert als pop in de strooisellaag. De vlindersoort stond vooral bekend in de provincie Zuid-Limburg, maar wordt de laatste jaren ook waargenomen in noordelijke provincies, zoals Noord-Brabant en Gelderland. De verwachting is dat de verspreiding verder zal gaan via het oosten richting het noorden van Nederland. Aangezien het nog steeds gaat om kleine aantallen, ook in andere landen van Europa, is de soort beschermd volgens de richtlijnen die zijn opgesteld in artikel 11.46 Bal van de Ow.

Het plangebied gaat door kruidenrijk grasland (zie bijlage 1; rood omkaderd) afgewisseld met bosgebied. Indien dit kruidenrijk grasland wordt gemaaid dient eerst onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van waardplant soorten als de teunisbloem die gebruikt kunnen worden voor de voortplanting door de vlindersoort teunisbloempijlstaart.

Op basis van het terreinbezoek worden overige beschermde insecten niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

Vervolgstappen insecten (libelles en vlinders)

- Op enkele locaties (in bijlage 1 rood omkaderd) kunnen verblijfplaatsen van beschermde soorten libelle en vlinders niet uitgesloten worden.
- Indien er waardplanten (zoals volwassen wilgensoorten) en geschikte plasjes (voor libelle soorten) aangetast worden door het voornemen dient eerst nader onderzoek uitgevoerd te worden.
- Nader onderzoek bestaat onder meer uit zoeken naar rupsen (vlinders) en larvehuidjes (libellen) in specifieke onderzoeksperiodes. Rupsen zoeken dient plaats te vinden tussen april en september en zoeken naar larve huidjes van mei tot en met juli.

2.3.8 Zaadplanten, varens en bladmossen

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van zaadplanten, varens en bladmossen in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.8. Overzicht van waargenomen zaadplanten, varens en bladmossen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime		
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX Vrijgestelde zaadplanten, varens en mossen
Kartuizer anjer		X	

Kartuizer anjer

Kartuizer anjer is niet aangetroffen in het plangebied en de wilde variant wordt ook niet verwacht binnen het plangebied, gezien het ontbreken van geschikt biotoop. Dit geldt ook voor overige beschermde zaadplanten, varens en bladmossen.

2.3.9 Zorgplicht

In het plangebied kunnen vrijgestelde soorten zoogdieren en amfibieën aanwezig zijn. Deze soorten zijn vrijgesteld van de vergunningsplicht voor de Omgevingswet (Ow) in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt voor deze soorten, net als alle overige in het wild levende dieren en planten, de zorgplicht (zie bijlage 3). Dit houdt in dat tijdens de werkzaamheden zo veel als mogelijk negatieve effecten op aanwezige natuurwaarden dienen te worden voorkomen dan wel te worden beperkt.

Hierbij wordt onder de Ow onder andere extra aandacht besteed aan soorten van de Rode Lijsten. Provincies kunnen onder de Ow beleidskaders opstellen over hoe en met welke soorten (van de Rode Lijsten) rekening dient te worden gehouden in het kader van de zorgplicht. Vooralsnog zijn deze aanvullende beleidskaders nog niet opgesteld. In de voorliggende rapportage is daarom gekozen voor het opnemen van waarnemingen van de Rode Lijst soorten in de NDFF, die enkel zijn waargenomen binnen het plangebied. De Rode Lijst soorten waarvan waarnemingen in de NDFF bekend zijn, zijn opgenomen in Bijlage 5.

De initiatiefnemer/uitvoerder is verantwoordelijk voor een adequate naleving van de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Door het uitvoeren van een aantal zorgplicht gerelateerde maatregelen, wordt voldaan aan de zorgplicht en kan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten worden gegarandeerd. Maatregelen waaraan gedacht kan worden bij de invulling van de zorgplicht bij voorliggend planvoornemen zijn weergegeven in tabel 2.9.

Tabel 2.9. Voorbeelden van zorgplicht gerelateerde maatregelen voor soorten.

Soort(groep)	Maatregel
Grondgebonden zoogdieren (alle soorten)	- Voorafgaand aan de werkzaamheden het grasland (en bosschages) kort maaien (eerst 10cm boven maaiveld zodat evt. een egel niet in de maaier terecht komt). Dit om te voorkomen dat soorten als bosmuis, haas en ree verblijfplaatsen kunnen hebben in het plangebied. - Zoveel mogelijk stapvoets rijden met (graaf)machines zodat de meeste dieren de kans krijgen om weg te vluchten. De egel vlucht niet weg en dient over te worden gezet naar nabij gelegen bosschages.
Amfibieën	- Eventueel aangetroffen amfibieën (zwervende exemplaren) nabij de watergang de kans geven om te vluchten. Lukt dit niet, ecooloog vragen om de soort buiten het plangebied te plaatsen. - Indien individuen per ongeluk worden opgegraven deze voorzichtig buiten het plangebied over te zetten (in nabij gelegen watergang). - Voorkomen dat soorten in de gegraven gleuf terecht komen met altijd een uitweg bieden (uittreedplanken plaatsen of gleuf direct weer dicht maken) en exemplaren weer uit de gleuf halen. Nooit amfibieën oprapen zonder handschoenen te dragen, want vele soorten zijn gevoelig voor ziekteverwekkende bacteriën.

2.3.10 Invasieve soorten

Uit de bureaustudie is naar voren gekomen dat in (de omgeving van) het plangebied invasieve exoten voorkomen (zie tabel 2.10), waaronder planten als de reuzenbalsemien, reuzenberenklauw en smalle waterpest. Bij het terreinbezoek is ook Japanse Duizendknoop aangetroffen in de omgeving van het plangebied (zie bijlage 1; rode ster). Indien deze soorten worden aangetroffen gedurende de werkzaamheden zijn er passende maatregelen vereist. Denk hierbij aan het markeren van de groeiplaats en deze niet aan te tasten. Geadviseerd wordt om vervolgens passende maatregelen te treffen onder begeleiding van een deskundig ecooloog. Dit geldt ook voor werken in het water, waar mogelijk invasieve soorten als de gevlekte Amerikaanse rivierkreeft naar boven kan komen.

Tabel 2.10. Unielijst exoten afkomstig van de NDFF (binnen een straal van 1km, 2019-2024).

Soort(groep)	Exoten
Kreeftachtigen	Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft Rode Amerikaanse rivierkreeft
Planten	Grote waternavel (aquatisch) Parelvederkruid Reuzenbalsemien Reuzenberenklauw Smalle waterpest (aquatisch)
Vissen	Zonnebaars
Vogels	Nijlgans
Zoogdieren	Beverrat Muskusrat

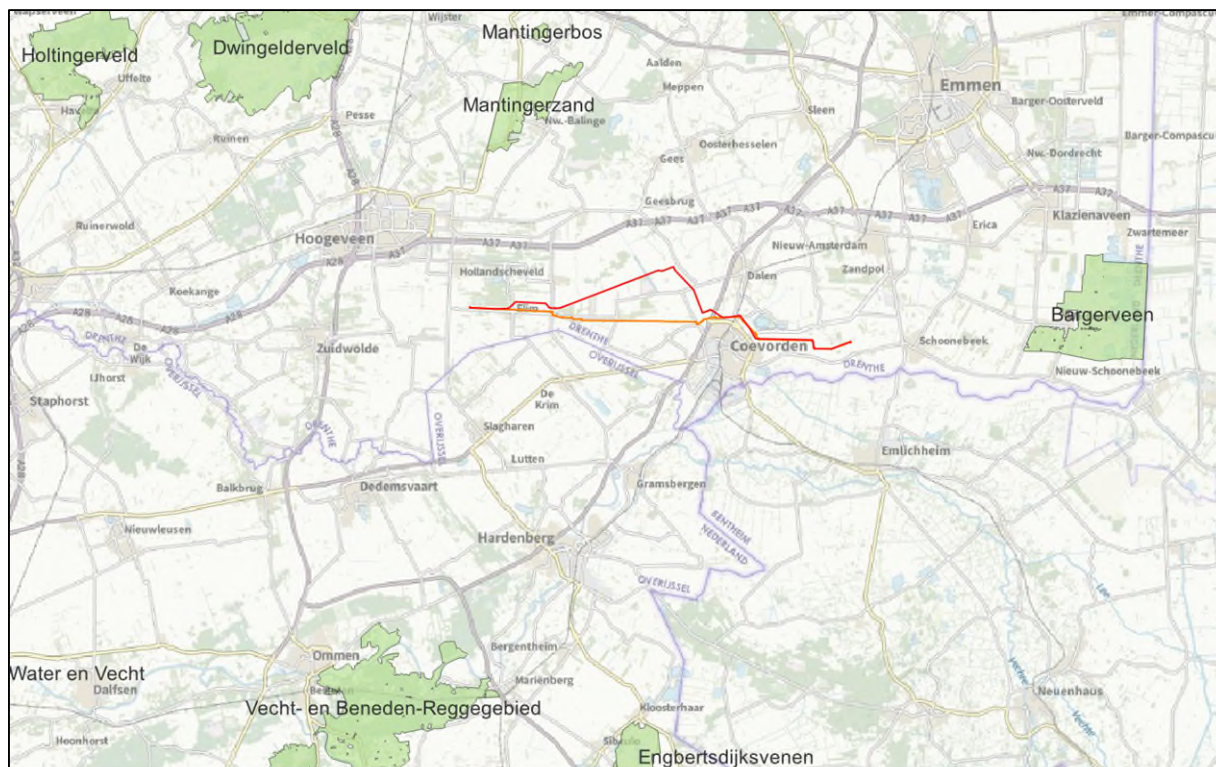
2.4 Natura 2000

Het plangebied ligt niet in een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is het Mantingerzand en ligt op circa 13 kilometer afstand ten noordoosten van het plangebied (zie figuur 2.9). Dit gebied is aangewezen op basis van de Habitatrichtlijn. Binnen een straal van 15 km ligt nog een ander Natura 2000-gebied, namelijk Bargerveen.

Bij voorliggend planvoornemen is er enkel sprake van een aanlegfase. Er zijn daardoor alleen tijdelijke effecten. De Natura 2000-gebieden liggen buiten het invloedsgebied van alle storingsfactoren, zoals bijvoorbeeld verdroging of geluid- en lichtverstoring, met uitzondering van verzuring en vermeting. Gezien de afstand tot stikstofgevoelige habitattypen in de Natura 2000-gebieden en de voorgenomen werkzaamheden zijn effecten als gevolg van vermeting en verzuring door stikstofdepositie niet op voorhand uit te sluiten.

De enige manier om inzicht te krijgen in de aard en omvang van het effect van stikstofdepositie als gevolg van de combinatie van werkzaamheden (nieuw te leggen leiding en verwijderen oude leiding), is het uitvoeren van een stikstofberekening met behulp van AERIUS Calculator (zie kader vervolgstappen). Geadviseerd wordt dan ook om een dergelijke berekening uit te voeren. Voor het aanleggen van de nieuwe leiding A-820 is reeds een stikstofdepositie berekening uitgevoerd (AERIUS, 2024), waaruit volgt dat er weliswaar stikstofdepositie ter plaatse van Natura 2000-gebieden plaatsvindt als gevolg van de leidingaanleg, maar dat deze intern gesaldeerd kan worden door de agrarische grond binnen de begrenzing van de werkstrook gedurende één jaar niet te bemesten.

Voor het verwijderen van leiding A-577 dient nog een AERIUS-berekening uitgevoerd worden. Mochten de aanleg van de nieuwe leiding en het verwijderen van de bestaande leiding in hetzelfde jaar uitgevoerd worden, dan dient voor deze variant eveneens een AERIUS-berekening uitgevoerd worden. Indien uit de AERIUS-berekening hiervoor volgen dat als gevolg van het voornemen een verhoogde stikstofdepositie plaats vindt op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden, dient dit ecologisch te worden beschouwd door middel van een ecologische Voortoets Stikstof.

Figuur 2.9. Ligging Natura 2000-gebieden (groen) in de omgeving van de tracés van A820 (rood) en A-577 (oranje). Bron: PDOK, 2023.

Vervolgstappen Natura 2000-gebieden

- Er dient een AERIUS-berekening voor het verwijderen van leiding A-577 uitgevoerd worden.
- Mochten de aanleg van de nieuwe leiding en het verwijderen van de bestaande leiding in hetzelfde jaar uitgevoerd worden, dan dient voor deze variant eveneens een AERIUS-berekening uitgevoerd worden.
- Indien sprake is van een toename in stikstofdepositie dient een ecologische Voortoets Stikstof te worden opgesteld.

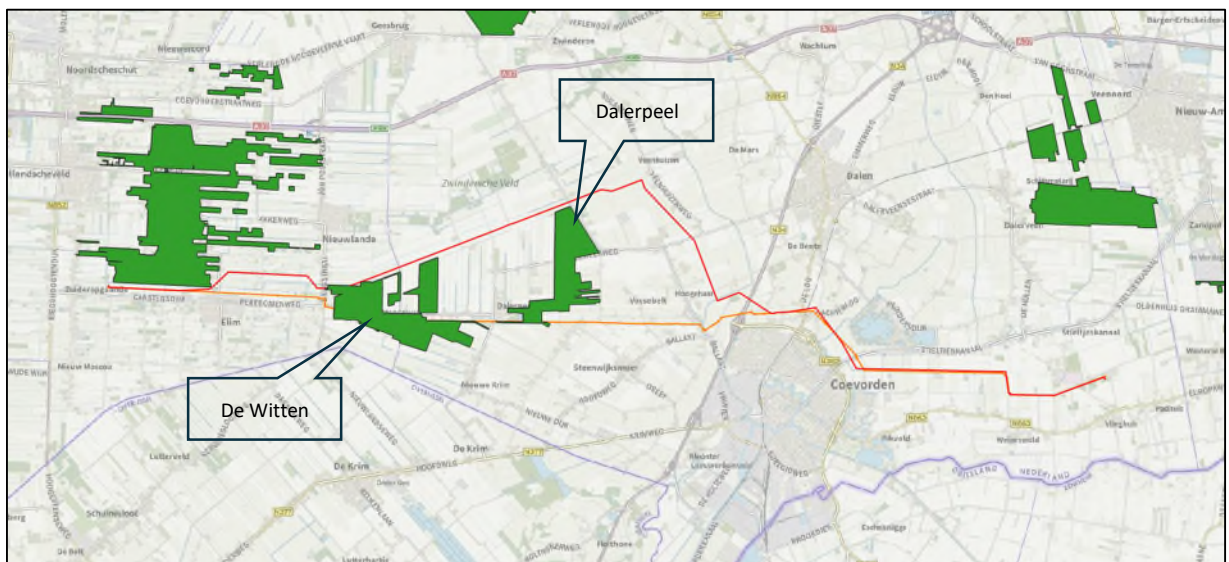
2.5 NNN en overig beleid

Het plangebied loopt ten oosten gedeeltelijk door en/of grenst aan NNN-gebied. Als gevolg van het planvoornemen kan er sprake zijn van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN-gebied. Dit dient nader onderzocht en beoordeeld te worden (zie kader vervolgstappen).

Het plangebied (voor verwijderen van oude gasleiding) gaat ook door twee aangewezen natuurgebieden, genaamd Dalerpeel en De Witten. De beheerders van deze gebieden dienen op de hoogte te worden gesteld van de werkzaamheden en getoetst te worden of de beheerdoelplannen worden aangetast door de werkzaamheden (zie kader vervolgstappen).

Vervolgstappen NNN en Overig beleid

- Het plangebied gaat ten oosten door en/of langs NNN-gebied. Of de werkzaamheden het betreffende NNN aantast dient nader onderzocht te worden.
- Het plangebied (enkel voor verwijderen van oude gasleiding) gaat door twee aangewezen natuurgebieden, genaamd Dalerpeel en De Witten.
- De beheerders van deze gebieden dienen op de hoogte te worden gesteld van de werkzaamheden en getoetst te worden of de beheerdoelplannen worden aangetast door de werkzaamheden.

Figuur 2.10. Ligging van de tracés (nieuw te leggen leiding A-820 in rood en te verwijderen leiding A-577 in oranje) ten opzichte van het NNN (groen). Bron: PDOK, 2023.

2.6 Beschermde houtopstanden buiten de bebouwingscontour houtkap

In (de directe omgeving van) het plangebied zijn bomen aanwezig. Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden worden houtopstanden gekapt en/of worden houtopstanden mogelijk aangetast. Een separate toetsing beschermde houtopstanden is daarom noodzakelijk. In deze nadere toetsing (valt buiten de scope van voorliggende natuurtoets) wordt in eerste instantie bepaald of de houtopstanden beschermd zijn, en zo ja onder welk beschermingsregime (buiten de bebouwingscontour houtkap en/of Omgevingsplan). Daarnaast wordt in de nadere toetsing houtopstanden bepaald of eventuele vervolgstappen noodzakelijk zijn. Mogelijke vervolgstappen bij kap van bomen zijn: een melding houtkap (op basis van Bal – Omgevingswet) of een omgevingsvergunning houtkap (gemeentelijke beleid). Ook kan het noodzakelijk zijn een Boom Effect Analyse (BEA) op te stellen, waarbij wordt getoetst in hoeverre bomen in de invloedssfeer daadwerkelijk negatieve effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden ondervinden. Een globale ligging van bomen die mogelijk dienen onderzocht te worden met een BEA is weergegeven met een bruine driehoek in bijlage 1.

3. Conclusie & advies

In dit hoofdstuk is per onderdeel de conclusie en het advies gegeven dat voortkomt uit de uitgevoerde natuurtoets.

3.1 Soortbescherming

Binnen het plangebied is geschikt biotoop aangetroffen voor beschermde soorten (Ow) waarvoor geen algemene vrijstelling geldt. Het gaat om soorten uit de volgende soortgroepen: boombewonende vogels met jaarrond beschermd nest, algemene broedvogels, vleermuizen, marterachtigen, muizen, amfibieën, reptielen en insecten. In tabel 3.1 zijn de conclusies ten aanzien van deze beschermde soorten voor zowel de nieuw te leggen leiding A-820 als de te verwijderen leiding A-577 opgenomen. De onderbouwing van de conclusies zijn beschreven in paragraaf 2.3 van voorliggende natuurtoets. Voor de overige soort(groep)en is beoordeeld dat vervolgstappen niet aan de orde zijn. Voor deze soorten en vrijgestelde soorten geldt wel de zorgplicht.

Tabel 3.1 Overzicht conclusies en vervolgstappen soortbescherming.

Leiding	Soort(groep)	Essentieel leefgebied in (directe omgeving van) plangebied?	Nader onderzoek nodig?	Maatregelen?
A-820 A-577	Boombewonende vogels met een jaarrond beschermd nest	Ja, mogelijk nestgelegenheid in bomen binnen het plangebied (zie bijlage 1: bruine driehoek).	Ja indien potentiële nesten worden aangetast.	Ja, zie tabel 3.2
A-820 A-577	Vogels (algemene broedvogels)	Ja, nestgelegenheid in opgaande begroeiing	N.v.t.	Ja, zie tabel 3.2
A-820 A-577	Vleermuizen - verblijfplaatsen	Ja, mogelijk holtes in bomen geschikt als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen.	Ja indien potentieel bewoonbare holten worden aangetast.	Ja, zie tabel 3.2
A-820 A-577	Vleermuizen – vliegroutes	Ja, over watergangen en langs bomenrijen.	Nee	Ja, zie tabel 3.2
A-820 A-577	Marterachtigen (das – boommarter en steenmarter – bunzing en wezel)	Ja, onder andere bosschages en houtwallen (zie bijlage 1: paars omkaderd)	Ja, indien de aangewezen bosschages niet gespaard kunnen worden.	Ja, zie tabel 3.2
A-820 A-577	Eekhoorn	Ja, mogelijk takkennesten of holtes in bomen.	Ja, indien potentiële verblijfplaatsen worden aangetast.	Ja, zelfde als voor boombewonende vogels en vleermuizen
A-820 A-577	Muizen (waterspitsmuis – grote bosmuis en veldspitsmuis)	Ja, kleinschalig landschap nabij bosranden (grote bosmuis), oeverzone (waterspitsmuis) en overgangsvegetaties (veldspitsmuis). Kaderkleur is groen in bijlage 1.	Ja, indien door een geschikte oeverzone en in en nabij bosranden wordt gewerkt	Ja, zie tabel 3.2
A-577	Amfibieën (alpenwatersalamander en kamsalamander – heikikker en poelkikker)	Ja, strooisellaag nabij geschikte watergangen (zie bijlage 1; lichtblauw)	Ja, Indien strooisellaag, bosschages worden aangetast in de	N.v.t.

			daarvoor aangegeven locaties	
A-577	Reptielen (levendbarende hagedis en ringslang)	Ja, in strooisellaag, onder dichte vegetatiezone nabij geschikte wateren (kadekleur lichtblauw).	Ja, indien broeihopen en strooisellaag verwijderd dienen te worden.	N.v.t.
A-577	Insecten (libelle en vlinders)	Ja, o.a. mogelijk waardplanten als volwassen wilgensoorten in nat bosgebied en teunisbloem in kruidenrijk grasland (zie rode kaders in bijlage 1).	Ja, Indien er waardplanten (vlinders) en geschikte plasjes (voor libelle soorten) aangetast worden door het voornemen.	N.v.t.

In tabel 3.1 is aangegeven dat een overtreding van de Ow voor een aantal soorten op voorhand kan worden voorkomen door het treffen van maatregelen. Deze maatregelen zijn in tabel 3.2 uiteengezet. Door het nemen van deze maatregelen worden negatieve effecten voorkomen en zijn geen vervolgstappen noodzakelijk.

Tabel 3.2. Beschrijving maatregelen om overtreding van de Ow te voorkomen.

Leiding	Soort(groep)	Maatregelen
A-820 A-577	Vogels met jaarrond beschermd nest	Advies is om (volwassen) bomen te sparen. Indien niet mogelijk dienen deze grondig geïnspecteerd te worden op mogelijke takkennesten en holtes (zie tabel 3.3).
A-820 A-577	Algemene broedvogels	- Voor het gehele plangebied geldt werken buiten het broedseizoen (circa maart t/m juli). - Indien werken buiten broedseizoen niet mogelijk, voor aanvang van het broedseizoen het plangebied ongeschikt maken. - Vooraf een controle op aanwezigheid van broedvogels. - Indien aanwezig, worden locatie-specifieke maatregelen voorgesteld om te voorkomen dat de vogels niet gestoord worden tijdens het broedseizoen. - Indien niet mogelijk, wordt werk stilgelegd en wachten tot de nesten verlaten/jongen uitgevlogen zijn.
A-820 A-577	Vleermuizen	- Indien bomen worden gekapt, dient eerst (kan gelijktijdig met het onderzoek naar vogelnesten) een bomencontrole uitgevoerd te worden op aanwezigheid van gaten/holtes die mogelijk gebruikt kunnen worden als verblijfplaats voor vleermuizen. - Indien s 'nachts (door)gewerkt wordt dient lichtverstoring op mogelijke vliegroutes voorkomen te worden door bouwverlichting niet te schijnen op bomen en de watergang. - Lukt het niet om lichtverstoring te voorkomen of bomen te sparen met potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen, dan dient nader onderzoek uit te wijzen of vleermuizen het plangebied gebruiken als essentiële vliegroute of voor verblijfplaatsen (zie tabel 3.3).
A-820 A-577	Marterachtigen	- Waar plangebied enkel door (hoog) gras gaat zonder omliggende struikgewas of andere dekking (zie bijlage 1; paarse onderbroken lijn), het gras kort maaien en één dag wachten zodat de soorten het plangebied kunnen ontvluchten (plangebied ongeschikt maken). - Op meerdere locaties (zie bijlage 1; paarse rechthoeken) kunnen verblijfplaatsen van marterachtigen niet uitgesloten worden. Indien bomen/boschages hier niet gespaard kunnen blijven dient nader onderzoek uitgevoerd te worden (zie tabel 3.3).
A-820 A-577	Muizen	Alleen in gemaaid grasland graven (hoog gras dient eerst gemaaid te worden), dus niet in of nabij bosgebied/boschages.

		- Voorkeur gaat uit (bv. in natuurgebied) om niet te werken in bosschages maar hier de leiding bv. horizontaal te trekken. Werkzaamheden om de gasleiding te verwijderen in gemaaid grasland zijn niet bezwaarlijk. - Indien niet met bovenstaande maatregelen gewerkt kan worden, dient nader onderzoek naar de beschermde muizensoorten uitgevoerd te worden op de aangegeven locaties (zie bijlage 1; groene rechthoek) met als mogelijk gevolg dat een vergunningstraject kan worden ingegaan (doorlooptijd van circa 20 weken duren).
--	--	---

In tabel 3.1 is aangegeven dat er (mogelijk) nader onderzoek nodig is naar vogels met jaarrond beschermde nesten, vleermuizen, marterachtigen, muizen, amfibieën, reptielen en insecten. De beschrijving van dit nader onderzoek wordt in tabel 3.3 uiteengezet.

Tabel 3.3. Beschrijving nader onderzoek.

Leiding	Soort	Onderzoeksmethode
A-820 A-577	Boombewonende vogels met jaarrond beschermde nesten	- Wanneer de plannen definitief zijn welke bomen worden gekapt, dienen deze bomen onderzocht te worden op de aanwezigheid van beschermde nestplaatsen (grote takkennesten en gaten in de boom). - Dit geldt voor alle volwassen bomen (zie bijlage 1 voor globale ligging van deze bomen), waar het onderzoek plaats dient te vinden wanneer bomen geen blad hebben (november-maart). - Indien (mogelijke) aanwezigheid van nestplaatsen wordt geconstateerd, wordt nader onderzoek voorgeschreven. - Nader onderzoek zal uitwijzen of de betreffende nestplaatsen worden gebruikt door vogels met jaarrond beschermde nesten. Dit onderzoek bestaat uit twee tot vier gerichte veldbezoeken in de periode maart tot en met mei, met een tussenperiode van 10 dagen (zie ook BIJ12, 2017a). Voor de boomvalk zal nog een 5^e bezoek nodig zijn in juni (broedt relatief laat).
A-820 A-577	Vleermuizen	Het nader onderzoek bestaat uit minimaal vijf bezoeken conform vleermuisprotocol, verspreid over het actieve seizoen van vleermuizen (tussen april en oktober).
A-820 A-577	Marterachtigen	- Nader onderzoek bestaat uit: - Voor das (zie ook BIJ12, 2017b): wildcamera op locatie van mogelijk kraamburcht. - Voor boommarter en steenmarter: binnen paarse omkadering meerdere wildcamera's plaatsen (onderzoekperiode van minimaal 8 weken) in actieve seizoen van de soort (maart t/m augustus, bij voorkeur in de maanden juni-juli). - Voor bunzing en wezel (zie ook BIJ12, 2024b): er worden struikrovers geplaatst onder bosschages (kan tegelijkertijd uitgevoerd worden met het onderzoek naar steenmarter).
A-820 A-577	Muizen	Er worden muizenvallen geplaatst op de aangegeven locaties (zie ook BIJ12, 2017e) in actieve seizoen van de soorten (juli-september).
A-577	Amfibieën	Nader onderzoek kan op verschillende manieren en periodes uitgevoerd worden (zie BIJ12, 2017d en 2017f en figuur 2.8). Gedurende de veldbezoeken wordt geluisterd naar onder meer kooractiviteit (kikkers) en wordt er via scheppen/vangen (salamander soorten) aanwezigheid aangetoond.
A-577	Reptielen	Nader onderzoek wordt uitgevoerd middels het plaatsen van reptielenplaatjes voor een minimale onderzoeksinspanning van 6 weken in de periode april-september.
A-577	Insecten	Zoeken naar rupsen (vlinders) en larvehuidjes (libelle) in de daarvoor geschikte periodes van de soorten (april-september; zie Vlinderstichting, 2024).

3.1.1 Zorgplicht

Uit paragraaf 2.3.9 blijkt dat er in het plangebied soort(groep)en aanwezig (kunnen) zijn waarmee rekening dient te worden gehouden in het kader van de zorgplicht voor soorten. Maatregelen waaraan gedacht kan worden bij de invulling van de zorgplicht bij voorliggend planvoornemen zijn weergegeven in tabel 3.4.

Tabel 3.4. Voorbeelden van zorgplicht gerelateerde maatregelen voor soorten.

Soort(groep)	Maatregel
Grondgebonden zoogdieren (alle soorten)	- Voorafgaand aan de werkzaamheden het grasland (en bosschages) kort maaien (eerst 10 cm boven maaiveld zodat evt. een egel niet in de maaier terecht komt). Dit om te voorkomen dat soorten als bosmuis, haas en de ree verblijfplaatsen kunnen hebben in het plangebied. - Zoveel mogelijk stapvoets rijden met (graaf)machines zodat de meeste dieren de kans krijgen om weg te vluchten. De egel vlucht niet weg en dient over te worden gezet naar nabij gelegen bosschages.
Amfibieën en vissen	- Eventueel aangetroffen amfibieën (zwervende exemplaren) nabij de watergang de kans geven om te vluchten. Lukt dit niet, ecooloog vragen om de soort buiten het plangebied te plaatsen. - Indien individuen per ongeluk worden opgegraven deze voorzichtig buiten het plangebied over te zetten (in nabij gelegen watergang). - Voorkomen dat soorten in de gegraven gleuf terecht komen en altijd een uitweg bieden (middels uittreedplanken of direct dichtgooien gleuf) en/of exemplaren weer uit de gleuf halen. Nooit amfibieën oprapen zonder handschoenen te dragen, want velen soorten zijn gevoelig voor ziekteverwekkende bacteriën.

Onder de Ow dient nadere aandacht te worden besteed aan soorten van de Rode Lijsten. Onder de Ow kunnen provincies beleidskaders opstellen over hoe en met welke soorten (van de Rode Lijsten) rekening dient te worden gehouden in het kader van de zorgplicht. Vooralsnog zijn deze aanvullende beleidskaders nog niet opgesteld. In de voorliggende rapportage is daarom gekozen voor het opnemen van waarnemingen van de Rode Lijst soorten in de NDFF binnen het plangebied. Door middel van de maatregelen beschreven in tabel 3.4 kunnen op negatieve effecten worden gemitigeerd op (een deel van) de opgenomen Rode Lijst soorten.

3.1.2 Invasieve soorten

Uit de bureaustudie is naar voren gekomen dat in (de omgeving van) het plangebied invasieve exoten voorkomen (zie tabel 3.5), waaronder planten als de reuzenbalsemien, reuzenberenklauw en smalle waterpest. Met het terreinbezoek is ook de Japanse Duizendknoop aangetroffen in de omgeving van het plangebied (zie bijlage 1; rode ster). Indien deze soorten worden aangetroffen gedurende de werkzaamheden zijn er passende maatregelen vereist. Denk hierbij aan het markeren van de groeiplaats en deze niet aan te tasten. Geadviseerd wordt om vervolgens passende maatregelen te treffen onder begeleiding van een deskundig ecooloog. Dit geldt ook voor het werken in water, waar mogelijk invasieve soorten als de gevlekte Amerikaanse rivierkreeft naar boven kunnen komen.

Tabel 3.5. Unielijst exoten afkomstig van de NDFF (binnen een straal van 1km, 2019-2024).

Soort(groep)	Exoten
Kreeftachtigen	Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft Rode Amerikaanse rivierkreeft
Planten	Grote waternavel (aquatisch) Parelvederkruid Reuzenbalsemien Reuzenberenklauw Smalle waterpest (aquatisch)
Vissen	Zonnebaars
Vogels	Nijlgans

3.2 Gebiedsbescherming

3.2.1 Gebiedsbescherming -Natura 2000

In tabel 3.6 zijn de conclusies ten aanzien van beschermde Natura 2000-gebieden opgenomen. De onderbouwing van de conclusie is beschreven in paragraaf 2.4 van voorliggende natuurtoets.

Tabel 3.6. Conclusies Natura 2000-gebieden.

	Natura 2000
Zijn er Natura 2000-gebieden aanwezig waarop effecten kunnen optreden?	Ja, Mantingerzand en Bargerveen.
Treden er negatieve effecten op of zijn deze te verwachten?	Ja, er kan sprake zijn van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.
Zijn er vervolgstappen aan de orde?	Ja, er dient een AERIUS-berekening te worden uitgevoerd voor het verwijderen van leiding A-577 en, indien aan de orde, voor de aanleg van leiding A-820 tegelijkertijd met het verwijderen van leiding A-577. Voor aanleggen nieuwe leiding A-820 is reeds een stikstof berekening uitgevoerd (AERIUS, 2024).
Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit of akkoord van de provincie noodzakelijk?	Nog onbekend.

3.2.2 NNN en overig beleid

In tabel 3.7 zijn de conclusies ten aanzien van beschermde NNN-gebieden opgenomen. De onderbouwing van de conclusie is beschreven in paragraaf 2.5 van voorliggende natuurtoets.

Tabel 3.7. Conclusies NNN-gebieden.

	NNN
Op welke afstand van het plangebied ligt het dichtstbijzijnde NNN-gebied?	Plangebied gaat in oostelijk gedeelte door en/of langs NNN-gebied.
Is er sprake van toetsing van externe werking in de betreffende provincie?	Nee
Is er sprake van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden of is dit te verwachten?	Beoordelen nadat de wijze van verwijderen van leiding A-577 is vastgesteld.
Zijn er vervolgstappen aan de orde?	Ja, indien in NNN-gebied wordt gewerkt, dient er nader onderzoek voor het onderdeel NNN te worden uitgevoerd.
Afstemming met het bevoegd gezag aan de orde?	Ja, indien in NNN-gebied wordt gewerkt dient er contact gezocht te worden met bevoegd gezag (provincie Drenthe).
Overig beleid aan de orde?	Plangebied gaat door 2 natuurgebieden, namelijk Dalerpeel en De Witten. Beheerders (Staatsbosbeheer) dienen op de hoogte gesteld te worden van de werkzaamheden en in overleg met de beheerders dient getoetst te worden of werkzaamheden de beleidsdoelen aantasten.

3.3 Beschermde houtopstanden bebouwingscontour houtkap

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden worden houtopstanden gekapt en/of worden houtopstanden mogelijk aangetast. Een separate toetsing beschermde houtopstanden is daarom noodzakelijk. In deze nadere toetsing (buiten scope van voorliggende natuurtoets) wordt in eerste instantie bepaald of de houtopstanden beschermd zijn, en zo ja onder welk beschermingsregime (buiten de bebouwingscontour houtkap en/of Omgevingsplan). Mogelijke vervolgstappen bij kap van bomen zijn: een melding houtkap (op basis van Bal – Omgevingswet) of een omgevingsvergunning houtkap (gemeentelijke beleid). Ook kan het noodzakelijk zijn een Boom Effect Analyse (BEA) op te stellen, waarbij wordt getoetst in hoeverre bomen in de invloedssfeer

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis
projectnummer 0491216.100
2 september 2024 revisie 01
N.V. Nederlandse Gasunie

daadwerkelijk negatieve effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden ondervinden. Een globale ligging van bomen die mogelijk dienen onderzocht te worden met een BEA is weergegeven met een bruine driehoek in bijlage 1.

Antea Group,
Heerenveen, september 2024

Literatuurlijst

AERIUS, 2024. WNN-ANT-OMG-GEN-ECO-002-20240515-491216-stikstofdepositieonderzoek Elim-Vlieghuis-rev0A.pdf

BIJ12, 2024a. Kennisdocument gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Versie 2.0, april 2024.

BIJ12, 2024b. Kennisdocument kleine marterachtigen. Versie 1.0, januari 2024.

BIJ12, 2017a. Kennisdocument buizerd (*Buteo buteo*). Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12, 2017b. Kennisdocument das (*Meles meles*). Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12, 2017c. Kennisdocument heikikker (*Rana arvalis*). Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12, 2017d. Kennisdocument kamsalamander (*Triturus cristatus*). Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12, 2017^e. Kennisdocument noordse woelmuis (*Microtus oeconomus arenicola*). Versie 1.0 Juli 2017.

BIJ12, 2017f. Kennisdocument poelkikker (*Rana lessonae*). Versie 1.0, juli 2017.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Netwerk Groene Bureaus (NGB), 2023. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie nov 2023).

Netwerk Groene Bureaus (NGB), 2021. Vleermuisprotocol 2021.

Overig

NDFF

Street Smart

AERIUS-calculator, versie 2023.1.

www.floron.nl

www.verspreidingsatlas.nl

RAVON, 2024. www.ravon.nl

Vlinderstichting, 2024. www.vlinderstichting.nl

Zoogdierverseniging, 2024. www.zoogdierverseniging.nl

Bijlage 3 Kaarten met ecologische maatregelen

Bijlage 1 Kaarten met ecologische maatregelen

In elke kaart worden de ecologische maatregelen beschreven die voor aanvang en tijdens de werkzaamheden (mogelijk) van toepassing zijn. Voor het gehele tracé geldt werken buiten het broedseizoen, dus ook voor gedeelte tracé wat niet is gemarkeerd.

De nummering van de kaarten is gerangschikt van Elim naar Vlieghuis (west naar oost). Beginnend met beide tracés bij elkaar gelegen, dan de bestaande gastransportleiding A577 met gele lijn en oranje werkstrook, om vervolgens te eindigen met beide tracés die weer bij elkaar zijn gelegen. De oude gastransportleiding A577 dient te worden verwijderd middels open ontgraving (nog onduidelijk of sommige bomen gespaard kunnen blijven). Hierna wordt met een A het tussengelegen deel van de nieuw aan te leggen waterstoftransportleiding A820 weergegeven op kaart middels een rode lijn met groene werkstrook (zwarte lijn is ondergrondse boring).

Algemeen advies betreffende eventuele bomenkap/aantasten boomwortelen:

Stap 1: Wanneer werkzaamheden definitief zijn vastgesteld welke bomen er gekapt gaan worden, dienen de volwassen bomen gecontroleerd te worden op gaten/holtes/boomspleten en takkennesten in de periode dat de bomen niet in blad staan (november t/m februari).

Stap 2: Ook als in de buurt van bomen wordt gewerkt (bv smalle berm met bomenrij) dient vastgesteld te worden of door de graafwerkzaamheden boomwortelen worden aangetast (BEA=bomeneffectanalyse later uitvoeren) ook in verband met (werk)veiligheid.

■ = Marginaal geschikt leefgebied marterachtigen en muizen -> eerst plangebied ongeschikt maken (kort maaien en 1 dag wachten) en buiten kwetsbare periode (maart-september) om werken.

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

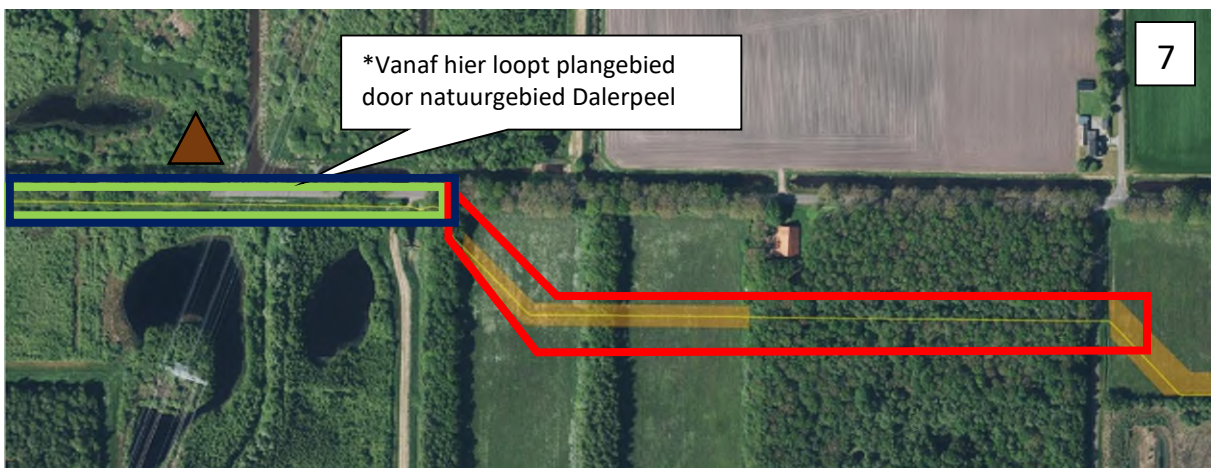
2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

■ = Hoog gras nabij bosschages: marginaal geschikt leefgebied kleine marterachtigen en muizen -> eerst plangebied ongeschikt maken (kort maaien en 1 dag wachten) en buiten kwetsbare periode werken (maart-september).

▲ = Indien bekend is welke bomen er worden gekapt/aangetast, grondige inspectie naar gaten/holtes (o.a. voor vleermuizen) en boomwortelspleten (marters) in periode wanneer bomen geen blad hebben.

■ = Indien tracé door oeverzone van naastgelegen watergang loopt, nader onderzoek waterspitsmuis en ringslang. Indien enkel door de berm van autoweg alleen grondige controle bomen.

■ = Natuurreservaat Drents landschap. Nat bos met dood hout en kruidenrijk grasland. Te maken met veel beschermde soorten reptielen, amfibieën, kleine zoogdieren, libelles, vlinders en vogels. *=Advies is om contact te zoeken met beheerder (Nader onderzoeken mogelijk overslaan en direct vergunning aanvragen met opstellen van Ecologisch Werkprotocol EWP).

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

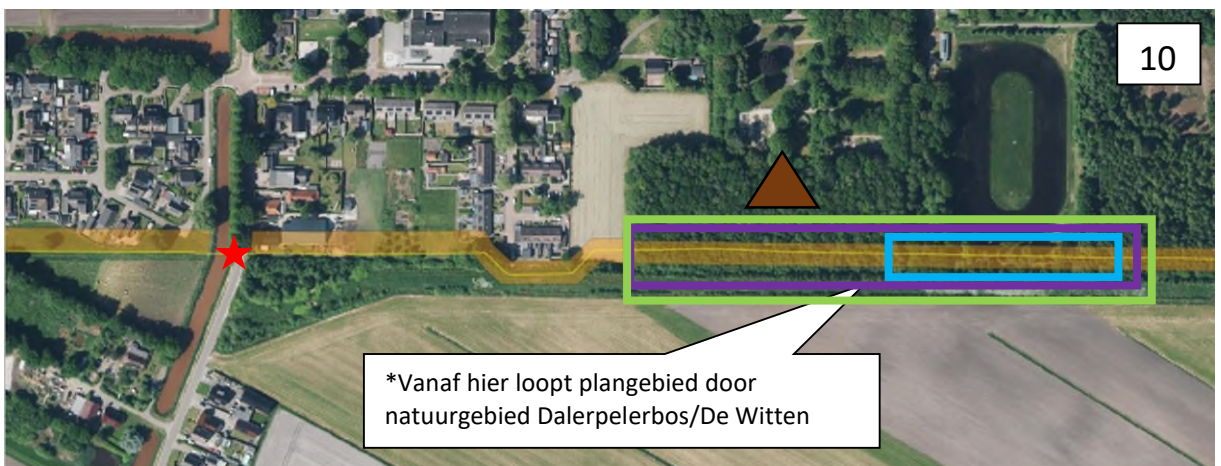
projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

■ = Indien alleen door hoog gras, marginaal geschikt leefgebied kleine marterachtigen en ■ muizen. Buiten kwetsbare periode ongeschikt maken. Indien ook door boomspleten dan nader onderzoek kleine marterachtigen, muizen, beschermde reptielen en amfibieën.

■ = Strooisellaag en broeihopen. Indien plangebied door broeihopen en strooisellaag loopt nader onderzoek ringslang en amfibieën. Indien hier omheen gewerkt kan worden dan werken wanneer amfibieën zich in het water bevinden.

■ = Geschikt leefgebied voor marters en ■ muizen, nader onderzoek benodigd indien bomen met boomspleten en muizenholen niet gespaard kunnen blijven.

▲ = Indien vaststaat welke bomen worden gekapt dan een grondige inspectie naar gaten/holtes en oude takkennesten in periode wanneer bomen geen blad hebben. Ook de te kappen bomen controleren op boomspleten voor kleine marterachtigen (habitatgeschiktheidsbeoordeling). Indien geschikte boomspleten aanwezig dan is het ook mogelijk om direct vergunning aan te vragen.

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis
projectnummer 0491216.100
2 september 2024 revisie 01
N.V. Nederlandse Gasunie

★ = Groeiplaats invasieve plantensoort Japanse duizendknoop: niet aantasten, verspreiding voorkomen.

*=Waar plangebied door natuurgebied loopt luidt het advies om eerst met beheerder contact op te nemen, aangezien dit gedeelte van het tracé door leefgebied gaat van veel beschermde diersoorten.

□ = Dassenburcht. Eerst nader onderzoek naar de das en zeer waarschijnlijk vergunning benodigd om werkzaamheden ter plaatse door te kunnen laten gaan.

○ = Groot takkennest vermoedelijk van vogel met jaarrond beschermd nest (havik vloog weg). Indien bomen in een straal van 75 meter worden gekapt dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar JRBN.

□ = Mogelijk overwinteringsplaatsen beschermde amfibieën. Werkzaamheden uitvoeren wanneer amfibieën zich in het water bevinden.

□ = Geschikt leefgebied voor muizen, hiervoor nader onderzoek.

▲ = Indien bomen niet bespaard kunnen blijven dan grondige inspectie naar gaten/holtes in periode wanneer bomen geen blad hebben.

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

■ ■ ■ = Marginaal geschikt leefgebied waterspitsmuis in de oeverzone. Kanaal voornamelijk bekleed met beschoeiing, op enkele plaatsen paalschot dat is vergaan. Werkzaamheden zijn tijdelijk en van zeer kleine omvang. Oeverzone ongeschikt maken (kort maaien en 1 dag wachten), buiten kwetsbare periode (april-augustus)

Natuurtoets

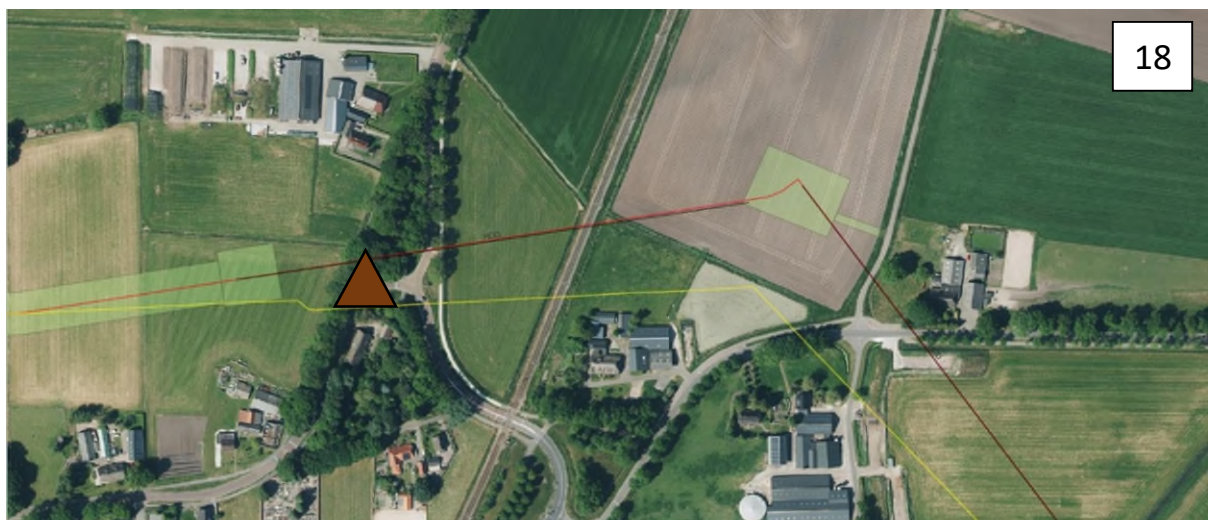
Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis
projectnummer 0491216.100
2 september 2024 revisie 01
N.V. Nederlandse Gasunie

▲ = Betreffen hier losstaande bomen, aangenomen dat hieromheen kan worden gewerkt en deze bomen te sparen. Indien niet mogelijk, dienen deze bomen grondig te worden geïnspecteerd op holtes/gaten waar bijvoorbeeld vleermuizen in kunnen verblijven. Eventueel BEA als vlakbij bomen wordt gewerkt.

○ = Nader onderzoek JRBN Buizerd. Territoriaal gedrag buizerd nabij deze bomen. Indien bomen gekapt of aangetast worden dient nader onderzoek uitgevoerd te worden op aanwezigheid van JRBN nesten.

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

Buiten broedseizoen werken, kans op weidevogels en soorten als meerkoet langs de watergang. Dit geldt overigens voor het gehele plangebied.

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

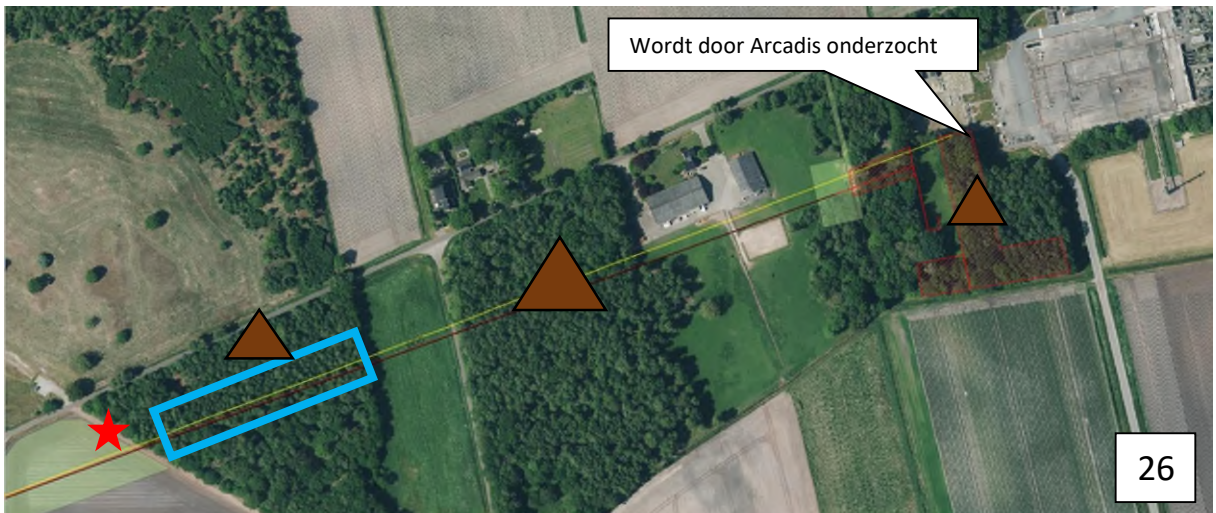
 = Nader onderzoek steenmarter, kleine marterachtigen en muizen (o.a. grote bosmuis en veldspitsmuis). Tenzij alleen in open gras gewerkt kan worden of een heel klein gedeelte van de bosschages verloren gaat (met ecologische begeleiding).

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis
projectnummer 0491216.100
2 september 2024 revisie 01
N.V. Nederlandse Gasunie

■ = Nader onderzoek steenmarter, kleine marterachtigen en ■ muizen. Tenzij alleen in open gras gewerkt kan worden of enkel een klein gedeelte (<10%) van bosschage weggehaald wordt buiten kwetsbare periode van de soort.

■ = Broekbos, indien plangebied door poeltjes loopt dan nader onderzoek amfibieën. Zo niet, werkzaamheden uitvoeren wanneer amfibieën niet op land zijn (overwinteringsfase).

★ = Groeiplaats invasieve plantensoort Japanse duizendknoop: niet aantasten, verspreiding voorkomen.

Tussengelegen deel nieuw aan te leggen waterstoftransportleiding (weergegeven met A)

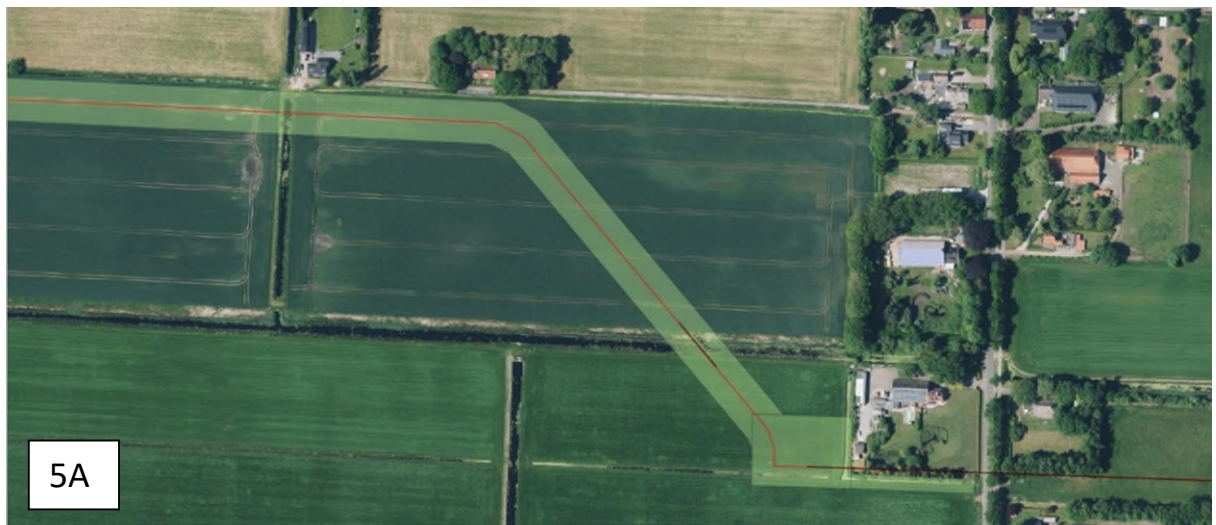
Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

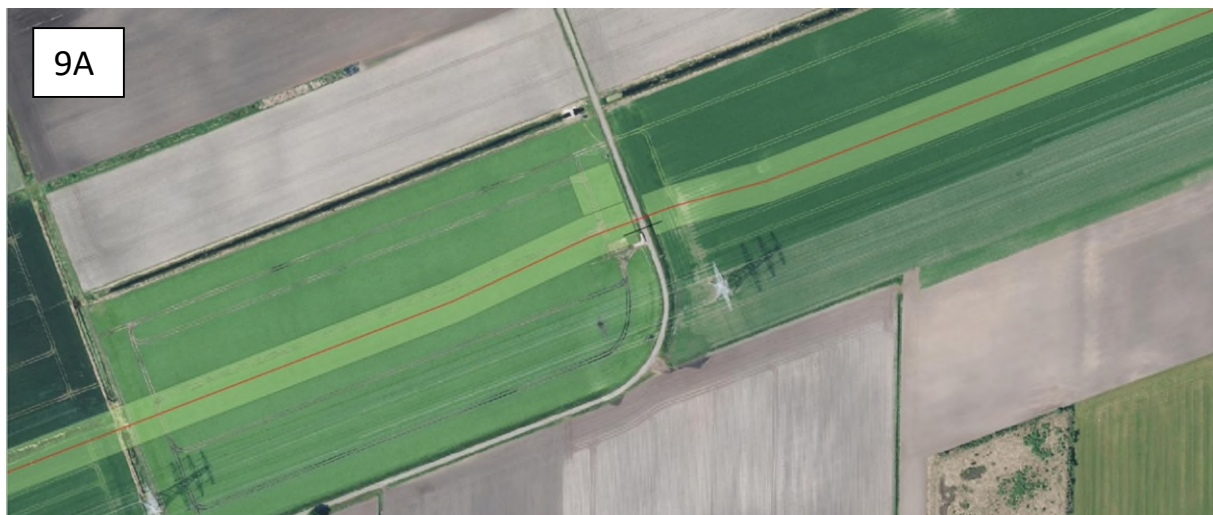
Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

Bijlage 2 Foto's terreinbezoeken

Bijlage 2 Foto's terreinbezoeken

Onderstaande foto's van de terreinbezoeken zijn gerangschikt van west naar oost met daarna het tussengelegen deel van het tracé A820.

Ten westen begint het plangebied bij bosschages

En loopt daarna voornamelijk door akkers

De bestaande leiding A577 gaat door struikgewas en door/langs bomenrij

In de bosschages bevindt zich een nestkast

Plangebied in de berm van een onverhard pad

Langs bomenrijen op particulier terrein

In de berm van een autoweg door/langs bomenrij

En door natuurvriendelijk oeverzone

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

Door bos met jonge bomen en weinig ondergroei

Over een dassenburcht met meerdere openingen

Door grasland langs fietspad

Onder wegen door

Over kavelsloten

Houtsingels

Door/langs bomenrij van volwassen zomereik

Met spechtengaten

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis

projectnummer 0491216.100

2 september 2024 revisie 01

N.V. Nederlandse Gasunie

Open ontgraving gaat door hoog gras langs bosranden

Werkruimtes liggen voornamelijk in weilanden

Bijlage 3 Wettelijk kader

Bijlage 3 Wettelijk kader

In deze bijlage staat een beschrijving van de relevante wet- en regelgeving; de Omgevingswet (Ow) en het beleidskader. Naast bescherming vanuit de Ow zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De aanwijzing en bescherming van het NNN gebeurt in de Omgevingsverordening.

Ow - Algemeen

De Ow is op 1 januari 2024 in werking getreden. De Ow beschermt:

- De Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn in het kader van het Europees natuurbeleid (gebiedsbescherming)
- De planten- en diersoorten (onderdeel soortbescherming)
- Bos en houtopstanden (onderdeel houtopstanden).

Veel verantwoordelijkheden en bevoegdheden liggen bij de provincies. Er zijn hierop wel uitzonderingen waarvoor het ministerie van LNV bevoegd gezag is. Dit betreft onder andere de aanleg en uitbreiding van hoofdwegen, landelijke spoorwegen, hoofdvaarwegen, primaire waterkeringen, militaire terreinen en oefengebieden, militaire luchthavens, Schiphol en overige burgerluchthavens, het landelijke gastransportnet, hoogspanningsverbindingen van tenminste 220 kV, activiteiten van buitenlandse mogendheden en activiteiten namens een lid van het Koninklijk Huis. LNV is ook bevoegd gezag voor ruimtelijke ingrepen in de Exclusieve Economische Zone (EEZ) en voor Windenergie op zee (kavelbesluiten).

Gemeenten kunnen een loketfunctie hebben. Het is mogelijk om een natuurvergunning 'aan te haken' bij de omgevingsvergunning, maar dit hoeft niet. De Ow richt zich op bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden.

Ow - Soortbescherming

In de Ow is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie geldt een vergunningsplicht bij verschillende schadelijke handelingen die zijn vermeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54 Bal van de Ow. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- 1) Vogels (artikel 11.37 Bal);
- 2) Strikt beschermde soorten (artikel 11.46 Bal);
- 3) Andere soorten (artikel 11.54 en bijlage IX, onder A en onder B Bal).

Soorten van de Vogelrichtlijn (artikel 11.37 Bal, Ow)

Het beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn is vastgelegd in artikel 11.37 e.v.

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het is mogelijk om omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aan te vragen het optreden van schadelijke handelingen. De omgevingsvergunning kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Vogelrichtlijn. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 1: 'in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid' (dit is dus strenger dan voor soorten van de Habitatrichtlijn en de andere soorten);
- Er is geen verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Strikt beschermde soorten (artikel 11.46 Bal, Ow)

Deze categorie bestaat uit Europees beschermde soorten. De schadelijke handelingen zijn vastgelegd in artikel 11.46 Bal e.v.:

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Onder de Ow is het mogelijk om voor strikt beschermde soorten zoals opgenomen in artikel 11.46 Bal bij ruimtelijke ontwikkelingen te werken volgens een door de Minister goedgekeurde gedragscode. Hierbij geldt een vrijstelling van de vergunningsplicht bij schadelijke handelingen uit artikel 11.46 Bal.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten zoals opgenomen artikel 11.46 Bal van de Ow bij het optreden van schadelijke handelingen een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit worden aangevraagd. De omgevingsvergunning kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Habitatrichtlijn.
Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 3: 'in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten';
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Andere soorten (artikel 11.54 Bal, Ow)

De categorie 'andere soorten' bestaat uit soorten zoals opgenomen in bijlage IX, onder A en onder B Bal van de wettekst. Dit zijn nationaal beschermde soorten. De schadelijke handelingen zijn vastgelegd in artikel 11.54 Bal e.v..

Het is verboden:

- a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Voor deze soorten geldt een vrijstelling wanneer aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Daarnaast geldt ook vrijstelling bij ruimtelijke projecten voor soorten die staan op besluit vrijgestelde soorten. Het hangt per provincie af welke soort is vrijgesteld van een vergunningsplicht bij schadelijke handelingen in artikel 11.54 Bal, ook de grond waarvoor een vrijstelling geldt kan ook variëren tussen provincies. Wel dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht (artikel 11.27 Bal) Deze zorgplicht is verder in deze bijlage nog toegelicht.

Indien de ‘andere soorten’ niet zijn vrijgesteld en daarmee als gevolg van het voornemen schadelijke handelingen in artikel 11.54 Bal optreden, dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten uit de categorie ‘andere soorten’ van de Ow bij het optreden van schadelijke handelingen een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit worden aangevraagd. De omgevingsvergunning kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang h ‘in het algemeen belang’;
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Samenvatting gronden waarop een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit verleend mag worden per categorie beschermde soorten (artikel 311.37, 11.46 en 11.54 Bal).				
Vergunningsgronden		Artikel 11.37 Bal	Artikel 11.46 Bal	Artikel 11.54 Bal en bijlage IX
		Vogels	Strikt beschermde soorten	Andere soorten
1	Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	Ja	Ja	Ja
2	Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	Ja	Ja	Ja
3	volksgezondheid en openbare veiligheid	Ja	Ja	Ja
	veiligheid van luchtverkeer	Ja	Nee	Ja
	ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	Ja	Ja	Ja
	ter bescherming van Flora en Fauna	Ja	Ja	Ja
	voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	Ja	Ja	Ja
	dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	Ja	Ja
	ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	Ja
	schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud (ook natuurbeheer), algemeen belang, bestendig gebruik	Nee	Nee	Ja

Zorgplicht

Er dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de zorgplicht zoals vastgelegd in artikel 11.27 Bal van de Ow. Deze zorgplicht houdt o.a. in dat als een activiteit wordt ondernomen waarvan kan worden vermoed dat deze nadelig kan zijn voor in het wild levende dieren en planten, deze activiteit niet plaats mag vinden. Ook moeten alle maatregelen worden genomen om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Deze zorgplicht heeft betrekking op de gebieds- en op de soortbescherming. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a) dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel
 - b) indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
1. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Ow - Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming is vastgelegd in artikel 11.1 tot en met 11.9 Bal van de Ow. Hierin wordt de aanwijzing en bescherming van Natura 2000-gebieden geregeld. Hiermee zijn de verplichtingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, voor zover die betrekking hebben op gebiedsbescherming, geïmplementeerd in het Nederlands recht. De begrenzing van de Natura 2000-gebieden en de instandhoudingdoelstellingen voor die gebieden zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de betreffende gebieden. De instandhoudingdoelstellingen beschrijven voor de voor het gebied aangewezen habitattypen en soorten of een bepaalde ontwikkeling ervan gewenst is of dat het behoud ervan op het aanwezige niveau moet worden nagestreefd. Voor activiteiten of projecten die schadelijk kunnen zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Deze omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV.

Voortoets en Passende beoordeling

De Ow regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, ten aanzien van plannen en projecten en die mogelijke effecten hebben op de natuurlijke kenmerken van de gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelen die in de Natura 2000-gebieden van kracht zijn. De Ow maakt daarbij onderscheid in enerzijds plannen (plantoets) en anderzijds projecten (projecttoets).

Bij plannen en projecten in, of in de nabijheid (externe werking) van, een Natura 2000-gebied dienen de initiatiefnemers in een oriënterende fase (voortoets) te onderzoeken of het plan een significant negatief effect op de instandhoudingdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied kan hebben. Met externe werking wordt bedoeld dat ook activiteiten buiten het gebied de natuurwaarden in het gebied kunnen beïnvloeden. Indien na dit onderzoek niet kan worden uitgesloten dat de activiteit een significant negatief effect heeft, dient de initiatiefnemer meer gedetailleerd dan in de oriënterende fase in kaart te brengen wat de effecten van de activiteit kunnen zijn. Daarbij dienen ook, indien noodzakelijk, de mitigerende maatregelen te worden betrokken. Deze analyse heet een 'passende beoordeling'. Het bevoegd gezag toetst de passende beoordeling. Wanneer uit de passende beoordeling alsnog de zekerheid wordt verkregen dat de activiteit niet leidt tot significant negatieve effecten, kan de activiteit doorgang vinden. Wanneer uit de voortoets blijkt dat er wel kans is op een negatief effect, maar dit als niet significant kan worden gezien, kan eveneens, op basis van een verslechteringsstoets toestemming voor het uitvoeren van de activiteit worden verleend. Wanneer uit de passende beoordeling blijkt dat significante negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, kan het project alleen doorgang vinden op grond van de "ADC-criteria".

Dit betekent dat:

- A – alternatieve oplossingen voor het plan ontbreken;
- D – er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn, en
- C – de initiatiefnemer compenserende maatregelen vooraf en tijdig treft.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het nationaal beleid met betrekking tot de gebiedsbescherming van het Natuurnetwerk Nederland is opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De bescherming van het NNN staat nader uitgewerkt in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL). Hierin staan instructieregels voor de omgevingsverordening van de provincies. De bescherming werkt vervolgens door in de bestemmingsplannen van de gemeenten. De instructieregels uit het BKL verplichten de provincies tot:

- het aanwijzen van Natuurnetwerk Nederland gebieden en vaststelling geometrische begrenzing (artikel 2.44 lid 4 Ow en artikel 7.6 Bkl)
- het vastleggen van de wezenlijke kenmerken en waarden van NNN-gebieden (actueel en potentieel) (artikel 7.7 Bkl)
- het stellen van regels in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de kenmerken en waarden van NNN-gebieden (artikel 7.8 Bkl, eerste lid)
- De regels die in de omgevingsverordening komen verzekeren in ieder geval dat (artikel 7.8 Bkl, tweede lid):
 - o de kwaliteit en oppervlakte van het NNN-gebied niet achteruitgaan
 - o de samenhang tussen de gebieden van het NNN wordt geborgd
 - o tijdige compensatie van een bepaalde activiteit die negatieve gevolgen heeft

Wezenlijke waarden en kenmerken

Dit betreft de actuele en potentiële natuurwaarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied, met inbegrip van de omvang en de beoogde natuurkwaliteit alsmede de samenhang met andere natuurgebieden.

‘Nee, tenzij’-principe

Het 'nee, tenzij'-principe (uit het Barro) vervalt onder de Omgevingswet. In het Bkl wordt niet langer gesproken over reële alternatieven en groot openbaar belang (als voorwaarde de of een voornemen met effect op NNN toch doorgang kan vinden). Volgens de Nota van Toelichting volgt echter uit het algemene zorgplichtartikel van 1.7 Ow dat:

- Negatieve gevolgen moet en worden voorkomen en beperkt
- Als dat niet of onvoldoende mogelijk is dan kan de activiteit alleen worden gerealiseerd als daarmee een zeker belang is gemoeid

In het Bkl staat dat negatieve gevolgen tijdig moeten worden gecompenseerd (art 7.8 lid 2 Bkl). Volgens de Nota van toelichting betekent dat niet dat de compensatie gereed moet zijn op het moment van de aantasting. Compensatie moet in ieder geval zijn geborgd. Kan in provinciale verordening nader worden ingevuld.

Het NNN is planologisch beschermd in de Provinciale Verordeningen. In de Verordening staat aangegeven aan welke voorwaarden bij ruimtelijke ingrepen in en langs het NNN moet worden voldaan. Daarin kan alsnog een “nee, tenzij-afweging” opgenomen zijn. Ook is het compensatiebeleid bij aantastingen van het Natuurnetwerk Nederland hierin opgenomen. De Rijkslijn zoals was verwoord in het SVIR en Barro dat er bij het NNN geen sprake is van externe werking kan ook in de provinciale omgevingsverordening worden vastgelegd.

Overige provinciale beschermde gebieden

Naast het NNN kunnen ook andere gebieden beschermd zijn op provinciaal niveau. Dit verschilt per provincie. Beschermde gebieden kunnen als volgt omschreven zijn:

- ecologische verbindingzones,
- weidevogelgebieden, ganzenfoerageergebieden, leefgebied weide- en akkervogels of rust- en foerageergebied ganzen en smienten,
- groene ontwikkelingszone of groenblauwe mantel of groene contour
- natuur/ bos- en natuurgebieden buiten NNN.

Ook deze gebieden kennen een vorm van een beschermingsregime, in sommige gevallen gelijk aan het NNN, soms in een lichtere vorm.

Provincies kunnen ook provinciale landschappen aanwijzen. De aanwijzing van de Bijzonder Provinciale Landschappen is verleend op grond van Artikel 2.44 lid 5 van de Ow (zie tekstkader). Ook deze gebieden kunnen een beschermingsregime hebben vastgelegd in de provinciale verordening.

Art. 2.44 lid 5 Ow

Gedeputeerde Staten kunnen gebieden gelegen buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als «bijzondere provinciale natuurgebieden», onderscheidenlijk «bijzondere provinciale landschappen».

Ow - Beschermde houtopstanden

De bescherming houtopstanden heeft (had vanuit de Boswet en Wet natuurbescherming) tot doel de oppervlakte bos in Nederland in stand te houden. Begin 20e eeuw kwam dit doel vooral voort uit de belangen van de houtproductie, maar gaandeweg is meer oog gekomen voor de andere functies die bossen en houtopstanden hebben, zoals klimatologische, landschappelijke en recreatieve functies.

Het begrip houtopstand wordt in de Omgevingswet gedefinieerd als zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend. De beperkingen uit de Wnb, dat het moet gaan om een oppervlakte grond van minstens 10 are of een rijbeplanting die meer dan twintig bomen is opgenomen in par. 11.3.1 Bal. Individuele bomen vallen dus niet onder het begrip 'houtopstand', en worden dus niet door de regels van het Bal beschermd. De gemeente kan deze bomen wel beschermen door regels hieromtrent op te nemen in het omgevingsplan.

Artikel 5.165b van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) bevat de opdracht om in het omgevingsplan een bebouwingscontour houtkap (voorheen bebouwde kom houtopstanden Wnb) aan te wijzen aansluitend aan stedelijk gebied. Deze aanwijzing werkt door in de toepassing van afdeling 11.3 van het Bal: binnen de bebouwingscontour geldt die afdeling niet.

De grens van de bebouwingscontour houtkap is niet hetzelfde als de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. De bebouwde kom grens in de Wegenverkeerswet wordt met een ander oogmerk bepaald en vastgesteld. Volgens een uitspraak van de rechtbank is het niet mogelijk om het hele grondgebied van de gemeente aan te wijzen als bebouwingscontour houtkap. De aard van het gebied is bepalend voor de vraag of het gebied kan aangewezen worden als bebouwde kom. De vaststelling van de grens van de bebouwde kom is van feitelijke aard: waar houdt de bebouwing op. De provincies zijn op grond van de gemeentewet bevoegd om in het kader van interbestuurlijk toezicht zo nodig maatregelen te treffen als een gemeente heeft verzuimd om de begrenzing van de bebouwingscontour houtkap vast te stellen, of deze heeft vastgesteld op een wijze die in strijd komt met het recht of het algemeen belang. Een begrenzing die is vastgesteld op grond van artikel 1 vijfde lid van de Boswet geldt ingevolge van het overgangsrecht overigens tevens als begrenzing van de bebouwingscontour houtkap voor de Ow. De begrenzing van de bebouwingscontour houtkap in de zin van de Ow dus niet altijd overeen met de begrenzing van de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. Als een gemeente geen bebouwingscontour houtkap heeft vastgesteld, is het Bal overal van toepassing in die betreffende gemeente.

Bescherming buiten de bebouwingscontour houtkap

De bescherming van houtopstanden is vastgelegd in paragraaf 11.3.1 en 11.3.2 Bal (artikel 11.111 t/m 11.133). De algemene regels over het vellen van houtopstanden uit het Bal zijn echter alleen van toepassing buiten de 'bebouwingscontour houtkap' zoals die is opgenomen in het omgevingsplan. In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is in bepaalde gevallen voor het vellen van een houtopstand een meldplicht en een herplantplicht toepasselijk (zie paragraaf 11.3.2 Bal):

- melding voor het vellen van een houtopstand (artikel 11.126 Bal).
- herplantplicht (artikel 11.129 Bal)

Bevoegd gezag is normaal gesproken GS (zie artikel 11.113 Bal) en in sommige situaties de minister van LNV (artikel 11.114 Bal en artikel 4.12 van het Omgevingsbesluit).

In de volgende gevallen geldt op grond van het Bal geen verplichting tot het melden en herbeplanten voor het vellen (art. 11.111, lid 2 Bal):

- periodiek vellen van griend- of hakhout;
- houtopstanden die een zelfstandige eenheid vormen van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, én hetzij geen groter oppervlakte beslaan dan 10 are, hetzij ingeval van rijbeplanting, gerekend over het totaal aantal rijen, niet meer bomen omvatten dan 20;
- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom in de zin van de Ow;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - o wegbeplantingen;
 - o beplantingen langs waterwegen, en
 - o eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
- ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
- bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
- zijn aangelegd na 1 januari 2013;
- vellen ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel ten behoeve van Natura 2000;
- vellen ter uitvoering van een mitigerende of compenserende natuurmaatregel uit een Omgevingsvergunning-Natura 2000-activiteit, een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit, een Tracébesluit of een omgevingsvergunning;
- vellen voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;
- vellen en herbeplanten dat plaatsvindt overeenkomstig een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Wel kan de gemeente in die gevallen regels opnemen in het omgevingsplan.

Bescherming binnen de bebouwingscontour houtkap

Houtopstanden waren tevens beschermd op grond van gemeentelijk regelgeving. Dit was vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en soms ook een bomenverordening van de betreffende gemeente. De Omgevingswet heeft gevolgen voor de Algemene plaatselijke verordening (APV) en de bomenverordening. Het kappen van een boom wijzigt de fysieke leefomgeving. Regels over de activiteit kappen moeten dus naar het Omgevingsplan.

Gemeenten kunnen zonder beperking in het Omgevingsplan regels stellen over houtopstanden binnen de bebouwingscontour houtkap en over de andere houtopstanden die in artikel 11.111, tweede lid Bal zijn genoemd (houtopstanden op erven en in tuinen, windschermen om boomgaarden etc.). Binnen de bebouwingscontour houtkap gelden namelijk uitsluitend de in het omgevingsplan gestelde regels over de kap van bomen (Stb. 2020, nr. 22, p. 157).

Bij voorgenomen kap van houtopstanden dient daarom ook altijd gekeken te worden naar deze bepalingen. Mogelijk kan uit deze bepalingen volgen dat voor de kap van een houtopstand een omgevingsvergunning nodig is welke bij de gemeente moet worden aangevraagd.

Bijlage 4 Methodiek natuurtoets

Bijlage 4 Methodiek natuurtoets

In deze bijlage wordt de methodiek beschreven die gehanteerd is tijdens het onderzoek naar de aanwezigheid en de toetsing van beschermde soorten, beschermde gebieden, beschermde houtopstanden en kansen voor natuurwaarden in het plangebied.

Soortbescherming

Het onderzoek naar beschermde soorten bestaat uit een bureaustudie, oriënterend terreinbezoek en effectbepaling.

Bureaustudie

Afbakening beschermde soorten

In het bureauonderzoek is specifiek gekeken naar vogels (artikel 11.37 Bal) strikt beschermde soorten (artikel 11.46 Bal) en 'andere' beschermde soorten (artikel 11.54 Bal en Bijlage IX). Bij vogels is met name speciale aandacht geschonken aan vogelsoorten met jaarrond beschermd nest. Bij werkzaamheden in watergangen/waterwegen is specifiek aandacht geschonken aan soorten van het aquatisch milieu. Bij werkzaamheden aan gebouwen is specifiek aandacht geschonken aan gebouwbewonende soorten. In voorliggende toetsing worden geen conclusies getrokken wat betreft de verwachte aanwezigheid van Rode Lijst-soorten in (de directe omgeving van) het plangebied.

Bronnen

Om een beeld te krijgen van de verspreiding en het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied, is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd². Hierbij is nagegaan of er in de periode 2019-2024 beschermde soorten zijn aangetroffen in een straal van 1 km rondom het plangebied. Daarnaast zijn indien relevant ook regionale bronnen en atlassen gebruikt. Deze atlassen maken veelal gebruik van atlasblokken (5 x 5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied. De resultaten van de bureaustudie geven een indicatie van de soorten die in het plangebied kunnen voorkomen.

Oriënterend terreinbezoek

Tijdens het oriënterend terreinbezoek is door middel van een fysieke inspectie gekeken naar de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en (sporen van) beschermde dieren. Daarnaast heeft een biotoopbeoordeling plaatsgevonden. Bij een biotoopbeoordeling wordt gekeken in hoeverre het aanwezige biotoop geschikt is voor beschermde soorten. Het betreft een deskundigenoordeel op basis van een biotopenscan. Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

Effectbepaling

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het oriënterend terreinbezoek is bepaald of op voorhand (negatieve effecten op) beschermde soorten al dan niet kunnen worden uitgesloten en of vervolgstappen (soortgericht nader onderzoek) noodzakelijk zijn. Indien van toepassing is geadviseerd over de te volgen procedure in het kader van de natuurwetgeving.

Beschermde gebieden

In het kader van gebiedsbescherming zijn de volgende gebieden meegenomen:

- Natura 2000-gebieden;
- Natuurnetwerk Nederland (NNN);
- Overige provinciaal beleid.

Op basis van een bureaustudie is de ligging van de gebieden ten opzichte van het plangebied in beeld gebracht. Hiervoor is gebruik gemaakt van onder andere AERIUS-calculator (versie 2023.1) (Natura 2000-gebieden) en de

² Deze informatie is (deels) afkomstig uit de NDFF op basis van een abonnement van Antea Group en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

Natuurtoets

Aanleg waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis
projectnummer 0491216.100
2 september 2024 revisie 01
N.V. Nederlandse Gasunie

provinciale website en/of digitale atlas (NNN, overig provinciaal beleid). Op basis van de ligging en de voorgenomen ontwikkeling is (indien relevant) een effectbepaling uitgevoerd. Voor de effectbepaling is gekeken naar directe effecten als gevolg van ruimtebeslag. Indien van toepassing zijn ook mogelijke indirecte effecten bekeken. Hierbij kan gedacht worden aan verstoring door geluid, licht en trillingen en optische verstoring. In het kader van Natura 2000-gebieden is ook gekeken naar mogelijk effecten door een toename aan stikstofdepositie. Indien aan de orde is geadviseerd over de vervolgstappen en de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving. Hierbij kan gedacht worden aan een voortoets of passende beoordeling t.b.v. Natura 2000-gebieden. Of het doorlopen van een 'nee, tenzij-procedure' in het kader van mogelijke effecten op NNN-gebieden.

Beschermde houtopstanden Ow

Op basis van het planvoornemen en de ligging van het plangebied is onderzocht of er onder de Ow beschermde houtopstanden aanwezig zijn binnen het plangebied. Hierbij is gebruik gemaakt van de door de initiatiefnemer aangeleverde informatie over het planvoornemen, recente luchtfoto's en indien beschikbaar de begrenzing van de gemeentelijke bebouwde kom Ow. Indien onder de Ow beschermde houtopstanden aanwezig zijn in het plangebied, is getoetst of er sprake is van aantasting van beschermde houtopstanden. Indien er sprake is van aantasting van Ow beschermde houtopstanden is geadviseerd over de vervolgstappen en de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving. In voorliggende rapportage is niet getoetst aan gemeentelijk beleid omtrent de kap van bomen en/of bosschages (bijv. APV, bestemmingsplannen, etc.).

Kansen voor natuurwaarden in het plangebied

Binnen een plan zijn vaak mogelijkheden/ kansen aanwezig voor het verhogen van de natuurwaarden (biodiversiteit). Indien dit van toepassing is op het voornemen, zijn hiervoor suggesties gedaan op basis van expert judgement.

Bijlage 45 Rode lijst soorten uit NDFF

Bijlage 5 Rode lijst soorten uit NDFF

Soortgroepen	Soort	Soortgroepen	Soort
Overige zoogdieren		Libellen	
	Haas		Venwitsnuitlibel
	Veldspitsmuis	Andere insecten	
Vogels			Gewone haft
	Boerenwaluw		Grammotaulius
	Bontbekplevier		Leptocerus
	Gele kwikstaart		Limnephilus
	Graspieper		Neureclipsis
	Grauwe vliegenvanger		Stenophylax
	Grote lijster		Trichostegia
	Huismus	Vaatplanten	
	Huiswaluw		Blauwe knoop
	Keep		Bolderik
	Kneu		Bosaardbei
	Koekoek		Gele kornoelje
	Kramsvogel		Korenbloem
	Patrijs		Steenanjer
	Ransuil	Mossen	
	Ringmus		Gerimpeld gaffeltandmos
	Torenvalk		Glanzend veenmos
	Wielewaal	Schimmels	
	Wintertaling		Bleke franjehoed
	Zwarte stern		Lilabruine schorsmycena
Dagvlinders			Sterspoorsatijnzwam
	Grote vos		
	Kleine parelmoervlinder		
	Oranje zandoogje		

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1700 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV Heerenveen
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

Copyright ©

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@antegroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontlelen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

www.anteagroup.nl

Natuurtoets
Waterstoftransportleiding Elim-
Vlieghuis, tracévariant
Coevorden II

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0491216.100
definitief revisie 00
30 juli 2024

Natuurtoets

Waterstoftransportleiding Elim-Vlieghuis, tracévariant Coevorden II

projectnummer 0491216.100
documentnummer 491216-EOC-NT-002
documentnummer Gasunie WNN-ANT-OMG-GEN-ECO-011
definitief revisie 00
30 juli 2024

Auteur(s)

D. Boon

Opdrachtgever

N.V. Nederlandse Gasunie
Postbus 19
9700 MA GRONINGEN

Gecontroleerd

L. de Jong

Antea Group is aangesloten bij het
Netwerk Groene Bureaus

datum
30 juli 2024

beschrijving
definitief

vrijgave
J.A. Kruse

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding & planvoornemen	4
1.2	Doel	6
1.3	Leeswijzer	6
2.	Effectbeschrijving en -beoordeling	7
2.1	Gebiedsbeschrijving: resultaat terreinbezoek	7
2.2	Effectbepaling voornemen	10
2.3	Soortbescherming	11
2.3.1	Afbakening relevante soortgroepen	11
2.3.2	Vogels	11
2.3.3	Zoogdieren – vleermuizen	14
2.3.4	Zoogdieren – overige zoogdieren	15
2.3.5	Amfibieën	20
2.3.6	Vissen	21
2.3.7	Insecten	22
2.3.8	Kreeftachtigen en weekdieren	23
2.3.9	Zaadplanten, varens en bladmosen	23
2.3.10	Zorgplicht	23
2.3.11	Invasieve soorten	24
2.4	Natura 2000	24
2.5	NNN	26
2.6	Overig provinciaal beleid	26
2.7	Beschermde houtopstanden buiten de bebouwingscontour houtkap	26
2.8	Kansen voor natuurwaarden in het plangebied	27
3.	Conclusie & advies	28
3.1	Soortbescherming	28
3.1.1	Zorgplicht	30
3.1.2	Invasieve soorten	31
3.2	Gebiedsbescherming	31
3.2.1	Natura 2000	31
3.2.2	NNN	31
3.2.3	Overig provinciaal beleid	32
3.3	Beschermde houtopstanden bebouwingscontour houtkap	32
3.4	Kansen voor natuurwaarden in het plangebied	32
	Literatuurlijst	33
	Bijlage 1 Geschikte locaties soorten	35
	Bijlage 2 Wettelijk kader	39
	Bijlage 3 Methodiek natuurtoets	48
	Bijlage 4 Rode Lijst-soorten uit NDFF	51

1. Inleiding

1.1 Aanleiding & planvoornemen

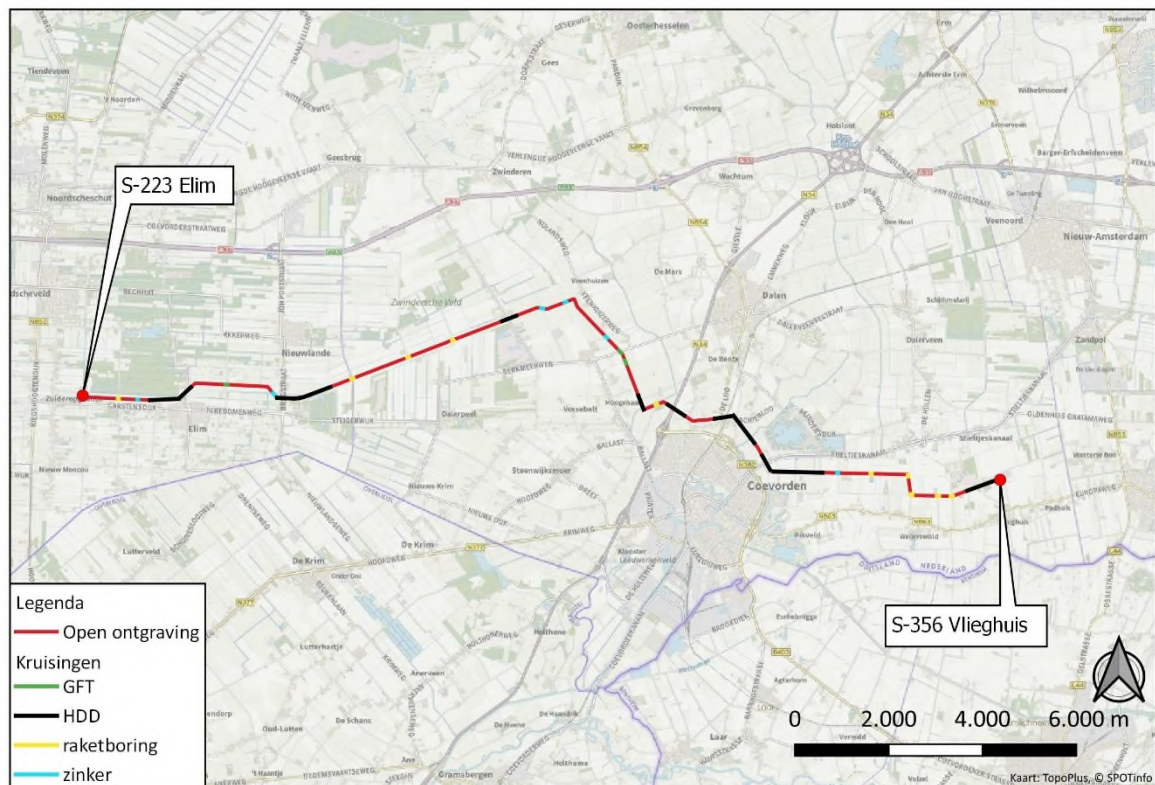
In opdracht van N.V. Nederlandse Gasunie is door Antea Group een natuurtoets opgesteld voor tracévariant “Coevorden II” van de waterstoftransportleiding A-820 tussen Elim en Vlieghuis.

De nieuw aan te leggen leiding heeft code A-820 en bevindt zich tussen de afsluiterschema's S-223 te Elim en S-356 te Vlieghuis en heeft een totale lengte van 22,8 km. Voor een groot deel van het tracé is er één variant beschikbaar. Voor het deel ter hoogte van Coevorden zijn er echter twee varianten, namelijk Coevorden I en Coevorden II.

De ligging van het tracé via tracé variant Coevorden I is weergegeven in figuur 1.1. In figuren 1.2 en 1.3 is de tracévariant variant Coevorden II weergegeven, welke een lengte heeft van 3,3 km.

In figuren 1.1 en 1.2 zijn tevens de kruisingen aangeduid. De kruisingen worden uitgevoerd in open ontgraving of met behulp van sleufloze (boor-) technieken. De in te zetten sleufloze technieken betreffen persingen (pneumatische boortechniek / PBT en gesloten front techniek / GFT) en horizontaal gestuurd boren (HDD). Ter plaatse van de veldstrekkingen tussen de kruisingen wordt de leiding in open ontgraving aangelegd.

De onderhavige natuurtoets heeft alleen betrekking op tracévariant Coevorden II. In een eerder stadium is een natuurtoets opgesteld met betrekking tot tracévariant Coevorden I en het gehele overige tracé. De effectenstudie water met betrekking tot het tracé via variant Coevorden I is beschreven in de volgende rapportage: “Natuurtoets waterstoftransportleiding tracé Elim-Vlieghuis”, documentnummer WNN-ANT-OMG-GEN-ECO-001 / 0491216-ECO-NT-001, revisie 00, d.d. 30 juli 2024, Antea Group.

Figuur 1.1: Topografische ligging van het gehele tracé via tracévariant Coevorden I. Bron ondergrond: TopoPlus.

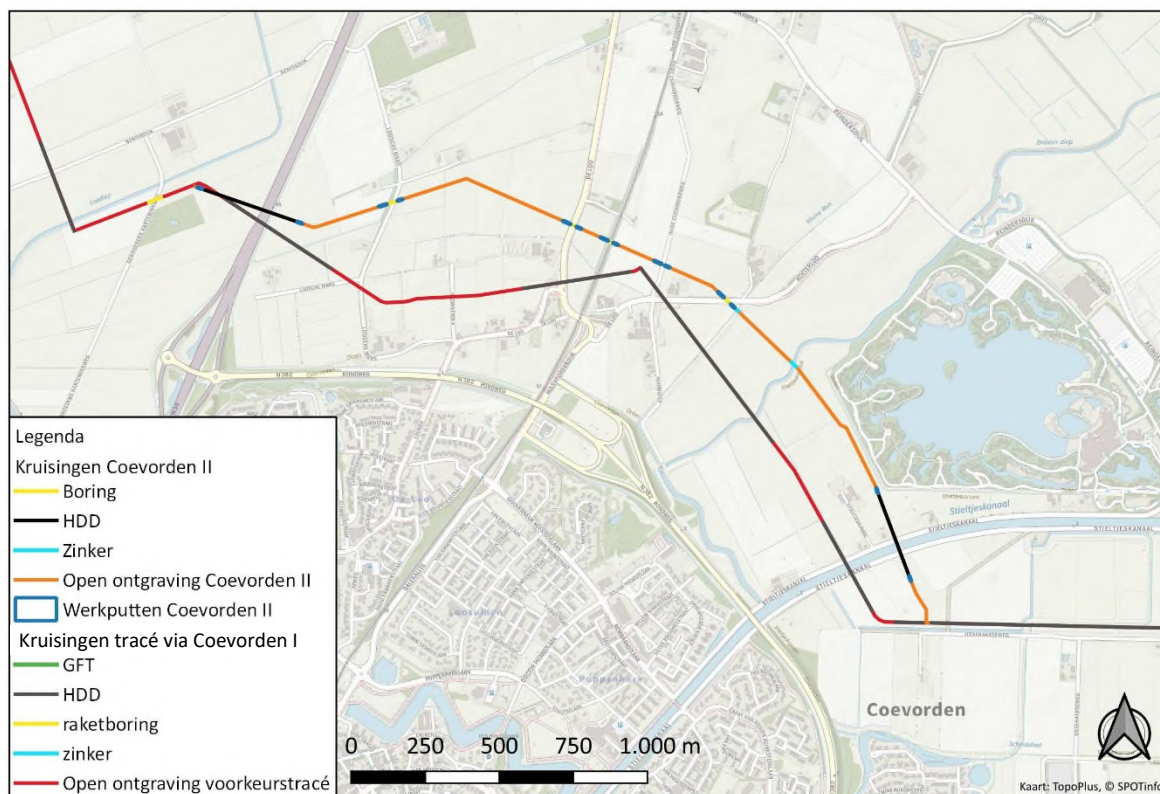
Natuurtoets

Waterstoftransportleiding Elim-Vlieghuis, tracévariant Coevorden II

projectnummer 0491216.100

30 juli 2024 revisie 00

N.V. Nederlandse Gasunie

Figuur 1.2: Topografische ligging van variant Coevorden II van het tracé ten opzichte van het tracé via variant Coevorden I. Bron ondergrond: TopoPlus.

Figuur 1.3. Weergave van tracévariant Coevorden II op een luchtfoto. Bron: QGIS, PDOK Services, 2023.

Ten behoeve van de eventuele aanleg van tracévariant Coevorden II zullen onder meer de volgende werkzaamheden plaatsvinden:

- Aanleg van tijdelijke werkstroken en werkterreinen langs de tracés. De ligging van de werkstroken en werkterreinen zijn ten tijde van de onderhavige studie nog niet vastgesteld. Het onderzoek heeft betrekking op het tracé en een strook met een breedte van 25 m aan weerszijden ervan.
- Graven sleuven en werkputten ten behoeve van de leidingaanleg. De grond wordt hierbij laagsgewijs ontgraven en per bodemlaag opgeslagen in tijdelijke depots. Na de leiding aanleg worden de ontgravingen aangevuld met de uitgekomen grond waarbij het oorspronkelijke bodemprofiel wordt hersteld. In het geval van grondtekorten wordt passende grond aangevoerd om deze op te heffen.
- Aanleg van delen van de leiding A-820 met sleufloze (boor-) technieken, waartoe werkputten worden gegraven ter plaatse van in- en uittredepunten waarin bemaling wordt toegepast.
- Toepassing van bemaling ter plaatse van de ontgravingen om in den droge te kunnen werken.
- Cultuurtechnisch herstel van landbouwgronden na uitvoering van de werkzaamheden.

Ter plaatse van de veldstrekkings bedraagt sleufdiepte circa 2,2 meter, gemeten van het maaiveld, met een sleefbreedte van 0,8 meter op ontgravingsniveau en circa 5 meter aan maaiveld. Voor de werkzaamheden waar de werkstrook watergangen kruist wordt een dam met duiker aangebracht en zal plaatselijk een tijdelijke demping van de watergang plaatsvinden.

Bij sleufloze kruisingen worden werkputten gegraven ter hoogte van de in- en uittredepunten van circa 20 à 30 meter bij 4 meter en 4 meter diep voor persingen en 20 meter bij 4 meter en 4 meter diep voor HDD-boringen. Waar de ondergrondse boring/persing plaatsvindt (aangeduid met een zwarte lijn in figuur 1.2) wordt de natuurwaarde bovengronds niet aangetast en daarom niet meegenomen in voorliggende toetsing.

De uitvoeringsperiode staat nog niet vast maar zal vermoedelijk in 2025 plaats vinden.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of het voornemen effect heeft op beschermde soorten, beschermde gebieden of houtopstanden (Omgevingswet (Ow), Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig (provinciaal) beleid). Ontwikkelingen mogen niet zonder meer plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurwaarden (soorten, gebieden en/of houtopstanden). Er is daarom inzicht gewenst in de aanwezige beschermde natuurwaarden en de mogelijke effecten die op deze beschermde natuurwaarden kunnen optreden door de ontwikkeling. Dit wordt verkend in deze natuurtoets. Daarnaast worden kansen voor het verbeteren van natuurwaarden genoemd.

1.2 Doel

Het doel van de natuurtoets is om een goed eerste beeld te krijgen van de (beschermde) natuurwaarden die in het tracé en de (directe) omgeving aanwezig (kunnen) zijn. Dit gebeurt door het uitvoeren van een bureaustudie en oriënterend terreinbezoek. Op basis hiervan wordt getoetst of op de - in het kader van de Omgevingswet beschermde natuurwaarden - als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling negatieve effecten kunnen optreden. Daarnaast wordt ingegaan op de eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn.

1.3 Leeswijzer

De natuurtoets is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleiding van de natuurtoets en voorgenomen ontwikkeling;
- Hoofdstuk 2 beschrijft het gebied en toetst de (in de omgeving) aanwezige beschermde soorten, beschermde gebieden en houtopstanden aan de omgevingswet en overige beleidskaders. Tevens wordt hier kort aandacht besteed aan kansen voor de natuur;
- Hoofdstuk 3 bevat de conclusies en advies over de te nemen vervolgstappen.

In bijlage 1 zijn detailkaarten opgenomen met daarin de ecologische maatregelen weergegeven die van toepassing kunnen zijn met het planvoornemen. In bijlage 2 wordt het wettelijk kader beschreven. In bijlage 3 wordt de methodiek van voorliggende natuurtoets beschreven. In bijlage 4 wordt een overzicht gegeven van bekende waarnemingen van Rode Lijst-soorten in het plangebied.

2. Effectbeschrijving en -beoordeling

In paragraaf 2.1 wordt allereerst een gebiedsbeschrijving van het tracé gegeven. Vervolgens wordt in paragraaf 2.2 de effectbepaling van het plan gegeven. In paragraaf 2.3 t/m paragraaf 2.7 wordt respectievelijk ingegaan op de aanwezigheid van en toetsing aan beschermde soorten onder de Omgevingswet (Ow) en aanwezige invasieve soorten, Natura 2000-gebieden, NNN, overig provinciaal beleid van de Provincie Drenthe en beschermde houtopstanden onder de Ow.

Indien blijkt dat een onderdeel van paragraaf 2.3 t/m paragraaf 2.7 niet relevant is voor voorliggend planvoornemen, vindt er geen toetsing van het voornemen aan de Omgevingswet (of ander relevant beleidskader) van dat onderdeel plaats.

2.1 Gebiedsbeschrijving: resultaat terreinbezoek

Op 12 juli 2024 is vanaf circa 10:00 uur een oriënterend terreinbezoek uitgevoerd door een deskundig ecooloog van Antea Group bij regenachtig weer met een temperatuur van circa 13 °C. Tijdens het terreinbezoek is het , door ontbreken van betredingstoestemming op de percelen, vanaf de openbare weg geïnspecteerd. Het tracé is onderzocht op (mogelijke) aanwezigheid van vogels, die kunnen nestelen in bomen/boschages of open landschap. De groenstructuren zijn geïnspecteerd op takkennesten gemaakt door vogels of eekhoorns. De bomen die mogelijk verloren gaan zijn op waarde geschat betreffende mogelijke verblijfplaatsen van vleermuizen in holtes of gaten (gedetailleerd bomenonderzoek dient in een vervolgonderzoek uitgevoerd te worden). Verder is een inschatting gemaakt waar kleine zoogdieren, zoals marterachtigen of muizensoorten, verblijfplaatsen kunnen hebben in de boschages en bosranden. Daarnaast is het tracé onderzocht op welke flora er groeit of mogelijk kan groeien (met name op beschermde soorten planten of waardplanten van vlinders). Tenslotte is gezocht naar eventueel geschikt biotoop, zoals in de (omliggende) watergangen, voor soortgroepen als insecten, amfibieën, reptielen en vissen.

Het tracé bevindt zich in een agrarisch gebied, bestaande uit voornamelijk gemaaide graslanden en enkele akkerpercelen. In de omgeving bevinden zich voornamelijk melkveebedrijven, waarbij op enkele percelen de koeien buiten liepen. Het tracé betreft een kabeltracé welke voornamelijk uit gemaaide graslanden bestaat, daarbij doorkruist het tracé (spoor) wegen en watergangen bestaande uit kavelsloten en enkele grotere watergangen genaamd het Drostendiep en het Stieltjeskanaal. De kavelsloten binnen het tracé worden voornamelijk gekenmerkt door steile oevers en een korte vegetatie met weinig waterplanten. Enkele watergangen in (de directe omgeving van) het tracé zijn voorzien van steile oevers waarbij de oeverzone voorzien is van hogere vegetatie met onder andere soorten als riet en grauwe wilg. De watergang het Drostendiep is voorzien van stuwen, waarbij ten noordoosten van het tracé een vispassage is aangelegd welke is ingericht voor soorten als kleine watersalamander, winde, riviergrondel, bermpje etc. De watergang heeft een meanderend karakter met waterplanten als de noordelijke waterlelie. De oevers van deze watergang zijn overeenkomend steil en met een korte vegetatie. De oevers van het Stieltjeskanaal bestaan uit houten beschoeiing met daarbij gemaaide bermen. De meeste wegen worden gekenmerkt door een bomenrij bestaande uit zomereik met een struweel met soorten als de hazelaar en vogelkers, etc, waarbij één weg een landbouwweg betreft met gemaaide bermen. Verder zijn er in de directe omgeving van het tracé twee beboste gebieden te vinden. Het beboste gebied ten zuidwesten van het startpunt van de tracé nabij de gebroeders Harteminkweg heeft een rommelig karakter met verscheidende houtstappels en hoge struikachtige vegetatie zoals grauwe wilg en bramenstruiken. Het tweede beboste gebied, gelegen nabij het Drostendiep, betreft een vakantiepark Center Parcs De Huttenheugte, waarin verscheidende wegen, fiets- en looppaden te vinden zijn. Als laatste bevindt er zich in de oostelijke omgeving van het eindpunt van het tracé nog een kleine bomenrij afgewisseld met struweel.

In figuur 2.1 is een impressie gegeven van het tracé

Natuurtoets

Waterstoftransportleiding Elim-Vlieghuis, tracévariant Coevorden II

projectnummer 0491216.100

30 juli 2024 revisie 00

N.V. Nederlandse Gasunie

Natuurtoets

Waterstoftransportleiding Elim-Vlieghuis, tracévariant Coevorden II

projectnummer 0491216.100

30 juli 2024 revisie 00

N.V. Nederlandse Gasunie

Tracé de spoorweg, bestaande uit basalt en berm met hoge vegetatie zoals struiken, waaronder boring plaatsvindt

Tracé gelegen tussen het spoor en de Oude Coevorderweg, bestaande uit een akkerperceel met mais

Tracé de Oude Coevorderweg met een wegberm bestaande uit kort gemaaid gras, waaronder boring plaatsvindt

Tracé gelegen tussen de weg de Oude Coevorderweg en de weg het Achterloo, bestaande uit gemaaid grasland

Tracé de weg het Achterloo, bestaande uit bomenrij van zomereik en aan één zijde struweel, waaronder boring plaatsvindt

Tracé gelegen tussen de weg het Achterloo en de watergang de Drostendiep, bestaande uit gemaaid grasland

Tracé gelegen tussen de weg het Achterloo en de watergang de Drostendiep, bestaande uit een kavelsloot die tijdelijk afgedamd wordt voor ontgraving

Tracé de watergang de Drostendiep, bestaande uit meanderende watergang met steile oevers en korte vegetatie, welke tijdelijk afgedamd wordt voor ontgraving

Figuur 2.1. Impressie van het tracé. Bron: Antea Group, 2024.

2.2 Effectbepaling voornemen

De volgende activiteiten vinden plaats als gevolg van het planvoornemen die een effect kunnen hebben op (het leefgebied van) (beschermde) soorten en beschermde gebieden:

- Opgaande vegetatie binnen het tracé wordt verwijderd;
- Enkele watergangen worden tijdelijk en alleen gedeeltelijk gedempt;
- Een nieuwe watertransportleiding wordt aangelegd;
- Er worden diepe werkputten gegraven waarbij bemaling wordt toegepast;
- Er vindt grondverzet plaats;
- De nieuwe leiding wordt diep onder watergangen en wegen geboord;
- Er is sprake van geluidsverstoring/optische verstoring gedurende de werkzaamheden.

Mogelijke aanrijdroutes zijn nog niet bekend. Indien deze over onverharde delen anders dan van het tracé lopen, dan dient hiervoor de natuurtoets uitgebreid te worden. Daarnaast zijn niet alle watergangen en bomen in volledigheid geïnspecteerd op (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten door ontbreken van betredingstoestemming op de percelen, wat mogelijk effect heeft op conclusies van de toets.

2.3 Soortbescherming

In de onderstaande paragrafen worden per soortgroep de resultaten van het bureauonderzoek en het oriënterend terreinbezoek beschreven. Indien soortgroepen op basis van het oriënterend terreinbezoek op voorhand kunnen worden uitgesloten vanwege het ontbreken van geschikt biotoop, zijn deze soortgroepen vermeld in paragraaf 2.3.1. Op basis van het bureauonderzoek en het oriënterend terreinbezoek wordt ingegaan op de mogelijk effecten die als gevolg van het planvoornemen op mogelijk aanwezige beschermde soorten kunnen optreden. Indien negatieve effecten op beschermde soorten niet zijn uit te sluiten, wordt geadviseerd over de te nemen vervolgstappen.

2.3.1 Afbakening relevante soortgroepen

Op basis van de bureaustudie en het verkennend terreinbezoek kan de aanwezigheid van één soortgroep worden uitgesloten. Gezien de afwezigheid van geschikt biotoop in het tracé én het ontbreken van het bekende verspreidingsgebied kan de aanwezigheid van beschermde reptielen worden uitgesloten. Aanwezigheid van de overige soortgroepen kan niet op voorhand worden uitgesloten. Deze soortgroepen worden in de hiernavolgende paragrafen nader beschouwd.

2.3.2 Vogels

Soorten met een jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vogels met een jaarrond beschermd nest in de directe omgeving van het tracé weergegeven.

Tabel 2.1. Overzicht van waargenomen vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest in de omgeving van het tracé (met een straal van 1 km)(NDFF, 2019-2024).

Soort	Categorie
Aalscholver	2
Blauwe reiger	2
Gierzwaluw	2
Grote gele kwikstaart	3
Havik	4
Huismus	2
Huiszwaluw	2
Ransuil	4
Roek	2
Sperwer	4

Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het tracé waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en waar bij verwijdering of aantasting van de vaste rust- en verblijfplaats, alsook bij wezenlijke aantasting van de functionele leefomgeving, altijd omgevingsvergunningaanvraag flora- en fauna-activiteit moet worden aangevraagd. Dit zijn boombroedende soorten (zoals aalscholver, blauwe reiger, havik, ransuil, roek en sperwer), gebouwbroedende soorten (zoals gierzwaluw, huismus en huiszwaluw) en overige soorten (zoals grote gele kwikstaart).

Tijdens het terreinbezoek is in de omgeving van het tracé een overvliegende buizerd waargenomen. Overige soorten met een jaarrond beschermd nest zijn niet waargenomen tijdens het terreinbezoek.

Tijdens het terreinbezoek zijn in (de directe omgeving van) het tracé geschikte hoge volwassen bomen aangetroffen, waarvan de aanwezigheid van nestplaatsen van boombroedende soorten met een jaarrond beschermd nest niet kan worden uitgesloten. Dit komt mede door de aanwezigheid van dicht bladerdek en ontbreken van betredingstoestemming. De globale ligging van deze locaties wordt in bijlage 1, figuur 2.11 weergegeven in rood en groen omkaderde gebieden. Met het planvoornemen worden geen bomen gekapt. Echter kan kans op verstoring van broedgevallen van jaarrond beschermde boombroedende vogelsoorten ten gevolge van het planvoornemen, niet langs het gehele tracé worden uitgesloten. Er is bij (nieuwe) verstoring door werkzaamheden sprake van een schadelijke handeling onder de Ow. De geschikte bomen in gebieden waarvoor

dit geldt zijn in bijlage 1, figuur 2.11 rood omkaderd. Verdere geschikte bomen in gebieden zijn in bijlage 1, figuur 2.11 in geel omkaderd. Nabij deze gebieden bevinden zich wegen en wandel- en fietspaden, waardoor de aanwezige (broed)vogelsoorten sterk zijn aangepast aan menselijke activiteiten. In samenhang met de beperkte aard van de werkzaamheden in de nabijheid van deze gebieden kan extra verstoring van eventueel hier broedende vogels worden uitgesloten.

Om overtreding van de Ow te voorkomen luidt het advies om buiten het broedseizoen te werken.

Indien er niet buiten het broedseizoen gewerkt kan worden dienen de bomen in bijlage 1, figuur 2.11, rood omkaderde gebieden in de bladloze periode (november- maart) grondig te worden geïnspecteerd om aanwezigheid van jaarrond beschermd nestplaatsen vast te stellen dan wel uit te sluiten. Indien niet uit te sluiten, is nader onderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek bestaat uit twee tot vier gerichte veldbezoeken in de periode maart tot en met mei, met een tussenperiode van tien dagen. (zie kader vervolgstappen).

Het tracé kan tevens onderdeel uitmaken van de functionele leefomgeving van boombroedende vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest die in de wijde(re) omgeving broeden, zoals havik. Weilanden afgewisseld met bos kunnen dienen als foerageergebied. Voor deze en overige boombroedende soorten met een jaarrond beschermd nest maakt het plangebied, gezien de zeer beperkte (mogelijkheid aan) aanwezige voedselbronnen, geen essentieel onderdeel uit van de functionele leefomgeving.

Op het tracé (en de directe omgeving) is geen bebouwing aanwezig. De aanwezigheid van nestplaatsen van gebouwbroedende soorten met een jaarrond beschermd nest kan in (de directe omgeving van) het tracé worden uitgesloten. Voor deze en overige gebouwbroedende soorten met een jaarrond beschermd nest maakt het tracé, gezien de zeer beperkte (mogelijkheid aan) aanwezige voedselbronnen en (tijdelijke) verblijfplaatsen, geen essentieel onderdeel uit van de functionele leefomgeving.

Geschikt broedbiotoop voor de grote gele kwikstaart (nabij stromend water of nissen onder bruggen), slechtvalk (hoge (flat)gebouwen) en steenuil (nestkasten (in bomen) in cultuurlandschap) is in (de directe omgeving van) het tracé niet aanwezig, waardoor jaarrond beschermd nestplaatsen van deze soorten kan worden uitgesloten.

Concluderend kan de aanwezigheid van nestplaatsen van boombroedende vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest in (de directe omgeving van) het tracé niet worden uitgesloten. Nestplaatsen en essentieel leefgebied van gebouwbewonende en overige soorten met een jaarrond beschermd nest in (de directe omgeving van) het tracé kunnen worden uitgesloten.

Vervolgstappen - boombroedende soorten met een jaarrond beschermd nest

- Advies buiten broedseizoen werken;
- Indien niet mogelijk, dienen de bomen in de bladloze periode geïnspecteerd te worden op aanwezigheid van beschermd nestplaatsen (grote takkennesten en gaten in de boom);
- Dit geldt voor alle volwassen bomen welke zich binnen de verstoringssfeer van de werkzaamheden bevinden (zie bijlage 1, figuur 2.11 rood omkaderd);
- Indien (mogelijke) aanwezigheid van nestplaatsen wordt geconstateerd, is nader onderzoek noodzakelijk;
- Nader onderzoek dient uit te wijzen of de betreffende nestplaatsen worden gebruikt door vogels met jaarrond beschermd nesten. Dit onderzoek bestaat uit twee tot vier gerichte veldbezoeken in de periode maart tot en met mei, met een tussenperiode van tien dagen.

Soorten met een mogelijk jaarrond beschermd nest (categorie 5)

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vogels met een mogelijk jaarrond beschermd nest in de directe omgeving van het tracé weergegeven.

Tabel 2.2. Overzicht van waargenomen vogelsoorten met een mogelijk jaarrond beschermd nest in de omgeving van het tracé (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Categorie
Boerenwaluw	5
Buizerd	5
Gekraagde roodstaart	5
Glanskop	5
IJsvogel	5
Scholekster	5
Spreeuw	5
Torenvalk	5

Tijdens het terreinbezoek zijn enkele categorie 5-soorten waargenomen (boerenwaluw, grote bonte specht, spreeuw). Nesten van de categorie 5-vogelsoorten zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit laatste is op het tracé niet van toepassing. Er zijn geen categorie 5-soorten te verwachten die zeldzaam zijn in de omgeving of onvoldoende nestgelegenheid hebben in de omgeving. Derhalve zijn er geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die jaarronde bescherming rechtvaardigen. De categorie 5-soorten vallen daarmee onder de bescherming van algemene broedvogels.

Algemene broedvogels

Tijdens de terreinbezoeken zijn enkele algemene broedvogels waargenomen (o.a. boerenwaluw, spreeuw, merel, houtduif, grote bonte specht, witte kwikstaart, fazant). De beboste gebieden en bosschages in de directe omgeving van het tracé (vakantiepark Center Parcs De Huttenheugte en bosgebied nabij startpunt tracé), de bomenrijen, de watergangen en agrarische percelen in (directe omgeving van) het tracé bieden nestgelegenheid aan deze algemene soorten.

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Ow (artikel 11.37 Bal). Indien nesten aanwezig zijn, mogen deze tijdens de broedperiode (en wanneer deze in gebruik zijn) niet verwijderd of verstoord worden. Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door de werkzaamheden niet uit te voeren in het broedseizoen (circa maart tot en met juli¹) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn (zie kader vervolgstappen). Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Omgevingswet aan de orde.

Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen om te werken dan dient het tracé (waar de werkzaamheden plaatsvinden) vóór het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden voor (broed)vogels. Mocht dit niet mogelijk zijn dan dient vooraf aan de werkzaamheden het tracé gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van broedvogels door een deskundig ecooloog. Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plangebied, kunnen locatie-specifieke maatregelen worden voorgesteld en/of wordt het tracé niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden totdat het nest niet meer in gebruik is.

Vervolgstappen - algemene broedvogels

- Voor het gehele tracé geldt werken buiten het broedseizoen (circa maart t/m juli);
- Indien niet mogelijk, voor aanvang van het broedseizoen het tracé ongeschikt maken;
- Kan het tracé niet ongeschikt worden gemaakt dient vooraf een controle uitgevoerd te worden op aanwezigheid van broedvogels;
- Indien aanwezig, worden locatie-specifieke maatregelen voorgesteld om te voorkomen dat de vogels niet gestoord worden tijdens het broedseizoen en/of wordt het tracé niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden totdat het nest niet meer in gebruik is.

¹ Voor het broedseizoen wordt in het kader van de wet geen standaardperiode gehanteerd. Het broedseizoen is afhankelijk van klimatologische omstandigheden; dit houdt in dat het seizoen eerder dan wel later van start kan gaan en eerder dan wel later kan eindigen. Van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn.

2.3.3 Zoogdieren – vleermuizen

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vleermuizen in de directe omgeving van het tracé weergegeven.

Tabel 2.3 Overzicht van waargenomen vleermuizen in de omgeving van het tracé (met een straal van 1 km) (NDDF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime Artikel 11.46 Bal
Gewone dwergvleermuis	X

Er zijn geen waarnemingen bekend van boombewonende vleermuissoorten (o.a. rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en grootoorvleermuis) in de omgeving van het plangebied. Mogelijk is dit te wijten aan een beperkte onderzoeksinspanning in dit gebied. Tijdens het terreinbezoek is potentieel leefgebied voor deze soort waargenomen in (de directe omgeving van) het plangebied, daarom is deze soort ook opgenomen in de toetsing.

Voor vleermuizen zijn drie functies van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn. Dit zijn verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied. Foerageergebieden en vliegroutes zijn alleen beschermd als deze van essentieel belang zijn voor het functioneren van de verblijfplaats, zogenaamde essentiële foerageergebieden en essentiële vliegroutes. Deze drie onderdelen (verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied) worden hieronder nader beschouwd.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen kunnen hun verblijfplaats in gebouwen of bomen (of beide) hebben. Gebouwbewonende vleermuizen verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering, achter boeiborden of op zolders. Boombewonende vleermuizen verblijven in gaten, hollen of scheuren van voornamelijk grote bomen.

Er wordt geen bebouwing gesloopt en er zal ook geen extra verstoring (door gebruik van kunstlicht) plaatsvinden in de nabijheid van woningen die gelegen zijn in de omgeving van het plangebied. Er vinden dus geen effecten plaats op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten (o.a. gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis). In (directe omgeving) van het tracé zijn wel bomen met holtes aanwezig, waardoor de aanwezigheid van boombewonende soorten (o.a. rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis) niet kan worden uitgesloten (zie figuur 2.2). Met het planvoornemen blijven de bomen behouden. Echter, indien er in de nacht doorgewerkt wordt, gedurende het actieve seizoen voor vleermuizen (circa half april t/m half oktober), kunnen vleermuizen gedesoriënteerd raken door het toepassen van kunstlicht. Er is dan sprake van een schadelijke handeling onder de Ow. Om overtreding van de Ow te voorkomen, dient er geen lichtuitstraling op de verblijfplaatsen (bomen) plaats te vinden of er dient gewerkt te worden met vleermuisvriendelijke verlichting (zie vervolgstappen in het kader).

Figuur 2.2. Binnen het tracé bevinden zich bomen met hollen en (oude) spechtengaten (rechts) en bomenrijen (links) die mogelijk gebruikt kunnen worden als verblijfplaats en vliegroute door vleermuizen. Bron: Antea Group, 2024.

Vervolgstappen vleermuizen – verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied

- Indien er gewerkt wordt tussen zonsondergang en zonsopgang, dient lichtverstoring voorkomen te worden;
- Lichtverstoring dient voorkomen te worden door deze uitsluitend op de werkterreinen te richten en daarmee uitstraling naar de omgeving te voorkomen. Bij voorkeur wordt gebruik gemaakt van amberkleurige verlichting.

Essentiële vliegroutes

Vliegroutes van vleermuizen betreffen (vaak) lijnvormige elementen in het landschap die als verbinding tussen verblijfplaatsen en foerageergebied fungeren.

In de omgeving van het tracé zijn meerdere lijnvormige elementen aanwezig zoals bomenrijen en watergangen welke kunnen fungeren als (essentiële) vliegroutes voor vleermuizen (zie figuur 2.2 en figuur 2.3). De functionaliteit van eventuele aanwezige vliegroutes gaat niet verloren door het planvoornemen, aangezien de bomenrijen behouden blijven en er enkele lokale delen van de watergangen gedempt worden. Dit betreft het tijdelijk aanleggen van een smalle dam met duiker, welke geen barrière vormen voor vleermuizen (zoals watervleermuis en meervleermuis) om de watergang niet meer als vliegroute te gebruiken. Ook hiervoor geldt dat lichtverstoring voorkomen dient te worden, zie onder verblijfplaatsen. Indien aan de maatregelen gehouden wordt tijdens de werkzaamheden, worden schadelijke handelingen onder de Ow ten aanzien van essentiële vliegroutes van vleermuizen uitgesloten.

Essentieel foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen betreft locaties waar vleermuizen hun voedsel verzamelen. Dit kunnen uiteenlopende gebieden zijn.

In het tracé is sprake van opgaande begroeiing. Daarbij is geen sprake van unieke beplanting en/of structuren die verloren gaan met het planvoornemen of enkel in het tracé aanwezig zijn. Bij verwijdering van deze begroeiing blijft er voldoende beschut en geschikt foerageergebied over in de directe omgeving van het plangebied. Er is daardoor geen sprake van essentieel foerageergebied in het plangebied. De aanwezigheid van essentieel foerageergebied kan worden uitgesloten. Wel geldt ook hiervoor dat lichtverstoring voorkomen dient te worden, zie onder verblijfplaatsen. Indien aan de maatregelen gehouden wordt tijdens de werkzaamheden, worden schadelijke handelingen onder de Ow ten aanzien van foerageergebied van vleermuizen uitgesloten.

Figuur 2.3. Binnen het tracé bevinden zich brede watergangen het Drostendiep (links) en het Stieltjeskanaal (rechts) die mogelijk gebruikt kunnen worden als vliegroute door vleermuizen en geschikt foerageer en migratiegebied is voor de otter (zie ook paragraaf 2.3.4). Bron: Antea Group, 2024.

2.3.4 Zoogdieren – overige zoogdieren

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van overige soorten zoogdieren in de directe omgeving van het tracé weergegeven.

Tabel 2.4 Overzicht van waargenomen zoogdieren in de omgeving van het tracé (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime		
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX Vrijgestelde zoogdieren
Bosmuis			X
Eekhoorn		X	
Egel			X
Haas			X
Otter	X		
Ree			X
Veldmuis			X
Vos			X
Wezel		X	
Woelrat			X

Er zijn geen waarnemingen van kleine marterachtigen (zoals de hermelijn en bunzing) en steemarter in de directe omgeving van het tracé vastgesteld. Mogelijk is dit te wijten aan een beperkte onderzoeksinspanning in dit gebied. Tijdens het terreinbezoek is potentieel leefgebied voor deze soorten waargenomen in (de directe omgeving van) het plangebied, daarom zijn deze soorten ook opgenomen in de toetsing.

Otter

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen (Zoogdiervereniging, 2024b). Hierbij is het belangrijk dat de watergang genoeg voedsel biedt met vooral kleinere vissen (zoals paling, baars en snoek). Overdag verblijft de otter in een rustplaats die zich bevindt op oevers met dichte oevervegetatie (o.a. met rietplanten), struwelen en bosschages, maar ook in kunstmatige holten.

Het tracé behoort niet tot essentieel leefgebied van de otter. De meeste watergangen binnen het tracé bieden weinig dekking (kortgrazige vegetatie) en of zijn voorzien van houten beschoeiing waardoor ze niet geschikt zijn als rustplaats. Wel kunnen het Drostendiep en Stieltjeskanaal als foerageergebied of als migreerroute door de otter gebruikt worden (zie figuur 2.3). Echter de beperkte aard van de werkzaamheden leidt niet tot vernieling of verstoring van de migratieroute en foerageergebied op het Stieltjeskanaal. Ten aanzien van het Drostendiep is er wel sprake van (tijdelijke) beperkte aantasting van foerageergebied en migratieroute. Dit betreft het tijdelijk aanleggen van een smalle dam met duiker. Het geringe oppervlak en beperkte aard van de werkzaamheden leidt niet tot aantasting van essentieel foerageergebied van de otter. Wel kan verstoring optreden indien er werkzaamheden nabij deze watergang plaatsvinden na zonsondergang. Er is dan sprake van een schadelijke handeling onder de Ow. Om een overtreding van de Ow te voorkomen, dienen er geen werkzaamheden uitgevoerd te worden tussen een half uur voor zonsondergang en een half uur na zonsopgang nabij deze watergang. Indien niet mogelijk dient er een nader onderzoek uitgevoerd te worden naar het gebruik van deze watergang door de otter.

Vervolgstappen – zoogdieren: otter

- Werkzaamheden nabij de watergang het Drostendiep niet uitvoeren tussen een half uur voor zonsondergang en een half uur na zonsopgang nabij deze watergang;
- Indien wel werkzaamheden uitgevoerd worden na zonsondergang dient nader onderzoek naar gebruik van deze watergang door de otter te worden uitgevoerd.

Eekhoorn

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Mits er voldoende voedsel beschikbaar is, komen ze ook voor in bebouwd gebied (Zoogdiervereniging, 2024a). Hun voorkeur gaat uit naar ouder bos, omdat daar meer voedsel en nestgelegenheid is. Eekhoorns maken hoog in de bomen meerdere takkennesten met elk een verschillende functie, waaronder een rust-, foerageer- en kraamfunctie.

Het tracé is marginaal geschikt als leefgebied voor de eekhoorn. De aanwezige bomenrijen liggen niet in de buurt van bos en bieden weinig dekking, waardoor ze niet geschikt zijn als rustplaats. Het tracé kan hooguit dienen als foerageerplek voor de eekhoorn. Gezien de bomenrijen behouden blijven is er geen sprake van aantasting van leefgebied van de eekhoorn. Schadelijke handelingen onder de Ow ten aanzien van de eekhoorn zijn niet aan de orde.

Kleine marterachtigen (bunzing hermelijn, wezel)

De bunzing, hermelijn en wezel zijn solitair levende dieren die voorkomen in allerlei habitats, zoals open plekken in bossen, houtwallen, duinen en akkers. De enige voorwaarde voor alle drie de soorten is dat er voldoende dekking en voedsel aanwezig is. De bunzing geeft daarbij de voorkeur aan kleinschalig landschap met voldoende schuilmogelijkheden en water in de buurt. Dit kunnen oeverbegroeiingen, droge sloten, heggen, houtwallen, bosranden en akkerranden zijn, maar ook meer waterrijke gebieden zoals rietvelden, moerasgebieden of weidegebieden met sloten. De wezel en hermelijn komen (eveneens) in natuur- en cultuurlandschap voor, waarbij de wezel meer de voorkeur heeft voor drogere gebieden ten opzichte van het hermelijn.

De verblijfplaatsen van de bunzing bevinden zich in bestaande hopen van konijnen of muskusratten, maar ze kunnen ook onder takken- en steenhopen, in duikers of rommelschuurtjes aanwezig zijn. Hermelijnen maken voor hun verblijfplaatsen gebruik van holle bomen, ruimtes tussen rotsen of verlaten hopen als nest. De wezel bewoont vaak oude hopen van muizen, ratten en konijnen. De bewoonde hopen zijn vaak in de buurt van bosschages, houtstapels of heggen te vinden (BIJ12, 2024b).

Het tracé is marginaal geschikt leefgebied van de hermelijn of wezel en bunzing. Het tracé ligt namelijk in het agrarisch gebied afgewisseld met bosschages, watergangen en de beek het Drostendiep, waarbij voldoende dekkingstructuur langs enkele watergangen en bosschages aanwezig is (zie figuur 2.4, 2.5 en 2.6), die aantakken op overige geschikte structuren zoals bosschages en struwelen. Tevens is de directe omgeving van het tracé geschikt, met name het bosrijke gebied in de zuidelijke omgeving van het startpunt van het tracé en het vakantiepark Center Parcs De Huttenheugte. De geschikte locaties binnen het tracé zijn op een overzichtelijke wijze weergegeven in bijlage 1, figuur 2.12.

Met het planvoornemen worden geen bomen gekapt en blijven de bosschages behouden. Wel is er binnen een geschikte watergang sprake van (tijdelijke) beperkte aantasting van mogelijke aanwezige verblijfplaatsen. Dit betreft het tijdelijk afdammen en droogleggen van een deel van de watergangen voor de aanleg van de leiding onder deze watergang. Echter zijn er nog voldoende uitwijkmogelijkheden in de nabije omgeving van deze watergang, dat kenmerkt zich door een meer geschikt biotoop met meer dekking. Aangezien leefgebied niet geheel uitgesloten kan worden, wordt geadviseerd om de watergang ongeschikt te maken en werkzaamheden buiten de kwetsbare periode van de kleine marterachtigen uit te voeren (voortplantingsperiode van april tot en met oktober).

Aangezien de kans groot wordt geacht dat er kleine marterachtigen langs de betreffende watergang voorkomen, is er bij uitvoering van de werkzaamheden binnen de kwetsbare periode van de kleine marterachtigen sprake van een schadelijke handeling(en) onder de Ow en is een vergunningsaanvraag noodzakelijk. Voordat een dergelijke aanvraag ingediend wordt is een habitatbeoordeling noodzakelijk. Deze kon in het kader van de onderhavige natuurtoets niet uitgevoerd worden in verband met het ontbreken van betredingstoestemming.

Om overtreding van de Ow te voorkomen, dient alsnog een habitatbeoordeling te worden uitgevoerd die als basis dient voor een aanvraag van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit. Hierbij dient ook een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden en dienen de werkzaamheden nabij deze watergang ecologisch begeleid te worden.

Omdat er een kans bestaat dat de oevers van de watergang tegen de huidige verwachting in niet wordt gebruikt door kleine marterachtigen, kan ook overwogen worden om een nader onderzoek uit te voeren om de aanwezigheid van de kleine marterachtige uit te kunnen sluiten. Dit onderzoek vindt plaats in de periode 1 juni tot en met 31 september, duurt 8 weken en vindt plaats door middel van cameravallen. Als de soorten niet worden aangetoond in het onderzoek, is geen omgevingsvergunning en ecologisch werkprotocol/ecologische begeleiding voor deze soorten noodzakelijk. Indien een van de soorten wel wordt aangetroffen, dient alsnog

Natuurtoets

Waterstoftransportleiding Elim-Vlieghuis, tracévariant Coevorden II
projectnummer 0491216.100
30 juli 2024 revisie 00
N.V. Nederlandse Gasunie

een omgevingsvergunning aangevraagd te worden en/of een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden. Ook is in dit geval ecologische begeleiding noodzakelijk.

Verder dient tijdens de werkzaamheden een minimale afstand van 5 meter behouden te worden ten aanzien van in bijlage 1, figuur 2.12, geschikte leefgebieden. De watergang (figuur 2.6) kan worden vrijgesteld indien aan bovenstaande maatregelen wordt gehouden. Hiermee kan aantasting van essentieel leefgebied van kleine marterachtigen in deze gebieden wordt voorkomen.

Figuur 2.4. Ten tijde van het terreinbezoek is in de directe omgeving de weg Achterloo in het tracé (rechts) een geschikt leefgebied (links) waargenomen voor kleine marterachtigen. Bron: Antea Group, 2024.

Figuur 2.5. Ten tijde van het terreinbezoek is in de directe omgeving de weg Achterloo in het tracé (rechts) een geschikt leefgebied (links) waargenomen voor kleine marterachtigen en steenmarter. Bron: Antea Group, 2024.

Figuur 2.6. Ten tijde van het terreinbezoek is in de directe omgeving de weg Loosche mars in het tracé (rechts) een geschikt leefgebied (links) waargenomen voor kleine marterachtigen en steenmarter. Bron: Antea Group, 2024.

Vervolgstappen - zoogdieren: kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel)

De aanwezigheid van essentieel leefgebied van de kleine marterachtige is op enkele locaties langs het traject niet uitgesloten (zie bijlage 1, figuur 2.12).

- Advies luidt om ten aanzien van de in figuur 2.6 en bijlage 1, figuur 2.12 aangewezen watergang, deze ongeschikt te maken en werkzaamheden uit te voeren buiten de kwetsbare periode van de kleine marterachtigen (voortplantingsperiode van april tot en met oktober);
- Verder dient tijdens de werkzaamheden een minimale afstand van 5 meter behouden te worden ten aanzien van de in bijlage 1, figuur 2.12, geschikte leefgebieden voor de kleine marterachtigen. De watergang (figuur 2.6) kan hiervan worden vrijgesteld indien aan bovenstaande maatregelen wordt gehouden;

Indien werken buiten kwetsbare periode of buiten 5 meter van geschikte gebieden niet mogelijk is:

- Dient voor deze (mogelijke) schadelijke handeling(en) alsnog een habitatbeoordeling te worden uitgevoerd die als basis dient voor een aanvraag van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit. Bij deze aanvraag dient ook een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden en dienen de werkzaamheden ecologisch begeleid te worden;
- Het is mogelijk om nader onderzoek uit te voeren om aanwezigheid van de kleine marterachtigen uit te sluiten. Indien gedurende dit onderzoek (inzet van cameravallen gedurende 8 weken in periode 1 juni tot en met 31 september) geen kleine marterachtige worden aangetroffen, is geen omgevingsvergunning/ecologisch werkprotocol en ecologische begeleiding noodzakelijk.

Steenmarter

De steenmarter dankt zijn naam aan zijn voorkeur voor steenachtige biotopen en schuilplaatsen, zoals steengroeven, rotsige hellingen en gebouwen. De steenmarter komt vooral voor in parklandschap, maar ook in volkomen bosloze gebieden, steengroeven en rotsige hellingen. Hij is vooral te vinden in de nabijheid van dorpen en boerderijen en tegenwoordig zelfs in grote steden (de steenmarter is een 'cultuurvolger'). Hij heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Daarbij is de aanwezigheid van elementen zoals groenstroken, heggen, bosjes, greppels en bermen van belang, omdat de steenmarter daar zijn voedsel zoekt (Zoogdierverseniging, 2024b).

Het tracé is marginaal geschikt voor de steenmarter. Het tracé ligt namelijk in het agrarisch gebied afgewisseld met bosschages, waarbij voldoende dekkingstructuur langs bosschages aanwezig is (zie figuur 2.5 en 2.6), die aantakken op overige geschikte structuren zoals bosschages en struwelen en watergangen. Tevens is de directe omgeving van het tracé geschikt, met name het bosrijke gebied in de zuidelijke omgeving van het startpunt van het tracé en het vakantiepark Center Parcs De Huttenheugte. De geschikte locaties binnen het tracé zijn op een overzichtelijke wijze weergegeven in bijlage 1, figuur 2.12, waarbij de watergang (figuur 2.6) kan worden uitgesloten door ontbreken van rommelige plekken binnen deze watergang.

Met het planvoornemen worden geen bomen gekapt en blijven de bosschages behouden, waardoor geschikte verblijfplaatsen behouden blijven. De in de directe omgeving aanwezige oeverzones en groenstroken voorzien van ruige vegetatie kunnen wel dienen als foerageergebied voor de steenmarter. Hoewel het plangebied dienst kan doen als foerageergebied voor steenmarters, worden met het planvoornemen de genoemde geschikte leefgebieden enkele (tijdelijk) en in zeer beperkte hoeveelheid aangetast. Bovendien blijft er in de wijde omgeving voldoende alternatief foerageergebied beschikbaar. Schadelijke handelingen onder de Ow zijn hier niet aan de orde.

Wel dient tijdens de werkzaamheden een minimale afstand van 5 meter behouden te worden ten aanzien van in bijlage 1, figuur 2.12, geschikte leefgebieden. De watergang (figuur 2.6) kan worden vrijgesteld. Hiermee kan aantasting van essentieel leefgebied van de steenmarter in deze gebieden wordt voorkomen.

Vervolgstappen – zoogdieren: steenmarter

- Er dient tijdens de werkzaamheden een minimale afstand van 5 meter behouden te worden ten aanzien van de in bijlage 1, figuur 2.12, geschikte leefgebieden voor de steenmarter. De watergang weergegeven in figuur 2.6 kan voor deze soort worden vrijgesteld.

Op basis van het terreinbezoek worden overige beschermde zoogdieren niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

Vrijgestelde soorten zoogdieren in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen

Er is binnen het tracé biotoop aanwezig voor de algemeen voorkomende (vrijgestelde) soorten als bosmuis, egel, haas, ree, veldmuis, vos en woelrat. Biotoop voor deze soorten bevindt zich bijvoorbeeld in de bosschages, bos (vakantiepark), in hoge vegetatie van akkerlanden en weilanden, watergangen en oevers in (de directe omgeving van) het plangebied. Door de voorgenomen werkzaamheden kunnen negatieve effecten op deze soorten optreden. Binnen de Provincie Drenthe geldt een vrijstelling voor deze algemene soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is voor deze soorten de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in dat de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.10 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

2.3.5 Amfibieën

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van amfibieën in de directe omgeving van het tracé weergegeven.

Tabel 2.5 Overzicht van waargenomen amfibieën in de omgeving van het tracé (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime		
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX Vrijgestelde amfibieën
Bruine kikker			X
Gewone pad			X
Groene kikker (Onb.)	(X)		X
Kleine watersalamander			X

Er zijn geen waarnemingen bekend van beschermde soorten amfibieën binnen een straal van 1 kilometer van het plangebied. Echter kan de waarneming van groene kikker mogelijk een poelkikker betreffen, daarom is deze soort ook opgenomen in de toetsing.

Gezien het ontbreken van geschikt biotoop en het bekende verspreidingsgebied van de overige beschermde soorten worden deze ook niet verwacht. Wel kunnen de meer algemeen vrijgestelde soorten in het tracé voorkomen (zie onderstaand).

Poelkikker

Voor een functioneel leefgebied heeft de soort overwinteringslocaties, voortplantingslocaties en leefgebieden voor volwassen dieren nodig. De volwassen poelkikker leeft vooral in gebieden met zwak zure, oligotrofe, schone, stilstaande wateren in de landschapstypen bos, heide en hoogveen. Het is een kritische soort met een voorkeur voor voedselarme, schone, onbeschaduwde wateren, maar de oeverzone moet goed begroeid zijn. Het voortplantingswater van de soort bestaat uit wateren die voorzien zijn van waterplanten, waarin geen of weinig vissen aanwezig zijn, snel opwarmende plekken bevatten en waterhoudend zijn met daarbij een goede waterkwaliteit. Poelkikkers overwinteren meestal individueel op het land, ingegraven in de grond, in muizenholletjes, onder stronken, in dammetjes waar puin aanwezig is en dergelijke. Een winterverblijfplaats kan succesvol functioneren als zodanig als er geen bevriezing van de dieren optreedt. De landhabitat waar overwinterd wordt, bevindt zich bij voorkeur dichtbij het voortplantingswater, waarbij de kikker veelal op minder dan 100 à 200 meter van het water overwintert (BIJ12, 2017).

Met het nagenoeg ontbreken van watergangen in het tracé die zowel een goed begroeide oeverzone hebben en beschikken over geschikt opwarmlocaties voor de soort, samen met het voedselrijke karakter van de watergang binnen het plangebied, behoort deze niet tot leefgebied van de soort. Daarnaast zijn er geen

bekende verspreidingsgegevens van de poelkikker in de nabije omgeving van het plangebied. Schadelijke handelingen onder de Ow zijn niet aan de orde.

Vrijgestelde amfibieën in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen

Er is binnen het tracé biotoop aanwezig voor de algemeen voorkomende (vrijgestelde) soorten als bruine kikker, gewone paden kleine watersalamander. Het gaat om diverse watergangen (zoals sloten), bosschages en oeverzones welke als voortplantings- en overwinteringsbiotoop voor deze soorten kunnen fungeren. Door de voorgenomen werkzaamheden kunnen negatieve effecten op de soorten optreden, zoals (graaf)werkzaamheden nabij de oeverzones, tijdelijk afdammen van watergangen, en het aanrijden van zwervende exemplaren. Binnen de Provincie Drenthe geldt een vrijstelling voor deze algemene soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is voor deze soorten de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.10 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

2.3.6 Vissen

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van vissen in de directe omgeving van het tracé weergegeven.

Tabel 2.6 Overzicht van waargenomen vissen in de omgeving van het tracé (met een straal van 1 km) (NDFF, 2019-2024).

Soort	HR (artikel 11.46 Bal)
Geen waarnemingen van beschermde vissen in de NDFF	

Er zijn geen waarnemingen van de grote modderkruiper in de directe omgeving van het tracé vastgesteld. Mogelijk is dit te wijten aan een beperkte onderzoeksinspanning in dit gebied. Tijdens het terreinbezoek is potentieel leefgebied voor deze soort waargenomen in (de directe omgeving van) het plangebied, daarom is deze soort ook opgenomen in de toetsing.

Grote modderkruiper

De grote modderkruiper komt voor in kleinere, ondiepe stilstaande of langzaam stromende wateren, zoals sloten, vennen, plassen en oude afgesneden meanders (BIJ12, 2021). Deze wateren bevinden zich voornamelijk in laag dynamische overstromingsvlakten en moerasgebieden. Vaak is er sprake van een kwelsituatie. Doorgaans hebben de wateren een modderlaag van 10 tot 30 centimeter dik met een uitbundige waterplantengroei.

Het tracé biedt mogelijk essentieel leefgebied van de grote modderkruiper. Er bevinden zich brede watergangen met een rijke groei aan waterplanten, in en net buiten het tracé (zie figuur 2.4, 2.7 en 2.8). Deze watergangen staan in verbinding met smallere watergangen die in het tracé liggen. Enkele van deze watergangen hebben een ondiep karakter en rijke begroeiing, welke geschikt gebied is voor vaste voortplantingsplaats. De bredere watergang het Drostendiep is door zijn diepere karakter en rijke begroeiing geschikt als vaste rustplaats. De geschikte locaties binnen tracé zijn op een overzichtelijke wijze weergegeven in bijlage 1, figuur 2.13.

Met het planvoornemen is er sprake van (tijdelijke) aantasting van deze verblijfplaatsen. Dit betreft het tijdelijk afdammen en droogleggen van een deel van de watergangen voor de aanleg van de leiding onder deze watergang. Voor de brede watergang het Drostendiep betreft dit het tijdelijk aanleggen van een smalle dam met duiker, waardoor schadelijke handelingen onder de Ow ten aanzien van de grote modderkruiper niet kunnen worden uitgesloten. Er dient nader onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van de soort binnen het tracé conform het kennisdocument de grote modderkruiper (zie kader vervolgstappen). Bij voorkeur wordt het nader onderzoek uitgevoerd doormiddel van e-DNA, tussen 1 maart en 1 november.

Vervolgstappen - vissen: grote modderkruiper

- De aanwezigheid van (essentieel leefgebied van) de grote modderkruiper is niet uitgesloten in watergangen binnen het plangebied, zie bijlage 1, figuur 2.13;
- Nader onderzoek naar de aanwezigheid van de grote modderkruiper is hierdoor noodzakelijk. Voor het nader onderzoek volgens BIJ12 protocol (juli, 2024) luidt het advies om gebruik te maken van e-DNA-onderzoek wat uitgevoerd kan worden binnen de periode maart tot en met oktober;
- Indien aanwezigheid wordt aangetoond volgt een vergunningsaanvraag (doorlooptijd circa 14 weken) (BIJ12, 2024).

Op basis van het terreinbezoek worden overige beschermde vissen niet verwacht door het ontbreken van geschikt biotoop.

Figuur 2.7. Ten tijde van het terreinbezoek is in het Drostendiep in het tracé (rechts) een geschikt leefgebied (links) waargenomen voor de grote modderkruiper. Bron: Antea Group, 2024.

Figuur 2.8. Ten tijde van het terreinbezoek is in een perceelsloot in het tracé (rechts) een geschikt leefgebied (links) waargenomen voor de grote modderkruiper. Bron: Antea Group, 2024.

2.3.7 Insecten

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van insecten in de directe omgeving van het tracé weergegeven.

Tabel 2.7. Overzicht van waargenomen insecten in de omgeving van het tracé (met een straal van 1 km) (NDDF, 2019-2024).

Soort	Beschermingsregime	
	Art. 11.46 Bal	Art. 11.54 Bal en Bijlage IX
Grote vos		X

Grote vos

De grote vos is een vlindersoort die voorkomt in vochtige (oudere) bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote vrijstaande bomen (Vlinderstichting, 2024). Deze soort heeft als waardplant (waar de eitjes

op worden afgezet) voornamelijk iep maar ook zoete kers, populier en bepaalde wilgensoorten worden gebruikt. De bomensoorten dienen wel van groot formaat te zijn en in een vochtige omgeving te staan. De vliegperiode is vanaf half februari tot eind oktober. De soort overwintert als vlinder in een grot of in holle bomen, maar ook in houtstapels. De grote vos staat bekend als een zwerver, die soms ver buiten zijn habitat kan worden waargenomen.

Het tracé behoort niet tot essentieel leefgebied voor de grote vos. Waardplanten binnen het tracé ontbreken. Wel is er sprake van bomen met holtes langs de bomenrijen en houtstapels in (de directe omgeving van) het plangebied. Echter blijven deze structuren behouden met planvoornemen. Schadelijke handelingen onder de Ow ten aanzien van de grote vos zijn niet aan de orde.

Overige beschermde insecten soorten

Uit de omgeving zijn geen verdere waarnemingen bekend van beschermde soorten insecten. Gezien het voedselrijke en eentonige karakter van het agrarisch grasland in combinatie met een intensief maaibeeld worden beschermde soorten ook niet verwacht. Waardplanten voor beschermde soorten vlinders ontbreken binnen het plangebied, evenzo geschikt voortplantingswater voor beschermde libellen.

2.3.8 Kreeftachtigen en weekdieren

Uit de omgeving zijn geen waarnemingen bekend van beschermde soorten kreeften en weekdieren. Gezien het voedselrijke en troebele karakter van de watergangen worden geen beschermde soorten verwacht. Tevens ontbreken waardplanten voor de beschermde kreeftachtigen en weekdieren binnen het plangebied. Door ontbreken van geschikt biotoop en verspreidingsaantallen kan de aanwezigheid van beschermde kreeftachtigen en weekdieren op voorhand worden uitgesloten.

2.3.9 Zaadplanten, varens en bladmossen

Er zijn geen waarnemingen bekend van beschermde soorten flora in de nabije omgeving van het plangebied. Gezien de bodemsamenstelling en het sterk gecultiveerde karakter van het tracé (voornamelijk gemaaid en voedselrijk grasland) worden deze ook niet verwacht. De aanwezigheid van beschermde soorten flora in het tracé kan worden uitgesloten.

2.3.10 Zorgplicht

In het tracé kunnen vrijgestelde zoogdieren (zoals muizen, egel, haas, ree, vos en woelrat) amfibieën (zoals bruine kikker, gewone pad, groene kikker en kleine watersalamander) en insecten (zoals vlinders, bijen en libellen) aanwezig zijn. Deze soorten zijn vrijgesteld van de vergunningsplicht voor de Omgevingswet (Ow) in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is de zorgplicht van toepassing.

Zo moet een initiatiefnemer een beeld hebben van de (bijzondere) natuurwaarden op en nabij het plan- of projectgebied. In het kader van de specifieke zorgplicht dient een initiatiefnemer in het geval van verslechterende effecten actief te anticiperen op het voorkomen of verzachten van deze effecten.

Onder de Ow dient onder andere extra aandacht besteed te worden aan soorten van de Rode Lijsten. Provincies kunnen onder de Ow beleidskaders opstellen over hoe en met welke soorten (van de Rode Lijsten) rekening dient te worden gehouden in het kader van de zorgplicht. Vooralsnog zijn deze aanvullende beleidskaders nog niet opgesteld. In de voorliggende rapportage is daarom gekozen voor het opnemen van waarnemingen van de Rode Lijst-soorten in de NDFF in het plangebied. De Rode Lijst-soorten waarvan waarnemingen in de NDFF bekend zijn, zijn opgenomen in bijlage 4.

De initiatiefnemer/uitvoerder is verantwoordelijk voor een adequate naleving van de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Door het uitvoeren van een aantal zorgplicht gerelateerde maatregelen, wordt voldaan aan de zorgplicht en kan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten worden gegarandeerd. Maatregelen waaraan gedacht kan worden bij de invulling van de zorgplicht bij voorliggend planvoornemen zijn weergegeven in tabel 2.8.

Daarnaast zijn bij het oriënterend veldonderzoek verscheidende bosschages, bomenrijen en watergangen in het tracé waargenomen. Indien mogelijk is het aan te bevelen deze structuur te behouden en te optimaliseren. Hierdoor wordt de biodiversiteit in het gebied versterkt. (Rode Lijst) Soorten kunnen hier van profiteren. Zie ook paragraaf 2.8. Daarnaast kunnen de maatregelen genoemd in tabel 2.8 bijdragen aan het voorkomen van negatieve effecten op (Rode Lijst) soorten.

Tabel 2.8. Voorbeelden van zorgplicht gerelateerde maatregelen voor soorten.

Soort(groep)	Maatregel
Grondgebonden zoogdieren	- Voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie in het tracé kort maaien; - Eén richting op werken naar aanwezige dekking (zoals bosschages); - De sleuven worden na de werkzaamheden afgedekt of aangevuld met grond of er worden loopplankjes/grondhopen in de sleuven geplaatst; - Verlichting dient uitsluitend op het werkterrein gericht te worden en uitstraling naar de omgeving moet worden voorkomen.
Vissen en (aquatische)Amfibieën	- Niet werken in water bij ijsvorming; - Voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie in het tracé kort maaien; - Eventueel aangetroffen individuen (zwervende exemplaren) nabij de watergang de kans geven om te vluchten. Lukt dit niet, ecooloog vragen om de soort buiten het tracé te plaatsen; - Indien individuen per ongeluk worden opgegraven deze voorzichtig buiten het tracé over te zetten (in nabij gelegen watergang); - Rustig één richting opwerken naar dekking zodat dieren kunnen wegkruipen; - Verlichting dient uitsluitend op het werkterrein gericht te worden en uitstraling naar de omgeving moet worden voorkomen.
Planten en insecten	Uitsluitend de vegetatie op de werkterreinen kortmaaien. Bij voorkeur gefaseerd maaibeleid toepassen, zodat altijd voldoende vegetatie intact blijft.

2.3.11 Invasieve soorten

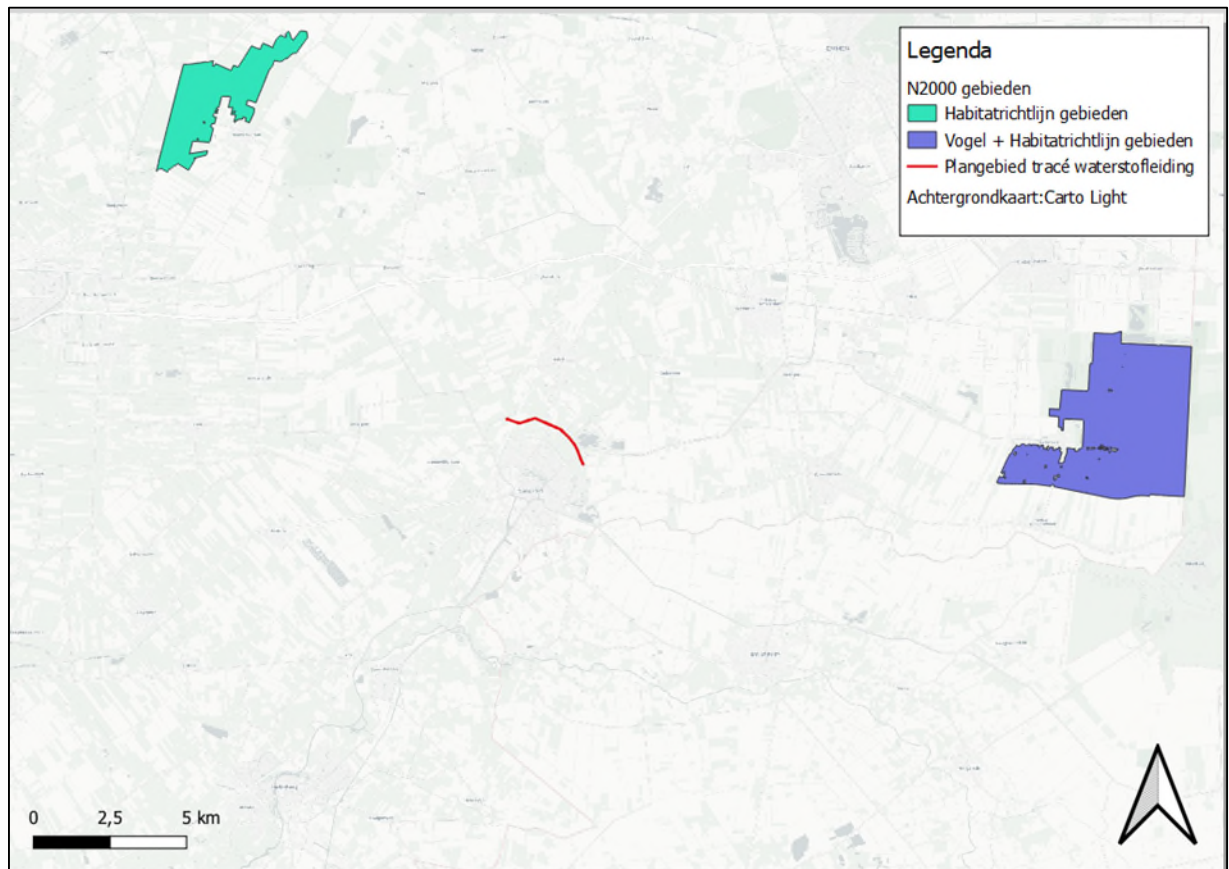
Tabel 2.9. Unielijst exoten afkomstig van de NDFF (binnen een straal van 1km, 2019-2024).

Soort(groep)	Exoten
Kreeftachtigen	Rode Amerikaanse rivierkreeft
Planten	Grote waternavel (aquatisch) Reuzenberenklauw Smalle waterpest (aquatisch)
Vissen	Zonnebaars
Vogels	Nijlgans
Zoogdieren	Muskusrat

Uit de bureaustudie is naar voren gekomen dat in (de omgeving van) het tracé invasieve exoten voorkomen (zie tabel 2.9), waaronder planten als de grote waternavel, reuzenberenklauw en smalle waterpest. Bij het terreinbezoek zijn de soorten zover mogelijk zichtbaar van openbaar terrein niet waargenomen. Geadviseerd wordt om het terrein voorafgaande aan de werkzaamheden te controleren op deze soorten. Indien deze soorten worden aangetroffen gedurende de werkzaamheden zijn er passende maatregelen vereist. Denk hierbij aan het markeren van de groeiplaats en deze niet aan te tasten. Geadviseerd wordt om vervolgens passende maatregelen te treffen onder begeleiding van een deskundig ecooloog. Dit geldt ook voor werken in het water, waar mogelijk invasieve soorten als de rode Amerikaanse rivierkreeft naar boven kan komen.

2.4 Natura 2000

Het tracé ligt niet in een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Mantingerzand en ligt op circa 13,1 kilometer afstand ten noordwesten van het tracé (zie figuur 2.9). Dit gebied is aangewezen op basis van de Vogel en Habitatrichtlijn. Binnen een straal van 15 kilometer ligt nog één ander Natura 2000-gebied. Het betreft Mantingerzand welke is aangewezen als Habitatrichtlijn (zie figuur 2.9).

Figuur 2.9. Ligging Natura 2000-gebieden in de omgeving van het tracé Elim – Vlieghuis (rood gemarkeerd). Bron: QGIS, PDOK Services, 2023.

Bij voorliggend planvoornemen is er enkel sprake van een realisatiefase. Er is daardoor hoogstens sprake van tijdelijke effecten. De Natura 2000-gebieden liggen buiten het invloedsgebied van de storingsfactoren, zoals verdroging of geluid- en lichtverstoring, met uitzondering van verzuring en vermessing. Gezien de afstand tot stikstofgevoelige habitattypen in de Natura 2000-gebieden en de voorgenomen werkzaamheden zijn effecten als gevolg van vermessing en verzuring door stikstofdepositie tijdens (enkel) de realisatiefase niet op voorhand uit te sluiten.

De enige manier om inzicht te krijgen in de aard en omvang van het effect van stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden, is het uitvoeren van een stikstofberekening met behulp van AERIUS Calculator. Geadviseerd wordt dan ook om een dergelijke berekening uit te voeren.

Indien uit de AERIUS-berekening volgt dat er als gevolg van het voornemen een verhoogde stikstofdepositie plaatsvindt op stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden, dient dit ecologisch te worden beschouwd door middel van een ecologische Voortoets Stikstof.

Vervolgstappen Natura 2000:

- Er dient een AERIUS-berekening voor de aanlegfase te worden opgesteld. Indien sprake is van een toename in stikstofdepositie, dient een ecologische Voortoets Stikstof te worden opgesteld.

2.5 NNN

Figuur 2.10. Ligging van het tracé ten opzichte van het NNN. Bron: QGIS, PDOK Services, 2023.

In het tracé is geen NNN-gebied aanwezig. Het dichtstbijzijnde NNN-gebied bevindt zich op 2,7 kilometer ten westen van het tracé (zie figuur 2.10). Het betreft het natuurgebied Het Dalerpeler Bos en Natuurreservaat de Witten. Met het planvoornemen is geen sprake van ruimtebeslag binnen de begrenzing van deze gebieden. Aanvullend is er alleen sprake van realisatie en kunnen, door de aard van de werkzaamheden samen met de relatief grote afstand van het tracé tot deze gebieden, de externe effecten op deze natuurgebieden worden uitgesloten. Op grond van de provinciale verordening in de Provincie Drenthe hoeft niet getoetst te worden op externe werking en zijn vervolgstappen niet aan de orde.

2.6 Overig provinciaal beleid

Het tracé ligt niet binnen de begrenzing van overig provinciaal beleid van de Provincie Drenthe. Er zijn geen vervolgstappen aan de orde.

2.7 Beschermde houtopstanden buiten de bebouwingscontour houtkap

In de omgeving van het tracé zijn diverse bomen en bosschages aanwezig welke mogelijk vallen onder beschermde houtopstanden zoals bedoeld in de Ow. Er worden echter geen bomen gekapt en daarmee is er geen sprake van aantasting van beschermde houtopstanden. Wel wordt soms dicht langs bomen gegraven waardoor er een risico is op aantasting van het wortelstelsel en daarmee de vitaliteit van de boom. Indien dicht langs bomen gegraven wordt, dient door een deskundige te worden beoordeeld of er een risico is op aantasting van het wortelstelsel van de boom, bijvoorbeeld door het uitvoeren van een boomeffectanalyse (BEA). Over het algemeen kan hierbij worden aangenomen dat het wortelstelsel van de boom zich tenminste uitstrekt over de totale kroonbreedte, afhankelijk van de soort boom en de vorm van de kroonprojectie. De vervolgstappen zijn in onderstaand kader samengevat.

Vervolgstappen - (beschermde) houtopstanden)

Indien in de directe nabijheid van bomen gegraven wordt (binnen totale kroonbreedte) dient door een deskundige beoordeeld te worden of vervolgstappen benodigd zijn, zoals het uitvoeren van een BEA.

2.8 Kansen voor natuurwaarden in het plangebied

Het meenemen van biodiversiteit, door het behouden van aanwezige natuurwaarden en deze te vergroten, verbeteren of verbinden, kan van grote meerwaarde zijn binnen een project. Het kan zorgen voor een gezonde en aantrekkelijke woonomgeving en levert integrale kansen ten aanzien van duurzaamheids- en klimaatadaptatiedoelen, zoals waterretentie, hittestress beperking, luchtzuivering, etc. Daarnaast kan het bijdragen aan acceptatie van het plan door de omgeving/omwonenden. Binnen het plan zijn er diverse mogelijkheden voor het toevoegen van natuurwaarden en daarmee biodiversiteit. Hierbij kan gedacht worden aan versterken van de aanwezige groenstructuren door aanplant van inheemse bomen en struiken of de ontwikkeling van kruidenrijke en bloemrijke vegetaties, de aanleg van natuurvriendelijke oevers, het plaatsen van verblijfplaatsen/nestplaatsen voor soorten in bosschages en in oevers. Indien gewenst kunnen deze mogelijkheden verder worden uitgewerkt in een biodiversiteitsadvies.

3. Conclusie & advies

In dit hoofdstuk is per onderdeel de conclusie en het advies gegeven dat voortkomt uit de uitgevoerde natuurtoets.

3.1 Soortbescherming

Binnen het tracé is geschikt biotoop aangetroffen voor beschermde soorten (Ow) waarvoor geen algemene vrijstelling geldt. Het gaat om soorten uit de volgende soortgroepen: boombewonende vogels met jaarrond beschermd nest, algemene broedvogels, marterachtigen en vissen. In tabel 3.1 zijn de conclusies ten aanzien van deze beschermde soorten opgenomen. De onderbouwing van de conclusies zijn beschreven in paragraaf 2.3 van voorliggende natuurtoets. Voor de overige soort(groep)en is beoordeeld dat vervolgstappen niet aan de orde zijn. Voor deze soorten en vrijgestelde soorten geldt wel de zorgplicht.

Tabel 3.1 Overzicht conclusies en vervolgstappen soortbescherming.

Soort(groep)	Essentieel leefgebied in (directe omgeving van) plangebied?	Nader onderzoek nodig?	Maatregelen?	Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit Ow aan de orde?
Boombewonende vogels met een jaarrond beschermd nest	Ja, mogelijk nestgelegenheid in bomen binnen het tracé (zie bijlage 1: 2.11).	Ja indien potentiële broedvogels op nesten worden verstoord.	Ja, zie tabel 3.2.	Mogelijk
Vogels (algemene broedvogels)	Ja, nestgelegenheid in opgaande begroeiing.	N.v.t.	Ja, zie tabel 3.2	Nee
Zoogdieren (diverse soorten vleermuizen) - verblijfplaatsen	Holtes in bomen geschikt als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen.	Nee, lichtuitstraling moet wel worden voorkomen.	Ja, zie tabel 3.2	Nee, mits de maatregelen uit tabel 3.2 worden opgevolgd.
Zoogdieren (diverse soorten vleermuizen) – essentiële vliegroutes	Ja, mogelijke vliegroutes gevormd door bomenrijen en brede watergangen in het plangebied.	Nee, lichtuitstraling moet wel worden voorkomen.	Ja, zie tabel 3.2	Nee, mits de maatregelen uit tabel 3.2 worden opgevolgd.
Zoogdieren (diverse soorten vleermuizen) – essentieel foerageergebied	Ja, mogelijk foerageergebied in agrarische percelen, bomenrijen en watergangen.	Nee, lichtuitstraling moet wel worden voorkomen.	Ja, zie tabel 3.2	Nee, mits de maatregelen uit tabel 3.2 worden opgevolgd.
Zoogdieren (otters).	Ja, mogelijk foerageergebied en migratieroute in Drostendiep en van Stieltjeskanaal.	Nee, indien s 'nachts niet doorgewerkt wordt nabij deze watergangen.	Ja, zie tabel 3.2	Nee, mits de maatregelen uit tabel 3.2 worden opgevolgd.
Zoogdieren (kleine marterachtigen en steemarter)	Ja, mogelijke verblijfplaatsen in oeverzones watergangen en bosschages binnen tracé (zie bijlage 1: 2.12).	Ja, indien watergang en bosschages niet gespaard kunnen worden.	Ja, zie tabel 3.2	Ja, na opstellen van een habitatbeoordeling Alternatief: nader onderzoek.
Vissen (grote modderkruiper)	Ja, mogelijke voortplantingsplaatsen	Ja.	N.v.t.	Mogelijk, na opstellen van

	en rustplaatsen binnen plangebied.			een nader onderzoek.
Vrijgestelde soorten	Zie tabel 3.4			

In tabel 3.1 is aangegeven dat een overtreding van de Ow voor een aantal soorten op voorhand kan worden voorkomen door het treffen van maatregelen. Deze maatregelen zijn in tabel 3.2 uiteengezet. Door het nemen van deze maatregelen worden negatieve effecten voorkomen en zijn geen vervolgstappen noodzakelijk.

Tabel 3.2. Beschrijving maatregelen om overtreding van de Ow te voorkomen.

Soort(groep)	Maatregelen
Vogels met jaarrond beschermd nest	Advies is om buiten broedseizoen te werken. Indien niet mogelijk, dienen bomen in de bladloze periode geïnspecteerd te worden op aanwezige nestplaatsen (grote takkennesten en gaten in de boom) (zie tabel 3.3).
Algemene broedvogels	- Voor het gehele tracé geldt werken buiten het broedseizoen (circa maart t/m juli); - Indien werken buiten broedseizoen niet mogelijk is, voor aanvang van het broedseizoen het tracé ongeschikt maken; - Vooraf een controle op aanwezigheid van broedvogels; - Indien aanwezig, worden locatie-specifieke maatregelen voorgesteld om te voorkomen dat de vogels niet gestoord worden tijdens het broedseizoen; - Indien niet mogelijk, wordt werk stilgelegd en wachten tot de nesten verlaten/jongen uitgevlogen zijn.
Vleermuizen	- Indien er gewerkt wordt tussen zonsondergang en zonsopgang, dient lichtverstoring voorkomen te worden ten aanzien van verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden; - Lichtverstoring dient voorkomen te worden door deze uitsluitend op de werkterreinen te richten en daarmee uitstraling naar de omgeving te voorkomen. Bij voorkeur wordt gebruik gemaakt van amberkleurige verlichting.
Otters	- Werkzaamheden nabij de watergang het Drostendiep niet uitvoeren tussen een half uur voor zonsondergang en een half uur na zonsopgang nabij deze watergang; - Indien wel werkzaamheden uitgevoerd worden naar zonsondergang dient nader onderzoek uitgevoerd te worden (zie tabel 3.3).
Kleine marterachtigen	- De aanwezigheid van essentieel leefgebied van de kleine marterachtige is op enkele locaties langs het traject niet uitgesloten (zie bijlage 1, figuur 2.12). Advies luidt om ten aanzien van de in figuur 2.6 en bijlage 1, figuur 2.12 aangewezen watergang, deze ongeschikt te maken en werkzaamheden uit te voeren buiten de kwetsbare periode van de kleine marterachtigen (voortplantingsperiode van april tot en met oktober); - Verder dient tijdens de werkzaamheden een minimale afstand van 5 meter behouden te worden ten aanzien van de in bijlage 1, figuur 2.12, geschikte leefgebieden voor de kleine marterachtigen. De watergang (figuur 2.6) kan hiervan worden vrijgesteld indien aan bovenstaande maatregelen wordt gehouden; Indien dit niet kan: - Dient voor deze (mogelijke) schadelijke handeling (en) alsnog een habitatbeoordeling te worden uitgevoerd die als basis dient voor een aanvraag van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit. Bij deze aanvraag dient ook een ecologisch werkprotocol opgesteld te worden en dienen de werkzaamheden ecologisch begeleid te worden; - Alternatief: nader onderzoek uit te voeren om aanwezigheid van de kleine marterachtigen uit te sluiten (zie tabel 3.3).
steenmarter	Er dient tijdens de werkzaamheden een minimale afstand van 5 meter behouden te worden ten aanzien van de in bijlage 1, figuur 2.12, geschikte leefgebieden voor de steenmarter. De watergang weergegeven in figuur 2.6 kan voor deze soort worden vrijgesteld.

In tabel 3.1 is aangegeven dat er (mogelijk) nader onderzoek nodig is naar vogels met jaarrond beschermde nesten, vleermuizen, marterachtigen, muizen, amfibieën, reptielen en insecten. De beschrijving van dit nader onderzoek wordt in tabel 3.3 uiteengezet.

Tabel 3.3. Beschrijving nader onderzoek.

Soort	Onderzoeksmethode
Boombewonende vogels met jaarrond beschermde nesten	- Wanneer in broedseizoen gewerkt wordt dienen de bomen in de bladloze periode geïnspecteerd te worden op aanwezigheid van beschermde nestplaatsen (grote takkennesten en gaten in de boom); - Dit geldt voor alle volwassen bomen welke zich binnen de verstoringssfeer van de werkzaamheden bevinden (zie bijlage 1, figuur 2.11 rood omkaderd); - Indien (mogelijke) aanwezigheid van nestplaatsen wordt geconstateerd, is nader onderzoek noodzakelijk; - Nader onderzoek dient uit te wijzen of de betreffende nestplaatsen worden gebruikt door vogels met jaarrond beschermde nesten. Dit onderzoek bestaat uit twee tot vier gerichte veldbezoeken in de periode maart tot en met mei, met een tussenperiode van 10 dagen.
Otter	Indien s 'nachts gewerkt wordt dient nader onderzoek naar gebruik van watergang door otter te worden uitgevoerd in de periode september-november.
Kleine marterachtige	Indien werken buiten kwetsbare periode of uitvoeren van werkzaamheden buiten 5 meter van geschikte gebieden niet mogelijk is en habitatbeoordeling niet gewenst is, nader onderzoek noodzakelijk. Als gedurende dit onderzoek (inzet van cameravallen gedurende 8 weken in periode 1 juni tot en met 31 september) geen kleine marterachtige en/of steenmarter worden aangetroffen, is geen omgevingsvergunning/ecologisch werkprotocol en ecologische begeleiding noodzakelijk.
Grote modderkruiper	Nader onderzoek naar de aanwezigheid van de grote modderkruiper. Voor het nader onderzoek volgens BIJ12 protocol (juli, 2024) luidt het advies om gebruik te maken van e-DNA-onderzoek wat uitgevoerd kan worden binnen de periode maart tot oktober.

3.1.1 Zorgplicht

Uit paragraaf 2.3.10 blijkt dat er in het tracé soort(groep)en aanwezig (kunnen) zijn waarmee rekening dient te worden gehouden in het kader van de zorgplicht voor soorten. Maatregelen waaraan gedacht kan worden bij de invulling van de zorgplicht bij voorliggend planvoornemen zijn weergegeven in tabel 3.4.

Tabel 3.4 Voorbeelden van zorgplicht gerelateerde maatregelen voor soorten.

Soort(groep)	Maatregel
Grondgebonden zoogdieren	- Voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie in het tracé kort maaien; - Eén richting op werken naar aanwezige dekking (zoals bosschages); - De sleuven worden na de werkzaamheden afgedekt of aangevuld met grond of er worden loopplankjes/grondhopen in de sleuven geplaatst; - Verlichting dient uitsluitend op het werkterrein gericht te worden en uitstraling naar de omgeving moet worden voorkomen.
Vissen en (aquatische)Amfibieën	- Niet werken in water bij ijsvorming; - Voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie in het tracé kort maaien; - Eventueel aangetroffen individuen (zwervende exemplaren) nabij de watergang de kans geven om te vluchten. Lukt dit niet, ecooloog vragen om de soort buiten het tracé te plaatsen; - Indien individuen per ongeluk worden opgegraven deze voorzichtig buiten het tracé over te zetten (in nabij gelegen watergang); - Rustig één richting opwerken naar dekking zodat dieren kunnen wegkruipen; - Verlichting dient uitsluitend op het werkterrein gericht te worden en uitstraling naar de omgeving moet worden voorkomen.
Planten en insecten	Uitsluitend de vegetatie op de werkterreinen kortmaaien. Bij voorkeur gefaseerd maaibeeld toepassen, zodat altijd voldoende vegetatie intact blijft.

Onder de Ow dient nadere aandacht te worden besteed aan soorten van de Rode Lijsten. Onder de Ow kunnen provincies beleidskaders opstellen over hoe en met welke soorten (van de Rode Lijsten) rekening dient te worden gehouden in het kader van de zorgplicht. Vooralsnog zijn deze aanvullende beleidskaders nog niet opgesteld. In de voorliggende rapportage is daarom gekozen voor het opnemen van waarnemingen van de

Rode Lijst-soorten in de NDFF in het plangebied. Door middel van de maatregelen beschreven in tabel 3.4 kan op negatieve effecten worden gemitigeerd op (een deel van) de opgenomen Rode Lijst-soorten. Daarnaast kan de biodiversiteit worden versterkt in het gebied door het behouden/versterken van bosschages, bomenrijen en watergangen in het plangebied. Zie ook paragraaf 3.4 voor kansen voor biodiversiteit. Ook hier kunnen (Rode Lijst) soorten van profiteren.

3.1.2 Invasieve soorten

Tabel 3.5. Unielijst exoten afkomstig van de NDFF (binnen een straal van 1km, 2019-2024).

Soort(groep)	Exoten
Kreeftachtigen	Rode Amerikaanse rivierkreeft
Planten	Grote waternavel (aquatisch)
	Reuzenberenklauw
	Smalle waterpest (aquatisch)
Vissen	Zonnebaars
Vogels	Nijlgans
Zoogdieren	Muskusrat

Uit de bureaustudie is naar voren gekomen dat in (de omgeving van) het tracé invasieve exoten voorkomen (zie tabel 3.5), waaronder planten als de grote waternavel, reuzenberenklauw en smalle waterpest. Bij het terreinbezoek zijn de soorten zover mogelijk zichtbaar van openbaar terrein niet waargenomen. Geadviseerd wordt om het terrein voorafgaande aan de werkzaamheden te controleren op deze soorten. Indien deze soorten worden aangetroffen gedurende de werkzaamheden zijn er passende maatregelen vereist. Denk hierbij aan het markeren van de groeiplaats en deze niet aan te tasten. Geadviseerd wordt om vervolgens passende maatregelen te treffen onder begeleiding van een deskundig ecooloog. Dit geldt ook voor werken in het water, waar mogelijk invasieve soorten als de rode Amerikaanse rivierkreeft naar boven kan komen.

3.2 Gebiedsbescherming

3.2.1 Natura 2000

In tabel 3.6 zijn de conclusies ten aanzien van beschermde Natura 2000-gebieden opgenomen. De onderbouwing van de conclusie is beschreven in paragraaf 2.4 van voorliggende natuurtoets.

Tabel 3.6. Conclusies Natura 2000-gebieden.

	Natura 2000
Zijn er Natura 2000-gebieden aanwezig waarop effecten kunnen optreden?	Ja, Mantingerzand (op circa 13,1 kilometer afstand).
Treden er negatieve effecten op of zijn deze te verwachten?	Ja, er kan sprake zijn van verzuring en vermesting door stikstofdepositie.
Zijn er vervolgstappen aan de orde?	Ja, er dient een AERIUS-berekening te worden uitgevoerd.
Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit of akkoord van de provincie noodzakelijk?	Nog onbekend.

3.2.2 NNN

In tabel 3.7 zijn de conclusies ten aanzien van beschermde NNN-gebieden opgenomen. De onderbouwing van de conclusie is beschreven in paragraaf 2.5 van voorliggende natuurtoets.

Tabel 3.7. Conclusies NNN-gebieden.

	NNN
Op welke afstand van het tracé ligt het dichtstbijzijnde NNN-gebied?	Circa 2,7 kilometer.
Is er sprake van toetsing van externe werking in de betreffende provincie?	Nee
Is er sprake van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden of is dit te verwachten?	Niet bepaald, aangezien de Provincie Drenthe geen externe werking kent.
Zijn er vervolgstappen aan de orde?	Nee
Afstemming met het bevoegd gezag aan de orde?	Nee

3.2.3 Overig provinciaal beleid

Het tracé ligt niet binnen de begrenzing van overig provinciaal beleid van de Provincie Drenthe. Er zijn geen vervolgstappen aan de orde.

3.3 Beschermde houtopstanden bebouwingscontour houtkap

In de omgeving van het tracé zijn diverse bomen en bosschages aanwezig welke mogelijk vallen onder beschermde houtopstanden zoals bedoeld in de Ow. Er worden echter geen bomen gekapt en daarmee is er geen sprake van aantasting van beschermde houtopstanden. Wel wordt soms dicht langs bomen gegraven waardoor er een risico is op aantasting van het wortelstelsel en daarmee de vitaliteit van de boom. Indien dicht langs bomen gegraven wordt, dient door een deskundige te worden beoordeeld of er een risico is op aantasting van het wortelstelsel van de boom, bijvoorbeeld door het uitvoeren van een boomeffectanalyse (BEA). Over het algemeen kan hierbij worden aangenomen dat het wortelstelsel van de boom zich tenminste uitstrekt over de totale kroonbreedte, afhankelijk van de soort boom en de vorm van de kroonprojectie.

3.4 Kansen voor natuurwaarden in het plangebied

Het meenemen van biodiversiteit, door het behouden van aanwezige natuurwaarden en deze te vergroten, verbeteren of verbinden, kan van grote meerwaarde zijn binnen een project. Het kan zorgen voor een gezonde en aantrekkelijke woonomgeving en levert integrale kansen ten aanzien van duurzaamheids- en klimaatadaptatie doelen, zoals waterretentie, hittestress beperking, luchtzuivering, etc. Daarnaast kan het bijdragen aan acceptatie van het plan door de omgeving/omwonenden. Binnen het plan zijn er diverse mogelijkheden voor het toevoegen van natuurwaarden en daarmee biodiversiteit. Hierbij kan gedacht worden aan versterken van de aanwezige groenstructuren door aanplant van inheemse bomen en struiken of de ontwikkeling van kruidenrijke en bloemrijke vegetaties, de aanleg van natuurvriendelijke oevers, het plaatsen van verblijfplaatsen/nestplaatsen voor soorten in bosschages en in oevers. Indien gewenst kunnen deze mogelijkheden verder worden uitgewerkt in een biodiversiteitsadvies.

Literatuurlijst

BIJ12, 2024a. Kennisdocument gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Versie 2.0, april 2024.

BIJ12, 2024b. Kennisdocument Kleine marterachtigen. Versie 1.0, januari 2024.

BIJ12, 2021. Kennisdocument grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*). Versie 2.0, oktober 2021.

BIJ12, 2017. Kennisdocument poelkikker (*Rana lessonae*). Versie 1.0, juli 2017.

NatuurInclusief – Ecologisch advies- en projectbureau, 2024. Lijst beschermde soorten Ow (Juni 2024)

Vlinderstichting, 2024. Grote Vos. Geraadpleegd van <https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/grote-vos>.

Zoogdiervereniging, 2024a. Eekhoorn. Geraadpleegd van <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/eekhoorn>.

Zoogdiervereniging, 2024b. Otter. Geraadpleegd van <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/otter>

Zoogdierenvereniging, 2024c. Steenmarter. Geraadpleegd van <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/steenmarter>.

Overig

NDFP

Street Smart

AERIUS-calculator, versie 2023.1.

www.floron.nl

www.ravon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

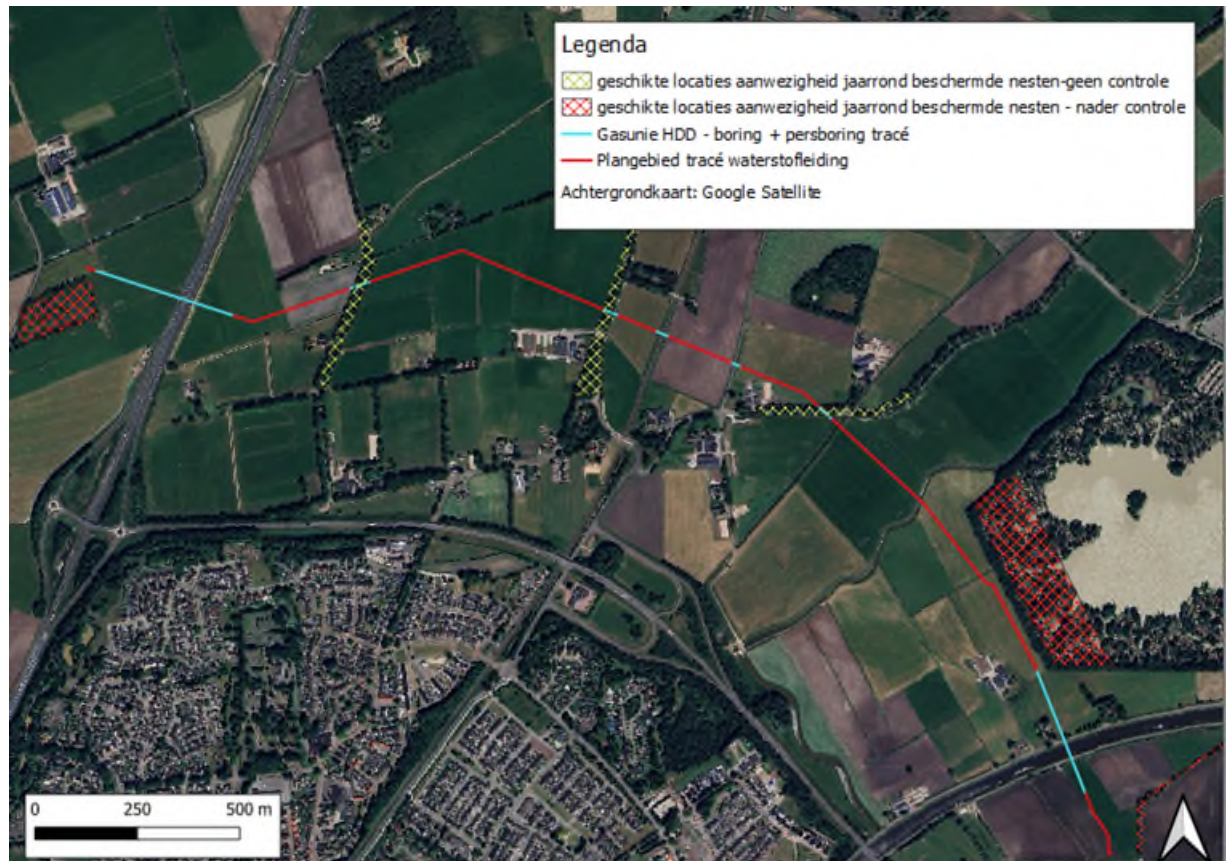
www.vlinderstichting.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Geschikte locaties

Bijlage 1 Geschikte locaties soorten

In figuur 2.11 worden de geschikte locaties voor jaarrondbeschermden nesten weergegeven. Er is onderscheid gemaakt in twee categorieën, waaronder locaties waar geen controle voor benodigd (geel omkaderd) is en locaties waar nader controle voor benodigd is (rood omkaderd). Indien er beoogd gewerkt te worden in broedseizoen dienen in de bladloze periode de in figuur 2.11 rood omkaderde gebieden te worden gecontroleerd op aanwezigheid van jaarrond beschermden nesten.

Figuur 2.11. Geschikt locaties met bomen voor jaarrond beschermden nesten in (de directe omgeving van) het tracé (rood en geel omkaderd). Bron: QGIS, PDOK Services, 2023.

In figuur 2.12 worden de geschikte locaties voor kleine marterachtigen en steenmarter in (de directe omgeving van) het tracé weergegeven. Het betreffen bosrijke gebieden, bosschages en oeverzones voorzien van voldoende dekking, waarbij de oeverzones door ontbreken van rommelige plekken ongeschikt is als verblijfplaats voor de steenmarter, maar wel voldoende dekking bieden voor de kleine marterachtige. Indien de werkzaamheden ten aanzien van deze watergang niet buiten kwetsbare periode van kleine marterachtigen wordt uitgevoerd (voortplantingsperiode van april tot en met oktober) of er binnen 5 meter van deze gebieden wordt gewerkt is er sprake van een schadelijke handeling onder de Ow. Om overtreding van de Ow te voorkomen, dient allereerst de aan- of afwezigheid van deze soorten te worden vastgesteld middels nader onderzoek.

Figuur 2.12. Geschikt locaties voor leefgebied van kleine marterachtige en steenmarter in (de directe omgeving van) het tracé (blauw omkaderd). Bron: QGIS, PDOK Services, 2023.

In figuur 2.13 worden de geschikte locaties voor grote modderkruipers in (de directe omgeving van) het tracé weergegeven. Het betreffen brede watergangen met een diep karakter en een rijke groei aan waterplanten en smallere watergangen met een ondiep karakter en rijke begroeiing, welke geschikte gebieden voor vaste voortplantingsplaatsen en rustplaatsen biedt. Indien de watergangen worden aangetast met de werkzaamheden, gaan er mogelijk verblijfplaatsen verloren. Er is dan sprake van een schadelijke handeling onder de Ow. Om overtreding van de Ow te voorkomen, dient allereerst de aan- of afwezigheid van deze soorten te worden vastgesteld middels nader onderzoek.

Natuurtoets

Waterstoftransportleiding Elim-Vlieghuis, tracévariant Coevorden II

projectnummer 0491216.100

30 juli 2024 revisie 00

N.V. Nederlandse Gasunie

Figuur 2.13. Geschikt locaties voor leefgebied van grote modderkruiper in (de directe omgeving van) het tracé (roze omkaderd). Bron: QGIS, PDOK Services, 2023.

Bijlage 12 Wettelijk kader

Bijlage 2 Wettelijk kader

In deze bijlage staat een beschrijving van de relevante wet- en regelgeving; de Omgevingswet (Ow) en het beleidskader. Naast bescherming vanuit de Ow zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De aanwijzing en bescherming van het NNN gebeurt in de Omgevingsverordening.

Ow - Algemeen

De Ow is op 1 januari 2024 in werking getreden. De Ow beschermt:

- De Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn in het kader van het Europees natuurbesluit (gebiedsbescherming)
- De planten- en diersoorten (onderdeel soortbescherming)
- Bos en houtopstanden (onderdeel houtopstanden).

Veel verantwoordelijkheden en bevoegdheden liggen bij de provincies. Er zijn hierop wel uitzonderingen waarvoor het ministerie van LNV bevoegd gezag is. Dit betreft onder andere de aanleg en uitbreiding van hoofdwegen, landelijke spoorwegen, hoofdvaarwegen, primaire waterkeringen, militaire terreinen en oefengebieden, militaire luchthavens, Schiphol en overige burgerluchthavens, het landelijke gastransportnet, hoogspanningsverbindingen van tenminste 220 kV, activiteiten van buitenlandse mogendheden en activiteiten namens een lid van het Koninklijk Huis. LNV is ook bevoegd gezag voor ruimtelijke ingrepen in de Exclusieve Economische Zone (EEZ) en voor Windenergie op zee (kavelbesluiten).

Gemeenten kunnen een loketfunctie hebben. Het is mogelijk om een natuurvergunning 'aan te haken' bij de omgevingsvergunning, maar dit hoeft niet. De Ow richt zich op bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden.

Ow - Soortbescherming

In de Ow is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie geldt een vergunningsplicht bij verschillende schadelijke handelingen die zijn vermeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54 Bal van de Ow. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- 1) Vogels (artikel 11.37 Bal);
- 2) Strikt beschermde soorten (artikel 11.46 Bal);
- 3) Andere soorten (artikel 11.54 en bijlage IX, onder A en onder B Bal).

Soorten van de Vogelrichtlijn (artikel 11.37 Bal, Ow)

Het beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn is vastgelegd in artikel 11.37 e.v.

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het is mogelijk om omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aan te vragen het optreden van schadelijke handelingen. De omgevingsvergunning kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Vogelrichtlijn. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 1: 'in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid' (dit is dus strenger dan voor soorten van de Habitatrichtlijn en de andere soorten);
- Er is geen verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Strikt beschermde soorten (artikel 11.46 Bal, Ow)

Deze categorie bestaat uit Europees beschermde soorten. De schadelijke handelingen zijn vastgelegd in artikel 11.46 Bal e.v.:

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Onder de Ow is het mogelijk om voor strikt beschermde soorten zoals opgenomen in artikel 11.46 Bal bij ruimtelijke ontwikkelingen te werken volgens een door de Minister goedgekeurde gedragscode. Hierbij geldt een vrijstelling van de vergunningsplicht bij schadelijke handelingen uit artikel 11.46 Bal.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten zoals opgenomen artikel 11.46 Bal van de Ow bij het optreden van schadelijke handelingen een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit worden aangevraagd. De omgevingsvergunning kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Habitatrichtlijn.
Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 3: 'in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten';
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Andere soorten (artikel 11.54 Bal, Ow)

De categorie 'andere soorten' bestaat uit soorten zoals opgenomen in bijlage IX, onder A en onder B Bal van de wettekst. Dit zijn nationaal beschermde soorten. De schadelijke handelingen zijn vastgelegd in artikel 11.54 Bal e.v..

Het is verboden:

- a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Voor deze soorten geldt een vrijstelling wanneer aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Daarnaast geldt ook vrijstelling bij ruimtelijke projecten voor soorten die staan op besluit vrijgestelde soorten. Het hangt per provincie af welke soort is vrijgesteld van een vergunningsplicht bij schadelijke handelingen in artikel 11.54 Bal, ook de grond waarvoor een vrijstelling geldt kan ook variëren tussen provincies. Wel dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht (artikel 11.27 Bal) Deze zorgplicht is verder in deze bijlage nog toegelicht.

Indien de 'andere soorten' niet zijn vrijgesteld en daarmee als gevolg van het voornemen schadelijke handelingen in artikel 11.54 Bal optreden, dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten uit de categorie 'andere soorten' van de Ow bij het optreden van schadelijke handelingen een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit worden aangevraagd. De omgevingsvergunning kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang h 'in het algemeen belang';
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Samenvatting gronden waarop een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit verleend mag worden per categorie beschermde soorten (artikel 311.37, 11.46 en 11.54 Bal).				
Vergunningsgronden		Artikel 11.37 Bal	Artikel 11.46 Bal	Artikel 11.54 Bal en bijlage IX
		Vogels	Strikt beschermde soorten	Andere soorten
1	Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	Ja	Ja	Ja
2	Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	Ja	Ja	Ja
3	volksgezondheid en openbare veiligheid	Ja	Ja	Ja
	veiligheid van luchtverkeer	Ja	Nee	Ja
	ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	Ja	Ja	Ja
	ter bescherming van Flora en Fauna	Ja	Ja	Ja
	voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	Ja	Ja	Ja
	dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	Ja	Ja
	ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	Ja
	schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud (ook natuurbeheer), algemeen belang, bestendig gebruik	Nee	Nee	Ja

Zorgplicht

Er dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de zorgplicht zoals vastgelegd in artikel 11.27 Bal van de Ow. Deze zorgplicht houdt o.a. in dat als een activiteit wordt ondernomen waarvan kan worden vermoed dat deze nadelig kan zijn voor in het wild levende dieren en planten, deze activiteit niet plaats mag vinden. Ook moeten alle maatregelen worden genomen om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Deze zorgplicht heeft betrekking op de gebieds- en op de soortbescherming. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a) dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel
 - b) indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
1. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Ow - Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming is vastgelegd in artikel 11.1 tot en met 11.9 Bal van de Ow. Hierin wordt de aanwijzing en bescherming van Natura 2000-gebieden geregeld. Hiermee zijn de verplichtingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, voor zover die betrekking hebben op gebiedsbescherming, geïmplementeerd in het Nederlands recht. De begrenzing van de Natura 2000-gebieden en de instandhoudingdoelstellingen voor die gebieden zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de betreffende gebieden. De instandhoudingdoelstellingen beschrijven voor de voor het gebied aangewezen habitattypen en soorten of een bepaalde ontwikkeling ervan gewenst is of dat het behoud ervan op het aanwezige niveau moet worden nagestreefd. Voor activiteiten of projecten die schadelijk kunnen zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Deze omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV.

Voortoets en Passende beoordeling

De Ow regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, ten aanzien van plannen en projecten en die mogelijke effecten hebben op de natuurlijke kenmerken van de gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelen die in de Natura 2000-gebieden van kracht zijn. De Ow maakt daarbij onderscheid in enerzijds plannen (plantoets) en anderzijds projecten (projecttoets).

Bij plannen en projecten in, of in de nabijheid (externe werking) van, een Natura 2000-gebied dienen de initiatiefnemers in een oriënterende fase (voortoets) te onderzoeken of het plan een significant negatief effect op de instandhoudingdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied kan hebben. Met externe werking wordt bedoeld dat ook activiteiten buiten het gebied de natuurwaarden in het gebied kunnen beïnvloeden. Indien na dit onderzoek niet kan worden uitgesloten dat de activiteit een significant negatief effect heeft, dient de initiatiefnemer meer gedetailleerd dan in de oriënterende fase in kaart te brengen wat de effecten van de activiteit kunnen zijn. Daarbij dienen ook, indien noodzakelijk, de mitigerende maatregelen te worden betrokken. Deze analyse heet een 'passende beoordeling'. Het bevoegd gezag toetst de passende beoordeling. Wanneer uit de passende beoordeling alsnog de zekerheid wordt verkregen dat de activiteit niet leidt tot significant negatieve effecten, kan de activiteit doorgang vinden. Wanneer uit de voortoets blijkt dat er wel kans is op een negatief effect, maar dit als niet significant kan worden gezien, kan eveneens, op basis van een verslechteringsstoets toestemming voor het uitvoeren van de activiteit worden verleend. Wanneer uit de passende beoordeling blijkt dat significante negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, kan het project alleen doorgang vinden op grond van de "ADC-criteria".

Dit betekent dat:

- A – alternatieve oplossingen voor het plan ontbreken;
- D – er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn, en
- C – de initiatiefnemer compenserende maatregelen vooraf en tijdig treft.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het nationaal beleid met betrekking tot de gebiedsbescherming van het Natuurnetwerk Nederland is opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De bescherming van het NNN staat nader uitgewerkt in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL). Hierin staan instructieregels voor de omgevingsverordening van de provincies. De bescherming werkt vervolgens door in de bestemmingsplannen van de gemeenten. De instructieregels uit het BKL verplichten de provincies tot:

- het aanwijzen van Natuurnetwerk Nederland gebieden en vaststelling geometrische begrenzing (artikel 2.44 lid 4 Ow en artikel 7.6 Bkl)
- het vastleggen van de wezenlijke kenmerken en waarden van NNN-gebieden (actueel en potentieel) (artikel 7.7 Bkl)
- het stellen van regels in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de kenmerken en waarden van NNN-gebieden (artikel 7.8 Bkl, eerste lid)
- De regels die in de omgevingsverordening komen verzekeren in ieder geval dat (artikel 7.8 Bkl, tweede lid):

- o de kwaliteit en oppervlakte van het NNN-gebied niet achteruitgaan
- o de samenhang tussen de gebieden van het NNN wordt geborgd
- o tijdige compensatie van een bepaalde activiteit die negatieve gevolgen heeft

Wezenlijke waarden en kenmerken

Dit betreft de actuele en potentiële natuurwaarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied, met inbegrip van de omvang en de beoogde natuurkwaliteit alsmede de samenhang met andere natuurgebieden.

‘Nee, tenzij’-principe

Het 'nee, tenzij'-principe (uit het Barro) vervalt onder de Omgevingswet. In het Bkl wordt niet langer gesproken over reële alternatieven en groot openbaar belang (als voorwaarde de of een voornemen met effect op NNN toch doorgang kan vinden). Volgens de Nota van Toelichting volgt echter uit het algemene zorgplichtartikel van 1.7 Ow dat:

- Negatieve gevolgen moet en worden voorkomen en beperkt
- Als dat niet of onvoldoende mogelijk is dan kan de activiteit alleen worden gerealiseerd als daarmee een zeker belang is gemoeid

In het Bkl staat dat negatieve gevolgen tijdig moeten worden gecompenseerd (art 7.8 lid 2 Bkl). Volgens de Nota van toelichting betekent dat niet dat de compensatie gereed moet zijn op het moment van de aantasting. Compensatie moet in ieder geval zijn geborgd. Kan in provinciale verordening nader worden ingevuld.

Het NNN is planologisch beschermd in de Provinciale Verordeningen. In de Verordening staat aangegeven aan welke voorwaarden bij ruimtelijke ingrepen in en langs het NNN moet worden voldaan. Daarin kan alsnog een “nee, tenzij-afweging” opgenomen zijn. Ook is het compensatiebeleid bij aantastingen van het Natuurnetwerk Nederland hierin opgenomen. De Rijkslijn zoals was verwoord in het SVIR en Barro dat er bij het NNN geen sprake is van externe werking kan ook in de provinciale omgevingsverordening worden vastgelegd.

Overige provinciale beschermde gebieden

Naast het NNN kunnen ook andere gebieden beschermd zijn op provinciaal niveau. Dit verschilt per provincie. Beschermde gebieden kunnen als volgt omschreven zijn:

- ecologische verbindingzones,
- weidevogelgebieden, ganzenfoerageergebieden, leefgebied weide- en akkervogels of rust- en foerageergebied ganzen en smienten,
- groene ontwikkelingszone of groenblauwe mantel of groene contour
- natuur/ bos- en natuurgebieden buiten NNN.

Ook deze gebieden kennen een vorm van een beschermingsregime, in sommige gevallen gelijk aan het NNN, soms in een lichtere vorm.

Provincies kunnen ook provinciale landschappen aanwijzen. De aanwijzing van de Bijzonder Provinciale Landschappen is verleend op grond van Artikel 2.44 lid 5 van de Ow (zie tekstkader). Ook deze gebieden kunnen een beschermingsregime hebben vastgelegd in de provinciale verordening.

Art. 2.44 lid 5 Ow

Gedeputeerde Staten kunnen gebieden gelegen buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als «bijzondere provinciale natuurgebieden», onderscheidenlijk «bijzondere provinciale landschappen».

Ow - Beschermde houtopstanden

De bescherming houtopstanden heeft (had vanuit de Boswet en Wet natuurbescherming) tot doel de oppervlakte bos in Nederland in stand te houden. Begin 20e eeuw kwam dit doel vooral voort uit de belangen van de houtproductie, maar gaandeweg is meer oog gekomen voor de andere functies die bossen en houtopstanden hebben, zoals klimatologische, landschappelijke en recreatieve functies.

Het begrip houtopstand wordt in de Omgevingswet gedefinieerd als zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend. De beperkingen uit de Wnb, dat het moet gaan om een oppervlakte grond van minstens 10 are of een rijbeplanting die meer dan twintig bomen is opgenomen in par. 11.3.1 Bal. Individuele bomen vallen dus niet onder het begrip 'houtopstand', en worden dus niet door de regels van het Bal beschermd. De gemeente kan deze bomen wel beschermen door regels hieromtrent op te nemen in het omgevingsplan.

Artikel 5.165b van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) bevat de opdracht om in het omgevingsplan een bebouwingscontour houtkap (voorheen bebouwde kom houtopstanden Wnb) aan te wijzen aansluitend aan stedelijk gebied. Deze aanwijzing werkt door in de toepassing van afdeling 11.3 van het Bal: binnen de bebouwingscontour geldt die afdeling niet.

De grens van de bebouwingscontour houtkap is niet hetzelfde als de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. De bebouwde kom grens in de Wegenverkeerswet wordt met een ander oogmerk bepaald en vastgesteld. Volgens een uitspraak van de rechtbank is het niet mogelijk om het hele grondgebied van de gemeente aan te wijzen als bebouwingscontour houtkap. De aard van het gebied is bepalend voor de vraag of het gebied kan aangewezen worden als bebouwde kom. De vaststelling van de grens van de bebouwde kom is van feitelijke aard: waar houdt de bebouwing op. De provincies zijn op grond van de gemeentewet bevoegd om in het kader van interbestuurlijk toezicht zo nodig maatregelen te treffen als een gemeente heeft verzuimd om de begrenzing van de bebouwingscontour houtkap vast te stellen, of deze heeft vastgesteld op een wijze die in strijd komt met het recht of het algemeen belang. Een begrenzing die is vastgesteld op grond van artikel 1 vijfde lid van de Boswet geldt ingevolge van het overgangsrecht overigens tevens als begrenzing van de bebouwingscontour houtkap voor de Ow. De begrenzing van de bebouwingscontour houtkap in de zin van de Ow dus niet altijd overeen met de begrenzing van de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. Als een gemeente geen bebouwingscontour houtkap heeft vastgesteld, is het Bal overal van toepassing in die betreffende gemeente.

Bescherming buiten de bebouwingscontour houtkap

De bescherming van houtopstanden is vastgelegd in paragraaf 11.3.1 en 11.3.2 Bal (artikel 11.111 t/m 11.133). De algemene regels over het vellen van houtopstanden uit het Bal zijn echter alleen van toepassing buiten de 'bebouwingscontour houtkap' zoals die is opgenomen in het omgevingsplan. In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is in bepaalde gevallen voor het vellen van een houtopstand een meldplicht en een herplantplicht toepasselijk (zie paragraaf 11.3.2 Bal):

- melding voor het vellen van een houtopstand (artikel 11.126 Bal).
- herplantplicht (artikel 11.129 Bal)

Bevoegd gezag is normaal gesproken GS (zie artikel 11.113 Bal) en in sommige situaties de minister van LNV (artikel 11.114 Bal en artikel 4.12 van het Omgevingsbesluit).

In de volgende gevallen geldt op grond van het Bal geen verplichting tot het melden en herbeplanten voor het vellen (art. 11.111, lid 2 Bal):

- periodiek vellen van griend- of hakhout;
- houtopstanden die een zelfstandige eenheid vormen van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, én hetzij geen groter oppervlakte beslaan dan 10 are, hetzij ingeval van rijbeplanting, gerekend over het totaal aantal rijen, niet meer bomen omvatten dan 20;
- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom in de zin van de Ow;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - o wegbeplantingen;
 - o beplantingen langs waterwegen, en
 - o eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;

- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
- ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
- bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
- zijn aangelegd na 1 januari 2013;
- vellen ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel ten behoeve van Natura 2000;
- vellen ter uitvoering van een mitigerende of compenserende natuurmaatregel uit een Omgevingsvergunning-Natura 2000-activiteit, een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit, een Tracébesluit of een omgevingsvergunning;
- vellen voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;
- vellen en herbeplanten dat plaatsvindt overeenkomstig een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Wel kan de gemeente in die gevallen regels opnemen in het omgevingsplan.

Bescherming binnen de bebouwingscontour houtkap

Houtopstanden waren tevens beschermd op grond van gemeentelijk regelgeving. Dit was vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en soms ook een bomenverordening van de betreffende gemeente. De Omgevingswet heeft gevolgen voor de Algemene plaatselijke verordening (APV) en de bomenverordening. Het kappen van een boom wijzigt de fysieke leefomgeving. Regels over de activiteit kappen moeten dus naar het Omgevingsplan.

Gemeenten kunnen zonder beperking in het Omgevingsplan regels stellen over houtopstanden binnen de bebouwingscontour houtkap en over de andere houtopstanden die in artikel 11.111, tweede lid Bal zijn genoemd (houtopstanden op erven en in tuinen, windschermen om boomgaarden etc.). Binnen de bebouwingscontour houtkap gelden namelijk uitsluitend de in het omgevingsplan gestelde regels over de kap van bomen (Stb. 2020, nr. 22, p. 157).

Bij voorgenomen kap van houtopstanden dient daarom ook altijd gekeken te worden naar deze bepalingen. Mogelijk kan uit deze bepalingen volgen dat voor de kap van een houtopstand een omgevingsvergunning nodig is welke bij de gemeente moet worden aangevraagd.

Bijlage 33 Methodiek natuurtoets

Bijlage 3 Methodiek natuurtoets

In deze bijlage wordt de methodiek beschreven die gehanteerd is tijdens het onderzoek naar de aanwezigheid en de toetsing van beschermde soorten, beschermde gebieden, beschermde houtopstanden en kansen voor natuurwaarden in het plangebied.

Soortbescherming

Het onderzoek naar beschermde soorten bestaat uit een bureaustudie, oriënterend terreinbezoek en effectbepaling.

Bureaustudie

Afbakening beschermde soorten

In het bureauonderzoek is specifiek gekeken naar vogels (artikel 11.37 Bal) strikt beschermde soorten (artikel 11.46 Bal) en 'andere' beschermde soorten (artikel 11.54 Bal en Bijlage IX). Bij vogels is met name speciale aandacht geschonken aan vogelsoorten met jaarrond beschermd nest. Bij werkzaamheden in watergangen/waterwegen is specifiek aandacht geschonken aan soorten van het aquatisch milieu. Bij werkzaamheden aan gebouwen is specifiek aandacht geschonken aan gebouwbewonende soorten. In voorliggende toetsing worden geen conclusies getrokken wat betreft de verwachte aanwezigheid van Rode Lijst-soorten in (de directe omgeving van) het plangebied.

Bronnen

Om een beeld te krijgen van de verspreiding en het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied, is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd². Hierbij is nagegaan of er in de periode 2019-2024 beschermde soorten zijn aangetroffen in een straal van 1 km rondom het plangebied. Daarnaast zijn indien relevant ook regionale bronnen en atlassen gebruikt zoals RAVON, SOVON en de vlinderstichting. Deze atlassen maken veelal gebruik van atlasblokken (5 x 5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied. De resultaten van de bureaustudie geven een indicatie van de soorten die in het tracé kunnen voorkomen.

Oriënterend terreinbezoek

Tijdens het oriënterend terreinbezoek is door middel van een fysieke inspectie gekeken naar de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en (sporen van) beschermde dieren. Daarnaast heeft een biotoopbeoordeling plaatsgevonden. Bij een biotoopbeoordeling wordt gekeken in hoeverre het aanwezige biotoop geschikt is voor beschermde soorten. Het betreft een deskundigenoordeel op basis van een biotopenscan. Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

Effectbepaling

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het oriënterend terreinbezoek is bepaald of op voorhand (negatieve effecten op) beschermde soorten al dan niet kunnen worden uitgesloten en of vervolgstappen (soortgericht nader onderzoek) noodzakelijk zijn. Indien van toepassing is geadviseerd over de te volgen procedure in het kader van de natuurwetgeving.

Beschermde gebieden

In het kader van gebiedsbescherming zijn de volgende gebieden meegenomen:

- Natura 2000-gebieden;
- Natuurnetwerk Nederland (NNN);
- Overige provinciaal beleid.

Op basis van een bureaustudie is de ligging van de gebieden ten opzichte van het tracé in beeld gebracht. Hiervoor is gebruik gemaakt van onder andere AERIUS-calculator (versie 2023.2) (Natura 2000-gebieden) en de

² Deze informatie is (deels) afkomstig uit de NDFF (2024) op basis van een abonnement van Antea Group en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

provinciale website en/of digitale atlas (NNN, overig provinciaal beleid). Op basis van de ligging en de voorgenomen ontwikkeling is (indien relevant) een effectbepaling uitgevoerd. Voor de effectbepaling is gekeken naar directe effecten als gevolg van ruimtebeslag. Indien van toepassing zijn ook mogelijke indirecte effecten bekeken. Hierbij kan gedacht worden aan verstoring door geluid, licht en trillingen en optische verstoring. In het kader van Natura 2000-gebieden is ook gekeken naar mogelijk effecten door een toename aan stikstofdepositie. Indien aan de orde is geadviseerd over de vervolgstappen en de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving. Hierbij kan gedacht worden aan een voortoets of passende beoordeling t.b.v. Natura 2000-gebieden. Of het doorlopen van een 'nee, tenzij-procedure' in het kader van mogelijke effecten op NNN-gebieden.

Beschermde houtopstanden Ow

Op basis van het planvoornemen en de ligging van het tracé is onderzocht of er onder de Ow beschermde houtopstanden aanwezig zijn binnen het plangebied. Hierbij is gebruik gemaakt van de door de initiatiefnemer aangeleverde informatie over het planvoornemen, recente luchtfoto's en indien beschikbaar de begrenzing van de gemeentelijke bebouwde kom Ow. Indien onder de Ow beschermde houtopstanden aanwezig zijn in het plangebied, is getoetst of er sprake is van aantasting van beschermde houtopstanden. Indien er sprake is van aantasting van Ow beschermde houtopstanden is geadviseerd over de vervolgstappen en de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving. In voorliggende rapportage is niet getoetst aan gemeentelijk beleid omtrent de kap van bomen en/of bosschages (bijv. APV, bestemmingsplannen, etc.).

Kansen voor natuurwaarden in het plangebied

Binnen een plan zijn vaak mogelijkheden/ kansen aanwezig voor het verhogen van de natuurwaarden (biodiversiteit). Indien dit van toepassing is op het voornemen, zijn hiervoor suggesties gedaan op basis van expert judgement.

Bijlage 34 Rode Lijst-soorten uit NDFF

Bijlage 4 Rode Lijst-soorten uit NDFF

Rode Lijst soorten waarvan waarnemingen in de NDFF bekend zijn in het plangebied	
Soortgroep	Soort
Vogels	Blauwe kiekendief
	Boerenzwaluw
	Bontbekplevier
	Dwergmeeuw
	Gele kwikstaart
	Hop
	Huismus
	Keep
	Kneu
	Koekoek
	Kramsvogel
	Oeverloper
	Ransuil
	Ringmus
	Tapuit
	Torenavalk
	Veldleeuwerik
	Visdief
	Watersnip
	Wielewaal
Zoogdieren	Zwarte mees
	Zwarte stern
Insecten - Dagvlinders	Haas
	Wezel
Insecten – wespen, bijen en mieren	Grote vos
	Oranje zandoogje
Planten	Blauwe metselbij
	Blauwe walstro
	Bolderik
	Bosaardbei
	Gele Kornoelje
	Korenbloem
	Krabbenscheer
	Waterdrieblad
	Zachte vetkruid
Overige soortgroepen	Groot takmos
	Leptocerus
	Neureclipsis

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1700 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Tolhuisweg 57
8443 DV Heerenveen
Postbus 24
8440 AA Heerenveen

Copyright ©

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@antegroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontleen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

www.anteagroup.nl